ARNOLD
MEIJER

WIJ VERGAAN

Can ^

Ifi

WIJ VERGAAN

ARNOLD MEIJER

WIJ VERGAAN

1932
UITGEVERIJ „HET SINJAAL"
OISTERWIJK

TER INLEIDING

Aan ieder volk heeft God een bijzondere taak gegeven in het wereldgebeuren. God vordert dat ieder volk zijn taak zoo goed mogelijk vervulle. Weigert het volk zijn plichten te voldoen, dan zal het eens in de individuen van dat volk rekenschap af te leggen hebben aan God, Koning en Heerscher van alle landen en volkeren. Europa was wel een zeer bijzondere en verheven taak weggelegd n.l. het bewaren en het in praktijk brengen van het christelijk geloof in eigen gebied en de bekeering van de heidenen tot de Kerk van Christus.

De hoogste taak die wel gegeven kon worden; de hoogste verantwoording ook, die een volk kan hebben.

Zelf moet het de schoone gave van het geloof gaaf en ongeschonden bewaren. Met opoffering van alles moet het anderen deelgenoot maken aan deze gave.

Hoe heeft Europa als „de schatkamer van God" die kostelijke gave van het christelijk geloof bewaard en hoe heeft het beantwoord aan de door God opgelegde taak om naar alle volkeren te gaan met een groote liefde om hen te onderwijzen en te doopen? Moeten wij erkennen, dat Europa haar taak slecht vervuld heeft en het als Kaïn heeft uitgeroepen: „Ben ik de bewaker van mijn broeder?" Heeft Europa wellicht zelf in werkeloosheid het christelijk geloof verworpen tot eigen ondergang en verwerping door God en zal het in de plannen der Goddelijke Voorzienigheid liggen dat een ander volk, de leiding der wereld zal krijgen?

In een toekomst-gezicht laat Macaulay een toerist uit een ander werelddeel, gezeten op een vervallen pijler van een Londensche brug, de ruïnen der vroegere wereldstad schetsen.

Bevat dit toekomstbeeld waarheid en zal misschien Azië of een ander werelddeel na de ineenstorting, de ruïne van het Westen ,de leiding der wereld overnemen?

In enkele generaties heeft Azië zich snel ontwikkeld en tracht met succes te ontkomen aan de Europeesche overheersching. Binnen enkele tientallen van jaren heeft het achterlijke China der Mandsjoes zich ontwikkeld tot het nationaal-voelende China van Soen-Yat-Sen; het door Engeland volkomen onderworpen Indië tot het machtige,

dreigende Indië van Gandhi en de Congressen; het verbrokkelde Mohamedaansche rijk van een zwakkeling als Mohamed VI tot het krachtige, zelfbewuste Turksche Rijk onder Moesthapha Kemal Pascha; het feudalistische, zeer achterlijke Japan tot de 5de onder de wereldmachten.

Zal werkelijk, zooals eenige aanbidders van het Oosten het meenen, Azië de leiding der wereld overnemen of moeten wij tot de gevolgtrekking komen, dat niet alleen Europa, maar ook Azië ondanks of misschien wel ten gevolge van de nationale ontwaking moreel ten ondergaat?

Wij leven in een tijd van overgang en kentering. Het is noodzakelijk zich te bezinnen om uit datgene, wat wij in ons en om ons zien gebeuren, de juiste gevolgtrekking te maken voor het heden en de toekomst.

Wil dit onderzoek vrucht dragen, dan zullen voor alles de eerlijkheid en oprechtheid betracht moeten worden. Met de vrijmoedigheid, die een leerling van Christus betaamt, moet de waarheid gezegd worden, zonder omhaal van woorden en uiterlijke plichtplegingen. Wat goed en waar is zullen wij als zoodanig erkennen, maar ook wat slecht en verkeerd is zullen wij niet verzwijgen.

Bij het uiterlijk schoon zullen wij niet stilhouden en ons niet laten bedriegen door het blinkende verguldsel, maar doordringen tot het innerlijke. Onbarmhartig zullen wij, wat waar is, openleggen, omdat hiermede alleen de redding van werelden gebaat is.

Bij de bespreking van de ellende welke over de wereld waart, beperkten wij ons tot Europa en Azië; en dit niet omdat wij meenen, dat er bij de andere werelddeelen van een crisis geen sprake is, maar omdat Europa en Azië op de meest kenmerkende wijzen deze crisis ondergaat, terwijl de problemen der andere werelddeelen in min of meerdere mate denzelfden ondergrond hebben als in Europa en Azië.

„Ik daalde af in den notenhof, om de vruchten in de dalen te beschouwen; om te zien of de wijnstok bloeide en de granaatappels uitbotten. Ik wist niet eens meer waar ik was; mijne ziel is verschrokken wegens de vernieling brengende wagens van Abinadab. (Hooglied 6—10, 11.)

Wij beschouwden Europa en Azië en tot ontzetting bemerkten wij dat destructieve krachten zoowel Europa als Azië ondermijnen.

I

ONDERGANG VAN EUROPA

In Europa werkt een verrottingsproces, dat alles en allen aantast. Zoo men zich niet bezint en terugkeert van den weg, die voert naar den volledigen ondergang, zal Europa binnen enkele jaren één groote mestvaalt geworden zijn, waarop slechts onkruid welig tieren kan. Het bederf doordringt alles. Geen enkel gebied van menschelijk handelen is ontkomen aan de besmetting. De Europeesche volkeren hebben het Christelijk geloof niet in beoefening gebracht. Het gevolg daarvan is het zich verliezen in onware en verderfelijke levensopvattingen en het uitvieren van het laag-menschelijke, dat den boventoon gaat voeren.
Wanneer de geest der menschen afgedwaald is moet dit zijn terugslag vinden in al datgene, waarnaar de menschelijke werkzaamheid zich richt, zoowel in de politiek als in de economie, in de sociale verhoudingen als in kunst en wetenschap. Wanneer het verstand is afgedwaald en het gemoed zich op het verkeerde richt, wordt iedere daad gekenmerkt door slechtheid en onwaarachtigheid.
Wij zullen op verschillend terrein de achteruitgang nagaan, opdat zoo duidelijker de ware toestand naar voren kome. Men moet echter wel overdenken, dat alles onmiddellijk met elkaar samenhangt en dat het eene van het andere niet volledig te scheiden is.

Wanneer wij Europa als een politieke eenheid beschouwen, moet erkend worden dat Europa's politieke macht niet meer die beteekenis heeft, welke het eens bezat. Innerlijk is Europa verdeeld. Een werkelijke eenheid van gedachten en idealen is niet meer aanwezig. Eens breidde Europa zijn politieke macht uit over andere werelddeelen. Thans is het gedwongen om zich terug te trekken. Azië kwam onder de politieke macht van Europa. In het tweede deel van dit boek zal uitvoerig uiteengezet worden, dat Azië inmenging van Europa niet meer duldt en dat, waarschijnlijk binnen korten tijd, Europa zich zal teruggetrokken hebben uit de Oostersche gebieden.
De groote fout van Europa in politieke aangelegenheden is zijn ongebreideld nationalistisch egoïsme. Ieder land tracht zich zooveel mogelijk uit te breiden, zijn invloed te vergrooten ten koste van

andere gebieden, die recht op een zelfstandig bestaan hebben, ten koste dus van de rechtvaardigheid. Zooals bij de barbaarsche, onbeschaafde volkeren, zijn het geweld en brute kracht de eenigste normen van „recht". Machtsuitbreiding ten koste van wie of wat ook is geoorloofd.
Dat was de leer van de schrijvers over het nieuwe Volkenrecht, zooals Grotius en vooral Macchiavelli, die schreef: dat, „waar het gaat om het welzijn van het vaderland, noch recht, noch onrecht, noch medelijdendheid, noch hardvochtigheid, noch roem, noch verachting eenig gewicht in de schaal legde, maar dat men integendeel, met terzijde-schuiving van al het andere, alles in het werk moest stellen, om het leven van den staat te redden en de onafhankelijkheid te bewaren."
Het is plicht om te waken, dat het welzijn van de burgerij bevorderd worde, maar nooit mag onrecht aan anderen daarvoor de prijs zijn. De denkbeelden van de stichters van het nieuwe Volkenrecht hangen onmiddellijk samen met de denkbeelden, welke het Protestantisme de wereld verschafte. Door het Protestantisme werd alles uiteengerukt: Godsdienst en moraal; natuur en bovennatuur; geloof en wetenschap. Zoo werd ook de natie gesteld buiten de moraal en het recht.
Met het verbreken der geloofseenheid van Europa ging gepaard een verbreken der politieke eenheid. De Godsdienst verbond de landen niet meer door een gemeenschappelijken band. Zoo wees niet meer het geweten, een hoogere zedelijke macht op de rechten en plichten der volkeren. Ieder land, iedere natie werd zelf rechter. Eigenbelang gaf slechts de doorslag en dit vormde recht. De natie had slechts het eigenbelang in het oog te houden. Verdragen, met andere volkeren gesloten, hadden slechts waarde in zoover zij voordeelig waren. Was dit niet meer het geval dan beschouwde men zich vrij om deze te verbreken. Alle middelen in de politiek zijn geoorloofd, zoo zij maar leiden naar het gewenschte doel. Het gaat er in de politiek voortaan slechts om, wie het slimste, het handigste, het brutaalste is. Voor de natie moet alles wijken.
Hegel noemde den staat „der präsente Gott". Het nationalisme werd een soort godsdienst,, maar een godsdienst zonder moraal. „Vom Standpunkte der Moral aus kann ich keine Internationale Politik führen." (Rijkskanselier von Bülow.)
De ernstige gevolgen bleven niet uit. Het uitte zich in het hevige

egoïsme der volkeren en in de oorlogen, die daarvan het noodzakelijke gevolg waren.
Frankrijk voelde zich de edelste natie der wereld; Engeland de eenige wereldoverheerscher; Duitschland met zijn leuze „Deutschland über alles, über alles in der Welt" gerechtigd de verdragen als „vodjes papier" te beschouwen en zijn macht, op welke manier dan ook, uit te breiden. „Daar, waar het de macht van Pruisen betreft, erken ik geen wet". (Bismarck.)
Dit nationalistisch egoïsme moest onder een schoone uiterlijke vorm bedekt worden. Men noemde het „evenwichtspolitiek" hetwelk het welzijn van Europa zou vereischen. De verdragen van Westfalen op het eind der 17e eeuw en het Congres van Weenen bij het begin der 19e eeuw en verder alle verdragen uit de laatste twee eeuwen steunen op dit beginsel. De volkeren kwamen overeen niet toe te laten, dat een staat onder de andere gebieden overwicht zou krijgen. Zoodra een staat grootere macht en invloed kreeg, zouden de andere landen zich vereenigen om deze overmacht te neutraliseeren.
Het was een schoonklinkende leuze, afgezien van het feit, dat het zeer goed kan wezen, dat een hoogstaand volk overheerschenden invloed heeft op een ander volk, diende dit evenwichts-princiep nergens anders voor dan om onder den schijn van wettelijkheid de zwakkere naties van hun vrijheid te berooven en de oorlogsverklaringen tusschen machtige landen te wettigen. Men vond er een schoone leuze in om de macht van een anderen staat te verkleinen en daarmede de eigen macht te vergrooten. Zoo werd in naam van dit evenwichtsprinciep Polen in drie stukken verdeeld tusschen Rusland, Duitschland en Oostenrijk.
Ondanks of beter gezegd juist door middel van dit evenwichtsprinciep hoopte iedere staat eens de wereldoverheersching te verkrijgen. Met een intensen ijver werd hieraan gewerkt en voelde men zich krachtig genoeg dan ging men tot oorlog over.
Rabindranath Tagore zegt: „De politieke kultuur, die op Europa's bodem gegroeid is, heeft steeds tot doel anderen in bedwang te houden of te verdelgen.... Zij is kannibaalachtig in haar strekking en voedt zich met hetgeen andere volkeren noodig hebben om te leven. Zij noemt het een gevaar, dat andere volkeren groot worden: daarom zoekt zij alle kiemen van grootheid buiten haar grenzen te verstikken, door neer te smakken, wat zwakker is dan zij."

Bewogen door de verderflijke gevolgen, die het egoïstisch nationalisme vertoonde, ontstond bij velen, vooral na den wereldoorlog, het verlangen naar een vaag internationalisme. Dit internationalisme is, echter „de verachtelijke karikatuur van het waarachtig universalisme". (Berdiaeff.)
Het in de mode zijnde internationalisme, steunt uiteindelijk op de volgens de internationalisten natuurlijke goedheid en gelijkheid der menschen en feitelijk wordt het aardsche welzijn gesteld als eenigst en laatste doel, waarvoor elke hoogere overweging moet wijken. Dit laatste hebben zij gemeen met de aanhangers van een op de spits gedreven nationalisme. Alleen, terwijl de nationalisten hun egoïsme beperken tot een gedeelte der menschheid, n.l. hun eigen natie, willen de internationalisten dit uitstrekken over de geheele menschheid.
Daar zijn er onder de internationalisten, die in hun gevoel gepijnigd worden door den strijd tusschen volkeren en het verlangen in zich dragen naar een vaag, ijl toekomstrijk waarin de menschen in alles gelijk zullen zijn en vreugde en rust zullen beleven in deze gelijkheid. Dat is volgens hen het land, waar

„In den morgen gaan blijde gezellen zingend tot het arbeidsfeest,
dat lijf noch ziel zal kwellen, en dadendrang geneest.

En de uren der rust heenglijden door den toover menigvoud
van den schoonheid fonk'lend gesmijde, en het plechtig gedachtewoud.

De dood komt op lichte schreden, hij draagt een wit gewaad
en wie hij wenkt gaat mede, als een gast van een feest opstaat.

Hem woelt door het hart niet de wreede zorg om wees of hulpelooze weeuw,
want daar heerschen de zachte zeden, heerscht de wet van de gouden eeuw.

Het veld en de wei en de bosschen en de vruchten der zee en de wijn
geperst uit de purperen trossen, daar het erfdeel van allen zijn.

Mijn en dijn hebben verloren hun rink'lende klank van metaal
en zoemen in die zuivere ooren als zinlooze kindertaal.

O, wisten wij, waar u te vinden, land van gelukzaligheid,
voorbij aan de rots der winden van haat en de klippen van strijd [1]).

Een dergelijk idealisme kan sommige menschen korten tijd

---

[1]) H. Roland Holst „Thomas More", pag. 51. W. L. en J. Brusse, Rotterdam.

gespannen houden; de barre werkelijkheid zal hun idealisme als te hoog gemikt en als dwaas doen beschouwen. Als zij de vervulling van dit idealisme willen zoeken in het communisme, zal de bittere realiteit hun idealisme in scherven gooien, omdat het communisme feitelijk in volledige tegenspraak hiermede is. Wanneer men op de werkelijkheid niet wil steunen die het gezond verstand ons doet kennen, zullen alle verwachtingen op een bitter fiasco uitloopen. Daar zijn er, die roepen om een internationaal parlement, dat boven alles uit zal staan en waaraan alle naties onverbiddelijk te gehoorzamen zullen hebben. Men wil aan de verschillende volkeren niet meer die souvereiniteit toekennen, welke verondersteld door niets gebonden of beperkt te zijn.

Willen deze internationalisten een hoogere zedelijke macht erkennen, willen zij dit internationalisme op God doen steunen, dan kan dit van hooge beteekenis zijn. Feitelijk echter erkennen zij geen hoogere zedelijke macht en daarom is deze poging belachelijk te noemen. Zij willen den toren van Babel bouwen, zij willen de menschheid op de plaats der Godheid stellen. De Almachtige zal hen bij elke nieuwe poging in spraakverwarring uiteenzenden, zoolang zij God niet als de hoogste Norm voor hun handelen beschouwen.

Uit eenzelfde verlangen is voortgekomen de Volkenbond, welke werd opgericht om „de materiëele kracht te verwisselen voor de zedelijke kracht van het Recht.... en om de wapens te vervangen door een vredelievend scheidsgerecht."

Benedictus XV had reeds in verschillende encyclieken een Volkenbond voorgesteld, welke op zedelijke basis zou rusten. Op deze woorden werd geen acht geslagen. Toen kwam Wilson met een plan, dat uiterlijk op hetzelfde scheen neer te komen en de geheele wereld was plotseling vol aandacht wat de Amerikaansche pacifist Wilson dan toch wel te zeggen had.

En de Volkerbond werd opgericht. Dat was goed en schoon! Een enghartig nationalisme en een vaag onmogelijk internationalisme zouden buiten gesloten zijn. Oorlog zou van nu af niet meer mogelijk wezen.

In beginsel was het iets schoons om internationale conflicten op te lossen door een permanent orgaan. En toch..... „Als de Heer het huis niet bouwt, werken de bouwheeren tevergeefs, als de Heer een stad niet bewaart, dan waken de wachters tevergeefs." (Ps. 126, 1—2.)

Het voornaamste, wat het fundament en de kracht van zijn bestaan moet zijn, mist de Volkenbond, omdat de politici in feite een hoogere wet niet erkennen en alles steunt op het contract, hetwelk men steeds kan opzeggen. Geheel de Volkenbond steunt ten slotte op een rationalistisch agnosticisme, hetwelk nu eenmaal heerschend is onder de leidende staatslieden. Bovendien missen zij op deze wijze den steun van een hoogere macht, die sanctie geeft aan hun bepalingen. Bij conflicten blijft feitelijk het eigen voordeel de beslissende factor, ook al gaat dit in tegen de afspraken.
Het heeft bovendien niet alleen alle schijn, maar het is ook werkelijkheid, dat Génève zelf een oorlogsterrein is, waar ingrijpende veldslagen geleverd worden. Men mag dan al zeggen, dat dit slechts veldslagen op papier zijn, feit is het, dat een handige diplomatieke zet van een slim staatsman, die met zich den steun van dreigementen der mogendheden en geldmagnaten heeft, een geweldigen en een ellendigen invloed kan hebben op het politiek-economisch-sociaal leven in een staat, welke de nederlaag lijdt.
Als eerste voorwaarde voor de toekomstige wereldvrede heeft men algeheele ontwapening gesteld. Dit programmapunt der Volkenbond is practisch op niets neergekomen en in de huidige omstandigheden voor een christelijke mogendheid ook een dwaasheid. Op alle congressen geeft men hoog op van vrede en ontwapening. Het verhindert echter de regeeringen niet om steeds meer geld te besteden aan militaire doeleinden. En men behoeft waarachtig geen profeet te zijn om met Gandhi te durven zeggen dat „de voorbije oorlog het voorspel is van een nog veel grootere oorlog."
Bij het zien van de geweldige uitgaven voor militaire doeleinden en het begrijpen van den geest, die de mogendheden bezielt, moeten wij lachen om den Volkenbond, den Haag, Locarno, Lugano, verdrag van Washington, Pan-Amerikaansche Conventie en Kelloggpact; wij moeten lachen om de beleefdheidsbezoeken van politici, om de tochten van zeppelin en vliegmachines, welke blijk zouden geven van de onderlinge sympathie, eensgezindheid en vredelievendheid welke de landen zou bezielen en we schateren van het lachen bij vredespetitionementen, ondernomen door welwillende couranten en pacifistische vereenigingen en om de leden van deze vereenigingen, welke „gebroken geweertjes" als blijk van hun pacifistische geaardheid op de revers van hun colbertje dragen. In 1932 zal wederom een internationale vredesconferentie gehouden

worden. Men kan met wiskundige zekerheid zeggen, dat ondanks de vriendelijke bijeenkomsten en ondanks de enthusiaste verslagen in de kouranten dit alles weer op niets zal uitloopen. Pius XI zei in zijn encycliek van Kerstmis 1922, dat „de oorlogvoerende mogendheden wel vrede gesloten hebben door een openlijk geschreven acte, maar dat zij deze niet geschreven hebben in hunne zielen." En hiermede wordt de diepste fout aangegeven. Het moderne Europa kenmerkt zich door lafheid want uiterlijk wil het zich schoon voordoen, terwijl de innerlijke gesteldheid er in het geheel niet aan beantwoordt. En we moeten denken aan het woord van de H. Schrift: „En zij zeiden, dat er vrede was en er was geen vrede." Vrede kan er niet zijn, omdat er onder de volkeren geen op God rustende liefde en rechtvaardigheid is: De leuzen van „vrede onder de volkeren", de petitionementen voor internationale ontwapening zijn een paskwil, zoolang de christelijke liefde en rechtvaardigheid in geheel Europa niet zal zijn teruggekeerd. De vrede is geen doel, dat op zich na te streven is, maar een gevolg. Eerst wanneer de liefde en rechtvaardigheid diep bij de volkeren is doorgedrongen, wanneer de volkeren, die haat en onrechtvaardigheid nastreven opnieuw gekerstend zullen zijn, zal de vrede mogelijk wezen.

Onophoudelijk zijn er in Europa conflicten. Italië en Frankrijk zijn het oneens over een vloot-overeenkomst, over de internationale verhoudingen tot elkaar.

Frankrijk en Duitschland haten elkaar met dezelfde wreedheid als voor en in den wereldoorlog. De lachende gezichten der diplomaten, de uiterlijke plichtplegingen en wederkeerige bezoeken kunnen de vijandschap niet verbloemen voor iemand die de werkelijkheid durft te zien.

Duitschland wordt door het drijven van Frankrijk zoozeer verarmd, dat het land den ondergang nabij schijnt, maar tevens wijst Frankrijk terecht er op, dat Duitschland bij alle armoede werkt aan de versterking van het militairisme. De Pruisische geest heeft nog de overhand. De expansiezucht is onbegrensd. Alles wil het ten onder brengen, ten koste van wien of wat ook, zoo „das Reich" er maar wel bij vaart.

Maar het ergste en meest schrikwekkend oorlogsgevaar komt vanuit Sowjet-Rusland, dat alles er op richt om Europa plat te trappen. Het bezit een sterk gezag, een krachtig en gedisciplineerd leger en weet wat het wil.

Op 1 Mei 1931 werd in Sowjet-Rusland het feest van „vrede en arbeid" in alle groote steden van dit wereldrijk gevierd met groote, indrukwekkende troepenparades. Daar werd opnieuw getoond, dat het leger paraat is. Woroshiloff, volkscommissaris van oorlog, die te Génève mede spreekt over de eeuwige vrede, welke tusschen de volkeren gesloten moet worden, zei bij deze troepenparades, dat de essentieele taak van het roode leger zal zijn, door oorlog de wereldrevolutie te doen losbarsten. Rusland wacht er slechts op, dat Europa nog meer door onderlingen twist verdeeld wordt. Dan zullen de horden met hun legers, met hun geperfectioneerde techniek en hun goddeloosheid komen en vernietiging zal het einde wezen.
De regeeringen, die meenen nog de uitvoering te geven van christelijke opvattingen, moesten in eensgezindheid staan tegenover de roode dreiging. De christelijke naties trachten door conflicten uit te lokken zich zelve onderling te verzwakken, terwijl bovendien toegelaten wordt, dat door courant en film het volk bewerkt wordt tot een vaag, onmogelijk internationalisme, zoodat de kracht van het leger ondergraven wordt.
Zoo is op velerlei wijzen alles er op gericht om Europa in een ontzettenden strijd te verwikkelen waarvan bij voortgaande verdeeldheid de bolsjewistische elementen de voordeelen zullen behalen. Aan hen zal bij bestendiging van de verdeeldheid en bij een voortgezet gebrek aan christen-deugd en christelijke zin voor orde de overwinning zijn.

Van nog ernstiger aard is de wanorde, die de binnenlandsche politiek kenmerkt. Orde heeft moeten wijken voor wanorde, welke zich uiterlijk nog wil voordoen als overeenkomstig de natuur van den mensch. De natuurlijke ongelijkheid heeft moeten wijken voor het idee „de gelijkheid". Het gezag is veranderd in willekeur. De gehoorzaamheid in bandeloosheid. Zij, die niet in staat zijn te regeeren, maar noodig hebben geregeerd te worden, regeeren de landen; een handvol lieden, die beginsel- en gewetenloos zijn, heeft alle macht in handen; zij, die den toon moesten aangeven, de werkelijke elite, de aristoi, zijn niet in tel; zij hebben te zwijgen en zich bij het drijven der demagogen neer te leggen.
Wanneer ergens de moderne wereld op zijn kop staat dan wel in het binnenlandsch staatsbestuur. Eens toch regeerde qualiteit, de aristoi, thans quantiteit, de lompe massa.
Het woord van St. Thomas van Aquino, „Optima gubernatio est quae fit per unum" wordt door gewetenlooze tekstverklaarders veranderd in „Optima gubernatio est quae fit per omnes." Allen moeten mederegeeren zonder uitzondering. Wij zijn allemaal gelijk. Ieder heeft evenveel recht om te beslissen in de gewichtigste zaken van het land. De weinige vorsten, die er nog zijn, beteekenen niets meer en hebben slechts een stembiljet om mede een mediocriteit aan te wijzen, welke voor hen zullen regeeren. De meest edele aristocraat staat in het stemlocaal naast zijn waschvrouw, die haar eigen naam niet weet te schrijven en nog veel minder in staat is om in het bestuur van het land mede te praten.
De wereld staat op zijn kop!
De menschelijke natuur, het verstand, de wereldgeschiedenis wijst er op dat slechts vanuit een éénheid en niet door de massa kan geregeerd worden; de moderne democraten, die aan t. b. c. in de hersens leiden, beweren het tegenovergestelde en als zij dit al toegeven, dan nog praktiseeren en propagandeeren zij juist het tegenovergestelde.
„Les peuples ne se sauvent jamais par eux-mêmes. Et déja ils ne se fondent jamais par eux-mêmes, mais par leur aristocraties. Le

peuple ne peut pas se sauver, par cela même qu'il est le peuple; c'est à dire, cette portion de la société qui n'est pas faite, mais qui progressivement se fait par cette autre portion qui lui apporte les grands sentiments, les lumières et le capital. De la, quand l'aristocratie est perdue, tout est perdu!" 1) Zoo schreef tachtig jaar geleden Blanc de Saint Bonnet in zijn werk „Restauration française." Dit boek zij de moderne democraten ter overweging aanbevolen. Mits niet met geweld ingegaan wordt tegen de waarheid welke dit boek opdringt, zullen zij tot het bewustzijn komen dat de moderne politieke democratie achteruitgang van Europa beteekent en dat, zoo de juiste begrippen op staatkundig gebied niet zullen doordringen, de democratische waanzin volkeren en landen volkomen ten onder zal brengen.

Toch hebben niet de vele moderne democraten op de eerste plaats schuld, maar wel de aristocratie van weleer, die haar eigen roeping en taak, na een schoonen tijd van regeeren, heeft verwaarloosd. Zooals de aristoi der Katholieke Kerk, priesters en bisschoppen, hun waardigheid vergeten hebben en daardoor de Hervorming mogelijk maakten, zoo hebben ook de aristoi in het wereldlijk bestuur hun taak verwaarloosd en maakten zij de onnatuurlijke gelijkheidswenschen, de moderne democratie mogelijk.

„Quand l'aristocratie est perdu, tout est perdu." De aristocraten werden edellieden, die weinig aristocraats meer in zich bezaten. Het werd een doode kliek, geen levende aristocratie, waartoe de meest edelen zich kunnen opwerken. Zij werden burgers, die niet meer volgens deugd en geweten regeerden, maar voor wie eigenbelang den doorslag gaf aan hun handelingen. Eens kenmerkten liefde voor het volk, voorzichtigheid en rechtvaardigheid hun daden; maar deze kenmerken, welke het wezen van een aristocraat uitmaken, verdwenen en zij namen de ondeugden van een gedegenereerd volk over.

„Noblesse oblige" had voor hen niet meer de beteekenis, welke 't bij hunne voorvaderen bezat. Dat maakten de onderhoorigen ontevreden en daardoor ontvankelijk voor de gelijkheids-ideeën, welke het volk ten onder brengen. Ook hier geldt het gezegde: „Optimi corruptio pessima". Van toen af gaf niet de eenheid, welke regeert

---

1) Blanc de Saint Bonnet. „Restauration française". pag. 293. Nouvelle édition. Ed. Vve. H. Castelnau. 1872.

volgens deugd, leiding, maar het parlementarisme, dat onbeduidendheid, veelheid en verdeeldheid beteekent.
In het parlement heerscht het getal. Wanneer de helft plus één ten voordeele van een aangelegenheid stemt dan vormt dit recht. De andere leden, die een bijna evengroot aantal stemmen vormden, zullen zich verzetten en wanneer datgene waarover gestemd moet worden, aangenomen is, zullen zij toch trachten dezen maatregel, die als wet aangenomen is, zooveel mogelijk te saboteeren.
Zij voelen zich niet verantwoordelijk en achten zich ten volle gerechtigd de genomen maatregelen tegen te werken. Dat is wel het ergste in het parlementaire systeem, dat feitelijk niemand zich zelve verantwoordelijk acht voor de gebeurtenissen en voor de gevolgen van de genomen maatregelen. Niemand bezit de aan bestuurderen toekomende, wettelijke macht en dientengevolge acht niemand zich zelve verantwoordelijk. Steeds bestaat er in het parlementaire systeem gelegenheid de verantwoordelijkheid voor de gevolgen van een maatregel of het verzuim een maatregel te stellen op anderen af te schudden.
Aanvankelijk werden tot leden van het parlement slechts zij gekozen, die tot de beteren uit het volk gerekend konden worden. Door hun stand en staat gaven zij nog een beperkten waarborg van voorzichtig en rechtvaardig bestuur. Maar het democratische gift werkte steeds verder.
Eenieder zou zijn invloed mogen uitoefenen op het bestuur. Het algemeen kiesrecht werd, als het Trojaansche paard, met luid gebral binnengehaald. Door het feit dat iemand 24 of 25 jaar is alleen, krijgt hij het recht om zijn stem uit te brengen en te oordeelen, wie regeeren zal en hoe er moet geregeerd worden. Eenieder is gelijk. Van welken stand men is, welke geestesontwikkeling en deugd men bezit, doet er niet toe; we zijn allen aan elkander gelijk. Man en vrouw vormden geen eenheid meer, maar waren gelijk. Beiden hadden hetzelfde actieve en passieve kiesrecht. Tegen den christelijken geest in emancipeerde de vrouw tot een persoon, voor wie het openbare, politieke leven evenzeer openstond als voor iederen man. Paulus geeft herhaaldelijk de eigen en zeer voorname taak van de vrouw aan. Doch tevens geeft hij aan, wat aan de vrouw niet past en waar zij zich dus buiten moet houden. Zijn woorden zijn een verwerping van datgene wat tegenwoordig tot een geëmancipeerde vrouw zou behooren: „Een vrouw moet onderricht ontvangen,

zwijgend en in alle nederigheid. Ik sta niet toe, dat de vrouw onderricht geeft of meestert over den man; ze moet zich stil houden." (I Timoth. 2, 11—12.) Doch deze woorden hebben voor een wereld, voor wie de H. Schrift geen practische beteekenis meer heeft, geen zin. De vrouw zal kiezen en zal mederegeeren.

Zoo ontwikkelde zich de volksregeering, de volksrepubliek. De kinderen zijn vroeg rijp. Straks zullen ook zij beslissing mogen geven in de hoogste aangelegenheden van het land en de volkomen anarchie is daar, waarna hopenlijk een geweldige despotie de eerste stap tot verbetering zal zijn.

Thans echter heerscht vrijwel overal nog het volk. En het verderf in de hoogste aangelegenheden is er het droevig gevolg van. De bevolking neemt toe en daarmede het getal stemmen. Met het grooter aantal personen blijkt het idiotisme der politieke democratie hoe langer hoe duidelijker. Wanneer er in kleine groepen zooals bij een gemeenteraad gestemd moet worden, bestaat er nog eenige kans, dat zij gekozen worden, die aan voorwaarden van deugdzaamheid, voorzichtigheid en rechtvaardigheid voldoen omdat de kiezers persoonlijk degenen die voor een candidatuur in aanmerking komen, kennen, maar bij het kiezen van parlementsleden over een groot volkrijk gebied is het onmogelijk de te kiezen personen zelf te kennen en in ieder geval is het den kiezer niet mogelijk om over de bekwaamheid van een candidaat te oordeelen. Toch geven deze stemmen den doorslag welke individuen het land zullen besturen. Het volk wordt door de candidaten en hun promotors met beloften overladen. „Dat alles zal ik u geven, als ge nedervalt en mij aanbidt." Het volk luistert graag naar beloften. Het is overtuigd van eigen hoogwaardigheid en wenscht slechts tegen voordeelen zijn edele stem ten gunste van een candidaat te geven.

„De volksmassa is als een kind, ga naar het volk toe en zeg: Gij zijt souverein: men gelooft het! Al de menschen zijn gelijk: men gelooft het! Vereenigt u dus allen tesamen: men gelooft het! Eigendom is diefstal: men gelooft het! Het kapitaal behoort ons toe: men gelooft het! Het kapitaal is iets onnoodigs: men gelooft het! De rijkdom zal verdubbeld worden: men gelooft het! Geld heeft men niet noodig: men gelooft het! De godsdienst is verouderd: men gelooft het! Wij zullen u een beteren geven: men gelooft het! Geldbank en coupons is alles: men gelooft het! De gemeenschap zal op het crediet steunen: men gelooft het! Men kan al de salarissen ver-

dubbelen: men gelooft het! Wanneer de menschen niet gelukkig zijn, zijn de bestuurders daar de oorzaak van: men gelooft het! Gij zijt de wetgever: men gelooft het! Ja, gij zijt schoon, geheel schoon, o mijn volk en al de volkeren zien naar u op: men gelooft het! Soldaat, metselaar, klompenmaker, scharensliep, schoenmaker, wees onze representant, maak ook voor ons de wetten: men gelooft het! Men vertrekt, plaatst zijn voet op het water zooals de profeet aan het volk heeft gezegd.... Alleen wanneer men verdrinkt, zou het niet meer willen gelooven, indien de hoogmoed tenminste het volk niet reeds waanzinnig gemaakt heeft...." [1])

In alle landen van Europa kan men het verderf der democratie zien. In het eene gebied meer als in het andere en dit verschil komt alleen hieruit voort dat in de landen waar het democratisch verderf nog niet in alles is doorgedrongen, de democratie er nog niet in haar volheid wordt uitgeoefend. Zoo is in Zwitserland de toestand nog het beste doordat in dit land op bijna elk gebied volledige decentralisatie is doorgevoerd. Zwitserland vormt een federatie van afzonderlijke staatjes. Door de kleine gebieden is het mogelijk dat de kiezers hun candidaat persoonlijk kennen. Zij vragen, wat voor menschen het zijn en wat zij kunnen presteeren voor het algemeen welzijn en niet wordt er op de eerste plaats gevraagd tot welke partij zij behooren. Toch zijn er vele symptomen, die reeds op een verwording wijzen. Bij een nadere uitbreiding van partij-groepeeringen zal men daar tot dezelfde slechte gevolgen komen als in andere gebieden. In Engeland hebben steeds een van de drie groote partijen geregeerd, toch is in dit land zelf duidelijk een sterke verwording te bespeuren welke slechts verbloemd en gedeeltelijk geneutraliseerd wordt door het feit, dat men in tijden van nood overgaat tot de vorming van een kabinet, hetwelk afziet van partijpolitiek en zich op nationaal standpunt stelt, hetwelk als absoluut alles beheerschende taak aanvaardt „de nationale crisis te overwinnen".

En in de andere landen, waar de democratie zegeviert, is voor wie oogen heeft om te zien en ooren om te hooren, het verderf duidelijk waar te nemen. En we zien bewaarheid de meening van Thomas van Aquino, dat een verkeerd uitgeoefende monarchie, de tyrannie van een vorst, verre nog te verkiezen is boven een regeering door de massa. Van een werkelijk regeeren kan men in de moderne

[1]) Blanc de Saint Bonnet. „Restauration française", pag. 240. Ed. Vve. H. Castelnau. 1872.

democratie niet spreken. Het parlement bestaat uit een aantal leden, die in de meest voorname aangelegenheden onder elkaar verdeeld zijn. Men komt alleen tot wetten en bepalingen door na langgerekte discussie een vergelijk te treffen; men sluit een compromis, hetwelk èn degenen, die tegen gestemd hebben èn degenen die om andere voordeelen te verkrijgen dit goedkeurden — ofschoon het niet volgens eigen overtuiging goed te keuren was — tezamen met hun aanhang op velerlei wijzen trachten te saboteeren.
Bij een dergelijke verdeeldheid kan men onmogelijk met gezag optreden. Iemand, die werkelijk aanspraak kan laten gelden op gezagsuitoefening; hij, die tot de aristoi behoort, kan in een dergelijk gezelschap, hoe hoog zijn eigen deugdzaamheid ook staat, vrijwel niets bereiken en hij bedankt er voor om in een dergelijk college opgenomen te worden. Een werkelijk bestuurder kan niet komen tot afspraakjes, compromissen en halve maatregelen.
Feitelijk bestaan de verschillende parlementen vrijwel geheel uit zwakke en middelmatige personen. Wanneer men op deze wijze zijn overtuiging uitspreekt over de democratische bestuurderen van de landen, dan schijnt dit aan het kranten-lezend publiek zeer bruut en generaliseerend toe. Men is zoo gewoon om mediocriteiten, die aangevallen worden, te verdedigen en om van z.g.n. politieke grootheden alles goed te praten wanneer men daarmede meent het democratisch systeem te kunnen redden. Wie een bewijs wil van het feit, dat de parlementsleden mediocriteiten zijn, leze er de kamerverslagen op na in de vele landen, die het genot van een parlement bezitten.
Dit bewijs zal echter weinigen voldoen omdat er weinig menschen zijn die een krant en in het bijzonder de Kamerverslagen kritisch kunnen lezen.
Wie bovendien in de wereld der senatoren en kamerleden eenigzins thuis is, wie in de gelegenheid is geweest personen uit deze kringen te ontmoeten bemerkt dadelijk, mits men zich niet laat verblinden door de bijzondere eer der ontmoeting, hoe middelmatig, bekrompen, zelfzuchtig zij zijn. Daar zijn enkele menschen in elk parlement, die tot de werkelijke beteekenisvolle en volledige bestuurders gerekend kunnen worden. Maar ook deze worden gehandicapt door het parlementaire systeem en kunnen feitelijk weinig succesvols verrichten.
De President of Koning, die aan het hoofd van een land staat, doet

òf in middelmatigheid niet onder voor het parlement òf zoo hij heerschersbloed bezit kan hij weinig bereiken, doordat zijn macht op niets neer komt. Zij vormen een versiering, die men niet opzij kan zetten. Zij zijn de laatste schijn-overblijfselen van de top-eenheid, die elke ware regeering moet bezitten.

In werkelijkheid kan men zeggen dat er geen gezag meer wordt uitgeoefend.

Een gezag veronderstelt éénheid en deze mist het parlement. Zij zijn onderling verdeeld in de meest voorname aangelegenheden en compromissen maken het vaststellen van wetten slechts mogelijk. Een gezag eischt gehoorzaamheid van het volk, maar hoe kunnen de parlementsleden, als zij niet namens God optreden, maar slechts als behartigers van de belangen eener bepaalde volkspartij, met succes optreden en aanspraak maken op gehoorzaamheid, wanneer zij zelf eerst om de stem van den kiezer bedelen. Het is een „circulus vitiosus", waar geen ontkomen aan is.„L'électeur mendie les faveurs chez le député qui les mendie chez le ministre, lequel mendie les votes du député, qui mendie les suffrages de l'électeur." [1])

Gezag veronderstelt personen, die heerschen en personen die gehoorzamen; zij, die gehoorzamen kunnen niet dezelfde zijn als zij die heerschen. De rede zelf veroordeelt dus de souvereiniteit van het volk. Wij kennen de objecties van de moderne democraten, ook die van zgn. Katholieke sociologen, welke het voorstellen alsof de souvereiniteit niet bij het volk meer is als de massa eenmaal de gezagsdragers gekozen heeft! Dat is theorie, die in de huidige maatschappij praktisch onmogelijk en onwaarachtig blijkt.

Wat zijn feitelijk onze parlementsleden?

„Sont-ils des parlementaires? Disons plutôt : des mandataires. Leur souci est de se conformer avec exactitude, avec une soumission inquiète, aux consignes que leur ont données les groupes divers, syndicats, individus ou forces qui les ont dlégués et qui les surveillent. Plus étroitement encore: leur souci est de satisfaire aux requêtes individuelles que le courrier, chaque matin, leur apporte en grand nombre. Chaque semaine, ils vont retrouver, écouter leurs électeurs. Que devient cette fiction constitutionnelle qu'un député dèsqu'il est élu, représente, non la circonscription qui le délègue, mais le pays tout entier, la France une et indivisible? Ce ne sont

---

[1]) De Voguë. „Les morts qui parlent". 31e édition pag. 102. Plon, Paris, 1928.

plus des parlementaires, disions nous tout à l'heure, ce sont des mandataires. Changeons encore une fois le qualificatif, et disons que ce sont des commissionaires.
Or, tandis qu'ils perdent en qualité, liberté, dignité, leur fonction devient plus difficile. De plus en plus, l'État est engagé dans une société complexe, et les problèmes posés exigent toujours plus de connaissances, de valeur technique, de sang-froid". [1])
Een gezag heeft continuiteit noodig en ook dit mist het moderne parlement. Het bestaat uit personen, die telkens voor korten tijd gekozen worden en welke zelfs dezen tijd nog niet zeker er van kunnen zijn, dat zij de periode voltooien. Regeeringscrisissen kunnen de herkiezing van nieuwe parlementsleden noodzakelijk maken. De gekozenen zelf missen bij hun eerste verkiezing veelal ieder inzicht van het staatsbestuur; moeten zich nog volledig inwerken om op de hoogte te komen van de moderne staatsmachine; missen bijna steeds de habitus tot besturen, maar worden slechts gekozen omdat zij terecht of ten onrechte, het belang van eigen partij, desnoods tegen het algemeen welzijn in, weten te verdedigen.
Gezag van een staat eischt dat de gezagvoerder volgens deugd en geweten wil besturen tot welzijn van het geheele land. In de parlementen is hiervan geen sprake. Deugd en geweten zijn woorden die theoretisch beteekenis hebben, maar die practisch niet de maatstaf van handelen zijn. Van verzorging van het algemeen welzijn is geen sprake. Het partijbelang is het doel. Daarop is hun werkzaamheid gericht. Hierdoor willen zij successen oogsten, die in de oogen van de kiezers de voorwaarden zijn om bij een nieuwe verkiezing wederom gekozen te worden. Zij zoeken de massa van eigen partij tevreden te stellen en dan zeggen zij als Pilatus: „Wat is waarheid?" Waarheid valt bij hen samen met eigenbelang. In den korten tijd, dat zij aan het bestuur zijn trachten zij zooveel mogelijk voordeel te verkrijgen voor zich en voor hun familie. Vele ambten worden op dergelijke wijze door deze verzorgers van het algemeen welzijn, verkregen. Geld en voordeel hebben voor den democraat een zeer bijzondere beteekenis. In hun programma hebben zij veelal staan de volledige gelijkheid der menschen. Maar zoolang dit nog niet bereikt is, is geld voor hen het eenigste wat doorslaggevende

---

[1]) Daniël Halévy. „Décadence de la liberté", pag. 200, 201. B. Grasset, Paris. 1931.

beteekenis heeft. Talent, eer en ambten kunnen door geld gekocht worden. Vermeerdering van geldelijken rijkdom der eigen partijgenooten, het salaris voor eigen talent en werkzaamheid zijn de afgoden waarvoor alles moet wijken.
Hun eerbied voor het geld hebben zij gemeen met parvenu's en oweërs. Maar met hen hebben de parlementsleden ook gemeen, dat zij geldverknoeiers en kapitaalvernietigers zijn. Een slordigheid toonen zij in het geldbeheer, die tot ondergang van het land voert. En om de uitgaven eenigzins te dekken voert men een belastingstelsel in, dat een aanranden door het parlement van het eigendom kan genoemd worden. Ongeveer de helft van de nationale productie en soms nog meer gaat naar de belasting, waardoor het alleen voor de enkele groot-kapitalisten en speculanten mogelijk is om kapitaal te vormen. Voor de overige kapitaalbezittenden en voor de massa, welke op ordelijke wijze tot kapitaalvermeerdering wenschen te komen, is dit uitgesloten. En zij bezwaren niet alleen de huidige onderdanen met ondragelijke lasten, maar door opname van geweldige geldbedragen, waarvan aflossing en rentebetaling toch ook ééns moet geschieden, belasten zij ook de komende generaties met ongehoorde lasten.
Hoe tegenstrijdig het, oppervlakkig beschouwd, ook toeschijnt, met deze politieke democratie gaat noodwendig samen een ingrijpend staatsabsolutisme, dat alles en allen wil omvatten. Alles moet genivelleerd worden en daarom moet alles gelijkelijk van boven af gereglementeerd worden. Geen beter middel voor de democratie dan alles in eigen beheer te nemen en aan dezelfde eischen en verplichtingen te onderwerpen. Alles moet van bovenaf geregeld worden met terzijde schuiving van ieder initiatief door een kleinere gemeenschap of door een individu. De bepalingen volgen elkaar op. Het keurslijf, waarin de politieke democratie, het volk, de gemeenten, de landstreken, wil dwingen, wordt steeds strakker en zal eens elk bloeiend leven verstikken. In tijden, toen de begrippen „democratie, parlementarisme, gelijkheid" nog niet in de mode waren, was er ook centralisatie, welke met gezag optrad; doch deze beperkte zich tot datgene wat strikt noodzakelijk was voor het algemeen welzijn, zooals het gemeenschappelijk leger. Overigens werd volledige vrijheid gegeven aan de dorpen en de steden, waaruit het gebied bestond. Zoo kan alleen op de beste manier het welzijn der bevolking verzorgd worden. Door de

moderne democratie wordt alles van bovenaf vastgesteld en allen worden gelijkelijk verplicht om te gehoorzamen. Niets kan er meer gedaan worden of de centrale regeering moet er van te voren mede in kennis gesteld en door haar moet dit alles goedgekeurd worden. De provincie's, de gemeenteraden zijn onderafdeelingen van de centrale regeering en bezitten in de meest essentieele aangelegenheden geen recht tot eigenmachtig handelen. Het worden administratieve lichamen, die slechts te doen hebben, wat van verre bepaald wordt. Of de maatregel tot groot nadeel der eigen gemeente is komt er minder op aan, de wil van de centrale regeering moet vervuld worden.
De burgemeester wordt niet uit de eigen gemeente genomen, ook al zijn daar eminente menschen, welke volkomen voor deze hooge taak berekend zijn. Van bovenaf wordt de burgemeester gegeven en de gemeente heeft slechts te accepteeren.
Uit de aristoi van de gemeente zou het bestuur der gemeente gevormd moeten worden en het moet dus feitelijk beperkt blijven tot de meest edelen aan wie partij- of eigenbelang vreemd is. Nu zien wij het tegendeel. Iedereen en daardoor bij voorkeur de meest middelmatige personen worden in dit college opgenomen. De werkelijke aristoi, die het bestuur in handen moesten hebben tot bloei van de gemeente, wenschen zich bovendien niet beschikbaar te stellen voor een dergelijke administratieve baan, welke met het bestuur van een gemeente al zeer weinig heeft uit te staan. En in hun plaats kan Jan Rap en z'n maat in het college opgenomen worden.
De vele ambtenaren, welke een gevolg zijn van den democratischen regeeringsvorm beteekenen een ramp voor het land. Zij beheerschen alles vanuit hun beperkten gezichtskring. Zij dooden ieder initiatief van individu of gemeente. Zij bezwaren de bevolking door een te ver gaande administratie, door eindeloze formaliteiten en overbodige contrôleuitoefening en eischen voor zich een groot deel van 's lands inkomsten op.

Het eenige gebied, dat degelijke pogingen aanwendt om den politieken ondergang te verhoeden, vormt Italië, dat onder Mussolini de juiste begrippen van politiek weer tracht ingang te doen vinden. Het algemeen kiesrecht is afgeschaft. Er is een trapsgewijze verkiezing van een parlement, welke slechts de hulp van de regeering is. In

het Ital. parlement moeten zich de besten van het volk vereenigen, welke opbouwende kritiek kunnen verrichten, maar nooit obstructie kunnen voeren.
Daar zal zich een nieuwe aristocratie kunnen vormen, die een levend organisme zal zijn. De slechte elementen moeten er uit vallen. Nieuwe, uit het volk langzamerhand opgekomene personen zullen de rijen der aristoi vullen. Zij vormen een raad van voorlichting, welke geen beslissende stem heeft. Nog heerscht er thans een centralisatie, welke volgens Mussolini in het huidige particularistische Italië nog eenigen tijd noodzakelijk is totdat begonnen kan worden met een decentralisatie tot grooter welzijn van allen.
Het is een fiere poging tot verbetering van de huidige mistoestanden. Op deze wijze bestaat de mogelijkheid, orde, liefde en rechtvaardigheid te verkrijgen in het binnenlandsch bestuur en Europa te behoeden voor een despotisme in naam der democratie zooals in Rusland.

Met de politieke achteruitgang van Europa hangt nauw samen de achteruitgang op economisch en sociaal terrein.
De wereldoorlog en zijn nevenverschijnselen hebben veel invloed gehad op de economische crisis, welke Europa teistert. De volkeren hebben ontzaglijke lasten op zich geladen door het maken van ammunitie en krijgswerktuigen, door het onderhouden van een groot leger en door de gruwelijke verwoesting overal aangebracht. Duitschland gaat gedrukt onder een ontzettenden schuldenlast. De lasten, die door het verdrag van Versailles zijn opgelegd, zijn onrechtvaardig en ondragelijk. Duitschland heeft afstand moeten doen van één achtste van zijn gebied, welke landstreken uit landbouw en industrieel oogpunt voor Duitschland van hooge waarde zijn. De kolonies, waaruit het land eens rijke inkomsten had, zijn ontnomen. Het land is door den oorlog, door onteigening van deze rijke gebieden door inwendige onlusten verarmd en van dit land eischt men groote sommen gelds.
„So sinnlos es ist, Bananen am Nordpol ernten zu wollen, so sinnlos ist es Zahlungen aus einem Volk erpressen zu wollen, das diese Zahlungen weder wirtschaftlich noch sozial aufbringen kann. Ein solches Unterfangen ist brutal und dumm, und deshalb unausführbar." [1]) En bij dit alles vertoont een dergelijk verarmd land als Duitschland een schrikbarende geldverspilling, door in deze tijden van nood nog allerlei overbodige uitgaven te doen. Zoolang sociaaldemocraten en hun aanhang invloed uitoefenen op het landsbestuur is een saneering der finantiën onmogelijk.
Van den anderen kant is, zoals wij reeds zeiden, een verdrukking van Duitschland zeer goed te begrijpen, omdat een vrij ademend Duitschland beslist wederom aan zijn onbegrensde expansiezucht zal toegeven.
Zoo dringen van alle kanten door de eigen schuld van alle partijen en volkeren de moeilijkheden zich op en aan de verdeeldheid en achteruitgang schijnt geen einde te zullen komen.
Wanneer de nood zoozeer stijgt, dat de ondergang van Duitschland

[1]) Dr. H. Schacht, Das Ende der Reparationen, pag. 238. Verlag G. Stalling, Oldenburg I. O. 1931.

dreigt, wil men uit eigenbelang helpen, maar ook dan slechts in zoover en zoolang het noodig is om een volledige débâcle te voorkomen. Onder den noodzakelijken drang der omstandigheden, bracht men eenige tijdelijke verlichting in de drukkende herstellasten. Het Dawes-plan gaf opluchting, maar toch bleef Duitschland gedrukt onder zulke zware schulden, dat alleen de rentedienst een groot deel van de Duitsche inkomsten opvorderde. Als ook dit plan onhoudbaar blijkt, komt een andere Amerikaan, Young, zijn oordeel geven over den economischen toestand van Europa.
Het plan-Young brengt opnieuw eenige verlichting. De herstelbetalingen werden verminderd, de Rijnprovinciën werden ontruimd, de Reichsbank kreeg wederom vrijheid van handelen, maar ondanks dit alles blijken ook dan de lasten nog ondragelijk. Bij een inkrimping van de productie of verlaging van de prijzen konden katastrofen niet uitblijven. Zij zijn gekomen en het zal een blijvende katastrofe zijn, die afgewisseld wordt door kleine, schijnbare verademingen, maar welke eens de volledige ondergang van Duitschland zal beteekenen. Maar in zijn ondergang zal Duitschland onherroepelijk ook andere landen medesleepen.
Bij de landen, die als overwinnaars uit den oorlog kwamen, is de toestand niet beter. Door een slechte finantieele politiek en geldvermorsing, die de moderne democratische politici kenmerkt, door de ontzettende schuldenlasten, die zij door den oorlog en door het onderhoud van leger en vloot op zich geladen hebben, is hun finantieele en economische toestand verre van rooskleurig.
Engeland ondergaat in sterke mate de finantieele crisis. Het kapitaalkrachtige Frankrijk zelfs gaat gedrukt onder de finantieële lasten, welke het op zich genomen heeft. Finantieel is Europa voor een groot deel afhankelijk van Amerika, waar de helft van den goudvoorraad der geheele wereld ligt opgestapeld. De herhaalde inmenging van Amerika in Europeesche aangelegenheden, geeft trouwens duidelijk genoeg blijk van finantieële afhankelijkheid.
Daarbij komt dat de afzetmogelijkheden in Europa steeds geringer worden. Rusland laat weinig meer invoeren, maar overvoert de Europeesche markt met zijn goedkoope producten. Ook de afzetmogelijkheden in andere werelddeelen worden minder. Amerika bewerkt zooveel mogelijk zelf de verschillende grondstoffen voor manufacturen; en ook Indië, Egypte en China gaan tot verwerking der grondstoffen in eigen gebied over. Hierdoor houdt een groote bron van inkomsten voor Europa op.

Japan bezit nu reeds Europeesch kapitaal en wegens de lage arbeidsloonen doen zij de Europeesche industrie een gevoelige concurrentie aan. Het nijvere volk richt fabrieken en scheepswerven op; het heeft een eigen handelsvloot, welke nu reeds de derde plaats in de wereld inneemt. Het aantal fabrieken en bedrijven in Japan bedroeg in

1914 5266, het belegd kapitaal 833½ millioen yen en in
1927 13717, het belegd kapitaal 4643½ millioen yen.

Het aantal katoenspinnerijen in China bedroeg in

1919 54; het aantal spindels 1650000 en in
1928 120; het aantal spindels 3850000 [1])

China zal binnen afzienbaren tijd, wanneer dit onmetelijke rijk óf tot zelfstandigheid en orde zal gekomen zijn óf onder beheer van Sowjet Rusland zal staan, een machtigen invloed uitoefenen op de wereld-economie. Met zijn vruchtbaar land en rijke mijnen kan het eens op het gebied der nijverheid het voornaamste land der wereld zijn. Reeds nu hebben Chineezen in alle deelen van Azië fabrieken en mijnen in hun beheer.

De Inlanders der verschillende Aziatische gebieden besturen plantages met eigen kapitaal. In Nederl. Indië bv. is het aantal rubberplantages van inlanders, reeds zeer groot.

Thans geschiedt de oprichting van fabrieken, waar de grondstoffen verwerkt kunnen worden nog langzaam. Met de steeds grootere verandering in het politieke leven van het Oosten, kan het niet uitblijven of in een niet al te verre toekomst zullen in haastig tempo fabrieken opgericht worden met Inlandsch kapitaal en onder beheer der Aziaten zullen deze fabrieken wegens de lagere arbeidsonkosten met succes kunnen concurreeren tegen de Westersche industrie.

In het kort gezegd: terwijl de Europeesche industrieën lijden aan overproductie, staan andere volkeren, niet slechts Noord-Amerika, doch ook Zuid-Amerika en Azië op om de wereldmarkt te veroveren.

Merkwaardig zijn de getallen van den wereldhandel welke duidelijk doen uitkomen, dat het aandeel van Europa in den wereldhandel sterk achteruit gaat. In het boekje van P. J. Schmidt „Het koloniale gevaar" vonden we een merkwaardige en juiste vergelijking van den wereldhandel, welke gemaakt werd door den

---

[1]) Socialistische Gids Aug.—Sept. 1931, pag. 670.

president van de Javasche Bank in het verslag over 1926/1927. Stelt men den omvang van den handel in 1913 voor elk der werelddeelen op 100, dan vertoont deze omvang in het jaar 1925 de volgende wijziging:

Europa (zonder Rusland)	93,7.
Azië	135,9.
Noord-Amerika	136,7.

Volgens anderen zou dit cijfer nog meer ten nadeele van Europa gewijzigd moeten worden.

Het aandeel in den totalen wereldhandel bedroeg voor:

Europa (zonder Rusland)	in 1913: 58 %,	in 1925: 48,9 %.
Azië	in 1913: 11,9 %,	in 1925: 16 %.
Noord-Amerika	in 1913: 12,4 %,	in 1925: 18,3 %. [1])

Uit het verloop der economische gebeurtenissen na 1925 blijkt, dat het aandeel in den wereldhandel zich nog meer ten nadeele van Europa gewijzigd heeft.

Daarbij komt dat het ongebreideld productie-proces en de uitbreiding van het machine-wezen schuld is aan een overproductie, hetwelk in tijden van dalende conjunctuur een débâcle op de goederenmarkt ten gevolge moet hebben.

Dit alles moest leiden tot een economische crisis zonder weerga. Van het eene finantieëele débâcle komt men tot het andere. Alles hangt met elkaar samen. Alles blijft draaien tot op een goed oogenblik één schroefje der economische machine stuk is en het geheele economische bedrijfsleven uiteenspringt. Het geld-kapitaal, de banken komen in ongelegenheid en dan zijn, in de huidige omstandigheden, de rampen niet te overzien.

In 1913 kwam dit op bijzondere wijze tot uiting. Het vertrouwen in de waarde der muntspeciën werd geschokt. Vele banken bezaten nog onverkochte gedeelten van vroegere emissies. Bij de beperkte credietmogelijkheden geraakten zij in déconfiture met als gevolg een volkomen insolventie van het geheele bankwezen. Kleine credietinstellingen sneuvelden ; de grootste banken moesten van staatswege gesteund worden. In Oostenrijk geraakte de „Oesterreichische Kredit Anstalt" in moeilijkheden en had een tekort van 140 millioen schilling. Het was het grootste geldinstituut van Oostenrijk; meer dan zeventig procent van de Oostenrijksche industrie was hiervan min

[1]) P. J. Schmidt. „Het koloniale gevaar", pag. 12. Querido's Uitg. Mij., Amsterdam, 1931.

of meer afhankelijk. Kort daarna kwam het in Duitschland tot een finantieëele crisis, die zonder overdrijving, in hevigheid alle voorafgaande finantieëele crisissen overtrof. Dan volgde Engeland. En de weerslag werd gevonden in alle landen.
De ernstige credietmoeilijkheden leidden tot het faillissement van vele zaken.
Geheel de effecten- en obligatiemarkt werd in elkaar getimmerd. De meest stabiele papieren daalden tot ver beneden pari en kwamen op het niveau van een speculatiepapier.
De andere waarden daalden zoo sterk, dat vele het nulpunt naderden.
Ook de obligaties kwamen in nood en daalden tot een ongehoord peil.
Vele millioenen-leeningen van landen en steden kwamen in nood en men zag geen kans om den renteplicht te voldoen.
Wanneer de toestand onhoudbaar is komen economen en politici bijeen en trachten de finantieëele machine weer in werking te stellen. Nog lukt het om alles voor korten tijd in gang te zetten. De eigenlijke oorzaak echter van deze crisissen wil men niet wegnemen, omdat machtige personen en regeeringen dit nadeelig vinden voor hun eigen welzijn.
Wanneer het oogenblikkelijke voordeel de beslissende factor zal wezen bij hulpverleening, wanneer het materialisme leiding moet geven bij de daden der menschen, dan zal een overwinning van de zich telkens herhalende crisissen onmogelijk zijn.

De grond van de economische achteruitgang moeten we vooral zoeken in de mistoestanden op sociaal gebied.
Hier ontbreekt elke orde, die de verhoudingen der menschen regelt. Eens was liefde en samenwerking het kenmerk, dat de verschillende standen onderling verbond. Het individualisme der Hervorming heeft zijn stempel gedrukt op de moderne verhoudingen. Het eigen voordeel werd de maatstaf van handelen. Ieder gevoel voor sociaal leven moest hierdoor verdwijnen en egoïsme kwam er voor in de plaats. Dit egoïsme verdreef liefde en eensgezindheid en schiep haat en tweedracht. Het natuurlijke werd van het bovennatuurlijke gescheiden. Aan de belooning van goede daden in den Hemel werd niet meer gedacht en de christelijke wet: „Bezie alles onder het oogmerk van de eeuwigheid" oefende geen invloed meer uit op de onderlinge verhoudingen. Een materialisme zonder eenige beperking moest het droevig gevolg zijn. En met den voortgang der tijden groeide dit materialisme. Eerst werden hiermede de hoogere standen aangetast. De liberalistische en kapitalistische geaardheid waren daarvan de uiting. Daarna werd de massa door materialistische hebzucht gekweld; socialisme en communisme waren daarvan de meest vergaande symptomen.
Liberalisme en socialisme zijn twee woorden welke één en dezelfden toestand uitdrukken n.l. de materialistische gezindheid. Voor de aanhangers van beide stelsels vormt practisch het finantieële voordeel de doorslag bij alles. Zoowel liberalisme en socialisme worden gekenmerkt door een hebzucht, zonder eenige beperking door hoogere beweegredenen.
Het liberalisme plaatst voorop de absolute autonomie van het individu. Zijn zelfwerkzaamheid mag door geen enkel hooger beginsel, noch door eenige inmenging van den Staat beperkt worden. Ongebreideld moet men deze werkzaamheid laten gaan: „Laissez faire, laissez passer." De aanhangers van het liberalisme ontkennen niet steeds de hoogere beginselen, maar meenen dat deze op het economisch en sociaal leven geen invloed mogen uitoefenen. Eigenbelang wijst de weg, welke het individu te gaan heeft. „De mensch zoekt zijn eigenbelang, ieder kent zelf zijn eigenbelang

het best, ieder kan zelf zijn eigenbelang het allerbest bevorderen." (Adam Smith.) Het eenige levensdoel werd „geld verdienen". Ten koste van wien of wat komt er minder op aan. „Liberalisme in de beteekenis van vrijheidszin is vernederd tot liberalisme in de beteekenis van door niets te zijn gebonden." (Chesterton.)
Dit liberalisme was de oorzaak van wantoestanden, welke ten zeerste medewerken aan den ondergang van Europa. Een gevolg van de liberalistische opvatting in de economie was het kapitalisme. Onder dit kapitalisme verstaan wij „de opeenhooping van productiemiddelen in de handen van enkelen, die er gebruik van maken om de meerderheid te exploiteeren." Het zou beter geweest zijn, dat het woord „kapitalisme" minder gebruikt werd, maar in de plaats daarvan een ander woord, dat deze toestand uitdrukt. Het woord „kapitalisme" brengt velen er toe om datgene te verwerpen, wat een noodzakelijkheid en goede kracht is van de maatschappij nl. het kapitaal. Vele meenen dat bij de verwerping van het kapitalisme ook behoort de verwerping van het bezit van een kapitaal of achten het onrechtvaardig, dat het kapitaal niet gelijkelijk onder de menschen verdeeld is. Het is onder den invloed van socialistisch geaarde menschen, dat hierover vele verkeerde ideeën zijn ontstaan. Daarom werd hier omschreven wat te verstaan is onder het misdadig kapitalisme.
Door niets werd het streven naar eigen voordeel beperkt noch door den Staat, noch door eenig geestelijk motief. Zoo ontstond een hebzucht en verrijking van zich zelven welke den Hemel om wraak roept.
„Geheel het economisch systeem van het kapitalisme is voortgekomen uit een verslindende en vernietigende hebzucht. Dit kon zich slechts ontwikkelen in een maatschappij, welke vrijwillig afstand heeft gedaan van de christelijke ascese, door zich van den Hemel af te wenden en zich alleen te richten naar de aardsche genietingen. Klaarblijkelijk is het kapitalisme onmogelijk te denken als een economie die door hoogere beginselen geleid wordt. Het is slechts het gevolg van de verwereldlijking van het economische leven. In dit systeem is de onderordening van het materieële aan het geestelijke verbroken. De economie van onze eeuw bestaat juist in de schending van de passende orde in de menschelijke samenleving; het is het missen van het geestelijk middelpunt. De autonomie van het economisch leven is uitgeloopen op een heerschen van de

economie op alle gebied in de menschelijke maatschappij. De godsdienst van den Mammon is de kracht geworden, welke in den modernen tijd over alles beslist. En het ergste is, dat dit openlijke mammonisme van onze eeuw wordt beschouwd als een waarachtige weldaad, als een toegang tot de kennis der waarheid en als de bevrijder van alle illusies. [1])

Het liberalistisch denken in de economie maakte de trust en kartelvorming mogelijk. Evenals in de staatkunde zien wij ook in de economie een concentratie en centralisatie, welke schrikbarend is. En het gevolg van deze centralisatie is, dat onder een pressie gewerkt wordt, waarbij niemand zich voor zijn werkzaamheden verantwoordelijk voelt. Eenieder vormt slechts een willoos radertje in het bedrijf, dat als een machine voortgedreven wordt door den motor van een onbeperkt en vraatzuchtig egoïsme. De maatschappijen, die zich verbinden, bezitten door deze vereeniging van belangen een geweldigen invloed op de wereldhuishouding en zijn den ondergang van een handeldrijvenden middenstand. Door de gezamelijke geldmarkt weten zij een fnuikenden invloed uit te oefenen. Het gebrek aan een staatsbestuur, dat haar plichten begrijpt, werkt een dergelijke samenspanning in de hand of durft tenminste tegen een dergelijke economische macht niet op te treden. Deze trusts en kartels maken den kleinhandel onmogelijk; zij weten bij geringere onkosten de prijzen zoo hoog mogelijk op te voeren; zij weten door hun geldmacht de politiek te leiden naar hun egoïstische inzichten; zij wakkeren de genotzucht, zorgeloosheid en verspilzucht aan, bijzonder door hen in staat te stellen alles te koopen op afbetaling.

„Le phonographe à crédit, le poste de T. S. F. à crédit, la glacière à crédit et même l'automobile à crédit, — l'auto de plaisir à credit, — et même et surtout enfin le voyage à crédit, autant de signes dans lesquels le spectateur attentif reconnaît de puissantes causes de désordre et d'abaissement moral." [2])

Overproductie en crisissen hangen onmiddellijk samen met het egoïsme van de groot-kapitalisten. Het productie-proces wordt slechts geleid door egoïsme met terzijdeschuiving van wereldbelangen. Voor den geldhonger van enkelen moet alles wijken.

Nu in dezen tijd geld alles beheerscht vormen de geldmagnaten de

[1]) Berdiaeff. „Un nouveau moyen âge", pag. 124—125. Plon, Paris 1927.

[2]) Georges Duhamel, „Géographie cordiale de l'Europe. pag. 61. 42e édition. Mercure de France. Paris 1931.

eenigst grooten in deze wereld. Zij maken zich meester van de kranten, die bederf en oppervlakkigheid in de wereld brengen. Zij zijn het die de diplomaten door hun geldmacht beïnvloeden en zoo beslissende leiding geven aan de wereldpolitiek. Niets is hen te wreed, geen middel voor hen ongeoorloofd, zoo de eigen goudhonger maar voldaan wordt. Het bolsjewisme beoogt de vernietiging van het eigendom. Als de geldmagnaat in een transactie met Rusland oogenblikkelijk voordeel ziet, zal hij geen oogenblik aarzelen om een verbinding aan te gaan.
Bij hun geldhonger vertoonen de groot-kapitalisten een verrassende stupiditeit, welke hun eigen toekomstigen ondergang niet doet zien. Een andere uiting van deze niet te verzadigen geldhonger is de speculatiezucht, welke landen en individuen ten onder brengt. Koop en verkoop van aandeelen vormt een onderdeel van het moderne economisch organisme. Het ware te wenschen dat de maatschappijen zich niet centraliseerden. Ook hier zou decentralisatie redding beteekenen. Nu het feit er eenmaal ligt dat de maatschappijen zich op ongehoorde wijze centraliseeren is er de koop en verkoop van aandeelen het noodzakelijk gevolg van. Deze koop en verkoop heeft natuurlijk het risico-element, wat bij iederen tot den meest eenvoudigen handel, voorkomt. Degene, die op de stijging of daling der prijzen invloed uitoefenen, baissiers en haussiers, kunnen goed werk verrichten in zoover zij prijsregelend optreden en het economisch gebeuren op effecten- en goederen markt accentueeren. In zooverre verrichten zij in de huidige omstandigheden nuttigen arbeid.
Dit alles heeft rechtstreeks niets te maken met de speculatie-zucht, waarover hier gesproken wordt. Door speculatie verstaan wij hier het trachten op onregelmatige wijze d.i. niet door arbeid, schenking, erfopvolging, winst te verkrijgen, maar door een onregelmatig zoeken naar waardeverschil wegens den tijd, waarop iets gekocht en verkocht wordt. Hier wordt het zoeken naar winst slechts aan het lot overgelaten. Er bestaat kans om zonder arbeid de grootst mogelijke winsten te behalen. Op deze wijze wordt door velen een ontzaglijk kapitaal opeengehoopt, hetwelk den bezitter niet toekomt omdat hij het niet op behoorlijke wijze verkregen heeft. Het beheeren en vermeerderen van kapitaal door arbeid en spaarzaamheid van geslacht op geslacht is een deugd, die hier en hiernamaals zijn bijzondere belooning zal ontvangen. Doch iedere op onregelmatige

wijze verkregen rijkdom, is een gruwel, die én op aarde én hiernamaals tot ondergang van den bezitter zal zijn.
Deze speculatie-zucht heeft de wereld aangegrepen. Iedereen doet mee. De groot-speculanten, de groot-kapitalisten weten door groote koersschommelingen het speculeeren aan te moedigen.
Zij weten het prijsniveau der effecten ver boven of onder de rendementsbasis op te drijven. Met het huidige of toekomstige rendement wordt geen rekening gehouden. De winst komt slechts voort uit de dagelijks oploopende of dalende koersen. Zij weten door handige manipulaties, door hun kennis van den toestand der ondernemingen, hetzij „en baisse" hetzij „en hausse" de koersen te doen stijgen of dalen. Zij moedigen klein-speculanten en rustige beleggers aan, om binnen korten tijd aanzienlijk rijker te worden. Men wordt geprikkeld het geluk te beproeven. Is men door deze speculatie en gokzucht ingenomen, dan kan slechts een volledig bewuste overtuiging van het verkeerd handelen en een krachtige wil iemand er toe brengen verder zijn geluk niet in speculaties en gokpartijen te probeeren..
Er zijn slechts weinigen, die zich bezinnen. De groote menigte geeft toe aan de speculatiezucht. Alles wordt object van speculaties. Aandeelen, grondstoffen, eetwaren alles wordt tot een speculatie object gemaakt. Eenieder doet mee. De groot-kapitalisten gebruiken groote bedragen. De klein speculant doet het op geringere wijze; de gewone burgerman en arbeider, welke niet in het minste inzicht heeft in de huidige economische structuur en dus verlies of winst zuiver en alleen aan het lot overlaten, doen het met kleine of zelfs minieme bedragen. Eenieder speculeert en voedt in zich het verlangen om op gemakkelijke en avontuurlijke wijze rijk te worden.
De regeeringen staan wegens hun innerlijke verdeeldheid en slapte machteloos. Zij moedigen zelfs het speculeeren aan, doordat zij met ongehoorde belastingen het den rustigen kapitaalbezitter onmogelijk maken dit bezit intact te houden zonder voordeelige speculaties en extra-meevallers. Tot de regeeringen is het woord gericht van St. Paulus: „Er zijn veel weerspannigen, holle praters en verleiders, heel in 't bijzonder onder de besnedenen; ge moet hun den mond stoppen, anders zetten zij gansche gezinnen overhoop door onbehoorlijke dingen te leeren uit winstbejag." (Titus 1—10.)
De regeeringen verwaarlozen ook in dezen hun taak en zijn de oorzaak dat vele ongerechtigheden geschieden door den zucht naar winstbejag; gezinnen en landen worden ongelukkig gemaakt door deze speculatie-zucht.

Overeenkomstig de wijze, waarop de rijkdommen verkregen worden, zijn zij van blijvenden aard of gaan ze te niet. Wanneer op wanordelijke wijze het kapitaal verkregen wordt, gaat op wanordelijke en verderfelijke wijze het door speculatie verkregen kapitaal ook wederom te niet. Rijkdom, verkregen door arbeid van geslacht op geslacht, maakt iemand zedelijker hooger. De rijkdom, die door diefstal of gokkerij verkregen wordt maakt den bezitter zedelijk lager. Dit kapitaal wordt ontnomen aan hen die het maakten en komt in handen van parvenu's, die niet in staat zijn het kapitaal tot welzijn van allen te beheeren. In deze droeve tijden, waarin millioenen het meest noodzakelijke levensonderhoud missen, durven zij een weelde te vertoonen, die den Hémel om wraak roept. Bij al de armoede wordt de weelde der rijke amusementsholen steeds uitdagender. De rijke parvenu's kunnen niet meer buiten de meest geraffineerde luxe. Geen enkel besef bezitten zij van den socialen plicht, die zij jegens de gemeenschap hebben. Voldoening aan eigen weekelijkheid zoeken zij. Al het andere interesseert hun niet.
Tot hen is het woord van Christus: „Wee de rijken", gericht, maar tot hun schande zullen zij eens de schooiers benijden als deze gelijk Lazarus in den Hemel zijn opgenomen, terwijl de moderne rijke vrekken door honger, dorst en koude zullen gepijnigd worden na hun eeuwige verwerping.
Het aantal geldmagnaten, die millioenen guldens jaarlijks als inkomen bezitten is niet groot; doch deze weinigen bij wie egoïsme de leidende factor is, overheerschen de wereld. Tegen hun hebzucht weet het parlementarisme en de democratie blijkbaar niet met succes op te treden. De geheele wereld heeft te lijden van deze gewetenlooze geldduivels.
Zij, die meer of minder groote eigendommen bezitten, zijn niet in staat hun bezit op rustige wijze te beheeren. Sociale wetgeving en belastingen, overmacht van trust, kartels en groot-bankkapitaal doen schade aan hun vermogen. Langzamerhand zien zij hun vermogen slinken, hun invloed verminderen; het algemeen welzijn kan door hen niet op passende wijze verzorgd worden. Daarbij worden zij ook aangestoken door de zorgeloosheid welke over de moderne menschheid gekomen is. Zij vertoonen een luxe en veroorloven zich uitgaven, die door de voorvaderen in deugd verkregen goederen, vernietigen.

„Als de rijke zich verhoovaardigt, ontbrandt de arme van toorn", zegt de Psalmist.
Het egoïsme der rijken moest zijn weerslag vinden in de massa. De hebzucht en het zoeken van onbeperkt eigenbelang moest ook de massa, in navolging van de rijkeren, aangrijpen. Zij zouden zich gaan vereenigen. De massa arbeiders en bezitlozen zou zich stellen tegenover de bezittende klasse. In de schrijnende mistoestanden, veroorzaakt door de liberalistische opvattingen, vond het socialisme zijn grond. De arbeiders vereenigden zich in organisaties die er naar streven zoowel op sociaal- als op politiek gebied heer en meester te worden. Op deze wijze werd de rampzalige toestand in Europa nog vergroot. De massa liet zich niet door liefde leiden, om op deze wijze gerechtigheid te verkrijgen, maar haat en hebzucht deden het volk in razernij opstaan en overgaan tot daden, die weinig menschelijks in zich hadden.
Gelijkheid, vrijheid en broederschap werden de schoone leuzen, waarachter het volk zijn egoïsme en dierlijke vraatzucht verborg. Niets was voor het volk heilig meer. Goed en waar was alleen datgene, wat de finantieële positie verbeterde. De arbeiders werden onderdrukt en ontvingen te lage loonen; nu zijn zij niet meer te weerhouden. Met het billijke loon zijn zij niet meer tevreden. Gelijkheid en broederschap. Verschil mag er niet meer zijn. Alle menschen hebben evenveel recht op de materieële goederen. Gelijkheid moet er zijn in amusement en kleeding. Gelijkheid in de mogelijkheid tot het koopen van allerlei zaken die de industrie-reclame aan de massa opdringt. Het materieël bezit werd het uiteindelijk doel. Aan den Hemel, aan God, die in Zijn Gerechtigheid eens loon voor het goede, straf voor het kwade zal geven, werd niet meer gedacht. „Godsdienst en socialisme verdragen zich even slecht als vuur en water." (August Bebel.)
Door het socialisme werd de Staat als een afgod vereerd, welke het herstel moest brengen van het geheele economische leven. Ook wij zouden aan het Staatsbestuur, mits dit tot regeeren in staat is, een groote macht willen zien toegewezen, doch niet op de wijze der socialisten. Wij wenschen dat het Staatsbestuur orde zal brengen in de huidige samenleving, doch dit is onmogelijk, zoo de Staat zelve de leiding van alles neemt, hetgeen tegen de natuurlijke orde is. Om deze en nog vele andere redenen is men met het socialisme nog aanzienlijk verder van den weg afgeweken, die voert naar de

oplossing van het sociale vraagstuk. Het socialisme biedt geen orde en liefde, maar wanorde en haat.
Het socialisme zal moeten wijken voor het communisme. Alle middenwegen houden op te bestaan. De uiterste wegen zullen slechts overblijven. Het socialisme stelde eenige verkeerde praemissen, zonder de volledige conclusie er van te durven trekken; het communisme is meer consequent en durft de conclusie's tot in het uiterste te nemen. Als doel stelt het de volkomen gelijkheid van allen. Gelijkheid van alle individuen. Gelijkheid tusschen man en vrouw, ouders en kinderen, gelijkheid in arbeidsverrichting en amusement, gelijkheid zelfs tot in de kleeding „und dann bleibt als einzige Steigerung nur die Zuchthausjacke. [1])
De geheele wereld moet één groot communistisch rijk worden van gelijkheid. In Rusland is men al zeer ver op weg tot volkomen nivelleering van waarden en personen. Volgens Lenin moet Spanje het volgend land zijn, waar het communisme zal zegevieren. In de overige gebieden zijn velerlei factoren aan het werk, die de meest geschikte wegbereiders zijn tot het communistisch wereldrijk. In de verschillende sociale misstanden vinden de roode oproerkraaiers de voorwaarden voor een succesvolle propaganda en zien zij de toekomst als rijp voor een omwenteling.

Het materialisme in de economie is wel de allerbeste voorwaarde voor het succes der communisten. Het productieproces, waaraan geen enkele beperking wordt opgelegd, voert niet tot veredeling of tot verbetering van het lot der arbeiders. De machine welke thans het middelpunt van alles is, vermeerdert niet het welzijn van de massa maar brengt slechts voordeel aan enkelen. Gandhi gaat sterk in, tegen het moderne machinisme niet alleen om ethisch-godsdienstige motieven, maar ook uit het oogpunt van het sociaal belang der massa. De fabrieksarbeider verliest bijna steeds door de voortdurende aanraking met de machine een aanmerkelijk gedeelte van zijn mensch-zijn.

„Bin ich ein Mensch denn wirklich noch?
Als Kind schon war ich gezwungen ins Joch,
Habe gelernt — es ist zum Lachen! —
Einen einzigen Handgriff zu machen,

---

[1]) Walter Bloem, „Weltgesicht", pag. 341. Grethlein & Co., Leipzig, 1928.

Habe gelernt im Takt der Machinen
Einen enzigen Hebel bedienen:
Ewig das Gleiche, jahraus, jahrein –
Das heiszt Machine, aber nicht Mensch sein." [1])

De gewoonte-arbeid, de verdeelde arbeid, de arbeid in fabrieken, waar honderden en duizenden bijeen zijn, werkt niet veredelend op de massa, maar werkt nadeelig op de geestesgesteldheid van het volk. Stilte en afgezonderdheid verschaffen rust en orde. Een industrie-proletariaat geeft de meeste leden aan de communistische partij.

Het opeenhoopen van massa's arbeiders in eenzelfde fabriek is oorzaak van ontevredenheid en wanorde. Voor dezulken vermindert het geloof aan God, zij voelen zich, wellicht onwillens, verbonden aan de machine, welke het hooger gevoel ontneemt. Het is niet toevallig, dat men in het atheïstische Rusland in aanbidding ligt voor de machine. In een volkomen materialistisch systeem past een dergelijke verafgoding van de machine, niet echter in een christelijke maatschappij.

De rationalisatie in de bedrijven houdt dikwijls geen rekening met de menschelijke natuur. Zoo wordt de mensch een machine-onderdeel. De arbeider heeft slechts enkele bepaalde gesties te verrichten en mag verder volgens Taylor „zoo dom en zoo flegmatisch zijn als een os."

Deze rationalisatie is oorzaak niet alleen van overproductie, welke tot hevige crisissen kan leiden, maar ook tot werkeloosheid van een aanzienlijk deel der arbeiders. Doordat egoïsme slechts de maatstaf der productie is, wordt de menschelijke arbeidskracht in de fabrieken zooveel mogelijk beperkt en bij tijden van overproductie komt een aanmerkelijk deel der arbeiders op straat te staan.

Daar zijn nog andere economische en soms ook politieke factoren, welke de groote werkeloosheid veroorzaken; het ongebreidelde productie-proces is hiervan echter de hoofdzaak. Schrikbarend zijn de getallen der werkeloosheid.

Op 26 October 1931 waren er in Engeland op de officieele arbeidsbeurzen ingeschreven 2.726.092 werklooze arbeiders. In Duitschland 4.484.000. In het kleine Oostenrijk meer dan 385.000. In Italië ongeveer 700.000. Schrikbarend is het dat het aantal werkeloozen in

---

[1]) Franz Herwig, „Adventsspiel", pag. 8. Bühnenvolksbundverlag Berlin, 1928.

de laatste jaren, met uitzondering van Rusland, in al de Europeesche landen steeds stijgende is. [1])
Deze werkeloosheid is een van de ergste gevaren van Europa. Wanneer een groot deel der arbeidsbevolking niet in haar onderhoud door geregelden arbeid kan voorzien, wordt deze onrustig. Men kan haar dan al tegemoet komen door ondersteuning van staatswege, het zal weinig baten. Hun niets-doen, hun lamlendigheid zullen de oorzaak zijn van ontevredenheid en opruierij. Wanneer zij in ledigheid rondloopen zullen zij door hun materialistische geaardheid een vulkaan zijn, die eens tot groote ontzetting in Europa zal losbarsten. „Honger lijden zij als honden, in de stad dwalen zij rond en worden zij niet verzadigd, dan zullen zij grollen en grommen." (Ps. 58—15, 16.) Zie in onze steden het groot getal van hen die werkeloos rondloopen en hun mannekrachten ongebruikt laten. Zij klagen het materialistische ongebreidelde productieproces aan.

„Gij hebt ons vergeten!
Wij zijn de werkloozen uit alle landen,
In ons ligt braak kracht van ontelbare handen:
uw daad heeft ons van 't arbeidsveld gedreven,
gemaakt een dood gewicht aan 't omhoog worstelend leven." [2])

Met de groei der industrie hangt samen de monsterachtige uitbreiding der steden. Daar hoopen zich de millioenen opeen in huizen en krotten. In deze dichte opeenhooping kan de ontevredenheid, de revolutie-bacil zich onder het proletariaat ontwikkelen. Vastheid van karakter, verliezen zij door de onrust, waarin zij leven. Het geloof in God en den Godsdienst verdwijnen. Tusschen zichzelve en de aarde heeft men asphalt gelegd; de blauwe lucht wordt niet meer gezien door de hooge huizenrijen en het net van draden; de natuur wordt verborgen onder techniek en door het missen van de natuur, kent men ook geen bovennatuur, geen God, waarvan de mensch zich afhankelijk gevoelt.
Traditie vindt in de moderne grootstad geen kans.

---

[1]) Internationales Jahrbuch der Sozialpolitik 1930, pag. 387—397. Internationales Arbeitsamt, Genf, 1931.
[2]) H. Roland Holst, „Kinderen van dezen tijd", pag. 33. W. L. en J. Brusse Rotterdam, 1931.

Traditie geeft houvast en kracht in het leven, maar in het afwisselende, sensatievolle stadsleven, is voor traditie geen plaats.
Snelheid en sensatie kenmerken de stad.
De menschen arbeiden minder maar vinden toch geen tijd tot rust. Zij loopen haastig door de straten, zoeken verstrooiing in dancing of film. Door het gebrek aan rust en overweging, welke het oude dorpsleven eens kenmerkte mist men ook de kracht om te weerstaan aan de vele gevaren, die lichaam en ziel ten ondergang voeren.
Ruwheid, geilheid en zonde woekeren treurig in deze opeenhooping van menschen.
Cosmus Flamm zegt terecht in zijn roman „Athanasius kommt in die Groszstadt", dat de geest van de stad niet dezelfde is als de H. Geest, welke als goddelijke kracht waait, waarheen Hij wil. In dit boek wordt over de stadsgeest gesproken als over een vunzig waas, dat over menschen en huizen hangt, welke de pest brengt in „die Groszstadt oder die Tiergrube." [1])
Van het platteland trekken boeren en boerenarbeiders op naar de stad. Daar zijn er die getrokken worden door het uiterlijk schoon van de stad en die een verachting in zich hebben voor het nederige boerenwerk. Ook de boer wil geen boer meer zijn ; hij vindt geen voldoening meer in een meer teruggetrokken en minder wereldsch leven ; maar wil in alles gelijk worden aan de stedeling. Eens bezat de gezonde boerenstand eigen kleeding, eigen boerenmeubelen, zij bezat een eigen traditie en een eigen boerenbeschaving ; maar aan de nivelleering aller waarden zijn ook de boeren niet ontkomen. Zij willen gelijk worden aan den stedeling. Deze ziet de boer als minderwaardig aan omdat hij niet zoo geciviliseerd in manieren en kleeding is, doch de arme stakker vergist zich schromelijk. In het uiterlijke mag hij er niet zoo opgesierd uit zien; het innerlijke karakter staat in het algemeen genomen verre nog boven dat van den stedeling.
„Gij zult boerenarbeid niet verachten, want deze is gewild door den Allerhoogsten" staat er in de H. Schrift (Eccl. 7—16). Christus zelf vergelijkt zijn Hemelschen Vader bij een Landbouwer. „Ik ben de ware Wijnstok en mijn Vader is de Landman." (Joan. 15—1.) Maar dit beteekent voor de moderne wereld, welke alleen naar

[1]) Cosmus Flamm, „Athanasius kommt in die Groszstadt". Verlag W. G. Korn, Breslau, 1930.

uiterlijke civilisatie ziet, niets. Voor hem is de boer een minderwaardige. En toch bij den boer is alhoewel er nu reeds een groote ommekeer plaats vindt, nog godsdienst- en familiezin, traditieliefde en karaktervastheid welke de slappe stedeling in zijn schoon confectiepakje mist.
Deze minachting voor den boerenstand is niet de voornaamste oorzaak van den trek van het platteland naar de stad. Deze moeten wij zoeken in de armoede op het platteland en in de moderne wanorde, die het middelpunt der wereldhuishouding van den landbouw verlegd heeft naar de industrie.
De boerenbevolking moet volgens de natuurlijke orde de ruggegraat der menschheid zijn. Zij vormen het gedeelte der wereldbevolking, dat voor de voedingsmiddelen der menschen zorgt. De levensmiddelen en de grondstoffen voor de verdere meest-noodzakelijke levensbehoeften worden door den boer verschaft. Wat boerenwerk aan de menschheid geeft moet dus hooger gesteld worden dan de luxe, overdaad, fijne afwerking, en vergemakkelijking van het leven, waarvan de industrie oorzaak is. De wereld staat op zijn kop. Men heeft het middelpunt verlegd naar de industrie. Deze heeft volgens hare propagandisten ongekende en onbeperkte mogelijkheden. Aan den landbouw, tuinbouw en veeteelt wordt niet meer die beteekenis gegeven, welke het volgens de redelijke orde moest bezitten. Voor luxe en overdaad zorgt de industrie en deze vaart er wel bij. De boerenbevolking zorgt voor de meest noodzakelijke levensmiddelen en zij lijdt zelf armoede en ontbering.
Het woord in de H. Schrift „Slechts de landman, die zich afslooft, moet het eerst van de vruchten genieten" (II Timoth. 17, 6), wordt weersproken door de moderne opvatting over het landbouwbedrijf. De regeeringen zien niet meer in de beteekenis van een gezonden boerenstand. Zij werken mede om de industrie te bevorderen; doch de landbouw, welke de bescherming het meest noodig heeft, wordt slechts in uitersten nood, door lapmiddelen geholpen. Het boerenbedrijf is niet meer loonend. Dat beteekent verarming van een groot en voornaam gedeelte der bevolking. Dat beteekent ook een nieuwe versterking van het bolsjewistisch gevaar.
De boerenarbeider en de boer zijn, in het algemeen genomen, trouw aan hun geloof, hebben eerbied voor traditie, houden van rust en orde, doch als hun het bestaan onmogelijk gemaakt wordt, wanneer zij steeds getrapt worden, kan dit alles plotseling wijken

voor ruwheid, wreedheid en opstand tegen hun bestuurders. Menschen, die nauw met grond en natuur verbonden zijn, kunnen, zoo zij getergd worden, een wreedheid en ruwheid ontplooien, die alom verschrikking brengt.
Van de armoede der boerenstand zullen de communistische leiders ter gelegenheid weten te profiteeren.

Het woord „kultuur" wordt door allen onophoudelijk gebezigd. Een juiste eensluidende omschrijving weet men niet te geven. De eene schrijver neemt het in een zeer beperkten zin, een ander in de meest uitgebreide beteekenis en doet er alles onder vallen.
Over het woord „kultuur" bestaan zooveel verschillende meeningen, dat het noodzakelijk is bij bespreking van kultuur-problemen het eigen standpunt over „kultuur" een weinig uiteen te zetten.
Wat natuur is in stoffelijke regionen, dat is kultuur in geestelijke regionen. Natuur is de wettelijk geordende, doelbewuste en harmonische samenwerking der physieke krachten. De drang, de in alles waar te nemen kracht, welke in de dingen is om tot den geordenden kosmos te geraken noemen wij natuur. Dit overwinningsproces van den kosmos op den chaotischen toestand geschiedt door innerlijke noodzakelijkheid.
Kultuur noemen wij de harmonische ontwikkeling van alle elementen in den mensch, maar gesubordineerd volgens hun aard. De initiatieven, die van den mensch uitgaan om tot creatie te komen, zijn ethos en pathos, alles wat aan hoogere krachten in den mensch huist, wekt hem op tot eigen persoonlijkheidsontwikkeling. Ook hier is evenals in de natuur een geweldige drang om tot een kosmos des geestes te komen. Ook hier zijn vijandelijke krachten die verwoed elke geordendheid tegenwerken.
Alle problemen van den geest vallen onder „kultuur". De geheele mensch die toch in laatste instantie, wil hij tenminste mensch heeten, door geestelijke tendenzen beheerscht wordt, hoort er toe.
Onder kultuur verstaan wij dus een verheven geestestoestand, hare uitingen en hare producten en onder kultuurzin de liefde en juiste waardeering van den hoogeren geestestoestand of hare uitingen en voortbrengselen.
De mensch kan zich zelf tot een hoogere beschaving opvoeren. De ruwheid, ongemanierdheid verdwijnt dan voor fijnheid, schoonheid van denken en handelen. Dit mag niet iets onnatuurlijks en uiterlijks zijn, want dan is dit overbeschaving, geciviliseerdheid, welke de mensch niet verheft, maar verachtelijk en bespottelijk maakt. Het uiterlijke moet aan het innerlijke beantwoorden. De uiterlijke handelingen mogen de natuur geen geweld aandoen, maar moeten

daarvan een vervolmaking zijn. Deze beschaving uit zich in de wijze van spreken, in alle handelingen, die de mensch verricht. Iemand, die deze beschaving bezit, zal in tegenstelling met hem, bij wien de beschaving slechts iets uiterlijks is, bij onverwachte gebeurtenissen of in partikulieren kring niet anders nl. grof handelen. Deze beschaving kenmerkt de hoogheid en adel van een persoon, kenmerkt ook den adel van een bepaald volk of werelddeel. De vergelijking der beschavingen in verschillende tijdperken doet zien of een volk in voornaamheid en geestesadel voor of achteruitgegaan is.

Kenmerkt zich onze tijd door een hoog-staande kultuur of moeten wij zeggen dat het tegenwoordige geslacht achteruit is gegaan in beschaving?

Hier moet uiterlijke kultuur onderscheiden worden van de waarachtige kultuur die uit het innerlijke voortkomt; voor hem, die dit weet te onderscheiden, is het duidelijk dat de moderne menschheid zich kenmerkt door een volkomen gemis aan hooge kultuur.

Bij alle volkeren en in alle tijdperken worden menschen gevonden, die bij al hun misvattingen een zekere beschaving bezitten, die hen verheft boven hun tijdgenooten. Zoo zijn er ook thans nog in iedere streek personen, welke een hoogere beschaving bezitten. Toch zij vormen niet de grootste groep. De massa is thans zonder hooge beschaving. Eens was er in Europa een tijd, dat de menschheid beschaving bezat welke zich uitte in ridderlijkheid, eerlijkheid en hoogheid van karakter. Het getal van hen, die een hoogstaande beschaving misten, was daartegenover gering. Thans is het juist andersom. De massa toont beschaving te missen in tegenstelling met de enkelingen, die nog ridderlijkheid en schoonheid van vormen bezitten.

Het gemis aan beschaving uit zich, naar gelang de klasse van personen, op tweeërlei wijze. Bij de groote massa, bijzonder bij de arbeiders, in een rauwheid, geilheid en platheid, die weerzinwekkend is. Bij de overigen, de geciviliseerde arbeiders, den middenstander, de rijke parvenu's in een uiterlijke, valsche beschaving waaraan de inwendige kultuur ontbreekt.

Wie in arbeiders-kringen heeft verkeerd, wie hun doen en handelen heeft gadegeslagen, bemerkt op pijnlijke wijze de rauwheid en ongemanierdheid, die de modernen arbeiders kenmerkt. Zij missen volledig het gevoel van fijnheid en schoonheid van denken en handelen. Alles is plat en banaal, zoowel hun gedachtensfeer als hun woorden en handelingen.

Daartegenover staan zij, die opgaan in een uiterlijke beschaving, waaraan het innerlijke ontbreekt. De rauwe, onbeschaafde toestand, waarin een groot deel der menschheid verkeert, is te verkiezen boven de civilisatie die de uitgaande en feestende menschheid bezit. Lichaamsvorm, lippenstift en poeder, gesoigneerde nagels, vodderige kleeding, bezoeken en tegenbezoeken, pretjes en pikanteriën maken voor dezen de beschaving uit.
In hun omgang met anderen zijn zij lieftallig en gedistingueerd. De étiquette met haar uiterlijke overdreven plichtplegingen wordt streng onderhouden ; maar dit alles verbergt toch niet de leegte, de liefdeloosheid, de verveling en hun gebrek aan ernst, degelijkheid en fijnheid.
Tot de moderne geciviliseerdheid behoort ook een zekere sportiviteit, interessantigheid en vrijheid in woorden en uitdrukkingen. Zij missen datgene, wat deze daden een uiting van werkelijke hoogheid van geest doet zijn, nl. een innerlijke beschaving, waarop de uiterlijke moet steunen. Deze innerlijke beschaving missen zij volkomen en daarom is al hun geflikvlooi, hun étiquette, de verzorging van het lichamelijk uiterlijk, hun ditjes en datjes poppenkast en nog wel een zeer leelijke en gemeene poppenkast. Dat is de uiterlijke beschaving, die het moderne kalfachtige menschdom van een ieder eischt, zoo hij voor beschaafd en opgevoed wil doorgaan.
Elk vervaltijdperk kenmerkt zich door een uiterlijke levenswijze, welke voos en rot was, omdat iedere innerlijke overtuiging er aan ontbrak.
In Europa wordt de civilisatie ten top gevoerd.
Europa is in een vervaltijdperk !

Een zeer kenmerkende uiting van beschaving wordt gevonden in de beteekenis, welke de kunst in een bepaald tijdperk heeft. Eens was er een tijd, dat een schoone kunst ontbloeide temidden van de menschen, die nog ontvankelijk waren voor kunst en schoonheid. „In den machtigen gemeenschapsbouw der middeleeuwsche beschaving had de kunstenaar slechts den rang van een ambachtsman en alle soort anarchistische ontwikkeling was aan zijn persoonlijken aanleg verboden, omdat een natuurlijke gemeenschapstucht hem van buitenaf beperkende voorwaarden oplegde. Hij werkte niet voor de groote wereld of voor de kooplui, maar voor 't geloovige volk, welks gebed hij krachtens zijn roeping een dak moest geven, welks verstand hij onderrichten, welks ziel en oogen hij verblijden moest. Onvergelijkelijke tijden, toen een kinderlijk volk werd opgevoed in de schoonheid zelfs zonder het te merken, zooals de volmaakte kloosterling moet bidden zonder het te weten, dat hij bidt, toen leeraren en beeldende kunstenaars in groote liefde de armen onderrichtten en toen de armen van hun leering genoten, omdat zij allen van hetzelfde koninklijk geslacht waren, geboren uit het water en den Geest.
Toen schiep men schoonere dingen en men aanbad zichzelf minder. De zaligende nederige toestand, waarin een kunstenaar leefde, beurde zijn kracht en zijn vrijheid op." [1])
Welk een verschil met thans! Volgens het verlangen van God zou de harmonie tusschen kunst en leven bewaard en verdiept worden. Maar het tegendeel is geschied. De kunst staat niet meer als een vervollediging van het mensch-zijn te midden van de massa. In enkele modesalons wordt gedweept met moderne kunstuitingen, wordt zwaar geboomd over „de moderne kunst" doch dit heeft niets te maken met schoonheidsontroering. Daar bestaat weinig schoone kunst en daar zijn er zoo weinig, die nog ontvankelijk zijn voor deze schoonheidsontroering. Veel, wat de moderne kunstenaars geven is geraffineerde kunstigheid maar mag toch niet aanspraak maken op

---

[1]) Jacq. Maritain, „Kunst en scholastiek". Vert. van C. A. Terburg O. P., pag. 33. Van Munster's Uitgeversmij., Amsterdam. 1928.

den naam van edele kunst, omdat het de diepe, vereischte schoonheid mist. De techniek van het werk is betrekkelijk volkomen en toch ontbreekt datgene, wat schoonheidsontroering verwekt.
Technisch zijn de moderne gebouwen af en toch missen zij de eenheid, de waarheid, de schoonheid welke een gebouw tot een kunstwerk stempelt.
De schilderkunst heeft zich ontwikkeld in allerlei vormen. De verschillende stelsels, die een bepaalde wijze van schilderen aanprijzen, volgen elkaar op. Ondanks al de phrasen van kunstenaars en van ziekelijke dweepers uit modesalons geeft hun werk uiting van vermoeidheid en leegheid. Technisch af, maar koud zooals een machine koud en levenloos is.
De menschen, die ontroerd zouden moeten worden door werkelijk kunstwerk, voelen voor kunst niets. Iemand, die een mooi gedicht bemint; iemand die ontroert wordt door een oud of nieuw kunstwerk, is voor hen belachelijk. Zij willen er desnoods, als dit tot de moderne civilisatie behoort, wel naar opzien, maar ook dan begrijpen en voelen zij er niets voor. Het laat hen eenvoudig weg volkomen koud.
De weinige kunstenaars, die een levende, ware kunst geven, worden miskend, kunnen niet begrepen worden door de massa. Het volk ontbreekt de smaak voor een juiste waardeering. Zij hebben slechts oog voor uiterlijke opgeverfde en opgesierde beelden en snuisterijen. Hoogstens kunnen voor hen deze schilderstukken een nieuw object zijn van speculatie-zucht, koop en verkoop.
Albrecht Rodenbach zegt in een gedicht, dat het beschavingspeil van een volk zich weerspiegelt in de kunst „want 't leven van een volk is zijner kunsten ziel" en Goethe zegt in „Tasso":

„Wer der Dichtkunst Stimme nicht vernimmt
Ist ein Barbar, er sei auch, wer er sei."

Zoo toont Europa door zijn kunstuitingen in een vervaltijdperk te zijn en blijken hare bewoners, uit barbaren te bestaan, die beschaving missen.

Met de beschaving van een volk hangt ten nauwste samen de wijze waarop de wetenschap beoefend wordt. Eens hadden in christelijk Europa de Universiteiten een alles beïnvloedende beteekenis. De Universiteit was in werkelijkheid de „Alma Mater", welke het land voedde met waarheid. Vastheid en zekerheid gaven zij in het

handelen. Het aantal studenten was betrekkelijk gering en toch ondervond de geheele bevolking den weldadigen invloed van de wetenschap.
Thans studeert eenieder. Op middelbare scholen en hoogescholen worden de hoofden van jonge mannen en meisjes volgepropt met kennis. De stof, die zij te bestudeeren hebben, omvat de meest uiteenloopende zaken. De nadruk wordt gelegd op de hoeveelheid kennis. Als men bij de examens op de stomste vragen kan antwoorden, krijgt men een eervolle vermelding, ofschoon men na al die feiten-kennis niet in staat is tot een juist inzicht in datgene, wat niet letterlijk uit het hoofd geleerd is. En vol verwaandheid meenen zij het wezen en de kern der dingen doorzien te hebben en doen het voorkomen alsof zij de menschen zijn, waarop de moderne wereld te steunen heeft.
En toch kan men bij de ontmoeting van vele professoren en van een zeer groot aantal studenten zijn lachen niet bedwingen om de stupiditeit, de mediocriteit, welke uit hun woorden en daden spreekt. De professoren meenen door alles te ontleden, te analyseeren, helderheid en klaarheid te geven, ofschoon zij de eenvoudigste zaken hoe langer hoe onduidelijker maken. „De ziekelijke redekundige tracht alles geheimzinnig te maken. De mysticus laat ééne zaak geheimzinnig blijven en al het overige wordt helder en duidelijk." (Chesterton, „Orthodoxie".)
Door hen wordt bijzonderen nadruk gelegd op ieder onderdeel en door de vele onderdeelen zien zij het geheel niet meer. Door de vele boomen zien zij het woud niet meer! Door analyse mogen zij veel bereikt hebben; door hen is nog meer bedorven. Men mag in het bloeitijdperk der christelijke beschaving de onderdeelen der wetenschap nog niet zoo nauwkeurig ontleed hebben, de juiste synthese bezaten zij en daarop valt alleen in gerustheid een levensbeschouwing te bouwen. Doordat men thans alleen oog heeft voor analyse, doordat men, bij alle uiterlijk vertoon van breedheid van opvatting, als uitgangspunt een onderdeel neemt en daarop willekeurig voortredeneert, komt men tot de meest dwaze gevolgtrekkingen, waaraan de waarheid vreemd is.
De christelijke wetenschap vereenigde eens in zich de juiste beschouwing van alle vermogens, van natuur en bovennatuur, geloof en kennis, verstand en gevoel. Zoo vormde zij de synthese, welke op werkelijkheid en waarachtigheid berustte.

De wetenschap vindt haar hoogste uiting in de wijsbegeerte, de wetenschap, die haar invloed uitoefent op al het denken en handelen der menschen.
Bij het volgen van de geschiedenis der wijsbegeerte ziet men, hoe steeds verder afgeweken wordt van de eenvoudigste, vaststaande begrippen. Doordat het uitgangspunt verkeerd is komt men tot de meest onjuiste gevolgtrekkingen.
In de vroeg-middeleeuwen mag de empirische wetenschap bij lange na niet die hoogte bereikt hebben van thans, men bezat toen in de wijsbegeerte eenige vaststaande begrippen, die zekerheid en gerustheid in het leven brachten. Als men op deze basis was voortgegaan, had zich een schoone, op waarheid gebouwde wijsbegeerte ontplooid, welke de twijfelzucht en ontevredenheid van thans zou voorkomen hebben.
Zeer in het kort zullen wij den verkeerden weg toonen, waarlangs de wijsbegeerte is gegaan. Het zal, zeer beknopt en hoogst onvolledig zijn. Men kan niet verlangen dat in dit boek een uitgebreide geschiedenis der moderne wijsbegeerte gegeven wordt.

Door het protestantisme werd aan het verstand een te subjectieve en onafhankelijke beteekenis toegekend. Het verstand werd souverein; het zou beslissing geven in alles. Zijn eigen individueele waarheid zou het maken.
De eerste voorname wijsgeer, die theoretisch deze wijze van denken toepaste, was Descartes. Met zijn „cogito, ergo sum" zette hij in het denkproces het denkend subject voorop. Hierdoor kwam hij tot zijn godsbewijs „a simultaneo", tot zijn leer over de aangeboren begrippen, tot de te ver gaande scheiding tusschen ziel en lichaam. Theoretisch werd het beginsel gesteld; de praktijk week, evenals bij de Protestanten in de consequente doorvoering van hun leer, nog sterk van de theorie af.
Doch het beginsel was gesteld en andere zouden in de volgende eeuwen de zich daaruit opdringende gevolgtrekkingen maken voor de praktijk. Dan zal deze geestesgesteldheid eerst haar hoogst verderfelijken invloed ten volle uitoefenen.
„Pour Descartes, on le sait, l'être humain est dédoublé en deux substances complètes chacune : esprit pur et étendue géometrique, un ange conduisant une machine.
Transposez cette conception dans l'ordre des relations politiques et

économiques. Cette transposition n'a nullement été opérée par Descartes lui-même, je m'empresse de la dire. Mais c'est l'esprit cartésien que j'en rends responsable.
On concevra alors une machinerie politique et économique analogue à la machine du corps dans la philosophie cartésienne, et dans laquelle ne régneront que des lois naturelles du même type que celles de la mécanique ou de la chimie". [1])
In de wijsbegeerte komt het er op aan vaststaande begrippen te hebben, die juist en goed zijn. Is het uitgangspunt verkeerd, dan zal men, zoo konsequent hierop doorgeredeneerd wordt tot de meest onwaarachtige en dwaze gevolgtrekkingen komen.
„De mensch, die begint te denken zonder behoorlijke grondbeginselen wordt waanzinnig, wordt de mensch die begint te denken aan het verkeerde einde." [2])
Descartes was de grondlegger van een wijsbegeerte, die hetzij volslagen idealistisch hetzij volslagen realistisch en materialistisch zou uitloopen op een volkomen scepticisme en relativisme. Door zijn verkeerd substantiebegrip is Descartes de oorzaak geworden van het pantheïstisch substantie-begrip van Spinoza. Deze erkent geen essentieel verschil meer tusschen God en de wereld. Goed en kwaad bestaat voor hem niet meer. Alles wat wij doen is noodzakelijk. Kant gaat verder. Van Descartes neemt hij over dat wij de begrippen niet aan de realiteit ontleenen, zooals de scholastiek beweerde, maar hij ging konsequent verder dan Descartes door te ontkennen, dat de begrippen, zooals Descartes nog zeide, door God zijn ingestort. Zelf maken wij de begrippen en passen ze toe op de voorwerpen. De aangeboren ideeën waren volgens hem slechts „ledige denkvormen." De rechtsorde is bij hem, vanzelf sprekend, gescheiden van de zedelijke orde. Een rechtsplicht bindt dus slechts de uiterlijke handelingen, de uiterlijke vrijheid. Het bestaan van God, de vrijheid van den wil, de onsterfelijkheid der ziel kunnen niet door het verstand bewezen worden. Het zedelijke bewustzijn eischt deze waarheden. De zekerheid, die wij verkrijgen is van moreelen aard; maar het blijft een zekerheid, die in zich zelve onbewijsbaar is en bloot aprioristisch wordt aangenomen.

---

[1]) Jacques Maritain, „Religion et culture", pag. 42. Desclée de Brouwer et Cie, Paris 1930.
[2]) Chesterton „Orthodoxie". Ned. vert., pag. 28. D. Bolle, Rotterdam, 1910.

De leerlingen van Kant gaan wederom verder. Fichte ontkende het bestaan der dingen buiten ons en kwam tot volkomen idealisme. Hegel loochende in de gedachtewereld het onderscheid tusschen zijn en niet-zijn. „Sein und nicht sein ist daszselbe." Daarom ook geen onderscheid tusschen goed en kwaad. Zoo verwijdert men zich van de meest elementaire begrippen, die de christelijke wijsbegeerte eens leerde.
In een tooneelspel van Henri Ghéon „Le triumphe de St. Thomas d'Aquin" [1]) worden in het derde bedrijf de moderne wijsgeeren ten tooneele gevoerd. Daarbij wordt het voorgesteld alsof door Lucifer de verschillende wijsgeeren worden beïnvloed, om de meest onredelijke theorieën te verkondigen.
Wanneer men bedenkt tot welke absurde misvattingen men gekomen is; als men bedenkt, welk een voordeel de duivel heeft bij een dergelijke wijsbegeerte, is in deze voorstelling niets onredelijks, maar moet men wel tot de overtuiging komen, dat de duivel zeer sterk de opvattingen der moderne wijsgeeren beïnvloed heeft om op deze wijze een aanval te doen op Christelijk Europa.
„Abyssus abyssum invocat." Bergson kwam met zijn intuïtieleer. Het verstand bezit volgens hem geen waarde. De realiteit is een eeuwig worden, waarin zijn en niet zijn, goed en kwaad zich niet van elkander onderscheiden. In Engeland ontstond het pragmatisme. Al wat voordeelig is, is goed en waar. Door de daad bereikt men de realiteit; God is eindig, niet almachtig, afhankelijk van onze hulp. Het neo-realisme bloeit. We moeten doen alsof ons verstand in staat was om in contact te komen met de werkelijkheid.
Naast en tegelijk met de idealistische wijsbegeerte ontwikkelden zich de positieve wetenschappen, waarop steunt het positivisme van Comte, Renan, Taine, Spencer, Darwin, Buchner, Haeckel. Het zijn allemaal menschen, die een eigen wijsbegeerte ontwikkelden, maar waarvan men niet kan eischen, dat wij hier hun leer, al was het ook beknopt, uiteenzetten.
Dit positivisme is uitgegroeid onder den invloed van de evolutiegedachte tot een volkomen materialisme. Hierop steunt het socialisme en communisme, die een nieuwe wereld willen opbouwen op zuiver materialistischen grondslag. De Godsgedachte moet verdwijnen, dat is opium d.w.z. bedwelming van het volk. Er is slechts

---

[1]) Henri Ghéon, „Le triumphe de St. Thomas d'Aquin." Vie Spirituelle, Paris, 1924.

van een zedelijkheid sprake, die steunt op een vage broederliefde, op een humanitair optimisme.
Bij het overzien van al deze wijsgeerige stelsels wordt het duidelijk, dat dit noodzakelijk moest uitloopen op een algemeen scepticisme onder de menschen.
De meest moderne wijsgeeren hebben dan ook een relativistische opvatting aangaande alles. De wijsbegeerte is een manier om de wereld te beschouwen, doch dit kan met evenveel recht op verschillende andere wijzen gebeuren. Alles is maar betrekkelijk. Vaststaande waarheden bestaan er niet. Zekerheid is niet te verkrijgen. Wij moeten alles betwijfelen. Vastheid is er niet. Alles vloeit. Achter alles moet een vraagteeken geplaatst worden.
„De mensch mocht wel wat in twijfel verkeeren omtrent zichzelf, maar niet omtrent de waarheid. Dit is nu juist omgekeerd. De mensch geeft tegenwoordig voor de meeste zekerheid te bezitten omtrent datgene, wat hij niet met zooveel geleerdheid moest vooropstellen nl. zijn eigen ik. Wat hij tegenwoordig betwijfelt, is datgene, wat hij volstrekt niet behoort te betwijfelen — het Goddelijk Verstand. De oude nederigheid geleek een spoor, die een mensch voortdreef als hij wilde stilstaan; niet een spijker in zijn laars, die hem verhinderde voort te gaan. De oude nederigheid maakte dat een mensch in twijfel was aangaande zijn wijze van doen, en had dikwijls tengevolge, dat hij beter zijn best deed. De nieuwe nederigheid maakt den mensch twijfelachtig omtrent zijn doel, en heeft tengevolge dat hij geheel en al ophoudt te werken. Wij zijn op weg een menschenras voort te brengen, dat te verstandelijk bescheiden zal zijn, om aan de tafel van vermenigvuldiging te gelooven. Wij loopen gevaar wijsgeeren te zullen zien, die de wetten der zwaartekracht betwijfelen, als waren zij door hen zelf vastgesteld. Ongeloovigen van vroeger jaren waren te trots om overtuigd te worden, maar die van heden zijn te nederig om overtuigd te worden. De zachtmoedigen zullen het land bezitten, maar de moderne sceptici zijn zelfs te nederig om hun erfdeel op te eischen." [1])
Zoover dwaalt men af, wanneer het verstand op de plaats der Godheid gesteld wordt en men meent hemel en aarde op eigen krachten te kunnen omvatten en te doorgronden. Wij moeten denken aan die simpele woorden van Thomas van Aquino, waar hij

[1]) Chesterton, „Orthodoxie". Ned. vert., pag. 34—35. D. Bolle, Rotterdam, 1910.

zegt dat, „geen enkele wijsgeer vóór de komst van Christus, zelfs met al de kracht van zijn verstand, zooveel kon weten over God en de dingen, die noodig zijn tot het eeuwige leven, als wel na de komst van Christus het simpele oude vrouwtje weet uit het geloof."
En wij kunnen hier aan toevoegen, dat de volgens de wereld zoo geleerde wijsgeer, die in hoovaardij zijn eigen verstand als het middelpunt van alles beschouwt niet zooveel weet als de armste sukkel op straat, die gelooft in den Almachtigen God.
De moderne wijsbegeerte is afgeweken van datgene, wat verstand en traditie als juist en waar erkenden, en zij is gekomen tot de meest absurde stelsels.
Dit is de wijsheid, waarvan in de H. Schrift staat „dat de wijsheid dezer wereld dwaasheid is bij God." (Corinth. 3, 19.)
Dit zijn de wijsgeeren, waarvan geschreven is dat zij „bewerende, dat zij verstandig zijn, stommerikken geworden zijn." (Rom. 1, 22.)
Het is deze dwaze wijsbegeerte, het zijn deze stommerikken van wijsgeeren, welke een leidenden en daarom zoo verderfelijken invloed uitoefenen op het Europeesche leven.

Bijzonder uit zich de beschaving van een volk in de ontspanning, welke het zich zelf veroorlooft.
Wanneer de verhouding van den tijd van ontspanning tot de levenstaak juist is en wanneer de wijze, waarop men zijn ontspanning neemt hoogstaand en edel is, mag men zonder overdrijving de gevolgtrekking maken, dat het volk een hoogstaande beschaving bezit.
Ons oordeel over Europa moet ook hierin hard zijn.
De ontspanning vormt het middelpunt van alles. Het geheele leven schijnt daarop gebaseerd te zijn. Men werkt slechts met het doel om het verdiende geld voor een groot deel in den avond uit te geven aan amusement.
Van God heeft men zich afgewend; het hoogste geluk vindt men slechts in pretjes en grapjes, vuiligheid en ploerterij: „Tweeërlei kwaad heeft mijn volk bedreven: Mij verlieten zij, die de bron van levend water ben en zij groeven zich waterputten, gebarsten waterputten, die geen water kunnen inhouden." (Jerem. II, 13.)
Het vermaak wordt koortsachtig nagejaagd als het eenige, dat het leven nog te leven waard maakt. Men moet zooveel mogelijk genieten. Het leven is kort en dan is alles voorbij „Carpe diem". Pluk den dag en zoek het vermaak. Daar is de dagtaak op gebaseerd. Men kwijlt van verlangen naar den avond, want dan is het geluksmoment gekomen, als men zich kan amuseeren in dancing en cabaret. „Tanzen, tanzen und Satan lacht dazu." [1])
De massa trekt op naar films en tooneelspelen, waarvan de meest zinnenprikkelende en laagstaande het meeste succes hebben. De zedeloosheid, de erotiek in haar laagsten vorm openbaren zich op een gruwbare wijze.
In 1925 bezocht de sultan van Marokko Parijs, men wilde hem, den harembezitter, eens laten zien, hoe Parijs zich amuseerde. Men bracht hem naar variétés en dancing-bars. Na afloop antwoordde hij op de vraag, hoe het hem bevallen was: „Dat alles is hoogst eigenaardig; doch ik kan niet begrijpen, hoe Europeesche mannen hun vrouwen en dochters kunnen toelaten, zulke dingen in 't openbaar te doen."

---

[1]) Titel van een boekje over „Dansen". Uitg. Romen, Roermond, 1931.

Een ontaard amusement vormt ook de moderne sportbeweging. Sport vormt voor velen de nieuwe afgod, waarvoor men gaarne zijn geld, tijd en gezondheid offert. Sport is goed wanneer hierin de juiste orde bewaard blijft. Sport kan de gezondheid van den mensch onderhouden ; sport kan de wilskracht en zelfbeheersching versterken, de kameraadschappelijkheid vergrooten. Dat kan de sport wezen, maar als de juiste orde niet bewaard wordt, dan is de sport het tegendeel van dit alles, een uiting van verderf. In elk vervaltijdperk werd de sport als doel op zich beschouwd. Sport vormde dan geen hulpmiddel meer van 's menschen leven, maar was een middelpunt, waar alles op gericht was.
In ons modern vervaltijdperk zien wij hiervan wederom de bevestiging. De sportvereering is tot iets wanstaltelijks gegroeid, welke in volkomen tegenspraak is met de juiste orde. De sport is een doel op zich geworden en een middelpunt, waar de aandacht der menschen op onredelijke wijze naar gericht is. We hebben een groot aantal professionals, voor wie de sportbeoefening een vak op zich geworden is en waarmede men in zijn levensonderhoud voorziet.
En ook voor de massa is de sport het groote ideaal in hun leven. Het is wonderlijk om de massa een voetbalwedstrijd of wielerwedstrijd te zien meemaken in de moderne sportpaleizen. Daar kan het volk nog enthousiast zijn. Daar vormt het volk een éénheid, dat samen schreeuwt en brult. De voetbal is hun eenigst en eenig middelpunt. De sporthelden zijn de legeraanvoerders, de heiligen van den modernen tijd, waarvoor men zich uitput in vereering. De democratische grootheden, die de hoogste functiën van het land vervullen, ontvangen hen als nationale helden. Als een bokser den anderen bewusteloos „in de touwen" geslagen heeft, wordt hem de hoogste vereering gebracht door de schreeuwende massa. Hun lichaamsvorm, iedere trek van hun gelaat, iedere lijn van hun naakt lichaam is het volk bekend.
Ieder in eigen kring behoort tot een sportvereeniging; daar wordt geld, tijd en gezondheid aan geofferd. Zoo schiet de sport voorbij aan hetgeen het volgens de juiste orde in het leven der menschen moet zijn. De gezondheid zou er door bevorderd moeten worden, maar het is een nadeelige afmatting van het lichaam, een oorzaak van onnatuurlijke zonden.

De gaafheid van een volk kenmerkt zich door zijn eerbied voor het huwelijk. Wanneer de eerbied voor de vrouw weg is, dan is de maatschappij rot en wordt er door de eigen leden gewerkt aan hare ontbinding. En wij moeten wederom constateeren, dat de Europeesche mannen en vrouwen door hun sexueel leven werken aan Europa's ondergang. Het huwelijk is een laag spel van minnarij geworden. De eerbied bij man en vrouw voor elkanders persoon is weg. Vastheid erkent men niet meer aan het huwelijk toe. Het getal echtscheidingen groeit steeds meer aan. Het aantal hoeren in onze steden en ook op het platte land is niet te tellen groot. De zedeloosheid is alom schrikbarend gestegen.

„Weg met de wetten, weg met de kleeren! Het beteekent immers allemaal niets! Wij willen elkaar niets meer wijs maken. Echtgenooten, wij willen elkaar over en weer bestelen. Wij mogen de heilige sterrennachten niet zoo in de huiskamer verspillen. Wij willen dansen als de negers, met de beenen, de borsten en de buiken. Omlaag het gesteven frontje der eer! Alles is toch verloren! Want wij weten niet hoe hij heet, de God die ons strafte." [1])

Men voelt wel dat het huwelijksleven rot is, maar men wil het niet bekennen. En zij, die voorgeven redding te brengen in het huwelijksleven, schrijven boeken, welke het huwelijk nog meer ondermijnen.

In een geordende samenleving onder een op eerbied rechthebbend gezag moest het uitgesloten zijn, dat boeken worden verspreid als van den duivelschen kinderrechter van Denver, Lindsey en een boek als van Calverton „Bankroet van het huwelijk" en zooveel andere essays en romans, welke de eerbied voor het huwelijk, een van de hoogste goederen van christelijk Europa, ondermijnen. Met tientallen toch verschijnen de boeken, die over het moderne huwelijk handelen.

„In alle landen werden boeken volgeschreven over het probleem van het huwelijk, allen waren het er over eens, rechters, predikanten en psychiaters, dat er revisie moest komen, breeder inzicht, andere

[1]) Iwan Goll, „Stervend Europa". Vert. Evert Straat. p. 50. N. V. Uitg. Maatsch. „de Gulden Ster", Amsterdam, 1931.

normen, maar een oplossing wist niemand. „Umwertung aller Werte" een verkeerde verdwaasde tijd........

Een volgend geslacht zou weer sterker en zuiverder in het leven staan en uit de chaos van nu de nieuwe waarden vinden.

Maar die van het heden pasten machteloos hun scherven aan elkander."

Zoo is het slot van het verderfelijke boek van Mevr. Jo van Ammers-Küller „Tantalus". Men weet geen redding, welke opnieuw liefde en standvastigheid in het huwelijk zal brengen doordat men de christelijke beginselen aangaande het huwelijksleven verworpen heeft.

Nu wij spreken over het losser worden der huwelijksband in Europa, moeten we noodzakelijk iets zeggen over de huwelijkswetgeving in Rusland dat de consequentie trekt van een materialistische levensopvatting. Het kost moeite om in deze modder te wroeten maar het moet. Wij moeten zien, waarheen het gaat, onverbiddelijk gaat, zoo we niet vasthouden aan de oude christelijke beginselen op huwelijksgebied.

Begint men aan deze wetten te tornen dan komt men beslist en zeker tot toestanden, zooals die in Rusland niet slechts getolereerd, maar gepropagandeerd worden.

In de voorafgaande bladzijden hebben we reeds verscheidene malen over Rusland gesproken en ook in de volgende bladzijden zullen wij nog dikwijls over Sowjet-Rusland spreken. Het is niet de haat die ons drijft om telkens en telkens met ontzetting te spreken over het bolsjewistisch regiem. Het is de liefde, die ons voert, de liefde voor het verkrachte Europa, dat zijn heiligste goederen vertrapt, en dat lauw en flauw is en daarom een beweging als in Rusland mogelijk maakt. Als wij diep over alles nadenken moeten de communisten ons nog meer nastaan, dan het lauwe volk, dat wij overal in onze eigen omgeving ontmoeten. Wij meenen, dat wij hiermede niet vermetel in ons oordeel zijn. Wij denken aan het woord van Christus: „als ge koud waart, dan zou ik u nog kunnen waardeeren, maar nu ge lauw zijt, spuw ik u uit mijnen mond." Het Russische regiem is steenkoud; het is de logische consequentie van zooveel onchristelijks in de maatschappij. Zij weten van geen ophouden, maar gaan in hun beginselen tot het uiterste. Zij zijn als koud graniet, maar in graniet valt te beitelen, niet in een glibberige massa, welke

een groot deel van het zgn. christelijk Europa uitmaakt. De Sowjets hebben gekozen: Tegen Christus Het zgn. christelijk Europa weifelt steeds: Nu eens een „Hosannah" voor Christus, dan weer het „Kruisig Hem". Daar zit geen kracht in hen, anders zouden zij in liefde strijden voor Christus ofwel in haat vechten tegen Hem zooals de Sowjets. Wanneer wij dus telkens spreken over de goddeloosheid, het diabolische in Rusland dan is dit niet alleen om te wijzen op het gevaar, dat vanuit Moskou dreigt, maar vooral om er op te wijzen hoe de christelijke staten, zoo zij niet met volle overgave en met enthousiasme kiezen vóór Christus, zij verachtelijker zijn dan de Sowjets.

Vanaf 1927 wordt in de wetboeken van Sowjet-Rusland onderscheiden tusschen „een ingeschreven huwelijk" en „een feitelijk, doch niet ingeschreven huwelijk". Voor de inschrijving van het huwelijk worden eenige voorwaarden gesteld. Practisch komen deze eischen op niets neer. Kan men deze eischen moeilijk vervullen en zijn er beletselen bv. bloedverwantschap in opgaande en dalende lijn, bigamie, polygamie, huwelijken tusschen onmondigen, krankzinnigen, dan worden zulke huwelijken niet ingeschreven. Maar toch kunnen ze tot de „feitelijke" huwelijken worden gerekend. Van rechtswege wordt zulks toegestaan. Van rechtswege genieten zulke huwelijken de medewerking der regeering. Het is dan voldoende dat de echtgenooten of de rechtbank een dergelijk huwelijk als bestaand beschouwen. Artikel 2 en 16 van het Sowjet-huwelijksrecht zeggen nadrukkelijk dat een niet ingeschreven, doch wederzijds of door de overheid erkend huwelijk ten opzichte van alle voorname kwesties, zooals bezit en wederzijdsch onderhoud, dezelfden wettelijken steun geniet als een ingeschreven huwelijk. De inschrijving is een formaliteit, die men om eenige gevolgen bij scheiding, heeft geëischt. Het heeft verder weinig beteekenis.
Een „ingeschreven" en een „feitelijk" huwelijk kunnen beiden ontbonden worden (§§ 19 en 20). Tijdsbepaling is er niet. Op den zelfden dag, dat men het huwelijk heeft laten inschrijven, kan men door een gemakkelijke formaliteit zich weer vrijmaken. Een wederzijdsch goedvinden bij huwelijksontbinding is niet noodig.
Vruchtafdrijving wordt door de wet toegestaan. Er zijn vele en groote sanatoria daarvoor opgericht en men kan bij vruchtafdrijving de hulp van staatsbeambten verkrijgen.

Het is de bedoeling van de regeering, dat er een volledig vrij huwelijksverkeer zal zijn tusschen mannen en vrouwen. De kinderen, die eventueel geboren zouden worden, moeten van staatswege opgevoed worden. Omdat het ontzettende finantieele lasten medebrengt, is de staat hier nog niet toe overgegaan. Maar zal de Russische staat consolideeren, dan zal het hiertoe komen. De socialisatie, het nivelleerings-proces eischt dit. Dan zal het huwelijk afgeschaft zijn. Het gezin zal zich oplossen en verdwijnen.
Over de ontucht in het huidige Rusland willen wij niet schrijven, alhoewel waarheidsgetrouwe boeken en bezoekers, die Sowjet-Rusland kennen, ons ontzettende dingen verhaalden. Voor een ieder, die de huidige huwelijkswetgeving in Rusland kent, is het a priori duidelijk dat dit de gevolgen moeten zijn.

Het is niet alleen in Rusland dat het heilig karakter aan het huwelijk wordt ontnomen. In alle landen zijn de banden losser geworden. Dat bewijst wel het schrikbarend groot aantal echtscheidingen. Vooral na den wereldoorlog zijn deze getallen snel gestegen. Overal wordt het huwelijk ondermijnd. Men spreekt van een tijdelijk huwelijk, van een proef-huwelijk, van een kameraadschappelijk huwelijk en voor de toepassing voor dergelijke liaisons schrikt men niet terug. De ideeën van Freud over pan-sexualisme vinden, bij alle standen, bij ouderen en jongeren, een grooten aanhang.
De achteruitgang van den eerbied voor de kuischheid is treurig. Overal, waar men komt in het moderne Epropa, komt de onkuischheid u tegen en wel in een mate, welke niet onder schijnt te doen voor de meest bedorven tijdperken, welke Europa gekend heeft. Over de ontucht, alom verspreid, willen wij niet nader spreken. Het is beter dat, volgens het verlangen van St. Paulus, de verschillende namen, waaronder deze ontucht verspreid is, onder ons christenen niet genoemd worden. Zoo wij 't deden, 't zou de litanie van den duivel genoemd kunnen worden.
Het is om wanhopig te worden, wanneer men iedere mooie plek op onze aarde verontreinigd ziet door de gruwelijkste sexueele zonden. De reine natuurlucht van onze bosschen, van onze mooiste natuurplekjes wordt er door verpest. De kinderen wordt door hun omgeving, door het slappe onderwijs de zinnelijkheid geleerd, die hen wanneer zij 15 of 16 jaar oud geworden zijn tot de grofste zonden van onkuischheid brengt in gedachte en daad. Wat we

zien en hooren, 't is alles zwoel. Overal komt het drakengezicht van de hoererij naar voren. Op de meest geraffineerde wijze vertoont het zich. Het is onder de leuze van water en zonnebaden, die voor de gezondheid noodig zouden zijn; het is door de kunst, tooneel, film, literatuur en schilderkunst.
Wanneer in christelijke tijden een jongen en een meisje zich vergrepen, dan droegen zij de gevolgen daarvan. Nu ziet men niet op tegen tegennatuurlijke middelen en moord. De lankmoedigheid van God moet onmetelijk groot zijn, om ook thans geen steden door hagel en vuur te vernietigen, want zij zijn wellicht slechter, geiler dan eens Sodoma en Gomorrha.
En de regeeringen, die aan het hoofd der landen staan zijn machteloos. Daar is geen krachtige leiding meer, geen christelijke regeering, die met overtuiging en beslistheid tegen de onkuischheid van ons geslacht durft op te treden. Zij, die de verantwoordelijke functies uitoefenen zijn zelf te tam, te slap, te onkuisch om met kracht tegen de ontucht van onzen tijd in te gaan.
Groote schuld dragen de regeeringen, welke voor alles wetten en maatregelen nemen, doch toelaten dat zelfs in het openbaar al datgene gebeurt wat voor individuen, gemeenten en staten den ondergang beteekent. Tooneelstukken en films in onze grootsteden en dorpen overtroeven elkaar in verfijnde zwoelheid en vuiligheid. Riolen van vuiligheid worden daar leeggestort over honderdduizenden, die dagelijks er pleizier in hebben om in deze gore boel te modderen, zonder dat de regeering in deze met energie ingrijpt.

God spreekt tot het uitverkoren Europa opnieuw door de woorden van den boetgezant Jeremias: „Sedert geruimen tijd hebt ge met mij gebroken; gij hebt de banden, welke u met mij verbinden, verscheurd en gij hebt gezegd; Ik wil u niet dienen! Want op elken schoonen heuvel en onder elken loofrijken boom hebt ge u nedergevleid, o hoer! Ik echter, Ik heb u geplant als een uitgelezen wijnstok van uitgelezen zaad; hoe dan zijt gij voor Mij als onkruid geworden, gij, verachtelijke wijnstok? Al wascht gij u met loogzout en neemt gij u daarbij loogkruid in overvloed, bezoedeld blijft gij door uwe ongerechtigheid voor mijn aangezicht, zoo zegt de Heer. Hoe zegt gij: Ik heb mij niet verontreinigd, ik heb de Baäls niet nageloopen? Zie uwe wegen in de vallei, erken, wat gij gedaan hebt; gij zijt een hoer, die de wegen op en neer loopt. Gij zijt een

woudezelin, die overeenkomstig hare lust de lucht insnuift van hem, die hare lust kan verzadigen. Waarom zou ik u genadig kunnen zijn? Uwe kinderen hebben Mij verlaten en geven zich over aan hen, die geen goden zijn. Ik heb hen overladen met weldaden, maar zij bedreven overspel en in het hoerenhuis gaven zij zich over aan ontucht. Hitsige en bespringende hengsten zijn zij geworden; eenieder hinnikt naar de huisvrouw zijns naasten. Zou Ik hierom niet straffen, zegt de Heer? En zou ik Mij niet wreken op een dergelijk volk?" (Jeremias 2, 20–24; 5, 7–9.)

In de roman „Die Flucht ohne Ende" van Joseph Roth wordt het onrustig zoekersleven beschreven van zijn vriend, luitenant Franz Funda. Deze zwierf geheel Europa door en kwam na een langen tocht in Parijs. Hij verkeerde daar in voorname kringen, waar druk gesproken werd over de Europeesche kultuur, maar als Funda vraagt waar dan toch wel die Europeesche kultuur in bestaat, blijkt men het daarover niet eens te zijn en zijn de meeningen zeer uiteenloopend.
„In den godsdienst" antwoordde er een, die nog nooit een kerk bezocht.
„In de welgemanierdheid" zegt een dame, van wie eenieder weet, dat zij buitenechtelijken omgang heeft.
„In de kunst" zegt een diplomaat, die sinds zijn studietijd nooit meer een mooi schilderstuk met aandacht heeft bezien.
„In het idee Europa" beweert een ander. En een aristocraat maakte er zich mee af met te zeggen: „Lees het maar in mijn tijdschrift." Funda wordt bedroefd en teleurgesteld, en staat sceptisch tegenover al de mooie leuzen die men uitkraamt. Hij komt tot de gevolgtrekking, dat „de Europeesche kultuur niet meer bestaat en haar gezamelijk karakter nog veel minder." Het slot van het boek suggereert het scepticisme en de levensmoeheid, welke een goed meenende jonge kerel als Funda overvalt:
„Es war am 27 August 1926, um vier Uhr nachmittags, die Läden waren voll, in den Wärenhaüsern drängten sich die Frauen, in den Modesalons drehten sich die Mannequins, in den Konditoreien plauderten die Nichtstuer, in den Fabriken sausten die Räder, an den Ufern der Seine lausten sich die Bettler, im Bois de Boulogne küszten sie die Liebespaare, in den Gärten fuhren die Kinder Karusell. Es war um diese stunde, da stand mein Freund Funda,

32 Jahre alt, gesund und frisch, ein junger starker Mann von allerhand Talenten, auf dem Platz vor der Madeleine, inmitten der Hauptstadt der Welt und wuszte nicht, was er machen sollte. Er hatte keinen Beruf, keine Liebe, keine Lust, keine Hoffnung, keinen Ehrgeisz und nicht einmal Egoismus.
So überflüssig wie er, war niemand in der Welt." [1])
Zooals Funda worden er thans zoovele jonge mannen en vrouwen gevonden, voor wie het leven kapot en waardeloos is. Zij zochten de beschaving, het geluk en de rust overal, behalve bij Hem, die alleen de rust kan geven aan hun vermoeide ziel.
Zij wilden van hun leven iets moois maken, doch vonden in hun omgeving daartoe niet de voorwaarden. Zij zijn een aanklacht tegen de door velen nog zoo hoog geprezen Europeesche kultuur. Zij sluiten zich nu eens bij een geheimzinnige godsdienstige secte aan dan weer in een of ander idealistische gemeenschap, wat hun echter nooit blijvend kan voldoen. En dan gebeurt het ook, dat zij van alle verder onderzoek afzien, meenen dat er toch geen heil is voor hun gepijnigd hart.
Verlaten voelen zij zich van alles, afgemat en in duisternis slijten zij hun dagen.
Daar zijn er ook die met schoone woorden spreken over de „kultuur" maar die in hun hart bedorven zijn. In kranten en tijdschriften spreken zij over den nieuwen mensch, die de aarde zal hernieuwen. Zij dweepen met bepaalde exentrieke schilders en dichters, met exotische godsdiensten en wijsgeeren. Zij hebben hun mond vol van mystiek en godsdienst. Maar hun hart is onoprecht. En het getal van dezulken is zoo ontzettend groot. Zij vormen die groote rotte plek in onze maatschappij waarop Christus vol verachting moet neerzien.

„Een gapend graf is hun keel
Met hun tongen plegen zij bedrog,
Adderengif zit onder hun lippen.
Hun mond is van vloek en bitterheid vol
Vlug zijn hun voeten om bloed te vergieten,
Vernieling en ellende ligt op hun wegen
En den weg van vrede kennen zij niet.
Geen vreeze Gods staat hun voor oogen."

(Rom. 3, 13—18.)

[1]) Joseph Roth, „Die Flucht ohne Ende". Verlag Kurt Wolff, München, 1927.

De diepste oorzaak van de ellende en achteruitgang in Europa moeten wij zoeken in het gebrek aan godsdienstzin.
De eenheid van godsdienst is Europa ontnomen en opgelost in velerlei godsdienstige kerkgenootschappen. En het leven der afzonderlijke menschen mist door het gebrek aan geloof, dat de tegenstellingen vereenigt, eenheid en rust, welke voor de ontplooiing van een gaven mensch noodzakelijk zijn.
In de Middeleeuwen was die groote éénheid van het geloof aanwezig. De beschaving had de menschen nog niet in alles doordrongen en zij bezaten daarom vele gebreken en tekortkomingen. Maar het was dan ook altijd een tekort-komen aan één groot ideaal, dat allen gemeen hadden en van welk tekort-komen men zich bewust was. Toen beperkte men zijn godsdienstige gevoelens niet tot den Zondagochtend, maar geheel het private en openbare leven werd beheerscht door den godsdienst. Toen oefende de hoogere levensbeginselen nog invloed uit op het leven en werd God en de Goddelijke Wet niet zooals nu buiten de politiek, buiten de economische en sociale verhoudingen, buiten kunst en wetenschap gehouden, maar alles vormde door den godsdienst een heerlijke synthese, waarbij het geheel overstraald werd door de Godsgedachte.
In de schoone roman „Kristin Lavransdochter" van Sigrid Undset kan men den middeleeuwschen mensch zien, zooals wij hem uit oorkonden en andere overblijfselen kennen. In de personen, welke het boek uitbeeldt, strijdt de macht van het kwade tegen de macht van het goede met donderend geweld. Het gebeurt dat de macht van het kwade krachtiger blijkt te zijn dan de macht van het goede. De middeleeuwsche mensch valt, maar in zijn val is hij zelfs grootsch. Wanneer de moderne mensch zondigt, dan is het in overleg en in sluwheid. Bij den middeleeuwer bleef, als hij gevallen was, toch het besef van zonde, de wil tot verzoening en vereeniging met den beleedigden God nog zoo groot, dat hij trachtte alles met God weer in het reine te brengen. Zij hervielen herhaaldelijk in het kwaad, maar toch bleef de Godsgedachte de overheerschende plaats in hun leven behouden. Zoo was het bij het middeleeuwsche mensch-

dom, hetwelk nog pas enkele eeuwen het christendom had aangenomen.
Bij het voortgaan der jaren hadden we een vooruitgang moeten zien in de beleving van het Katholicisme. Het tegendeel is waar. Het bederf drong binnen bij geestelijken en leeken en dit maakte de Hervorming mogelijk. Groote groepen van menschen gingen uit de Kerk en hingen de nieuwe christen-leeraars aan. Zij rukten zich los van de Moederkerk. De sappen van genade, waarmede de Kerk verrijkt was, stroomden niet meer in alle volheid tot hen. Zij weken af van de waarheid en zouden steeds verder afzakken in het geloof, zoodat thans een groot aantal Protestanten een leer aanhangen, waarbij van het Christendom niets overblijft en zelfs de persoonlijke God wordt geloochend.

In de „Revue des Vivants" schreef Hilaire Belloc in 1928 een zeer pessimistisch artikel over het godsdienstig gehalte van Engeland, waarbij hij voornamelijk spreekt over de tragische achteruitgang der Anglicaansche Kerk. Wat de beleving der godsdienst betreft, zoo zegt Belloc, heeft er in Engeland in den laatsten tijd groote verandering plaats gehad. Langzamerhand heeft er zich een diepe scheuring voltrokken in de oude godsdienstige tradities. De Staatskerk vond eerst nog steun in het vasthouden aan fundamentele geloofswaarheden als de onsterfelijkheid der ziel, de vergelding van goede en kwade werken in het andere leven, de Almacht van God, de Menschwording van God, de goddelijkheid van Christus. Hierop steunde het godsdienstige en zedelijke leven. Dit alles is nu voorbij. Oogenschijnlijk bestaat er nog een godsdienstige eenheid, maar zijn steunt niet meer op vaststaande zedelijkheidsbegrippen en op vaststaande geloofswaarheden.
Enkelingen gaan sympathiseeren met het Katholicisme maar duidelijk is het, dat de groote massa niet weet waarheen ze moet gaan; iederen dag wordt haar geloof zwakker en volgens Belloc is 't nu reeds zoover dat de Engelsche natie als zoodanig bijna alle geloof verloren heeft en met angst vraagt hij zich af, wat er van het godsdienstig leven over 10 jaar nog zal zijn overgebleven, als deze verslapping op dezelfde wijze voortgaat. Volgens hem zal dit proces, dat voert naar het absolute ongeloof zich snel voltrekken. En het valt niet te betwijfelen dat de totale omverwerping van de zedelijke orde, de ineenstorting van het godsdiensitg leven daarvan het onver-

mijdelijk gevolg zal wezen. Dan zal de tijd daar zijn dat het land rijp is voor een communistische revolutie. [1])

Wat hier door Belloc van de Protestanten in Engeland gezegd wordt, kunnen we min of meer van het protestantisme in alle landen beweren.

Dit is de tragiek van het Protestantisme, dat het na een bestaan van een viertal eeuwen zich heeft uitgeleefd. Zijn trotsche houding van weleer heeft het afgelegd. Het wordt onzeker van zich zelven. Terwijl de Katholieke Kerk vast en onverbiddelijk in haar geloofs- en zedeleer daar nog staat te midden van de moderne wereld, op wier vragen zij antwoord weet te geven, staat het Protestantisme hulpeloos en nerveus. Ook onder de Katholieken is er veel verslapping, maar de Katholieke leer, dogma en zedenleer, blijft ongerept, wat van de protestantsche Kerken niet gezegd kan worden.

Het Protestantisme begon negatief door in te gaan tegen de Katholieke Kerk en het tragische is dat deze protestantsche hervorming wel een roomsche hernieuwing teweeg heeft gebracht, maar zelf te gronde ging.

De Protestanten traden op tegen het gezag en de gebondenheid in de Katholieke Kerk; nu echter heeft die gewetensvrijheid hen zelf tenonder gebracht en moeten zij het gezag in de Katholieke Kerk wel benijden. De Protestanten verweten de Katholieke Kerk, dat zij in haar vereering voor Maria en de Heiligen tekort deed aan de eer, die men aan Christus verschuldigd is, maar nu zien wij dat zij zelf de Godheid van Christus loochenen.

De protestantsche Kerk vond alleen in den Bijbel de Waarheid; thans erkent een aantal protestantsche kerken zelf den Bijbel niet meer als waar en zijn zij overgeleverd aan twijfelzucht en verwarring.

De protestantsche kerk trad op tegen de liturgische diensten in de Kerk; nu moet zij om de menschen nog naar het kerkgebouw te trekken vele roomsche gebruiken nadoen.

Vier eeuwen wist het Protestantisme zich staande te houden door feitelijk te teeren op datgene, wat het uit de Katholieke Kerk had medegenomen. Nu raken de krachten op en ondervindt het de droevige konsequenties van zijn eigen leer.

Luther viel het gezag der Kerk aan en op eigen gezag stichtte hij een nieuwe Kerk. „Ik sta niet toe dat iemand mijn leer beoordeele,

---

[1]) Revue des Vivants, septembre 1928. „L'Angleterre dans dix Ans", p. 483—488.

zelfs niet aan de engelen. Hij, die mijn leer niet aanneemt, zal niet zalig worden." Maar wat lag er meer voor de hand dan dat voor een rationalistische wereld het gezag van Luther al evenmin vaststond als dat van de Kerk. Volgens de leer van Luther werd de geloovige lezer in den Bijbel door God verlicht.
„Iedere mensch, die het woord van Christus verkondigt, mag beweren, dat zijn woord het woord van Christus zelf is."
De Bijbel alleen werd de basis, waarop men zijn godsdienstig leven moest baseeren. Eenieder moest zich maar richten naar dat gedeelte, waarnaar zijn geest getrokken werd. Eenieder mocht oordeelen over de waarde en beteekenis der heilige teksten. Het Protestantisme, als voorlooper en tevens als oorsprong van de moderne democratie, stond aan eenieder toe teksten en zelfs boeken te verwerpen als ze niet naar zijn zin waren. Zelf verwierp hij de Apocalyps maar voegde er aan toe: „Ik laat eenieder de vrijheid. Ik wil niemand binden aan mijn wijze van zien. Dat iemand het boek aanneme als zijn geest er toe getrokken wordt. Mijn geest echter wordt er niet toe getrokken."
De vrijheid en de gelijkheid, welke Luther in zijn leer aangaf, moest leiden tot den ondergang. Deze leer van het vrije onderzoek moest uiteindelijk voeren tot scepticisme, agnosticisme en tot volledige anarchie.
Wij zien het nu reeds in de gevolgen. De verbrokkeling in kerken en kerkjes is er het droevig gevolg van. Wij zien deze verbrokkeling in Nederland, in Duitschland, in de Scandinavische landen. Wij zien ze in alle landen, waar het Protestantisme leden telt.
En met de verbrokkeling verliest men het christelijk geloof. Een groot deel der protestantsche dominé's gelooft zelf niet meer aan de godheid van Christus, aan de eeuwige vergelding hiernamaals en aan zoovele andere fundamenteele christelijke waarheden. De moraal verzwakt tegelijkertijd. Men geeft toe aan de moderne leeringen en keurt de meest funeste en volgens christelijke leer hoogst zondige praktijken niet meer af.
Nils Beskow zegt, dat de dominé's in de Noordelijke landen om den broode gedwongen zijn den uitleg van het H. Evangelie aan te passen aan de gemakzucht der menschen en vooral er voor waken om konsekwent te zijn in hun moraal, daar anders spoedig hun het ambt ontnomen zal worden.
Door de Angelicaansche Bisschoppen werd in 1930 reeds besloten

een zekeren vorm van neo-malthusianisme toe te staan en onder de dominé's der verschillende kerkgenootschappen zijn er reeds zeer velen, die deze verderfelijke practijken openlijk goedkeuren. Velen noemen zich nog protestant; doch dit is slechts een naam, die bij hun familie behoort, zonder eenigen invloed op hun leven uit te oefenen. De gedachte aan Christus en Zijn H. Lijden wekt bij hen geen ontroering meer. Het is een mythe voor hen geworden; het heeft voor hun leven geen beteekenis meer.

De toestand is hopeloos wegens de onderlinge verdeeldheid.
In de laatste jaren komt men zelf tot dit inzicht. Hierdoor zijn enkelen op de gedachte gekomen om te pogen opnieuw eenheid te verkrijgen. Alle pogingen zijn echter op niets neergekomen. De conferenties te Stokholm en te Lausanne, al de verdere bijeenkomsten en besprekingen zijn zonder succes geweest. Het godsdienstig internationalisme of universalisme, dat zij nastreven, is even vaag als het internationalisme, dat bij de bespreking van den politieken toestand in Europa uiteengezet werd. En het kan ook nooit op iets neerkomen, tenzij zij den stap zouden kunnen zetten van overgang naar de Katholieke Kerk.
Daar zijn slechts drie mogelijkheden bij de hereeniging der Kerken. Vooreerst dat de verschillende Kerken alles bijeenleggen, wat zij gemeen hebben en hierop de universeele Kerk bouwen. Zij bouwen dan op het zand of beter gezegd in het luchtledige, want er is niets wat al de Kerken en Kerkjes gemeen hebben. Zij kunnen vervolgens alle leerstukken der verschillende Kerken bijeennemen, maar dan zullen zij tot de ietwat komische, maar toch reeële bevinding komen, dat zij dan precies hetzelfde leeraren als de Katholieke Kerk. Al deze kerkgenootschappen toch hebben bepaalde waarheden, die katholiek zijn. De waarheden vormen echter geen éénheid, maar zijn verdeeld. „De moderne wereld is vol van oude christelijke waarheden, die dol zijn geworden. En zij zijn dol geworden omdat zij van elkaar losgemaakt zijn." (Chesterton.)
Eindelijk kunnen zij een nieuwe godsdienst stichten met vernietiging van de verschillende Kerkgenootschappen. Maar willen zij hiermede succes hebben, dan zou, veronderstellenderwijze dat het mogelijk was, slechts een onfeilbaar gezag als dat van de Katholieke Kerk in staat zijn om deze nieuwe leer met dwingend gezag op te leggen.

De pogingen tot hereeniging kunnen dus alleen dan met succes bekroond worden, als men de bestaande, door God ingestelde en op alle nooden berekende Kerk, de Katholieke Kerk, wil ingaan. Daar zal alleen de eenheid mogelijk zijn. „Een lichaam en één geest, zooals gij ook geroepen zijt tot één hoop, die aan uw roeping ontspruit; één Heer, één geloof, één doopsel, één God en Vader van allen, die boven alles, door alles en in alles is. (Ephes. IV. 4—5.) Nu loopt al hun gepraat op niets uit. Tot overeenstemming kunnen zij niet komen. Velen zullen een indifferentisme op godsdienstig gebied aanhangen. Alle godsdiensten zijn goed en gelijk en op grond hiervan wil men de verschillende genootschappen door een uiterlijken band bijeenhouden. Een dergelijke pluriformiteit der waarheid is niet alleen dwaasheid, maar het heeft bovendien geen zin om deze, zoozeer uiteenloopende genootschappen door een uiterlijken band te verbinden. Zoodra zij tot eenige gemeenschappelijke activiteit willen overgaan, zullen middelen en doel aanmerkelijk uiteenloopen. De toestand van het Protestantisme is wanhopig....

De „christelijke godsdienst" voldoet de menschen niet meer. Daarom zoeken velen de voldoening van hun religieuse gevoelens in allerlei exotische stelsels, die de nieuwe godsdienstleeraren prediken. De eigen godsdienst heeft voor hen geen beteekenis meer en daarom zoeken zij hun heil in fabels.

Het Acht-Uhr-Abendblatt durfde Kerstmis 1927 aan velerlei personen uit alle kringen der maatschappij de volgende vraag stellen:

„Genügen die alten Kirchen den religiösen Bedürfnissen der Gebildeten und der breiten Massa, oder empfielt sich die Gründung einer neuen Konfession?" [1])

Zeer groot is het aantal van hen, die de overtuiging zijn toegedaan dat de christelijke godsdienst hen niet meer stabiliteit en zekerheid in het leven kan geven. Groot is het getal van hen die in de plaats van den christelijken godsdienst heil zoeken in nieuwe leeringen als in theosophie, occultisme en geheim mysticisme. Allerlei Oostersche stelsels, die men bovendien nog naar eigen willekeur interpreteert, worden naar Europa gebracht. Men staat in extase voor de wazige leeringen van de nieuwe godsdienstleeraars.

Daarom wordt door blinde stakkers, die de werkelijkheid niet willen

---

[1]) Dr. Carl Sonnenschein, Notizen, Deel 8, pag. 72. Verlag Germania A.-G., Berlin, 1928.

zien hoog opgegeven van het spiritueele bewustzijn in de moderne wereld. Moderne katholieke apologeten willen ons doen gelooven, dat het moderne mysticisme velen zal leiden naar de Katholieke Kerk. Wie het gelooven wil, moge gelukkig zijn met deze verwachting, wij niet. Wij vallen de woorden van Chesterton bij, die in „Het nieuwe Jerusalem" toegeeft, dat velen zich wenden tot het mysticisme, maar zegt hij dan „tot het mysticisme zonder christendom. Het heidensch mysticisme is teruggekeerd en heeft met zich medegebracht zeven sterkere duivels."
Door het gebrek aan traditie, door het vervloekt subjectivisme van onzen modernen tijd maakt eenieder in hoogmoed zijn eigen goden. De één vindt zijn religieuse bevrediging in de theosophie en zijn Christus in een sujet als Krisnamurthi. Een ander vindt zijn god in het idee „Rechtvaardigheid" of in andere moderne leuzen. Eenvoudig geloof, steunend op enkele onverbiddelijke waarheden vindt men weinig meer.
Wie is er vrij van afgodendienst? Wie kan nog in waarachtigheid, gerustheid en nederigheid, zonder de minste beperking, het volgende dankgebed tot God zeggen?
„Wees geprezen, mijn God, die mij bevrijdt hebt van valsche goden
En wien ik het dank, dat ik U slechts aanbid en geenszins Isis en Osiris
Of de Rechtvaardigheid, of de Cultuur, of de Waarheid, of de Godheid of de Menschheid, of de Wetten der Natuur of de Kunst of de Schoonheid,
En die het bestaan hebt ontzegd aan al deze dingen, die niet zijn, of een inhoud missen door uw afwezigheid.
Gelijk de wilde, die zich een prauw bouwt en van de plank, die te veel is een beeld van Apollo vervaardigt.
Zoo hebben alle woordkramers zich van de overdaad hunner adjectieven monsters gemaakt zonder zelfstandigheid.
Holler dan Moloch, verslinder van kleine kind'ren, wreeder en afschuwelijker dan Moloch.
Zij hebben een klank, maar spreken niet, een naam en missen een drager.
En de onzuivre geest is daar, die de ledige plaatsen vervult en alle inhoudlooze dingen.
Heer, gij hebt mij bevrijd van boeken en Ideeën, van valsche goden en hun priesters,

En gij hebt geenszins gedoogd, dat Israël zou zuchten onder het juk van verwijfden.
Ik weet, dat gij geen God van dooden zijt, maar van levenden,
En ik zal geen eer brengen aan schimmen en poppen, noch aan Diana, noch aan de Plicht, noch aan de Vrijheid en de stier Apis.
En voor uw „genieën" en uw „helden" voor uw groote menschen en Ubermenschen, voor al die misvormden heb ik eenzelfde afkeer.
Want ik ben niet vrij onder de dooden.
En ik leef te midden van de dingen, die zijn en ik noodzaak hen, mij al onmisbaar te achten.
En ik verlang boven niemand en niets te staan, maar een rechtvaardig mensch te zijn.
Rechtvaardig zooals gij volmaakt zijt, rechtvaardig en levend te midden van d'and're reeële geesten. [1])

Het getal van hen, die God totaal uit hun leven bannen, wordt schrikbarend groot. Degenen, die tot een volslagen atheïsme vervallen, vormen een ontstellende massa. In de groote wereldsteden is de massa voor de Kerken verloren en ontkent zelfs het bestaan van een Goddelijk Wezen. En ook op het platteland zijn er reeds groote gebieden, waar de menschen in een volledig materialisme leven. Het getal van hen, die zich doen inschrijven in atheïstische vereenigingen, is groeiende. Daar bestaan vereenigingen, waartoe duizende onderwijzers zijn toegetreden en welke zich onder eed verplicht hebben om aan de kinderen ieder geloof aan het bovennatuurlijke te ontnemen.
„De dwaas zegt in zijn hart, daar is geen God." (Ps. 13. 1.)
Schrikbarend groot is het getal van deze dwazen. Vandaar die onrust in onzen tijd. Augustinus woord blijft waar: „Ongerust is ons hart, totdat het rust in God." Nu men God verlaten heeft, moest de moderne wereld wel gekenmerkt worden door een woelende onrust. In het publieke leven, in de acten van de regeeringen wordt God buiten gesloten. Zijn naam mag niet meer genoemd worden; zonder Hem zal men de oplossing geven in de gewichtigste kwesties.

Maar wat ons de meeste vrees inboezemt, wat ons tot benauwd wordens toe beklemt, is het feit, dat er in Europa een groote mogend-

[1]) Paul Claudel. Vertaling van Fr. Climacus Bayer O. F. M.

heid is, waarbij niet alleen ieder godsdienstig idee aan het bestuur vreemd is, maar dat officieel poogt ieder godsdienstig gevoel aan het volk te ontnemen.

We bedoelen Sowjet-Rusland, dat den godsdienst vervolgt en dat met alle kracht en slimmigheid iedere godsdienstige overtuiging aan het volk poogt te ontnemen. In alle tijden zijn er christenvervolgingen geweest, maar nooit nog was er een staat welke elken godsdienst weerde als de pest. Met alle middelen wordt de strijd gevoerd tegen God „of deze nu al Jehova, Jezus, Boeddha of Allah genoemd wordt." Het officieel handboek van het communisme, „het A. B. C. van het communisme" door Boekarin, zegt: „Onze taak is niet om te hervormen, maar om iederen godsdienst en iedere moraal te vernietigen. Al de godsdiensten zijn eenzelfde vergift, dat dronken maakt en den geest, den wil en het geweten versuft. Een strijd zonder mededoogen moet hiertegen gevoerd worden."

Lenin wees er herhaaldelijk op hoe iedere communist al zijn krachten moet inspannen om God, den aartsvijand der kommunistische maatschappij te vernietigen en ten onder te brengen. Kranten als „de Godspest" worden in millioenen exemplaren op staatskosten uitgegeven. Onnoemelijk is het getal blaadjes, dat ingaat tegen God en iederen godsdienst. Alles wordt in dienst van deze atheïstische propaganda gesteld; schoolonderwijs, tooneel, film, radio.

Communisme is in de huidige maatschappij onmogelijk zonder atheïsme. Communisme en godsdienst verdragen elkander zoo slecht als water en vuur. Wil het communisme zegenvieren dan moet de godsdienst verdelgd worden. „Godsdienst is opium voor het volk." Wie God erkent, kan de communistische beginselen niet volgen; wie God gehoorzaamt kan niet de Sowjets gehoorzamen. Van het begin der Sowjet regeering af tot op den dag van heden heeft men getracht op de meest verscheiden en uiteenloopende wijzen den godsdienst in het religieus geaarde Russische volk te vernietigen. Men begon met het gevangennemen en martelen van priesters en geloovigen en met de verwoesting van de kerkgebouwen.

De kinderen der duisternis zijn slim en sluw. Ter juister tijd begreep men dat de openlijke en hardvochtige vervolgingen bij velen juist een wederopleving der godsdienstzin tengevolge zou hebben. En daarom trachtte men door kuiperij het organisme der Kerk tot bederf te brengen en begon men, in stilte wel maar systematisch, de grond-

beginselen van het geloof aan te vallen. Volgens een nieuw besluit der regeering werd besloten dat ze niet zouden doorgaan met het sluiten der kerken en de openlijke ter dood veroordeeling van priesters en geloovigen. De leider der atheïstenbeweging, Stephanov schreef in zijn boek „Over de beginselen en de methode van de atheïstische beweging" : „De anti-religieuse propaganda op het land moet het karakter aannemen van een zuiver materialistische verklaring van de natuurverschijnselen, waarmede de boer in contact is. Men moet altijd te werk gaan met voorzichtigheid volgens een van te voren opgemaakt plan. Door alle mogelijke ontwikkelingsmethoden moet het volk opnieuw worden opgevoed. Maar vooral door de school." En Lenin schreef : „Het zou de grootste en meest bedenkelijke fout van een marxist zijn, wanneer hij meende, dat de groote massa van het volk, met name de boeren en de handwerkers, uit hun geestelijke duisternis en onwetendheid slechts bevrijd kunnen worden langs den rechtstreekschen weg van het marxistisch inzicht. Integendeel ; men moet deze millioenen een atheïstisch propagandamateriaal van de grootste verscheidenheid in de hand geven ; men moet ze bekend maken met wetenschappelijk getoetste feiten, ze nu eens zoo, dan weer zoo aanpakken, hun belangstelling wekken en trachten ze van alle kanten en met allerhande middelen op te porren. De slagvaardige, levendige, talentvolle, geestige en vaak het heerschende papendom aangrijpende libellenschrijverij der atheïsten uit de achttiende eeuw was duizendmaal geschikter, om de menschen uit hun religieusen dommel wakker te schudden dan de langdradige, droge, onhandige, populaire uiteenzettingen van het marxisme, zooals ze in onze literatuur de overhand hebben en het marxisme zelf vaak misvormen. Het is en blijft het voornaamste de belangstelling der nog geheel onontwikkelde menigte te wekken voor een bewuste kritiek op den godsdienst." [1])

Zoo begon een wijziging in de godsdienstvervolging ; niet slechts rechtstreeks richt men zich meer tegen God, maar bovendien zijdelings. Men zou het kunnen noemen een op schijn-wetenschap gebaseerde godsdienstvervolging. Langzaam zou het vergif werken, maar daarom des te zekerder en onverbiddelijker. Stephanov, de leider van de atheïstische actie redeneert als volgt. „Het menschelijk

---

[1]) Fülöp Miller, „Lenin en Gandhi". Holl. vert. P. v. Schilfgaarde, p. 35. Erven J. Bijleveld, Utrecht 1928.

hart is een gesloten burcht, waar ruw geweld en heftige aanvallen op afstuiten. Diegene overwint dezen burcht, die steen voor steen van haar weet af te stooten. Daarom moet men tactisch kunnen manoevreeren en steunen op kennis van de vijandelijke stellingen. Zooals men iemand slechts legercommandant maakt, die volkomen van de strategie op de hoogte is, zoo moet men in den strijd tegen God de leiding geven aan menschen, die dat kunnen."

Een vereeniging van „Goddelozen" werd opgericht, wier taak niets anders is dan op de meest slimme manier het Godsgeloof aan het volk te ontnemen. Gesteund door de regeering, ontplooit dit schrikbarend groeiend aantal Godsvijanden een geweldige actie. Een instituut voor anti-religieuse propaganda werd opgericht, welke tot doel heeft „om de niet rationeele godsdienstige wereldbeschouwing door een wetenschappelijke opvatting te vervangen. In tijdschriften en kranten maar vooral door het onderwijs op de hoogere en lagere scholen moest verklaard worden, hoe de godsdiensten ontstonden en waardoor ze instand bleven; waarom in vroegere tijden een overgang plaats greep van de eene wereldbeschouwing naar de andere en waarom in den modernen tijd de godsdiensten geen reden meer van bestaan hadden.

Op de hoogescholen worden speciale cursussen gegeven over den oorspronkelijken godsdienst, over den godsdienst van het oude Oosten, van Griekenland en van Rome; over den ouden Israëlitischen godsdienst, het daaruit zich ontwikkelenden Christendom en de hedendaagsche geschiedenis. Het is duidelijk hoe funest dergelijke voorlichting moet werken.

Door ontwikkelde arbeiders worden herhaaldelijk in clubs en op bijeenkomsten lezingen gehouden, waarin schijnbaar serieus gesproken wordt over het ontstaan van het Kerstfeest, van het Paaschfeest, over den oorsprong van het kruis, over de ontwikkeling van de aarde, dier en mensch.

„Na elke reeks lezingen moet men weer op de religie-kwestie terugkomen: en telkens zal het den hoorders duidelijker worden, dat de moderne wetenschap voor God geen plaats meer in de wereld heeft gelaten. Uit hun betoog moet blijken, dat de voorstellingen over de ziel en over God historisch ontstaan zijn en hoe de evolutie der menschheid deze begrippen uit haar laatste schuilhoeken zal verdringen.

We moeten een Godsdienstgeschiedenis schrijven ; een geschiedenis

over het ontstaan, de ontwikkeling en de niet al te ver afgelegen ondergang van den godsdienst", zoo schrijft Stephanov.
Diep treurig is vooral het atheïstisch propagandawerk op de lagere scholen. „Het kinderhoofd is een verbazingwekkend fijn instrument, als men het slechts verstandig weet te gebruiken. Wetenschappelijk moet men onderzoeken op welke wijze men het kind het beste zijn godsdienstig gevoel kan ontnemen." In de officieele leesboekjes worden bij wijze van fabels verhaaltjes gegeven over de Schepping van den mensch en over Christus. De onderwijzers, worden gedwongen op straffe van ontslag, propagandisten te worden van het atheïsme. En de niet meer op school zijnde kinderen worden in fel anti-godsdienstige organisaties vereenigd, en door atheïstische jeugdcouranten bewerkt.
De grootste eer welke een communist ten deel kan vallen is de erkenning dat hij met succes atheïstische propaganda voert. Volkscommissaris Loenatscharski, die aan het hoofd heeft gestaan van het ministerie van onderwijs en kunsten, verklaarde van zich zelf: „Met blijdschap heb ik in de couranten der emigrés gelezen dat de bekende sadist Loenatscharski alle moeite doet om aan de kinderen van Sowjet-Rusland het geloof te ontnemen. Met blijdschap verklaar ik, dat ik op de meest duivelsche wijze dit onkruid uit onze velden en tuinen zal uitrukken en uitwieden."
Ontzettend is het te bedenken, dat er in Rusland een geslacht opgroeit, dat volledig godsdienstloos zal wezen. We weten dat, hoe men ook tegen den godsdienst woedt, God steeds overwint, maar dat dit een zeer ernstige kanker in het Europeesche leven is, dat tot de grootste rampen voert, zal hopenlijk door geen christen ontkend worden. Dat door Rusland officieel het aankweeken van cellen van Godsvijanden, met den meest krachtigen steun wordt aangewakkerd; het feit dat geheel het bestuur en al de wetten atheïstisch en materialistisch zijn, doet het ergste vreezen.
Een dergelijke berekende godsdienstvervolging onder een sterk staatsgezag kan haar invloed niet missen. Hij, die door onze couranten als dat eens uitkomt zich laat aanleunen, dat er ondanks de vervolging, de religie bloeiender is dan ooit, begrijpt niet de realiteit van het leven, van de massa, welke op den duur niet kan weerstaan aan een dergelijke actie.

6

Deze communistische en anarchistische actie beperkt zich niet tot Rusland, maar tracht op allerlei manieren Europa binnen te dringen. Tot het wezenlijke van het communisme behoort vooreerst, dat het communistisch regiem niet beperkt blijve tot Rusland, maar zich uitstrekke over de geheele wereld en vervolgens dat, waar het communisme komt, de godsdienst ten onder moet. Het is met ontzetting, dat wij de verdeeldheid en de zorgeloosheid der regeeringen zien, die i.p.v. heftig te protesteeren tegen elke communistische actie, geduldig toelaten dat er door communisten gewerkt wordt aan den volledigen ondergang van het land. Men wil de communistische dreiging niet voor ernst nemen. En toch spreekt de communistische actie in ieder land een duidelijke taal. In elk land zijn er communistische cellen, welke op de meest geraffineerde wijzen werken om de bevolking tot ontevredenheid en wanorde te voeren.
Slechts nu en dan wordt men iets van hun diabolisch gewroet op een dergelijke wijze gewaar, dat de kouranten meenen er eenige dagen sensationeele copie aan te hebben. De inval in het Sowjet-gezantschap in China; de inbeslagname van het archief in het Russisch handelsgenootschap in Londen, waaruit bleek, dat niet minder dan 12 millioen gulden vanuit Sowjet-Rusland beschikbaar werden gesteld om de Engelsche mijnwerkers, die in staking waren, te steunen; de geheimzinnige verdwijning van aan Sowjet-Rusland vijandige personen; hun spionage-diensten aan de postkantoren; hun breedvertakte celvorming in de hoogste en laagste kringen der maatschappij; dit alles bewijst wel overtuigend, hoe — afgezien dat het in het wezen van het communisme ligt opgesloten — er overal gewerkt wordt aan de voorbereiding tot de wereldrevolutie.
Wij wisten dat in Ned.-Indië de nationalistische elementen rijkelijk door Sowjet-Rusland met geld gesteund werden, maar wij hadden toch niet verwacht, dat ook de communistische partij in Nederland zelve nog met eenig Russisch geld geholpen werd.
Al is het getal communisten in het Parlement gering, het is wel zeker, dat bij een eventueele overheersching van Duitschland door de communisten, vier weken daarna ook in Nederland communistische elementen de leiding hebben, of het moest zijn dat — hoe ongeloovelijk de vervulling thans ook schijnt — er een krachtig en een werkelijk christelijk bestuur aan het hoofd zou komen te staan.....
In October 1931 werd in Nederland door het optreden van den

kranigen fascist J. A. Baars het archief der communisten aan de publieke opinie prijsgegeven.
Duidelijk bleek toen, hoe, onder leiding van Sowjet-Rusland, er ook hier een intense actie door de communisten gevoerd wordt.
Maar had de Ned. Staat, toen en veel eerder reeds niet krachtig moeten optreden tegen een dergelijke propaganda en wel op een zoodanige wijze, dat verdere vruchtbare actie van de communisten een onmogelijkheid ware geworden? Is het niet idioot, dat een Staat dergelijke ploerten, die niet alleen al wat eens aan christelijks in Europa was, willen vernietigen — daar blijkt men nu eenmaal geen oog voor te hebben: „Dieses Geschlecht kennt Gott nicht mehr, wie soll es etwas vom Teufel wissen?" [1]) — maar die de huidige regeeringen ook willen verdrijven, rustig hun gang laat gaan?
Men is altijd zoo zelfzuchtig en op eigenbaat belust, maar kan men dan niet inzien, dat een toelaten van het gewroet der communisten in eigen land en een steunen van Sowjet-Rusland gewis en zeker eigen ondergang beteekent en dat huidige bestuurderen er al zeer goed afkomen als zij door de communisten als een speelbal uit de regeeringsgebouwen getrapt worden?
In elk land is een aantal dat terecht of ten onrechte ontevreden is en daardoor een haat in zich voedt, welke tot alles in staat is.
Wanneer de tijd rijp is zal van hieruit de onrust in elk afzonderlijk gebied vergroot worden en de overwinning van Sowjet-Rusland zal des te zekerder zijn. Een actie wordt alom ontplooid, die verbazingwekkend is. Door pers, film en tooneel wordt het communistisch gif op tactische wijze verspreid. Ook de radio moet medewerken, om op deze wijze over breede gebieden communistische propaganda te voeren. De Russische „Arbeidszender" bedient zich met golven beneden tachtig Meter, omdat deze een grootere wijdte hebben en dus verder gehoord kunnen worden. De Sowjets bemoeien zich niet met internationale afspraken, wanneer hun dit niet gelegen komt. Zij storen zich niet aan de golflengten-afspraak van Washington maar maken het zoo, dat zij in de onmiddellijke nabijheid komen van den Vaticaanschen zender en zij gemakkelijk door grootere energie dezen eventueel kunnen overstemmen.
Daar zijn er, die het gevaar van het communisme wel zien, maar die, geen uitweg wetende, het houden bij de leuze: „après nous le

[1]) Friedrich Muckermann S. J., „Gral". Aprilheft 1931.

déluge." Laat maar rotten, er is toch niets aan te doen. Daar zijn er ook, die meenen dat het Sowjetrijk en daarom ook de communistische actie, niet lang meer zal stand houden. Zij, die overtuigd zijn van het aanstaande débâcle van Sowjet Rusland wijzen op het groot aantal werkeloozen, op de ontevredenheid van een groot deel van het volk, op den slechten finantieelen toestand. Cijfers zijn betrekkelijk, wanneer men alles, wat daarbij komt, beschouwt. In ieder geval kan het getal werkeloozen niet het bewijs zijn van het failliet der Sowjet regeering. Het is merkwaardig, dat, waar in de economische depressiejaren 1930 en 1931 het getal werkeloozen in Europa en Amerika schrikbarend toenam, dit getal in Rusland is afgenomen. In Juni 1929 was het getal werkeloozen 1.448.000. Een goed jaar daarna, op 1 October 1930 was dit getal gedaald tot 240.000.

De productie in landbouw en industrie ging, al was het ten koste van veel, hard vooruit. Met een intensen ijver wordt er in Sowjet-Rusland onder de stramme leiding der regeering gewerkt. Volgens de officieele mededeeling van de regeering zou het vijfjarenplan mislukt zijn. Wie het gelooven wil, doe het, als hij de werkelijkheid niet kan zien. Wij zijn van de tegenovergestelde overtuiging. Voorzeker is niet alles bereikt, wat men zich voorgesteld had te bereiken. Dat gebeurt ook nooit bij hen, die idealen hebben. Maar, wil men succes hebben, dan moet men ook steeds hooger mikken, dan bereikbaar schijnt. Zoó is een geweldige en succesvolle krachtsinspanning slechts mogelijk. Als dan na afloop niet bereikt is, wat men als ideaal stelde, is het irrationeel om daarom te beweren dat het vooropgestelde mislukt is. Men moet zien naar datgene, wat wel bereikt is. Zij, die niet overtuigd zijn van de bereikte successen moeten de boeken van Michael Farbmann [1]) en van H. R. Knickerbocker [2]) over het vijfjarig plan als economisch offensief er maar eens op na lezen.

De vooruitgang van de industrie in dit landbouwland is verrassend groot. Binnen eenige jaren is deze meer dan verdubbeld. De productie op ieder gebied is snel toegenomen. De rijkdom aan grondstoffen, welke het land bezit hielp aan het succes der plannen.

---

[1]) Michaël Farbmann, „Piatiletha". Fransche Vert. van J. Guéhenno. Ed. Rieder, Paris, 1931.

[2]) H. R. Knickerbrocker, „Fighting the red trade menace". Ed. Dodd, Mead and Co., New York, 1931.

De collectivisatie van de landbouwbedrijven gaat zijn gang. Door de strenge partij-discipline, door het krachtige gezag wordt de vervulling van den wil der Sowjet-regeering mogelijk gemaakt. Alles moet thans in Sowjet-Rusland wijken voor de economische groei van het land, omdat zoo alleen een economisch offensief tegenover Europa mogelijk is.
Wanneer de moderne zakenmensch oogenblikkelijk voordeel ergens in ziet, vervallen alle verdere beweegredenen, welke hem zouden moeten beletten om in deze aangelegenheid zijn medewerking te geven. Sowjet-Rusland ziet verder als de geldduivels der moderne zakenwereld. Zij hebben er thans velerlei lasten voor over, zoo de toekomst maar aan hen is. De Europeesche en Amerikaansche zakenwereld zien in hun kleinheid slechts het oogenblikkelijk grijpbare voordeel en willen niet zien den rooden hellegloed, die voor hen veraf schijnt maar waarvan het vuur reeds in het eigen land ligt en hetwelk één stormwind in lichte laaie kan zetten. De zakenmenschen en politici zijn het er nog wel over eens, dat Rusland zoo goedkoop zijn waren ter wereldmarkt kan brengen tengevolge van diefstal en uitbuiting; zij moeten ook wel aanvoelen, dat het doel van Sowjet-Rusland is het Europeesche bedrijfsleven in de war te brengen, maar zoodra er eenig geldelijk voordeel bij een transactie te verwachten is, moeten al deze overwegingen wijken voor hun egoistische hebzucht.
Geld stinkt niet, zoo zegt men. Het geld van vele der moderne kapitaal-opeenhoopers stinkt wel. Het is het bloedgeld, waarvoor men Christus verkoopt. En daar zijn op de eerste plaats de regeeringen schuldig aan, die deze gewetenlooze geldschooiers hun gang laten gaan. De Europeesche regeeringen moesten inzien, dat dit alles medewerkt om Sowjet-Rusland sterk te maken en het het overige Europa te verzwakken en te verdeelen.
Langen tijd kan het communistisch stelsel, zoo het zich beperkt tot Rusland niet standhouden. Maar het is juist daarom, dat alles er op gericht is om na een binnenlandsche versterking binnen korten tijd het verdeelde, verzwakte Europa aan te vallen. In hun ideologie zal dan het communistisch rijk zich kunnen consolideeren.

Zoo wijst alles op den ondergang van Europa.
De landen staan verdeeld en vijandig tegenover elkaar. In het staatsbestuur, in de economie, in de zeden en vooral in de gods-

dienstige gezindheid is de kanker gekomen, die tot den volledigen ondergang zal leiden.
Paus Pius X zag reeds in 1903 den ondergang van Europa. Hoeveel te meer zou Hij thans de toekomst der wereld in beven en ontzetting tegemoet zien. Hij schreef: „Wij worden met schrik geslagen bij het zien van de verderfelijke toestanden onder de moderne menschheid. Kan iemand die ernstige, diep gewortelde ziekte wel ontgaan, welke nooit nog in zoo groote hevigheid woedde en welke van dag tot dag erger wordt. Gij kent deze ziekte. Het is de scheiding en afval van God. En niets is er dat zoo ontwijfelbaar zeker voert tot den volledigen ondergang volgens het woord van den Propheet: „Zij, die zich van U verwijderen, zullen ten onder gaan."
In onzen tijd is het maar al te waar dat „de volkeren woelen en de natiën zinnen op het ijdele", tegen hun Schepper; bijna gemeenschappelijk is de kreet geworden van zijn vijanden: „Ga heen van ons." Vandaar bijna overal een achteruitgang in den eerbied voor God. Vandaar ook die levensgewoonten, zoowel in het private als in het openbare leven, welke in het geheel geen rekening houden met het bestaan van God. Nog erger, er wordt geen moeite en arbeid nagelaten om volkomen de herinnering of gedachtenis aan God te vernietigen. Hij, die deze dingen overdenkt, moet wel vreezen, dat een dergelijk bederf der geesten het begin is van de rampen, die voorspeld zijn als te zullen gebeuren op het einde der tijden en dat werkelijk „de zoon des verderfs" waarvan de Apostel spreekt reeds onder ons gekomen is.
Zoo groot is de vermetelheid; zoo groot is de woede, waarmede men zich ten aanval werpt op den godsdienst, dat men de dogma's van ons geloof bestrijdt en men met alle kracht poogt om iederen band tusschen God en den mensch te verbreken! En in de plaats daarvan heeft de mensch — en dit is volgens de woorden van den Apostel het eigen kenmerk van den antichrist, — de plaats ingenomen van den Schepper en zich zelve aangesteld als God. Het is reeds zoo erg er mede gesteld, dat, onmachtig om het begrip van de Godheid geheel over zich uit te strekken, hij toch het juk van de Goddelijke Majesteit afwerpt en zich zelf de zichtbare wereld toewijdt bij wijze van tempel om van anderen de aanbidding te verkrijgen. „Hij vestigt zich in den tempel van God en doet alsof hij God was."" [1])

[1]) Pius X, „E Supremi Apostolatus".

Pius X was een Heilige. In zijn leven gebeurde er niet alleen door zijn toedoen wonderen, maar Hij bezat ook de gave der prophetie. Deze woorden over den achteruitgang van Europa, door den Paus gesproken in een zendbrief tot de geheele wereld, moesten de menschheid tot bezinning brengen.
Maar in dezen jachtenden tijd schijnt voor bezinning geen tijd te zijn. Men holt maar door en gaat den volledigen ondergang tegemoet.

Wanneer wij eenzelfde oppervlakkigheid zouden betoonen als de katholieke kranten, feestredenaars en in vergadering zijnde Katholieken, zouden we na deze opeensomming van het verderf en den ondergang van Europa, daartegenover moeten stellen de Katholieke Kerk, die daar machtiger en sterker dan ooit zou staan in het modern wereldgebeuren. Hier zouden wij volgens dezulken den tekst van Christus moeten misbruiken. „Gij zijt Petrus d.i. steenrots en op deze steenrots zal ik mijne Kerk bouwen en de poorten der hel zullen Haar niet overweldigen." Een applaus zou volgen en daarmede zou het geloovig hart weer gerust zijn en de slaap des rechtvaardigen zou weer voortgezet kunnen worden.
Wij zullen dit niet doen, omdat verstand en gemoed, woorden en feiten zich hiertegen verzetten en wij constateeren in volle oprechtheid, dat de Katholieke Kerk ontzettend veel aan invloed op allerlei gebied heeft ingeboet en dat een zeer groot deel van haar volgelingen het katholiek geloof niet beleven, maar hun handelingen in strijd zijn met iedere navolging van Christus.
De tekst uit de H. Schrift welke zoo juist werd aangehaald, heeft een geweldige beteekenis, maar niet die beteekenis, welke de gemakzucht en lafheid der redenaars er aan geven.
De Onfeilbaarheid der Kerk in zaken waarover Zij een beslissenden invloed heeft, wordt hierdoor gewaarborgd. Steeds ook zullen er zijn, die de leer der Kerk zullen aanhangen en belijden. Nooit kan er sprake zijn om de Kerk door een andere te vervangen. Geen enkele andere Kerk zal ooit in die mate de hulp van den H. Geest kunnen verwachten. Deze tekst waarborgt ook de monarchie, de autocratie in de Kerk en nooit zullen in de Kerk dus de moderne democratische dwaasheden met succes ingevoerd kunnen worden. Dit alles staat vast, maar daar naast blijft het zeer goed mogelijk, dat op een bepaald tijdperk onder de leden en de leiders der Kerk er een zeer groot gedeelte is, welke niet beantwoordt aan de eigen roeping en taak en welke het verderf der Kerk diep doen door dringen. „Zeker, Gods grondsteen staat ongeschokt en draagt als stempel: „De Heer kent de zijnen", en „Wie den naam des Heeren aanroept, sta ver van de boosheid". Maar in een groot huis zijn

niet slechts vaten van goud en zilver, maar ook van hout en leem; sommige met eervolle, andere met smadelijke bestemming." (II Timoth. 2, 19—20.)
De Kerk is goddelijk en menschelijk.
Christus heeft beginselen opgezet volgens welke gedacht en geleefd zou moeten worden en daarvoor heeft Hij ook het schema voor een corporatie gegeven. Hieraan gaf Hij een zending en Hij stelde ze door eigen blijvende hulp in staat, die zending op volmaakt juiste en afdoende wijze te vervullen. Maar die zending kwam in menschenhanden en die menschen kregen tengevolge van hun positie tegenover de anderen ook weer een natuurlijke zending, die van zelf uit de liefde voortkomt. Iemand, die goeden invloed op anderen kan hebben, die er toe is aangewezen door God zelf, om anderen bij het inrichten van hun leven behulpzaam te zijn, heeft ook van zelf de plicht, dit zoo goed mogelijk te doen. Deze verplichting ligt vanzelf opgesloten in de zending tot prediken en het maken van heilzame wetten, aan de Kerk gegeven.
Er bestaat dus onderscheid tusschen de eigenlijke stichting van Christus, die de gronden der Kerk heeft gelegd, het wezen er van heeft vastgesteld en er ook het reeële bestaan aan heeft gegeven èn de actueele corporatie van menschen, die er uit is voortgekomen of korter gezegd ; de Kerk is goddelijk en menschelijk. In zoover de Kerk goddelijk is, is Zij onfeilbaar, volmaakt en is Zij in staat om de geheele wereld te doen leven volgens de Eeuwige Orde en vermag Zij zoowel ieder individu als de geheele wereld heilig te maken. In zoover de Kerk menschelijk is, is Zij feilbaar, onvolmaakt en kan haar invloed tot hervorming der wereld meer of minder groot zijn.
De kerkelijke corporatie, zooals die nu uit deze menschen bestaat, kan op gewoon menschelijke wijze ook weer minder of meer, minder goed of beter zich zelve van datgene bedienen van hetgeen zij zelf krachtens hare goddelijke zending weet, heeft gezegd en gedaan. Zoo kunnen de kerkelijke overheden, Paus, Bisschoppen en kerkelijke congregaties de zuiver kerkelijke beginselen en vroegere uitspraken en daden der Kerk, minder op den voorgrond plaatsen en propageeren. De personen, die de algemeene zending der Kerk te vervullen hebben, kunnen bovendien zelf slachtoffer worden van den verkeerden tijdgeest en zoo onberekenbaar nadeel brengen aan den goeden invloed der Kerk.

Steeds zal de genade Gods de Kerk blijven beschermen en voeden, maar tengevolge van weerspannigheid der leden is het zeer goed mogelijk, dat God niet meer in dezelfde mate de genaden geeft. Zoo kan dus het kwaad binnendringen en de Kerk invloed ten goede verliezen, welke zij eens in hooge mate bezat. Steeds zullen de leiders der Kerk te waken hebben, dat onder allerlei schijnbaar schoone zaken het verderf niet binnendringt. De duivel zal al zijn kracht en sluwheid aanwenden om het zaad, dat onkruid en woekerplanten voortbrengt, in de Kerk zelve te strooien.
De Kerk is ook geplaatst in deze wereld. Temidden hiervan beweegt Zij zich onophoudelijk. Door deze aanraking met de wereld is het vrijwel zeker, dat veel van hetgeen de wereld aan slechts wil, ook de Katholieken zullen opnemen. Onophoudelijk en met de meeste nauwkeurigheid zal er gewaakt moeten worden; anders zal zeker het kwaad der wereld ook in de Kerk binnendringen en zal zij haar invloed ten goede hierdoor zien verminderen.
Is de invloed der Kerk in feite steeds grooter geworden of moeten wij constateeren, dat de Kerk een schooner tijdperk gehad heeft? Moeten wij wellicht tot de bevinding komen dat, in het algemeen genomen, de leden der Kerk in deugd en vastheid van karakter achteruitgaan en dat de Kerk zeer aan invloed gaat verliezen? Voor hem, die schijn van werkelijkheid, die feestgebral van waarheid wil onderscheiden is het duidelijk dat, hoezeer het ook tot nadeel der wereld is, de Kerk aan invloed ten zeerste verloren heeft. Hij, die alleen wil zien naar het uiterlijke, ziet daar congressen, groote kerkgebouwen, bisschoppelijke praal en diplomatieke macht van den Paus, Roomsche voetbalclubs, Derde Orden, en R. K. volksorganisaties; pracht en luister op velerlei wijzen; menschen, die juichen op kerkelijke feesten en nog zooveel meer, wat volgens de couranten „het rijke roomsche leven" uitmaakt. Maar iemand, die dóór wil dringen tot in het innerlijke, ziet niet alleen dit schoone; beperkt hiertoe zijn blik niet, maar ziet de wereld rond en vraagt welke feitelijke invloed er van uitgaat op het openbare en private leven van menschen en landen. Groote, rijke vereenigingsgebouwen, kloosters, kerken zeggen op zich niets. Dat alles steunt op de welwillendheid der geloovigen om te zorgen voor kapitaal en rentedienst.
Als deze op een bepaald oogenblik hun geld opeischen en de collecte-schaal niets meer opbrengt, dan valt al dat uiterlijk schoone

in elkaar, zoo het op geen andere, meer reëele basis is gegrondvest. In den tijd, welke onmiddellijk voorafging aan de Fransche revolutie scheen het Katholicisme in Frankrijk bloeiender dan ooit.
Het aantal kloosters en kerken vermeerderde met den dag; de luister van deze gebouwen was enorm en toch, toen de Revolutie kwam, viel dit alles als een kaartenhuis in elkaar. Dat alles was gebouwd op los zand en toen de aanval der stormende winden kwam, viel al dat uiterlijk vertoon, binnen enkele oogenblikken in puin.
De Katholieken vormen een godsdienstgemeenschap, welke het grootste aantal leden bezit. De invloed der Kerk zou, afgezien nog van de bovennatuurlijke genademiddelen en het recht op de zeer bijzondere bescherming van den H. Geest, minstens evenredig moeten zijn aan het getal leden, dat Zij bezit. Door het groote aantal leden, dat meer dan 350 millioen bedraagt, mag men verwachten, dat de Katholieken een beslissenden invloed in alles zouden uitoefenen. En zelfs al had de Kerk bij lange na niet zooveel leden, dan nog zou de Kerk een geweldig overwicht moeten bezitten. Want ook hier moet de nadruk op de eerste plaats niet gelegd worden op het groot aantal leden, dat de Kerk bezit, maar op de qualiteit, welke men van de Katholieken, zeer hoog mag verwachten. Zij bezitten de volle Waarheid; zij vormen de Kerk, door Christus als de eenig ware erkend; zij bezitten genademiddelen, waarop geen enkel kerkgenootschap in die mate aanspraak kan maken.
Bij het voortgaan der tijden had dus de Kerk, volgens den Wil van God steeds aan invloed op het moreele leven der menschheid moeten winnen, maar door invloeden binnen en buiten de Kerk, zien wij dat dit niet gebeurd is.
In den aanvang bestond de Kerk uit een kleine groep van menschen, die bewust en volkomen leefden uit het geloof. Het getal was nog niet groot, maar de hoedanigheid, de wijze waarop de Godsdienst werd beleefd en de plichten, die hieruit voortvloeiden, waren betrekkelijk volkomen. In de tijden, die volgden, in de vroeg en in de romaansche Middeleeuwen, zien we hoe de Kerk aan invloed won. Het openbare en private leven werd beheerscht door den Godsdienst. Vele fouten werden bedreven, dit was onoverkomelijk, maar de sfeer, die in Europa heerschte was katholiek. Thans worden nog vele goede daden uitgevoerd, maar het valt niet te ontkennen,

de sfeer, welke Europa thans overheerscht is niet Katholiek, maar heidensch. De menschen zijn schuldig voor elkaar. En wanneer wij dus een sterke achteruitgang van het Europeesche geestesleven constateerden, dan hebben ook de leden, waaruit de Katholieke Kerk bestaat, hieraan schuld en hebben bestuurders en leden niet aan hun plicht voldaan. Ja, wij hebben zelfs meer schuld dan de anderen. Niet de ongeloovigen, niet de moderne heidenen hebben het meeste schuld. Zij misten de Waarheid, waarop hun handelingen zich moesten baseeren. En ook de christelijke, maar niet-katholieke groepen der wereldbevolking hebben niet het meeste schuld, omdat zij niet de volle en volledige Waarheid bezaten, maar wel de Katholieken, die de Waarheid bezaten, welke hen vrij moest maken van de slechte invloeden buiten hen; doch zij zijn niet den Christus, de Weg, de Waarheid en het Leven gevolgd, welke hun geloof in volledigheid deed kennen, doch zij zijn de anderen gevolgd op zijwegen. Zij hebben met hen geheuld òf hebben geslapen en voor hun beginselen zijn zij niet opgekomen, noch hebben ze met kracht durven optreden tegen het verderf om zoo door hun kracht een eigen stempel te drukken op het moderne Europa. Reeds hierom dus moeten wij aannemen dat de Katholieken niet die gaafheid bezitten, welke van hen vereischt wordt.
Wij zien het echter ook in de feiten. Op alle gebied mist de Kerk invloed, welke zij volgens het verlangen van Haar Stichter zou moeten bezitten. Alles zou Zij moeten doordringen met deugd en goedheid. Van dien invloed bemerken wij echter zeer weinig.
Bij gelegenheid van de 40-jarige herdenking der uitvaardiging van de encycliek „Rerum Novarum" werd hemelhoog opgeheven van den geweldigen invloed, die deze encycliek heeft gehad op het sociale en economische leven der menschen. Het zij verre van ons de beteekenis van „Rerum Novarum" als pauselijk stuk te miskennen, maar wij ontkennen den invloed, welke men er pleegt aan te geven. Daar zijn op sociaal gebied eenige veranderingen ten goede gekomen, maar het is onrechtvaardig en kleingeestig om het voor te stellen alsof deze alleen te danken zouden zijn aan „Rerum Novarum". De tijdsomstandigheden zijn hier vooral de oorzaak. Bovendien is het struisvogelpolitiek om het voor te stellen alsof het geheel der sociale toestanden van een 40 jaar geleden zooveel slechter was dan thans. Wij meenen dat de toestanden eerder nu slechter zijn. Als wij dus dezelfde oppervlakkige en domme

redeneering zouden maken als zij, die alle goeds, wat gebracht zou zijn, zouden willen terug brengen op „Rerum Novarum", dan zouden wij, die den toestand zooveel slechter achten, dit moeten wijten aan Rerum Novarum.

Dat zou echter onjuist zijn. Wij stellen alleen vast, dat ondanks „Rerum Novarum", ondanks andere kerkelijke voorschriften op sociaal gebied en ondanks dat de Kerk meer dan wie of wat ook de kracht bezit om een hervorming teweeg te brengen, de sociale verhoudingen er in het algemeen genomen niet beter op geworden zijn.

Zoo de feitelijke invloed der Kerk in onze dagen werkelijk die beteekenis zou hebben, welke men er aan geeft zouden we een vermindering der materialistische geaardheid der menschen moeten zien terwijl in werkelijkheid deze materialistische geaardheid eerder is toegenomen dan afgenomen. De gevolgtrekking is dus, dat de Katholieke Kerk op sociaal gebied thans weinig invloed uitoefent. Zij bezit in zich het vermogen om op dit gebied de wereld te hervormen, maar feitelijk door de zwakheid der eigen leden, door de tegenwerking van machten buiten hen, bezit Zij dien invloed in werkelijkheid niet.

De binnenlandsche politiek, ook die welke door Katholieken wordt beoefend, wordt niet beheerscht door liefde en rechtvaardigheid, maar door strijd en belangenpolitiek. Wat Mussolini zeide van Don Sturzo, den leider der katholieke democratische partij in Italië kunnen wij zeggen van de politiek, zooals deze door de Katholieken van bijna alle landen gevoerd wordt: „Wat deze (d.i. Don Sturzo) hier doet is in het geheel geen katholieke politiek, maar zwart bolschewisme welke hetzelfde destructieve en anti-sociale karakter heeft als het roode bolschjewisme."

Voor de eigen binnenlandsche politiek wil men dit niet erkennen, omdat men zich bewust is van eigen volkomenheid en men het dwaasheid vindt om na te gaan of bij de eigen politieke actie geen mistoestanden zijn. Wat de buitenlandsche politiek betreft, hieraangaande is men wel overtuigd van vele mistoestanden, maar nooit wordt men zich bewust dat hieruit blijkt hoe weinig de Kerk heilzamen invloed uitoefent op de internationale verhoudingen.

De wereldpolitiek wordt beheerscht door den wil van de politieke schaakspelers van Génève en de slimme geldmagnaten der wereld, maar niet door den waren geest der Katholieke Kerk. Het eigen-

belang van de afzonderlijke staten en zelfs van personen geeft de wijze aan van handelen. Iedere hoogere overweging moet hiervoor wijken.

Eens was de Katholieke Godsdienst de oorsprong van een schoone kultuur in Europa. De Godsdienst was het, die de kultuur bleef voeden ten tot grootere bloei verwekte. Thans gaat er niet meer dezelfde bezieling uit van de Katholieke Kerk, die kunstenaars de inspiratie gaf tot een geestelijke kunst, welke het volk ook trof omdat de Kerk hen ontvankelijk maakte voor schoonheidsontroering.

Wanneer thans enkele kunstenaars door hun hooggestemdheid van ziel in het Katholicisme weer hun inspiratie vinden, dan worden zij niet begrepen noch door geestelijken noch door het gewone volk, hetwelk den smaak voor het werkelijk schoone en verhevene verloren heeft. Eens waren de christelijke universiteiten de brandpunten van beschaving, welke haren invloed over geheele volkeren uitstrekten. Thans is vergeleken bij andere hoogescholen het getal Katholieke Universiteiten gering en haar invloed komt, hoezeer men ook opgeeft van eigen grootheid, op weinig neer. Zij geven niet meer den grondslag, waarop het moderne leven in gerustheid kan opgebouwd worden. Zij zijn niet meer onafhankelijk van de slechte invloeden rondom. Kenmerkt zich dit niet in een indifferentisme, dat ook de Katholieken heeft aangetast? Èn theoretisch èn praktisch wordt toegegeven aan den relativiteitswaanzin, welke de wereld ten gronde richt.

Vaststaande beginselen, wier beteekenis helder en duidelijk voor oogen staan geven geen richting aan het menschelijk handelen.

Vandaar die onstandvastigheid, die lafheid en lamheid bij de zgn. Katholieke leiders.

Zij zijn de helden der opportuniteit, die telkens de huik naar den wind hangen. Zij dragen in zich geen vaste beginselen, maar draaien met iederen wind mee.

Nog niet lang geleden had de liberalistische geest de overhand; de Katholieken sloten zich te gelegener tijd bij hen aan, naar zij meenden ,tot meerdere eer en glorie der Kerk.

De liberalen hebben veel van hun verkeerde ideeën prijsgegeven; men zou nu meenen, dat, als de Katholieke leiders dan toch niet volgens eigen katholieke beginselen wilden handelen, zij zich tenminste als de schoothondjes van de liberalen zouden willen blijven voelen. Maar neen; daar gaat overheerschend een socialistische

geest over de wereld. De liberalen worden verlaten en knipoogjes worden gegeven aan de socialisten, die toch zooveel goeds hebben! Men geeft zich natuurlijk niet heelemaal over; men geeft geen stevigen, fikschen handdruk, doch slechts kushandjes. Men maakt beperkingen — daar zijn de huidige katholieken bijzonder sterk in! — want zoo beweren zij, katholieke leiders steunen slechts op katholieke beginselen en deze stakkers kunnen niet inzien hoe zij, ondanks hun beroep op de katholieke beginselen, feitelijk in het troebele, gore, socialistische vaarwater zijn verzeild geraakt.
Straks zullen in Europa de communistische tendenzen de overhand krijgen, men kan er zeker van zijn, dat de Katholieken er niet tegen op zullen zien, terwille van de opportuniteit, dan zelfs toenadering te zoeken met de communisten. Dan zal — natuurlijk wederom met vele restricties en beperkingen! — een verbond gesloten zijn met Satan zelve.
Waar zoo gehandeld wordt, moet huichelarij en lafheid wel diep zijn doorgedrongen onder de Katholieke leiders.
Is het genadige, eeuwige lachen, dat onze leiders kenmerkt bij hun ongeloovelijk groot aantal bezoeken bij feestvieringen, welke zij met hun tegenwoordigheid meenen op te luisteren, daarvan ook geen uiting? En is dit beginsel van „de kool en de geit sparen" geen bewijs van hun stupiditeit en mediocriteit?

Om een duidelijk beeld van de beteekenis van het Katholicisme te krijgen, moeten we zien naar het getal en vooral naar de qualiteit van haar leden. Overschouw de wereld! Europa heeft zijn eenheid welke de godsdienst eens gaf, verloren. De landen afzonderlijk zijn zelfs verdeeld. Gebieden, die nog langen tijd na de Reformatie bekend stonden als katholieke landen, schijnen voos en rot te zijn. Frankrijk, eens de trots der Katholieke Kerk beoefent als volk de Katholieke leer niet meer. Het land wordt bestuurd door ongeloovigen en door kerkvervolgers. Het edele Fransche volk zelf voelt weinig meer voor de beleving van den godsdienst. Spanje, dat door onze nooit volprezen couranten, steeds werd aangehaald als het land, waar het Katholicisme in zijn volheid beleefd werd, blijkt plotseling tot de heftigste daden tegen godsdienst en Kerk in staat te zijn.
Groot zijn de getallen van hen die ingeschreven staan als leden der Katholieke Kerk, maar ook hieraangaande is het dwaas om zich

dood te staren op getallen. Wat beteekent een dergelijk lidmaatschap weinig, als dit geloof niet practisch beleefd wordt! Hoe groot is het getal van hen, die werkelijk katholiek leven? In Amsterdam moeten 206000 Katholieken zijn. Van degenen onder deze Katholieken, welke verplicht zijn om hun Paschen te houden, verzuimen niet minder dan 38 % deze verplichting en voldoen daarmede niet aan de minimaalste verplichtingen, welke het Katholicisme met zich medebrengt. Het is bovendien duidelijk, dat van het gedeelte dat hiervan overblijft, er zeer veel ook moeten afgeschreven worden, omdat zij niet in waarheid het Katholiek geloof op een passende wijze trachten te beleven. Dit is een voorbeeld, hetwelk wij van Amsterdam geven. Wanneer wij van de hoofdsteden van andere landen hetzelfde zouden nagaan, kwamen wij herhaaldelijk tot de gevolgtrekking, dat de toestanden nog gruwzamer zijn.
Onder de massa is een verslapping van het geloof, welke schrikbarende afmetingen aanneemt. Tienduizenden arbeiders uit onze grootsteden zijn in de laatste jaren van het katholieke geloof afgevallen.
„Les masses pauvres s'écartent de l'Eglise qui devrait être leur véritable soutien, pour aller vers ceux qui les flattent, en les trompant, alors qu'elle a tout ce qu'il faut pour les flatter sans les tromper.
Seulement il faut bien reconnaître que ses représentants n'ont pas toujours su tendre leurs bras du bon côté". [1])
Over het godsdienstig bewustzijn op het platteland wordt hoog opgeheven. De menschen gaan er veelal naar de Kerk, maar ook hier kan schijn bedriegen. Waarom verliezen deze Katholieken, zoodra ze uit hun eigen omgeving zijn, zoo spoedig hun geloof en zijn zij in staat tot de grofste zonden? Zou het ook niet zijn, omdat het geloof op het platteland ook niet meer die volledigheid bezit, welke het uiterlijk schijnt te hebben? En zijn er nu reeds niet landen, waar de plattelands-bevolking grootendeels voor de Kerk verloren is? Is de toestand van het platteland in Frankrijk, waar groote gedeelten de steden in slechtheid nog overtreffen, hiervan geen pijnlijk voorbeeld?
Uiterlijk vertoon is er in overvloed. Kerkelijke plechtigheden, een pontificale H. Mis met preek vormen dikwijls een attractie voor het publiek, dat gaarne van alles medemaakt. Het getal der

---

[1]) Pierre Reverdy, „Le gant de crin", pag. 152. Plon, Paris, 1926.

Congressen van Katholieken wordt steeds grooter. De meeste Katholieken bezitten bestuursfuncties in charitatieve en religieuse vereenigingen, welke deel van „de bloeiende katholieke actie" zouden uitmaken.

„Nun haben wir schon jahrelang über die sogenannte „Katholische Aktion" disputiert. Man hört nichtsanders mehr als „Katholischer Aktion". Aber wer merkt etwas davon — nicht die Zeitungen und Zeitschriften; da steht sie auf jeder Seite — aber im praktischen Leben. Papier! Papier! Und es ist Gefahr vorhanden, dasz sie ins Grab steigt, ohne dasz wir richtig wuszten, wie sie eigenlich hätte aussehen sollen." [1])

Op feesten, die ten bate van zgn. goede werken worden georganiseerd, speelt de hoogmoed en de eigen voldoening veelal de voornaamste rol. En gebeuren er op dergelijke liefdadigheidsfeesten niet dikwijls dingen, die onder christenen zelfs niet genoemd moeten worden, laat staan uitgevoerd worden? Onder het overal uitbazuinen van hun arbeid voor liefdewerken, meenen heeren en dames hun slecht geweten te sussen. Zij denken met hun vrienden ook God door deze uiterlijke daden te bedriegen. Leven volgens de juiste orde, door God aan het leven gesteld, is in zich de beste actie. En zonder dit is alle actie van geenerlei waarde.

Naar het uiterlijke meet men den invloed en groei der Katholieke Kerk af. Men let ook hier op getallen, maar niet op de intensiteit van het werk.

„Waar men wel de heilige hostiën telt, maar zich niet bekommert om de opruiming van arbeiders-krotten en de bestrijding van allerlei naaste gelegenheden tot zonde — waar men niet tevens zoowel het stoffelijk als zedelijk milieu verbetert, waarin de menschen in de verschillende maatschappelijke standen leven — daar zal en daar kan ook een eerst diep christelijke bevolking op den duur geen christelijke bevolking blijven ...." [2])

Het ontbreekt de Katholieken in het algemeen aan vurigheid, geestdrift en waarachtige, diepe overtuiging. Hun handelen is te veel tooneelmatig, te uiterlijk, te schijnheilig.

Het getal pelgrims dat optrekt naar Lourdes wordt elk jaar grooter. Zoo meent men dat er toch wel bijzonder goed geluisterd wordt

---

[1]) Emil Fiedler, „Defensive oder Offensive". Zweiter Band, Z. 80. Herman Rauch, Wiesbaden, 1930.

[2]) Mgr. Dr. H. A. Poels, „Een Probleem".

naar den wensch van Maria om te Lourdes in processie te komen. De getallen kunnen ook hier niet maatstaf van vooruitgang en waar geloof zijn.
Daar zijn nog enkelingen, voor wie Lourdes werkelijk een plaats van versterving en onthouding is, maar hoevelen zijn er die met deze intentie naar Lourdes gaan en deze ook beoefenen? Verzinkt dit kleine getal niet in de massa toeristen, priesters en leeken, die met verrekijkers en camera, wijn en diners de plechtigheden in de uitgaansplaats Lourdes vieren?
Maria vroeg te Lourdes tot drie maal toe „boetvaardigheid". Met aandrang vroeg de Hooge Vrouw te willen denken aan de zondaars. Hoevelen zullen te Lourdes hieraan denken en zich willen versterven om de zondaars? Het groote getal pelgrims, dat vraagt om tijdelijke en lichamelijke verbetering geeft niet het bewijs van edele deugd, welke in Lourdes volgens de redenaars zou beoefend worden, doch wel door de weinigen, die in opofferingsgezindheid, in smeekgebed vragen om meer lijden tot redding van zich zelven, van menschen, landen en werelddeelen en van zins zijn om in alle opzichten volgens de orde, door God gewild, te leven.
Schijn bedriegt, de werkelijkheid moet gezien willen worden. De waarheid, de waarachtigheid der Kerk wordt hierdoor niet minder. Integendeel, voor hem, die dit alles beschouwt, komt de waarachtigheid der Kerk steeds helderder voor oogen te staan. Het wonderbare bestaan der Kerk, ondanks alle misstappen, is een voortdurend bewijs van Haar Goddelijke Stichting. De éénheid ondanks al het menschelijke in de Kerk, de verheven heiligheid welke zij in enkelingen voortbrengt, hare algemeenheid, hare apostolische afkomst, bewijzen, zonder dat eenige twijfeling mogelijk is, hare Waarachtigheid.
Door te wijzen op de verslapping in het menschelijke der Kerk wordt juist hoogen eerbied betuigd aan de Kerk, omtrent wij allen verplicht zijn te waken dat Haar invloed ten goede steeds grooter worde.
Maar een hernieuwing is alleen mogelijk, na een vooraf openhartig erkennen van fouten en zwakheden, welke door personen en omstandigheden zijn ingeslopen. Juist door den diepen eerbied welken wij jegens de Kerk, als stichting van Jesus Christus, in ons dragen moeten wij er toe komen om te erkennen, dat hare leden de vurigheid missen, welke zij moeten hebben. Lauwheid is God een

gruwel. De Kerk van Christus moet bestaan uit karakters, welke hun godsdienst durven te beleven.
Niets mag ons weerhouden om op deze wijze de voortgang en bloei der Kerk, zooveel als wij daartoe in staat zijn, te bevorderen.

Nu wij een verslapping zien en deze openlijk aanwijzen, moeten wij verder gaan en komen tot hen, die de aristoi der Katholieke Kerk uitmaken, de priesters. Het is een verkeerde eerbied om alles wat door de priesters gedaan wordt goed te praten. Zij zijn ook menschen en kunnen dus vallen. Verderfelijk is het om in het openbaar al hun daden als verheven te erkennen, terwijl men onderling overtuigd is dat de priesters niet op de hoogte staan, waarop zij zouden behooren te staan. Op deze wijze is het tot groot nadeel der godsdienst, omdat zoo niet slechts de vormelijke eerbied voor de priesters verloren gaat, maar de Kerk, als Stichting van Christus, voor hen in waarde gaat verliezen. Dat is onjuist en verderfelijk. De openlijke beschouwing van fouten zal juist tot het tegenovergestelde leiden nl. een grooteren eerbied voor de verhevenheid der Kerk, welke Hare Goddelijkheid, Onvergankelijkheid en Waarheid opnieuw bewijst door deze fouten. De Kerk, die niet alleen van buiten maar ook van binnen aangevallen wordt en toch na 20 eeuwen bestaat, bewijst hierdoor opnieuw Hare Goddelijkheid en Verhevenheid.
Steeds de meeste verantwoording voor een verslapping of verzwakking van een land of volk moet gegeven worden aan hen, die de elite, de aristoi van een volk uitmaken. Zij hebben de verantwoording; van hen mag meer geeischt worden dan van elk ander. Zoo ook van de priesters, die in de Katholieke Kerk de „aristoi" uitmaken. „Gij zijt het zout der aarde, maar als het zout smakeloos wordt, waarmee zal men het zouten? Het is nergens meer goed voor, dan om weggegooid te worden, en door de menschen te worden vertrapt. Gij zijt het licht der wereld. Een stad, die boven op den berg is gelegen, kan niet verborgen blijven. Ook steekt men geen licht aan, om het onder den korenmaat te plaatsen, maar op den kandelaar; om het te laten schijnen voor allen, die in huis zijn. Zoo ook moet uw licht voor de oogen schijnen, opdat ze uw goede werken mogen zien, en uw Vader verheerlijken, die in den Hemel is. (Math. 5 : 14–16.)
Uit deze woorden van Christus tot de Apostelen en hun opvolgers,

bisschoppen en priesters, blijkt duidelijk dat Hij hen beschouwt als de „aristoi" die in de Kerk de leiding hebben. Maar tevens wijst Christus er op, dat zij door deze uitverkiezing ook zeer bijzondere plichten hebben en dat, zoo zij deze plichten niet vervullen, zij tot nadeel der geheele H. Kerk zijn en het beter is dat zij „weggegooid worden om door de menschen te worden vertrapt."

De roeping tot het Priesterschap is een edele en hoog-verheven uitverkiezing. Eenvoudige menschen beschouwen dit als het hoogste, wat voor den mensch te bereiken is.

Velen zouden zich-zelf of hun kinderen gekroond willen zien met het Priesterschap, doch ze weerhouden òf zich zelven, omdat zij eigen onwaardigheid en onvolkomenheid inzien en zich niet geschikt achten om de verplichtingen, welke het Priesterschap met zich medebrengt te vervullen, òf zij worden door machten buiten hen weerhouden om dit ideaal te bereiken, waarvoor zij de dagen in droefheid en de nachten in slapeloosheid en weenen doorbrengen. Zoo hoog staat voor dezulken het Priesterschap.

Maar degene, die door de Genade Gods het Priesterschap heeft verworven, is dan ook verplicht te leven op een wijze welke aan de verhevenheid en hoogheid dezer roeping beantwoordt.

In het Oude-Testament lezen wij vele malen, dat de priesters hun taak niet goed verrichten en hierdoor groot nadeel aan het volk toe brachten. Dikwijls wordt er op gewezen, hoe zij, die bijzondere eer aan God moesten brengen, Hem tot schande waren.

„De zoon eert zijn vader en de dienaar zijn heer. Wanneer ik uw vader ben, waar blijft dan de eer, welken gij mij verschuldigd zijt? En indien ik volgens u de Heer ben, waar is dan de vreeze voor mij? Zoo spreekt de Heer der Heerscharen. Ik richt mij tot u, priesters, die mijn naam veracht en die vraagt: Waarmede hebben wij uw naam veracht?" (Malachias 1, 6.)

De boetgezant Jeremias spreekt: „Ontzettende en verbazende dingen zijn geschied in het land: de propheten profeteeren leugens en de priesters klappen in hunne handen; en mijn volk schept daar behagen in. Wat zal daarvan het einde wezen?" (Jerem. 5, 30—31.)

En Ezechiël moet in opdracht van God tot de priesters van Israël zeggen:

„Wee den herders van Israël, die zich zelven weidden! Moeten niet de kudden door de herders geweid worden? De melk at gij, en met de wol kleeddet gij u, en wat vet was, slachttet gij; doch

mijne kudde weiddet gij niet. Wat zwak was, heb gij niet gesterkt; en wat krank was, hebt gij niet verbonden; en wat verdreven was, hebt gij niet teruggebracht; en wat verloren was, hebt gij niet gezocht; doch met strengheid heerschtet gij over haar en met geweld. En mijne schapen werden verstrooid, dewijl er geen herder was; en zij zijn ter verslinding geworden voor alle wilde dieren des velds, en zij werden verstrooid. Mijne kudden dwaalden op alle bergen en op elken hoogen heuvel; en over geheel het aanschijn der aarde werden mijne kudden verstrooid; en niemand was er, die ze opzocht, neen niemand was er, die ze opzocht." (Ezechiël 34, 2–6.)
In het Nieuwe-Testament staat opvallend dikwijls dat de geestelijke leiders der Joden „huichelaars, wit gepleisterde graven, adderengebroedsel" waren. Alles wat in de H. Schrift opgeteekend staat, is met een bijzondere beteekenis geschied. En nu zoo herhaaldelijk en met de meest felle scheldwoorden de Farizeën en Schriftgeleerden door Christus gehekeld worden heeft dit niet alleen een algemeene beteekenis als leering voor iederen Christen, maar heeft Christus dit ook met een bijzondere beteekenis voor een bepaalde groep van personen gedaan en deze kan niet anders zijn dan ter leering en waarschuwing voor de priesters in het Nieuwe-Testament. Ook de Apostelen wekken in hun brieven de priesters en medehelpers in het heilig Dienstwerk op tot hun plichten. Petrus schrijft: De priesters onder u vermaan ik: ik, die hun medepriester ben, de getuige ook van Christus lijden, en hun deelgenoot van de heerlijkheid, die geopenbaard zal worden: Weidt Gods kudde, die aan uw zorgen is toevertrouwd; niet uit dwang, maar gewillig, zooals het God behaagt; niet uit geldzucht, maar uit toegenegenheid; niet als dwingelanden over de u toegewezen groepen, maar als voorbeeld der kudde." (Petr. 5, 1, 3.)
Paulus wijst herhaaldelijk op de geweldige plichten, die de Bisschop en met hem de priesters te vervullen hebben: „Een Bisschop moet onberispelijk zijn als huishouder Gods; niet verwaand, niet driftig, geen drinker, geen vechter, niet uit op winstbejag, maar gastvrij, deugdzaam, bezonnen, rechtvaardig, vroom en matig." (Titus I, 7–9) en hij stelt zich zelven aan de priesters ten voorbeeld: „Ja, ofschoon ik vrij sta tegenover allen, heb ik mij toch tot slaaf van allen gemaakt, om er zooveel mogelijk te winnen. Voor allen ben ik van alles geworden, om met alle middelen eenigen te redden." (I Cor. IX, 19, 22.)

Iedere stand heeft zijn bijzondere fouten en ook de priesterstand kan niet ontkomen aan dezen algemeenen regel. Ondanks hun heilig priestermerk, blijven zij menschen met goede en kwade eigenschappen, menschen die hun wil ook ten kwade kunnen richten. Omdat de ondeugden van een priester zoo nadeelig zijn voor zich zelven en voor anderen, daarom ook heeft Christus en de Apostelen zoo herhaaldelijk en in zulke strenge bewoordingen over de plichten en over de ondeugden van de geestelijke leiders van het volk gesproken.

Juist door de hooge, uitnemende plaats, welke de priesterstand in de Kerk uitmaakt, bestaat de mogelijkheid dat zij door hun eigen waardigheid zich laten verblinden en onder den schijn van deugd kwaad bedrijven. Wij zien het in het Oude-Testament, hoe diep de priesters vallen en hoe Christus de Waarheid zelve, woorden tegen de geestelijke leiders richtte, welke in felheid en hevigheid alles te boven gaan. In den tijd welke aan de Hervorming vooraf gaat zien wij een verval van den clerus, dat ontzettende afmetingen had aangenomen. Zij ook meenden nog verdienstelijke leiders van het volk te zijn en toch waren zij de hoofdschuldigen, die den grooten afval van het geloof en het Protestantisme mogelijk maakten. Het Concilie van Trente nam strenge maatregelen tegenover den clerus, zoodat een verbetering moest te zien zijn. En thans in dezen modernen tijd zullen de leiders der geloovigen moeten waken, dat de slechte omgeving ook op hen niet zal inwerken. Het is vrijwel uitgesloten, dat zij er geheel aan ontkomen.

En nu wij zoo'n achteruitgang van het geloof zien moeten wij dit noodzakelijk op de eerste plaats wijten aan de priesters, die bewust of onbewust niet de plichten vervulden, die zij te vervullen hadden. Liefde en zelfverloochening moeten de kenmerken zijn, maar zoo gemakkelijk kan heerschzucht en eigenbaat dit vervangen.

„In de zelfverloochening ligt vooral de kracht, de sterkte en de vruchtbaarheid van het priesterlijk ambt; verwaarloost men dit, dan kan het priesterlijk leven voor de oogen en de zielen der geloovigen een voorwerp van ergernis worden. Want indien iemand werkt uit laag winstbejag, zoo hij zich mengt in de dingen der wereld; als hij de eerste plaatsen zoekt en de de anderen veracht; als hij neigingen van vleesch en bloed inwilligt; als hij den menschen wil behagen; als hij steunt op de overredingskracht van menschelijke wijsheid dan komt dat alles hieruit voort, wijl hij Christus

gebod en de door Hem gestelde voorwaarden niet telt: „Zoo iemand na Mij wil komen, hij verloochene zich zelve.” [1]) In deze woorden van Paus Pius X worden de fouten opgesomd, welke kenmerkend de priesterlijke fouten kunnen genoemd worden. De geldzucht, die bij het verrichten der heiligste handelingen kan binnendringen; de trots en de hoogmoed, welke de anderen doet verachten; de gemakzucht, welke hun de heilige taak doet vergeten tot schade van de geloovigen; de schijnheiligheid, die zoo gemakkelijk de plaats kan innemen van ware deugd; intrige en diplomatie voor eerlijkheid en oprechtheid. „Diplomatentaal past niet in den mond van Kerkelijke overheden, die moeten de taal der waarheid spreken” (Mgr. Kordac).

De priesters moeten boven allen leven uit het geloof. De bovennatuurlijke middelen moeten in hen de heiligheid aankweeken, zoodat zij in al hun daden een „andere Christus” zijn en zij met Paulus zouden kunnen uitroepen; „Ik zelf leef niet meer, maar Christus leeft in mij.”

En toch hoe dikwijls weerspiegelen de daden der priesters de aanmatiging van het woord „een andere Christus” in zijn meest wijde beteekenis.

De priesters moeten leiding uitoefen, doch hoe dikwijls worden zij i.p.v. te leiden zelf geleid door hun omgeving. Zij behooren, meer dan wie ook, vast te houden aan de christelijke beginselen en toch hoe gemakkelijk is men in staat deze te verloochenen.

„Maar dat de priesters zich niet laten verleiden door den stroom van hedendaagsche meeningen, door het spiegelbeeld van een valsche democratie; dat zij aan de rethoriek van de ergste vijanden der Kerk en van het volk geen gezwollen taal ontleenen vol van beloften, even luidklinkend als onvruchtbaar.” [2])

Er moest van hen een kracht uitgaan die allen genas en hoe weinig gaat er feitelijk nog uit van hun woorden. „Het gaat er mee als met de levenlooze muziekinstrumenten, fluit of cither; zoo ze verwarde geluiden voortbrengen, hoe komt men dan te weten, wat er gefloten of getokkeld wordt? En zoo een bazuin een onzekeren klank uitstoot, wie maakt zich dan ten strijde gereed? Zoo gaat het ook u met uw taal: zoo ge geen verstaanbare woorden doet hooren, hoe

---

[1]) Pius X, Encycliek: „Pontificis cura de clero formando”.
[2]) Pius X, Encycliek: „Notre charge apostolique”.

zal men dan begrijpen wat er gesproken wordt? Gij spreekt dan tegen den wind." (I Cor. 14, 7–10.)
Onze couranten jammerden luid over de vervolging van de geestelijken in Mexico en Spanje. Daar was reden tot droefheid, maar waarvoor jammerden zij toen en ook eerder niet over het gedrag der priesters, welke in deze landen zulke toestanden mogelijk maakten. Waar dergelijke priesters zijn kan de godsdienst niet bloeiend zijn. „Ik ging door het land van den gemakzuchtigen en door den wijngaard van den dwaas en zie, ze stonden vol struiken, de grond was geheel met doornen overdekt en de muur, die tot omheining diende, was verwoest." (Prov. 24, 30–31.)
De heilige Paus Pius X achtte het door omstandigheden noodzakelijk om een aparte encycliek uit te vaardigen, welke de priesters en het priesterlijke leven betreft. „Wij wenschen ons zelven geluk, dat vele priesters in een heiligen gloed gezet door de zorgen hunner bisschoppen in zich deden herleven of in zich deden aanwassen de genade Gods, welke zij op den dag hunner priesterwijding ontvingen; toch is het te bejammeren, dat er in de verschillende landen ook gevonden worden, die zich niet zoo gedragen, dat het christenvolk, hetwelk hen gadeslaat in hen, gelijk het toch moest zijn, als in een spiegel kan zien, wat het te doen heeft. Juist voor die priesters willen wij in dit schrijven ons hart openleggen, het vaderhart, dat een angstvolle liefde sneller doet kloppen bij het aanschouwen van een zieken zoon." [1])
En na het uiteenzetten van het verschil tusschen woord en daad des priesters zegt de Paus: „Helaas, hoe dikwerf zijn uit dat alles hier en daar dingen voortgekomen en komen nog daaruit voort, die Gode en der Kerk onwaardig zijn, die noodlottig werken op het christenvolk en een schande zijn voor den priesterstand! Wanneer wij, dierbare zonen, gelijk toch onze plicht is, dit alles gade slaan, dan wordt onze ziel met droefheid overstelpt en onze stem zucht en klaagt: „Wee den priester, die zijn waardigheid niet weet op te houden, die den naam bezoedelt van den God, voor wien hij heilig zijn moest! De verschrikkelijkste ramp is het bederf der besten. Groot is de waardigheid der priesters, doch groot is de verwoesting als zij vallen; verheugen wij ons over hun verheffing, maar sidderen wij voor hun val; er is minder reden zich te verblijden, nu zij zoo

---

[1]) Pius X, Encycliek: „Pontificis cura de clero formando".

hoog verheven zijn, als om te zuchten, wanneer zij van die hoogte zijn neergestort." [1])

Van ontzettende beteekenis is een verslapping in den priesterlijken stand. Hoe verkeerd ook de gevolgtrekking der menschen moge zijn, feitelijk luisteren de geloovigen niet met vrucht naar den priester, wanneer hij door daden loochent, wat hij met woorden predikt. Zoo is het steeds gesteld, wanneer leiders met succes willen werken en meer dan in de politiek, in de zakenwereld of waar ook, geldt dit voor degenen, die geestelijke leiding hebben te geven. Wanneer zij belijden God te kennen, doch Hem loochenen door hun daden dan heeft dit weinig beteekenis en kan er weinig succes verhoopt worden. De priesters zijn dit niet voor zich zelve alleen „want iedere priester wordt uit het midden der menschen genomen, en ten bate der menschen aangesteld voor hun betrekkingen tot God." (Hebr. 5, 1.) De priester moet den leek overtreffen in het leven volgens de goddelijke orde. „Als de priester een heilige wil zijn, gaat hij de kudde vooruit, als hij slechts een braaf burger wil zijn loopt hij er achter." (Henri Bruning.)

Paus Pius X zeide, dat de leeken opzien naar hun priesters. Wanneer deze hoog van gehalte zijn, zullen de leeken toch een trapje lager staan, maar als de priester middelmatig is, zullen door de schuld der priesters, de leeken den godsdienst verwaarlozen. Nu het godsdienstig bewustzijn bij de menschen zoo laag staat, moet dit een reden ook voor de priesters zijn of ook zij zich thans niets te verwijten hebben en goed zal het zijn, er voor te waken dat alleen zij tot het priesterambt worden toegelaten, die de zekerheid geven, goede, ware priesters te zijn. „Gij zelf", zoo zegt Pius X, „waar ter wereld gij u ook moogt bevinden, ziet, welke droeve tijden de Kerk beleeft, door het ondoorgrondelijk raadsbesluit van God. Ziet en bedenkt daarenboven, welk een heilige bediening u is opgelegd, opdat gij, na door de Kerk in zoo hooge mate geëerd te zijn, haar ook moogt terzijde staan in haar moeitevollen arbeid. Zoo ooit dan heeft vooral tegenwoordig de geestelijkheid behoefte aan meer dan middelmatige deugd, teneinde een volmaakt, levend en werkdadig voorbeeld te zijn en van harte bereid, om groote dingen voor Christus te doen en veel voor Hem te verduren." [2])

---

[1]) Piûs X, Encycliek: „Pontificis cura de clero formando".
[2]) Pius X, Encycliek: „Pontificis cura de clero formando".

Wat hier gezegd wordt, geldt ook van de kloosterlingen, welke het beste deel van de Kerk moeten uitmaken. Voor hem, die oogen heeft om te zien en die ook hier het uiterlijke van het innerlijke wil onderscheiden, ziet in het kloosterleven een verslapping. Hier wordt zeer algemeen gesproken en hetgeen over de kloosterlingen gezegd wordt geldt niet van allen. Daar zijn nog kloosters, die door hun beschouwend leven, door hun gebed en verstorven leven, door hun liefde voor de gevallen maatschappij een zegen zijn voor de wereld. Maar daartegenover zijn er kloosters, waarbij het uiterlijke schoon is maar waarbij het innerlijk ontbreekt aan echten kloosterlijken geest. Voor dezulken wordt het habijt in plaats van een boetekleed een sieraad, de kruin in plaats van een slaventeeken een aanleiding tot trotsch heerschen, de gelofte van armoede wordt een gemeenschappelijke rijkdom. Eens waren de kloosters een middelpunt van beschaving. Hebben ook nu nog de kloosters dien weldadigen invloed?

Breedvoerig werd in de voorgaande bladzijden gesproken over de „aristoi" der Katholieken, omdat dit van zoo'n voorname beteekenis is. Het is niet in oneerbiedigheid jegens de priesters en kloosterlingen dat dit gezegd werd. Het is juist de innige eerbied voor de Kerk en het Priesterschap welke doet spreken. Ook wij zouden evenals Franciscus, wanneer wij een engel en een priester ontmoeten onzen eerbied betuigen aan den Priester en tot den engel zouden wij zeggen: „Heb een oogenblik geduld, O Engel, want deze handen raken het Woord des Levens en bezitten een bovenmenschelijke kracht."
Maar tevens steunen we zoozeer op de werkelijkheid, dat wij ook in den priester het menschelijke zien. Dat, wat hij goed verricht, zullen wij prijzen, maar datgene, wat hij verkeerd en zondig doet, zullen wij laken op een heftiger wijze dan wanneer wij hetzelfde kwaad zouden bedreven zien door een leek. Aan de hoogere roeping en grootere genadegaven passen ook grootere plichten van deugd en heiligheid.

Na al deze beschouwingen zullen er zijn, die terecht meenen, dat er reden is voor een hevig pessimisme, en — maar dit ten onrechte — tevens denken, dat ieder optimisme uit den booze is. Dit laatste is onjuist. Met een groot pessimisme kan optimisme samengaan.

„Le jugement le plus pessimiste sur l'homme, et les choses, et la vie et sa valeur, s'accorde merveilleusement avec l'action et l'optimisme qu'elle exige". [1])

Dat is volgens Valéry Europeesch denken. Zoo moet de christelijke opvatting zijn bij de groote mistoestanden in en buiten de Kerk. In de waarachtigheid der Kerk, in de bescherming van den H. Geest, in den vrijen wil der menschen vinden wij redenen tot een groot optimisme. Wat nu den weg ten ondergang lijkt te worden kan door de genade Gods de weg tot het leven worden. Maar God stelt de uitdeeling van deze genade afhankelijk van onzen vrijen wil. Wij zullen in het derde gedeelte van dit boek breedvoerig uiteenzetten, dat er steeds reden tot optimisme kan zijn, zoo ieder voor zich het geestelijke, den waren godsdienst tot grondslag van zijn leven en van al zijn handelingen tracht te maken. Wij zullen in het derde gedeelte van dit boek, waarin wij de verdediging van Europa op ons nemen, uitvoeriger hierop terugkomen. Hier moet er echter nogmaals de nadruk op gelcgd worden, dat ook in deze tijden van vervlakking en verslapping het duidelijk is dat in de Kerk de H. Geest blijft werken. De genadestroom kan als straf voor de zonden en slapheid der Katholieken, niet in die breede golven voortvloeien als in andere tijden; de genade Gods, de bescherming van den H. Geest blijft werken.

De leer der Kerk blijft gaaf en ongerept; ondanks de vele pogingen om deze leer te verdeelen blijft de Kerk in haar leerstellingen vast en onveranderlijk. Een éénheid vormt de Kerk zooals nergens anders op deze wereld te vinden is. Een éénheid van geloof aangaande de waarheden; een éénheid van gemeenschap, welke blijkt uit den eerbied van allen voor éénzelfde Offer, voor dezelfde Sacramenten en voor dezelfde geestelijke goederen; een eerbied, die zich uit in de gehoorzaamheid van allen aan den éénen Paus van Rome. Overal in alle landen en werelddeelen bezit de Kerk een aantal leden en neemt dit aantal toe, zoodat de Kerk werkelijk Katholiek d.i. algemeen kan genoemd worden. De Kerk kan tot op dezen dag aanwijzen dat Zij steunt op de Apostelen en door de opvolgers der Apostelen bestuurd wordt. De Kerk bezit thans, evenals vroeger de middelen welke tot groote deugdzaamheid en heiligheid kunnen leiden. Wanneer dus die heiligheid bij hare leden zich niet steeds

---

[1]) Paul Valéry, „Regards sur le monde actuel", pag. 102, Stock, 1931.

en overal openbaart, wanneer er een vervlakking en verslapping te bespeuren is, dan moet dit slechts geweten worden aan de menschen, welke weerstaan aan de heiligheid, waartoe zij geroepen zijn. De Kerk bezit de voorwaarden en middelen, welke tot heiligmaking kunnen leiden.

Ook thans, nu in het algemeen de katholieke Kerk aan invloed heeft verloren, brengt zij vruchten van heiligheid voort. Bij al de tamheid in de moderne wereld ontmoet men telkens personen, die uit het geloof de kracht putten, tot een uitnemenden graad van heiligheid. Dat toont zich niet in wonderen, geestverrukkingen, op de eerste plaats, maar in een opvatting van het leven, welke volkomen onderworpen is aan den Wil van God en welke alleen de eer van God zoekt met wegcijfering van zich zelven.

Heiligen van onzen modernen tijd zijn de vele kinderen, die door de genade op zeer jeugdigen leeftijd in al hun eenvoud en speelschheid heilig in hun gedachten en handelen zijn. De voorspelling van Pius X: „Er zullen heiligen zijn onder de kinderen" zien wij niet alleen bewaarheid in André de Thaye, Guido de Fontgalland, Anna de Guigné, waarvan wij het leven één of twee jaar na hun dood in boeken kunnen lezen, maar ook in zoovele andere kinderen, die door den invloed van de H. Eucharistie binnen korten tijd tot hooge volmaaktheid komen.

Heiligen zien wij onder fabrieksmeisjes, onder welke van Marg. Sinclair het leven nu aan een ieder openligt, van onderwijzeressen zooals Maggy Lekeux, van een fabrieksarbeider als Matt. Talbot, van een wereldpriester als den Pastoor van Ars, van een kloosterling als Pater Damiaan of Pater Doyle en van zoovelen anderen, wier offervaardigheid en liefde slechts bekend was aan eigen beperkten kring en aan God. Dan zijn er velen, die wel niet in den strikten zin van het woord Heiligen genoemd kunnen worden, maar het toch ernstig met de Kerk opnemen en grooten invloed van Haar ondergaan. Dergelijke Heiligen zien wij in de zieken, die om meer en heviger lijden vragen; in de onbekenden, die als Izaak het dierbaarste, wat zij bezitten aan God offeren.

Een Heilige in den bovengenoemden zin is de schooier op straat, de verschoppeling in de maatschappij, welke vroolijk en blijde wandelt voor den Heer; de jongen, die bedrogen in de reine liefde welke hij bezat voor zijn meisje, zich blijde opoffert tot heil van anderen; de pechvogel, die steeds mislukt en om meer mislukkingen

vraagt; de student, die in plichtsbesef en gehoorzaamheid de stomste dingen leert, omdat zijn overheid het wil; de werkelooze, die wil werken en niet kan werken en welke niet mort maar vertrouwend op God, de aalmoes der ondersteuning aanneemt; de adellijke of vorstenzoon, welke heerschersbloed in zich heeft en in onderwerping aan Gods Wil het brood, dat de burger weggooid, opvischt uit vuiligheid en modder om zijn armzalig lichaam in stand te houden. De moeder, die hare talrijke kinderen in zorgen en lijden tot deugd tracht op te voeden; de moeder, die in haar heiligste idealen, ondanks alle krachtsinspanning harerzijds, zich in haar kinderen ziet bedrogen en Christus Kruis met blijdschap draagt; de priester, die in eigen kring slechts bespotting vindt voor zijn edelste idealen en God bidt om meer slagen op zijn armzalig lichaam; de pastoor, die in armoede en ontbering zich uitput voor zijn parochianen en in voortdurend lijden is omdat zijn kudde zoo weinig verbetering toont; de kunstenaar, die zijn religieuse werken, waaraan hij door maanden meditatie en afzondering zich heeft voorbereid en waarvan de uitvoering een geweldige physieke en moreele inspanning kost, zijn kunstenaarsvermogen en zijn religieus aanvoelen onbegrepen ziet en toch blijft vertrouwen en bidden en voortgaat Christus Lijden in zich en in zijn werk op te nemen.

Het zijn de Heiligen van onzen tijd, die met de H. Maagd Maria den arm van wrake, waarmede God de zondige wereld dreigt, doen weerhouden.
Het is om deze rechtvaardigen, dat God thans Europa nog wil sparen van de volledige vernietiging. Want, zoo spreekt de Heer: „Juist als men zegt bij het nog vinden van sap in een druiventros, verdelg hem niet, want er zit nog zegen in; zoo zal ik handelen ten opzichte van mijn dienstknechten want het is mij niet te doen om alles te verdelgen." (Isaias 65—8.)
Wij erkennen dat in het oude Europa nog uitingen gevonden worden, die terugwijzen op een christelijke beschaving, maar de algemeene geest, die thans heerscht is niet katholiek, maar tracht datgene, wat eens aan goeds en waars in Europa was, stuk te slaan. Een droeve achteruitgang, zien wij, welke haar grond vindt in den afval van het ware geloof en in de niet beleving van de plichten, welke de godsdienst omvat.
Met Pius X moeten wij erkennen: „De tijd, waarin wij leven, is zeer

droevig en ernstig, en wij moeten met den profeet zeggen: Er is geen waarheid, geen barmhartigheid en geen geloof aan God meer in het land. Lastering, leugen, moord en diefstal nemen ten zeerste toe." [1])

Duisternis en ellende gaan over Europa. Door individuen, regeeringen en volkeren wordt gewerkt aan den ondergang. De beschaving wordt vernietigd en een leegte blijft over, welke de onrust in Europa vergroot en zoo er geen tegenweer komt, zal de volledige ondergang en het volledige verderf van Europa het noodlottig en rampzalig gevolg zijn.

---

[1]) Pius X, Enc. „Ad diem illum laetissimum."

II

STORM OVER AZIË

In rust en afgeslotenheid lag sedert eeuwen Azië afgewend van Europa. Een grootsche kultuur had daar geheerscht. Deze periode van bloei was voorbij. De zomer was geëindigd. Het herfstgetij scheen Azië gekomen te zijn.
De prachtige gebouwen, door de voorvaderen tot stand gebracht, vervielen. Het mos en het onkruid woekerde op de pleinen en de muren. Twisten en kleine oorlogen hadden er nog onder de stammen en volkeren onderling plaats; doch dat gebeurde niet meer in grootschen vorm, maar beperkte zich tot schermutselingen van geringen omvang.
Afgesloten lag Azië van de overige wereld. Het mengde zich niet in de gebeurtenissen, die in de andere werelddeelen plaats vonden en wenschte, dat het zelf ongemoeid werd gelaten.
Zoo lag Azië daar als een sfinx, rustig, peinzend en schoon.
Zoo lag daar Azië als de ruïne van een prachtigen tempel, vervallen, treurend, eerbiedwaardig.
Van Europa kwamen avonturiers, op zoek naar rijkdom. Zij vonden den weg naar Azië; zij gingen aan land en wisten hun overmacht te doen gevoelen. Aanvankelijk beperkte zich het contact tot den handel van goederen, waaraan Europa behoefte had en Azië zoo rijk was. Doch daarbij bleef het niet.
De Europeaan bezit tact om anderen aan zich te binden. Zoo wist men ook Azië op velerlei wijzen afhankelijk te maken van Europa. Door slimmigheid en door sluwheid, door bestuurstalent en door standvastigheid wisten zij Azië aan zich te binden. De regeeringen van vele Europeesche landen gaven moreelen en geldelijken steun. Zoo kwam tusschen de 15e en 20e eeuw geheel Azië onder de politieke heerschappij van Europa.
Door de afhankelijkheid van Azië kreeg Europa bijzondere plichten jegens het onderworpen gebied. Wanneer Europa deze plichten goed vervulde, zou dit tot zegen niet alleen van Azië maar ook van Europa zijn. Zoo Europa deze plichten slecht vervulde, zou het niet alleen tot nadeel van Azië wezen, maar tevens tot vloek van Europa.
De rechten, welke Europa bezat, veronderstelden tevens plichten.
De machtige broeder heeft niet het recht om den zwakkeren broer

uit te buiten, maar de plicht om te waken, dat het hem goed ga. Als deze broederplicht niet vervuld wordt, zal het Kaïnsteeken van verwerping den machtigen broeder kenmerken.
Hoe nu heeft Europa zijn plicht vervuld? Hoe heeft Azië gereageerd op de verbinding met Europa?
In de volgende bladzijden zullen wij den politieken, moreelen en religieusen toestand van de Aziatische gebieden afzonderlijk behandelen en tot de bevinding komen, dat in de laatste twintig jaren de gebeurtenissen in Azië zich snel hebben ontwikkeld en er in razend tempo veranderingen hebben plaats gehad. Van den eenen kant zien wij, hoe de politieke invloed van Europa steeds minder wordt; hoe aan den anderen kant de meest verderfelijke Europeesche leeringen op politiek, economisch, religieus gebied in Azië gretig onthaal vinden en een omwenteling in het handelen der Aziaten teweeg hebben gebracht, welke bruut-weg duizendjarige tradities teniet deden zonder iets hoogers en edelers er voor in de plaats te geven. En duidelijk zal het zijn, hoe nu in Azië de oude fundamenten, waarop het leven werd opgebouwd, werden weggenomen zonder dat er een beter fundament voor in de plaats wordt gelegd, dit werelddeel een nieuwe bedreiging beteekent van de wereldorde.
Wij zullen een korte beschouwing geven over de verschillende groote gebieden, doch voordat wij den toestand der afzonderlijke Aziatische gebieden zullen bespreken moeten wij eerst in het algemeen de oorzaken aangeven, welke geleid hebben tot de ontwaking van Azië en tot de vernietiging van de sterke politieke overheersching van Europa. Het is een complex van feiten, dat hiertoe heeft medegewerkt.

De nederlaag, welke Rusland in den Russisch—Japanschen oorlog leed, maakte een diepen indruk op vele Aziaten. Men meende dat een Europeesche mogendheid onoverwinnelijk was; in den russisch-japanschen oorlog bleek echter het tegenovergestelde waar. En daarom werd dit niet beschouwd als een overwinning van Japan op Rusland, maar als een overwinning van Azië op Europa.
„Sans doute au point de vue des antécédents historiques le tsarisme représentait bien l'Asie et le moyen âge, comme le Japon par sa mentalité et ses méthodes incarnait le civilisation moderne, le progrès occidental. Mais il n'était pas moins vrai que, par la force

des choses, pour le grand public, pour les populations orientales surtout, la Russie paraissait la mandataire de l'Europe, et le Japon le protagoniste des revanches asiatiques." [1])
Alom verheugde men zich over deze overwinning. De nationalistische studenten in Calcutta en Bombay vierden feest, omdat een Aziatisch land weerstaan had aan het Europeesch imperialisme. Engeland zag aanvankelijk met vreugde den strijd en hoopte door de russische nederlaag zelf meer invloed te verkrijgen. Daar was echter geen sprake van, doordat deze overwinning door de Aziatische nationalisten ook beschouwd werd als een overwinning op het meest imperialistisch gebied, Engeland.

De wereldoorlog vond zijn weerslag in Azië. De Europeesche volkeren welke tegenover elkaar stonden, wisten door hun politieke overheersching de Aziatische gebieden aan hunne zijde te doen strijden in den Europeeschen oorlog.
Zij werden aangespoord om hun verplichtingen tegenover Duitschland te verbreken. De Aziaten moesten wel begrijpen, dat dit alles niet voortkwam uit ware sympathie voor een onderdrukt Aziatisch volk; doch dat zij slechts gedreven werden door het eigenbelang, hetwelk zij hierin zagen. Als later de Aziaten bij gunstiger tijd het verdrag met Europeesche mogendheden verbreken roepen deze luide over de onrechtvaardigheid en onbetrouwbaarheid van den Aziaat. Deze beroept zich dan echter op datgene, wat de Europeesche machten hen zelf eens leerden. In millioenen exemplaren werd in dien tijd een pamflet tegen de imperialistische overheersching uitgegeven, waarin o.a. het volgende stond: „De Engelschen hebben aan de Duitschers hun eigendommen in China ontnomen en ze als honden weggetrapt. Laten wij precies eender doen met Engeland."
Bovendien beging men de tactische fout inlandsche soldaten te gebruiken om tegen Europeesche volkeren te strijden. Zoo heeft Engeland 680.000 inlandsche soldaten in den wereldoorlog gebruikt en Frankrijk 50.000 soldaten uit Achter-Indië en nog ongeveer 500.000 soldaten uit Afrika. Daarbij komt nog het groot aantal inlanders dat werkzaamheden moest verrichten om de oorlogvoerende mogendheden van ammunitie en krijgswerktuigen te voorzien.

[1]) R. Grousset, „Le réveil de l'Asie", 7e ed., pag. 181. Ed. Plon, Paris, 1924.

De vijandschap en de oneenigheid tusschen de Europeesche volkeren kwam ook na den wereldoorlog scherp naar voren. Met minachting werd over den Duitscher gesproken. Alle kolonies werden Duitschland ontnomen, de Duitsche handel in Azië werd geweerd.

Wat nog meer het prestige van den Westerling heeft verminderd is de wijze waarop de strijd gevoerd werd : „De laatste oorlog heeft den satanischen geest bewezen, die in het moderne Europa heerscht. Al de wetten van zedelijkheid zijn door de overwinnaars verbroken. Geen enkele leugen was te min, zoo er voordeel uit te behalen was. Het motief tot al deze misdaden was zuiver materialistisch. Europa is niet meer christelijk, maar zij aanbidt den Mammon." [1]) Zoo zeiden met Gandhi vele Aziatische nationalisten.

Tot dan toe meende men in Azië, dat Europa een éénheid uitmaakte, hetwelke gemeenschappelijke idealen bezat. Nooit had men vermoed, dat de Europeesche volkeren op een dergelijke wijze vijandig tegenover elkaar stonden.

„Or, brusquement, en 1914, cette unité européenne se disloque, cette coalition se rompt, ce „syndicat blanc" se divise en deux fractions acharnés à s'entre-détruire. Et le monde asiatique, le monde brun, le monde noir, auxquels le groupe européen prétendait apporter sa civilisation souveraine, voient ces porteurs du flambeau se déclarer une guerre sans merci et décréter entre eux la haine inoubliable, au nom même de cette civilisation que les uns et les autres prétendent également défendre. Qu'est-ce donc, se dit l'homme de couleur, avec le sourire aigu que l'on imagine, que cette supériorité qui conduit à de pareils déchirements? [2])

De aanraking met Westersche techniek en wetenschap hebben veel medegewerkt tot de nationale ontwaking van het Oosten.

De techniek maakt het uitwisselen van ideeën gemakkelijk. Door de hooge ontwikkeling dier techniek zijn de afstanden tusschen landen en werelddeelen verkleind. De invloed van een uitvinding, de gedachte van een Europeesch denker vinden door het moderne verkeer, door drukpers, telegraaf en radio onmiddellijk hun weerslag in Azië.

---

1) Romain Rolland, „Gandhi", 41ste uitgave, pag. 44. Ed. Stock, Paris, 1929.

2) A. Sarraut, „Grandeur et servitude coloniales", pag. 198. Ed. du Sagittaire, Paris, 1931.

Door het lezen van Westersche tijdschriften en kranten leerde men de dwaze ideeën, welke in het Westen gepropageerd worden en de termen, waarin deze ideeën werden uitgedrukt als „vrijheid, gelijkheid, parlementarisme, democratie," moesten indruk maken op de inlanders. Begrijpelijk was het, dat zij deze ideeën op hun beurt toepasten op hun verhouding tot het Westen.
De Oosterling kwam ook in aanraking met Westersche wetenschap. Het onderwijs dat gegeven werd aan de Aziaten was modern Westersch d.w.z. juist niet het goede onderwijs, hetwelk een steun aan den inlander kon zijn. In de eerste hoofdstukken „Koloniale Vraagstukken van heden en morgen" wijst Dr. Colijn er op, hoe het onderwijs alleen maar technisch voortreffelijk was hetgeen voortkwam uit het liberaal en democratisch beginsel volgens hetwelk het intellect en wel het intellect alleen alles is.
„Aldus gingen bij deze personen, juist dóór ons onderwijs, waarden van groote beteekenis verloren, zonder dat er iets wezenlijks voor in de plaats ontvangen werd. Want al ontvingen zij een dosis aan het Westen ontleende parate kennis, aan den wortel, waaruit onze westersche beschaving opkwam, bleven de inlanders — althans voor zoover dat onderwijs van rationalistischen aard was — volstrekt vreemd. Terwijl de abituriënten, vooral van middelbare en hooge onderwijsinstellingen buiten hun eigen zeer wortelvaste omgeving kwamen te staan, ontvingen zij van het Westen juist niet datgene, wat er hen voor had kunnen behoeden tot wortelloozen te worden." [1]) Het gevolg is geweest dat de inlanders toegerust waren met een dosis Europeesche kennis, welke hen wel diensten moest bewijzen bij hun zgn. Inlandsche beweging.
De overheerschers noodigden de Aziaten uit om aan hun Universiteiten te komen studeeren. Na den Bokseropstand in 1900 verplichtte zich China aan verschillende regeeringen jaarlijksche groote bedragen te storten. Amerika zag van deze geldstortingen af, maar eischte in de plaats daarvan dat China jaarlijks een aantal landgenooten zou zenden om te studeeren aan de Amerikaansche Universiteiten. Men meende op deze wijze grooteren politieken invloed te verkrijgen. Men meende slim te zijn, maar handelde dom. Zij, de toekomstige leiders van het Aziatische volk werden opgevoed

[1]) Colijn, „Koloniale Vraagstukken van heden en morgen", pag. 14, 4e druk. Uitgave „De Standaard", Amsterdam 1928.

in de Westersche democratische leer; noodzakelijkerwijze zouden zij deze ideeën uitstrekken in de verhouding van Oost tot West, en daaruit de voor de hand liggende gevolgtrekkingen maken.

„Faut-il s'étonner après cela si les jeunes étudiants, qui ont été faire leurs études en France, en Angleterre, en Allemagne, aux Etats-Unis, où on les a nourris des principes d'Abraham Lincoln ou du président Wilson, grincent des dents lorsque, passant sur le Bund, ils voient la longue file des navires de guerre anglais, américains, français, et parfois italiens, diriger, sur une ville peuplée en majorité immense de Chinois, la gueule noire de leur canons!" [1]) Zooals in China werden ook in de overige Aziatische landen de studenten, welke de Westersche wetenschap in zich opgenomen hadden, de leiders van de felle actie tegen de politieke overmacht van Europa. Men kan zonder overdrijving zeggen, dat al de ultra-nationalisten in Azië aan Westersche onderwijsinrichtingen gestudeerd hebben. Op de moderne atheïstische Universiteiten ontvingen zij het onderwijs. Van datgene, wat eens Europa werkelijk groot maakte, kwamen zij weinig of niets te hooren. Het scepticisme, het gemis aan synthese der moderne Westersche wetenschap moest de studenten propagandisten maken van ongeloof en van al datgene, wat hiervan het gevolg is.

Deze studenten moesten wel worden de beste propagandisten voor communistische, socialistische of in ieder geval van fel-nationalistische ideeën.

Daar komt nog bij, dat deze Westersch gestudeerden meenden min of meer door intellectueelen arbeid in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. En dit blijkt niet goed mogelijk te wezen. Zoo vormt zich een intellectueel proletariaat en geen groep van menschen is meer geschikt om revolutionaire ideeën te verbreiden en ze daadwerkelijk tot uitvoering te brengen.

„De levenwekkende aanraking met Europa heeft Indië zelf langzamerhand uit zijn slaap gewekt. Maar de machine is al meer dan een eeuw in werking en bemerkt in haar stugge onverschilligheid niets van dit alles, maar tracht in blinde, ongevoelige nuttigheidspolitiek deze nieuw geschapen menschelijkheid in Indië in kleine

---

[1]) E. Vandervelde, „A travers la révolution Chinoise", pag. 109. Ed. Alcan, Paris 1931.

stukjes te hakken, want zij kan, helaas, niet anders." [1]) Zoo sprak Tagore in overdreven bewoordingen op een bijeenkomst in Mei 1930.

Al wordt door vele nationalisten in hun haat tegenover den overheerscher sterk overdreven, toch zijn voorzeker vele klachten over de Europeesche hebzucht, welke de rechten der bewoners vertrapt, gerechtvaardigd. En dit doet natuurlijkerwijze in hooge mate afbreuk aan de goede en juiste betrekkingen tusschen Oost en West.

Het moet den haat van den Inlander opwekken, wanneer hij ziet dat het overheerschende bestuur zich kenmerkt door hebzucht en geldgewin. Men suggereert hulpvaardig en belangeloos te zijn, doch men is hebzuchtig en in hooge mate egoïstisch. Voor het eigenbelang moest herhaaldelijk het welzijn van het onderworpen gebied opgeofferd worden. Zoo was het bijv. met den gedwongen invoer van opium in China. Het eigen bestuur besloot den invoer van het voor het volk zoo schadelijken opium niet toe te laten. Engeland had er finantieel belang bij dat China als afzetgebied voor opium bleef bestaan en wist door zijn overwicht op China dezen invoer te verkrijgen.

Zoo kenmerkt het bestuur zich herhaaldelijk door hebzucht en te ver gaand eigenbelang. Ook in dezen tijd van democratische leuzen wordt nog onder velerlei schijnredenen herhaaldelijk getracht nieuwe voordeelen uit de koloniën te halen met voorbijzien van het welzijn der eigen bewoners.

Prikkelend was ook het dédain, waarmede de Aziaat behandeld werd. Het is begrijpelijk en gerechtvaardigd, dat een hoogstaand volk zich niet gelijk stelt met een in beschaving laag-staand volk. Doch liefdeloos en onrechtvaardig is het om dezen afstand te vergrooten en niet te willen erkennen, dat andere volkeren ook een beschaving en hoogstaande eigenschappen kunnen bezitten.

Onrechtvaardig is het ook om alle kleurlingen op een gelijke wijze te behandelen. Zoo stond een man van beschaving als Gandhi in de oogen der Boeren van Zuid-Afrika gelijk met de onbeschaafde, lompe Kaffers.

Men kon in den Aziaat niet iets hoogers waardeeren.

Bijzonder kenmerkend is de minachtig voor alles wat Aziatisch is

---

[1]) Andrews, „Indië en de strijd tegen het Westen". Ned. vertaling van C. Schipper-Kastein, pag. 162. Uitg.: Van Loghum Slaterus, Arnhem, 1930.

in een bekend boek van Miss Mayo „Mother India". [1]) Eenzijdig, zonder eenige poging tot begrijpen wordt hier de nadruk gelegd op misstanden onder het Indische volk. Zij laat het voorkomen alsof van den Aziaat geen goed te verwachten is en daartegenover wordt Engeland gesteld als de liefderijke en onbaatzuchtigste natie der wereld. Op dezelfde wijze treedt Miss Mayo op in haar boek „The Isles of Fear". [2])Na de lezing van dit boek zou men tot de gevolgtrekking moeten komen, dat de Philippijnen hun bestaan en redding alleen te danken hebben aan het Amerikaansche bestuur, dat niet uit menschen, maar uit onbaatzuchtige geesten bestaat. Wij nemen het niet kwalijk, dat een schrijver den nadruk legt op de misbruiken en fouten van een volk, integendeel, wij juichen het toe, doch wel achten wij het misplaatst, om de verschillen tusschen Oost en West zoozeer toe te spitsen, dat Azië als de verpersoonlijking van duisternis en bederf en het moderne Europa wordt voorgesteld als het zuivere, reine licht dat warmte en vreugde verschaft.
Eenzelfde geest spreekt uit het werk van den Katholiek Massis in zijn merkwaardig boek „La défense de l'Occident" [3]) hetwelk Azië beschouwt als den haard van alle kwaad. In de noten, die aan den voet van het boek staan, wordt in kleine letters veel teruggenomen van datgene, wat met nadruk eerst beweerd werd, maar dat neemt niet weg, dat dit boek éénzijdig en al te chauvinistisch Azië beziet.
In dergelijke boeken spreekt een mentaliteit, welke veel schade doet aan de juiste en goede verhoudingen. Bij de inlandsche nationale vergaderingen wordt steeds het boek van Miss Mayo aangehaald als het bewijs van de verachting, welke de Europeaan heeft voor Azië. Sedert het Amritsar-bloedbad, waar door een charge van Engelsche soldaten op commando van Generaal Dyer, verscheidene honderdtallen van menschen gedood werden, heeft in Indie niets zoozeer den haat tegen Europa aangewakkerd als het verschijnen van dit boek.
Bijzonder stuitend is deze achteruitstelling van het gekleurde ras in Amerika. Hier bestaan zeer veel bepalingen, waardoor de neger wordt gekrenkt. Ook hierin komt verandering. De achteruitzetting is niet overal even sterk. In het Zuiden echter zijn er nog zeer

---

[1]) Miss Mayo, „Moeder Indië". Vert. J. de Gruyter. Uitg.: Elsevier, Amsterdam 1927.
[2]) Miss Mayo, „The Isles of Fear", London, 1925.
[3]) Henri Massis, „La défense de l'Occident". Ed. Plon, Paris, 1927.

deprimeerende maatregelen. Zoo bevinden zich op boot, tram of trein aparte afdeelingen voor de negers. In vele protest. kerken wordt geen neger toegelaten of zoo dit al gebeurt, moeten ze afzonderlijke plaatsen innemen. Op verschillende plaatsen wordt de toegang voor hotel, bioscoop of theater den neger geweigerd. In de Zuid-Westelijke staten zijn er bepalingen, die den agent, welke een neger in arrest stelt, een geldelijke belooning verschaffen. Ook in de scholen bestaat veelal absolute scheiding. Nu zijn er verschillende toestanden door de omstandigheden zoo gegroeid, waarom men de blanken om dit alles niet geheel kan veroordeelen. Sommige maatregelen, die steunen op het verschil van rassen zijn billijk en goed, maar toch mogen wij zonder overdrijving zeggen, dat er ook werkelijke misstanden zijn, die in een christelijke maatschappij niet moesten voorkomen.
Stuitend voor de kleurlingen zijn ook de immigratiewetten, waardoor een zeer beperkt getal Aziaten slechts in de gelegenheid is om naar Amerika te verhuizen, waar voor hen de mogelijkheid om het levensonderhoud te verdienen bestond. Vanuit Japan en China konden jaarlijks ongeveer slechts honderd menschen emigreeren naar Amerika. Dat was volgens de bepalingen van 1928. Op 23 Maart 1931 werd, ondanks vele protesten, het getal emigrés naar Amerika nog verminderd. Ook hierin valt voor ons het overdrevene in de bepalingen slechts te gispen, voor den Inlander echter beteekent een dergelijk optreden een totale minachting voor den kleurling een vertreding van de meest elementaire rechten van den Aziaat. Dit grieft den Aziaat op een geweldige wijze. Tagore zei in zijn wrok hierover: „Jezus zou in Amerika niet worden toegelaten, ten eerste omdat hij te weinig geld heeft en ten tweede omdat hij een Aziaat is.” [1])

Zoo komt bij den Aziaat de vraag op, waar Europa toch wel het recht vandaan haalt om een dergelijke overheerschersrol te spelen. Zij zien in de films de blanken steeds op hun slechtst. In films komen de blanken voor als hoeren, dieven, moordenaars en homosexueelen. Hoe kan zoo de Aziaat nog eerbied hebben voor den Europeaan? Zij zien naar het bederf van Europa, naar de hebzucht, die den Europeaan veelal drijft, zij zien naar het immoreele leven,

[1]) E. Stanley Jones „Christus en de Tafelronde”. Ned. Vert. Johanna E. Kuiper, 4de druk, pag. 176. Uitg.: H. J. Paris, Amsterdam, 1930.

dat vele Westersche kolonisten in de Aziatische gebieden leiden, naar hun hebzucht en hoogmoed; zij voelen zich geprikkeld en gaan beraadslagen hoe zij aan de Europeesche overheersching kunnen ontkomen.
Zij denken aan hun eigen oude kultuur, aan de politieke macht, die zij zelve eens bezaten. Zij beluisteren de oude geschiedenis en bevinden, dat zij zelf eens heerschers geweest zijn over groote landstreken van Europa.
Nadat Byzantium eens in hun handen gevallen was, zijn zij den Balkan binnengedrongen.
Grieken, Bulgaren en Serviërs wisten zij te verslaan.
De christelijke legers onder Poolsche en Hongaarsche leiding konden geen stand houden tegenover de machtige Aziatische horden. De tijd van 500 tot 1500 zou men eenigszins kunnen noemen het imperialistische tijdperk van Azië.
In 451 drongen de Hunnen binnen in Frankrijk, Italië en Hongarije. In 711 veroverden de Arabieren Spanje. In 827 namen zij Sicilië. In het begin der tiende eeuw bezetten de Magyaren Hongarije. Met Dschingis-Khan breidde zich de Aziatische macht nog verder uit. Tusschen 1230—1480 wisten de Mongolen Rusland te overheerschen. De christelijke mogendheden weten de Aziaten terug te drijven en op den duur worden zij zoo ver teruggedrongen, dat ze slechts Konstantinopel nog in hun macht behielden.
En bij 't herdenken van hun oude grootheid hunkerden zij er naar, om de Europeesche heerschappij van zich af te werpen. Wij zijn er zoo gewoon aan de voorstelling, dat de invallen van Azië in Europa waren van onbeschaafde losbandige volkeren, die veel schoons in Europa vernietigden. Maar de Aziaten, van hun kant gezien, kunnen zij niet in zekere mate hetzelfde beweren?

Doch dit alles verklaart nog niet voldoende de plotselinge en felle nationale ontwaking van Azië in de laatste jaren. Als voornaamste factor voor de nationale ontwaking moeten wij nog de Sowjet-actie in Azië bespreken.
Sowjet Rusland ging over tot het geven van zelfbestemmingsrecht aan de verschillende Aziatische volkeren, die eertijds onder Ruslands heerschappij stonden. Zoo werd Mongolië een autonome vrijstaat. Hiermede won het de sympathie van de Aziatische volkeren, ook al was men het overigens niet in alles eens met de praktijken der

Sowjets. In plaats dus dat dit de positie van Rusland in Azië verzwakte, had het tegendeel plaats. Rusland wist zijn macht in Azië te vergrooten. En op deze versterking van invloed is uiteindelijk toch iedere Sowjet-actie gericht.
„Wenden we ons tot Azië", sprak Lenin, „we zullen daarna met behulp van het Oosten het Westen binnendringen". En op het 2de Congres van de Internationale Communistische partij van 5 Juli 1921 sprak Lenin: „Het is duidelijk dat in de beslissende slagen van de wereldrevolutie de beweging van de koloniale volkeren, welke in den aanvang niets anders was dan een nationale beweging van de meerderheid der bevolking van den aardbol tegen het kapitalisme en het imperialisme, een veel grootere revolutionaire rol zal spelen, dan we durfden hopen."
Op het 4de Congres van de Komintern, gehouden van 5 Nov. tot 5 Dec. 1922 werd bepaald, dat de communistische partijen in de koloniale landen tot taak hadden „een krachtige propaganda te voeren en de volkeren het gevaar aan te toonen, dat hun wacht en om hen op te roepen tot een actieven strijd voor de vrijmaking van hun land en om hen aan te sporen zich tot Sowjet-Rusland te wenden, dat de hulp en steun is van alle verdrukten en van al degenen, die uitgezogen worden."
Trotzky zeide: „In Azië moeten we steunen op het beginsel van het zelfbestemmingsrecht der volkeren en den strijd tegen de vreemde overheersching. In Europa daarentegen moeten we letten op den strijd van het proletariaat tegen de bourgeoisie."
Zinoview sprak in 1920 op het Congres te Bakoe: „Rusland reikt de hand aan Azië, niet om het deelachtig te maken aan zijn sociale ideeën, maar opdat de acht honderd millioen Aziaten voor Rusland noodzakelijk zijn om het Europeesch imperialisme en kapitalisme te onderdrukken en te vernietigen."
En Kameneff in Nov. 1924: „Onze kracht ligt in de diepgewortelde sympathie van honderden millioenen verdrukten Oosterlingen voor de Communistische Internationale."
Tchitcherin verklaarde nadrukkelijk dat de Sowjets er naar streefden, om te komen tot de stichting van de „Vereenigde staten van Azië met als hoofdstad Moskou. De U. R. S. S. is het middelpunt van al de verdrukte en koloniale volkeren."
Op 9 Nov. 1927 werd de volgende proclamatie gericht tot de koloniale volkeren: „Verdrukte Volkeren in de koloniën! De

Octoberrevolutie en de 10 jaren van bestaan hebben praktisch de koloniale kwestie verwerkelijkt op den grondslag van volkomen gelijkheid van rechten en van broederschap der volkeren, die den Sowjet-staat bewonen. De Sowjet-staat is thans het socialistische model voor de geheele wereld, waar geen plaats meer zal zijn voor economische en nationale verdrukking. Denk hieraan en overweeg steeds, hoe de Octoberrevolutie was, en hoe de Revolutie zal wezen van al de arbeiders, van al de verdrukten, van al degenen, die geexploiteerd worden. Richt u, broederlijk vereenigd met het proletariaat van de kapitalistische landen tegen hen, die u uitzuigen; breekt de banden, waarmede het wereld-imperialisme u geboeid heeft!"

In Augustus 1931 werd er een inval gedaan in de communistische propaganda-centrale te Shanghai. Uit de in beslag genomen archieven bleek dat deze centrale in directe verbinding stond met revolutionaire organisaties in Japan, op de Philipijnen, in Indo-China, in de Maleische staten, in Birma en in Ned.-Indië. Men stelde tevens pogingen in het werk om in contact te komen met de Indische vakvereenigingen.

Overal tracht men door te dringen om het gewenschte doel, de wereldrevolutie, te bereiken. Bij de bespreking der nationale ontwaking in de Aziatische landen zullen wij herhaaldelijk constateeren, dat de communisten hierin een groote rol gespeeld hebben. Niet steeds hadden zij evenveel succes; de Aziaten traden zelfs in enkele gevallen tegen de communisten op. Maar tevens zal blijken, dat al traden de Aziaten zelf somtijds tegen de bolsjewieken op, zij telkens toch geprezen werden om hun anti-imperialistische denkbeelden. De Sowjets konden zich met hun ijveren gelukwenschen, daar ze tenminste bereikten, dat men steeds heftiger ging optreden tegen den blanken overheerscher en diens politieke en economische positie werd verzwakt.

Tot het bereiken van hun doel richten de Sowjets een Commissariaat van buitenlandsche zaken op, onderverdeeld in drie Oostersche afdeelingen en vertegenwoordigd in Turkije, Perzië, Afghanistan, China, Japan, Mongolië enz. Vervolgens organiseerde het Commissariaat van oorlog spionagediensten en stuurde militaire instructeurs naar de opstandige legers in China. Bovendien hielp het Commisasriaat van financiën door de opstanden met geld te steunen.

Opgericht werd de „wetenschappelijke vereeniging voor de bestudeering van het Oosten" hetwelk verbonden is met het Centraal-Comité van de U. S. S. R. Haar doel is „de geestelijke, economische en politieke bevrijding van het Oosten." Afzonderlijke hoogescholen werden opgericht voor Oosterlingen, om hen in te wijden in de communistische leer. In Moskou werd een communistische Universiteit voor Oostersche arbeiders gevestigd, vernoemd naar Stalin. Vervolgens een Universiteit voor arbeiders uit China, de Soen-Yat-Sen-Universiteit. In Leningrad is gevestigd het Instituut voor levende Oostersche talen, waarvan 't doel is de voorbereiding van arbeiders tot praktisch werk in het Oosten. Films worden in dienst gesteld van de hetze tegen de koloniseerende mogendheden. De films zijn schoon en technisch af. De tot oordeelen onbevoegde massa neemt alles aan, wat door de films beweerd wordt en daarmee is het doel, wat men met deze films beoogde, bereikt.
In elk afzonderlijk Aziatisch gebied zijn afdeelingen van de communistische partij opgericht. Het aantal leden is in verschillende gebieden gering, maar hun invloed groot. Het brengt het gezag van de koloniseerende mogendheid op allerlei wijzen ten onder. Wat Colijn van de communistische Partij in Ned.-Indië zegt, geldt ook van de overige Aziatische gebieden. „Het is op zichzelf als richting, als beweging, voor Indië van uiterst geringe beteekenis. Maar het werkt als stimulans op de andere bewegingen en maakt die anderen van tijd tot tijd even gevaarlijk, alsof men met een machtige communistische actie te doen had. Het lijkt mij, in verband met dien toestand, dan ook bepaald onjuist gezien om een scheiding te maken tusschen communistische en ultra-nationalistische propaganda." [1])

Een groot voordeel voor de vrijmaking der Aziatische landen was de slappe en in zich verdeelde regeeringen der koloniseerende mogendheden. Het parlementair-democratische systeem kan geen krachtige regeeringsdaden voortbrengen. In de parlementaire democratie heerscht verdeeldheid, is een gebrek aan éénheid, welke de noodzakelijke voorwaarde is voor ingrijpende bestuursdaden. Daar komt nog bij, dat het moederland zoozeer overtuigd is van de verhevenheid en heiligheid der democratie, dat men de democratische dwaasheden ook in 't Oosten gaat toepassen. Vrijheid van

[1]) Colijn: „Koloniale Vraagstukken van heden en morgen", pag. 30, 4e druk. Uitg. „de Standaard", Amsterdam, 1928.

drukpers en van vergadering laten openlijk de ondermijning van het gezag toe. Bovendien komt men er toe om mede-regeeren op democratischen grondslag toe te staan. Door parlement of protoparlement meent men het Oosten met een edele gave te verrijken. In het moederland werkt democratie en parlementarisme verderfelijk, maar nog meer in het Oosten. aan wiens sfeer het democratische parlementaire systeem volkomen vreemd is en welke daar sneller nog dan in Europa tot anarchie moet voeren. In ieder parlement is bovendien een groot gedeelte, bestaande uit socialisten en communisten en andere hyper-democraten, welke tegen iedere kolonisatie is en daarom, ook al wordt door het parlement beslist, om de verhouding van kolonisator tot kolonie te bestendigen, deze bestuurders toch trachten zooveel mogelijk den genomen maatregel te ondermijnen.

Zoo wordt in de laatste tien jaren het Europeesch gezag in Azië ondermijnd.
Azië is tot ontwaking gekomen. Een storm van nationalistische gezindheid waait over de Aziatische landen, welke, naar wij bij de bespreking der afzonderlijke gebieden zullen zien, niet slechts het Westersch gezag vernietigt, maar ook onberekenbare schade doet aan de eigen beschaving. De eigen kultuur en religie wordt ten onder gebracht, zonder dat daarvoor iets beters wordt in de plaats gegeven, hetwelk steun en kracht zou kunnen geven in het leven.

TURKIJE. In het begin van de twintigste eeuw was er van een zelfstandig en krachtig Turkije geen sprake meer.
Studenten, die aan Westersche Universiteiten hun opleiding ontvangen hadden, waren ontevreden over het slappe bestuur, dat niet zelfstandig regeerde, maar afhankelijk was van Westersche machten. Zij richtten „de vereeniging der Jong-Turken" op. Hun doel was om te komen tot een Groot-Turkije, waartoe al de verwanten volkeren rondom de Middellandsche Zee zouden behooren. De wereldoorlog brak uit; Turkije moest zich aansluiten bij Duitschland, waarom het na den oorlog ook moest deelen in de hooge lasten, welke door de overwinnende mogendheden aan de verliezende partij werden opgelegd.
Engeland vond thans een schoone gelegenheid om zijn macht in Voor-Azië te vergrooten. Door de inname van Smyrna meende Engeland het recht te hebben om het protectoraat over het turksche rijk uit te oefenen. Wegens de protesten van velerlei zijden werd dit protectoraat overgedragen aan Griekenland. Indirect bleef Engeland echter aanzienlijke macht uitoefenen. Het verdrag van Sèvres moest door Turkije onderteekend worden, waardoor het geheele Turksche rijk met uitzondering van Konstantinopel in de macht van de overwinnaars zou komen. De regeerende sultan Mahomed V onderteekende en schikte zich in de volkomen afhankelijkheid aan Engeland. De Jong-Turken niet. Hun leider was Moestafa Kemal. In Klein-Azië vormde hij een tegenregeering met als hoofdstad Angoria. Het gevolg moest zijn een oorlog met Griekenland. Schijnbaar was het een strijd tusschen Angora en Griekenland, feitelijk ging de strijd tusschen Engeland en Turkije. Geheel de mohammedaansche wereld stond aaneengesloten tegen Engeland wegens de smaad, het Turksche volk aangedaan. De teruggave van het kalifaat, de vrijheid van Konstantinopel, de bevrijding van Adrianopel en Smyrna, waren de strijdleuzen der fanatieke Mohammedanen. Zij, die vroeger nog trouwe aanhangers waren van de Britsche macht stonden nu op tegen de Engelsche overheerschers. Het vond zijn weerslag in Afghanistan en Perzië, tot in Indië zelfs, waar onder leiding van Gandhi de Mohammedanen met

de Hindoes zich vereenigden, om te ageeren tegen Engeland, Steun vond men ook bij Sowjet-Rusland. Op 16 Maart 1921 werd door Tchitcherin en Ali Foead te Moskou een verdrag geteekend, dat neerkwam op een gezamelijk optreden tegen Engeland. Onder pressie van dit verbond werd Engeland genoodzaakt om rijke petroleumgebieden terug te geven. Gezamelijk wisten de turksche en roode legers Armenië en Georgië te veroveren, waarna zij het onder elkaar verdeelden.
Engeland begreep het gevaar. Het concentreerde zijn troepen naar de betwiste gebieden, het noodigde de Dominions en de geallieerden uit om op te treden tegen de Turksche macht, doch deze voelden voor een dergelijk optreden niets en gingen daar dan ook niet op in. Engeland moest het opgeven tegen de nationalisten en vroeg wapenstilstand.
Korten tijd daarop begonnen de vredesonderhandelingen te Lausanne, welke eindigden met de volledige overwinning der Turken. Zonder eenige beperking werd de souvereiniteit van Angora erkent. Het protectoraat, de economische afhankelijkheid werd opgeheven. Engeland, die meende in 1918 door de nederlaag van Turkije in den wereldoorlog, een schoone reden te hebben om aan zijn imperialistische lusten te voldoen, werd volledig teleurgesteld. Het scheen eerder, dat Turkije in den wereldoorlog Engeland overwonnen had.
Een diepe indruk moet deze overwinning wel gemaakt hebben op geheel het Aziatische volk. Het bleek nu zoo duidelijk, dat Engeland te overwinnen was. Het Ottomaansche rijk is niet meer zooals eertijds de zieke man van Europa, maar het krachtige rijk, dat met succes durft op te treden tegenover een Europeesche wereldmacht.

Met de nationale overwinning had er ook op zedelijk-godsdienstig terrein een niet minder groote ommekeer plaats. De Wetgevende Vergadering van Angora bepaalde, dat het sultanaat moest opgeheven worden, terwijl het religieuse kalifaat, dat tot dan toe in handen was van den sultan, zou gegeven worden aan hem, die door de Nationale Vergadering uit de Osmanli-familie daarvoor zou gekozen worden. De laatste Sultan Mohammed VI, die geheel onder den invloed van Engeland stond, moest vluchten naar Malta. Tot kalief werd gekozen prins-erfgenaam Abdoel-Medjid, welke sympathiseerde met de nationale beweging. Een jaar daarna werd de

republiek uitgeroepen met als president Moestapha Kemal. Deze begon met maatregelen ter moderniseering van Turkije. Binnen eenige jaren moest Turkije een moderne Europeesche staat worden. Hij ijverde om gelijkstelling van de vrouw in het openbare leven te verkrijgen. De sluier der vrouwen werd afgeschaft. De monogamie werd verplichtend gesteld. Het actief en passief vrouwenkiesrecht zal gegeven worden. Voor ons klinkt dit alles vrij gewoon. Men moet echter bedenken dat bij de Mohammedanen de vrouw als minderwaardig wordt aangezien en veelal slechts dient tot lust van den man.
Het onderwijs werd verplichtend gesteld. Ongetwijfeld brengt dit alles ook voordeelen mede. Het hoogste is wel, dat hierdoor de vrouw niet meer die minderwaardige plaats inneemt, zooals eertijds. Toch daartegenover staan grootere rampen en grooter verderf.
In de onbesuisde verwestering van Turkije toch liggen ontzettende gevaren. Want meestal wordt niet het edele, dat Europa eens groot maakte als voorbeeld genomen, maar datgene, wat het Westen benadeelt. Zooals in de Europeesche landen wordt het godsdienstig leven door het Staatsbestuur verwaarloosd en daardoor de moreele kracht van het land ondermijnd.
Het werk van Moestafa Kemal is zuiver burgerlijk. Persoonlijk heeft hij geen religieuse overtuiging. Aanvankelijk maakte hij gebruik van den godsdienst ter verwezelijking van zijn plannen. Hij richtte zich in het begin tot het volk in den naam van God, maar eenmaal aan 't bestuur gekomen, verwierp hij de oude godsdienstige tradities en gaf hun hiervoor niets in de plaats. De intellectueelen, die de leidende functies hebben, worden geleid door de ideeën, welke zij opgedaan hebben aan de Westersche Universiteiten, dat wil dus zeggen, dat ze atheïstisch, materialistisch en democratisch denken. Het vaderland werd hun God. Er werd een groot nationaal feest ingesteld nl. dat van de Wetenschap, hetgeen gevierd wordt op 24 Juli, dag van de onderteekening van 't verdrag van Lausanne. De sympathie gaat bijzonder uit naar Sowjet-Rusland, met welk land de Turken behalve een handelsverdrag ook een verdrag van vriendschap hebben aangegaan.
Voor het Christendom ziet het er niet hoopvol uit. Er zijn in de Turksche grondwet nieuwe wetten vast gelegd omtrent den godsdienst. De eerste bepaling zou tot voordeel kunnen zijn, zoo het tweede, alsmede het praktisch atheïsme der regeering dit niet te

niet deed. De eerste bepaling is: „Niemand mag lastig gevallen worden vanwege zijn godsdienst, sekte, ritueel of wijsgeerige overtuiging." Doch dit voordeel wordt opgeheven door de volgende bepaling: „Godsdienstige propaganda is verboden". Nieuwe scholen mogen door de confessioneele groepen niet opgericht worden en het is in ieder geval verboden om op school over den godsdienst te spreken. De weinige missiestaties, die in deze gebieden waren, zijn een ruïne geworden. Het getal Katholieken beperkt zich tot enkele vreemdelingen.
Er is ook van Turksche zijde door vele traditie-getrouwen verzet aangeteekend tegen het laïcisme van den Staat. Intusschen gaat Moesthapa Kemal rustig zijn gang. Drastische maatregelen nam hij om de traditioneele „fez" als hoofddeksel te vervangen door den Westerschen hoed. Dat ging niet gemakkelijk, omdat de „fez" beschouwd wordt als het uiterlijk kenmerk, dat de drager een belijder van den Islametischen godsdienst is. Zoo stelde hij ook voor dat de Zondag als openbare rustdag zal ingesteld worden. Tot nu toe is de Vrijdag voor de Mohammedanen de dag des Gebeds, welke vroeger door eenieder, ook door de weinige Christenen moest onderhouden worden.
Zoo verdwijnen onder den invloed van het Westen vele Mohammedaansche tradities, wat op zich gelukkig zou zijn, zoo in de plaats daarvan het edelste wat Europa bezit daarvoor in de plaats zou komen. En 't droevige is nu juist, dat we dit niet zien, maar wel een binnendringen van den materialistischen geest van Europa, welke zijn meest kenmerkende uiting heeft in de steeds grootere vriendschap van Turkije met Sowjet-Rusland.

SYRIË, PALESTINA, IRAK. Voor Engeland is het van het hoogste belang, dat het macht bezit over het Suezkanaal, hetwelk voor Engeland een snelle verbinding beteekent met Britsch-Indië.
Door de nationale ontwaking der bevolking verloor Engeland in Egypte veel aan invloed. Het wilde zich hiervoor compenseeren door aan den anderen kant van het Suezkanaal volkeren aan zich te binden.
Syrië en Palestina stonden tot aan den wereldoorlog onder Franschen invloed. Engeland poogde door strijd en intrige macht in deze gebieden te verkrijgen ten koste van zijn bondgenoot in den oorlog, Frankrijk. Het is hoogst merkwaardig om te zien, hoe de twee bondgenooten in den wereldoorlog, onmiddellijk na dezen oorlog elkaar bestreden in Syrië. [1])
Feisal, die geheel afhankelijk was van Engeland, werd met een aanzienlijk gedeelte van Syrië bedacht. Deze ageerde tegen den Franschen invloed. Het kwam tot openlijke gevechten. Hij verloor den strijd en werd door de Franschen verdreven.
Een volk, dat door onderling strijdende Europeesche machten wordt uitgebuit, duldt geen enkele overheersching meer. De Fransche overheersching had veel goeds in deze gebieden tot stand gebracht; doch een tot nationaal bewustzijn gekomen volk eischt even heftig autonomie van de regeering welke veel voordeelen bracht als van een regeering, welke deze voordeelen niet bracht, zelfs al zou autonomie ondergang van het land beteekenen.
Onmiddellijk begonnen de Franschen een plan van autonomieverleening uit te werken, waardoor zij de sympathie der nationalisten meenden te herwinnen. In een toespraak zeide de Hooge Commissaris Weygand tot het volk: „Het is de liefste wensch van mijn regeering, dat Syrië zich op een dergelijke wijze zal ontwikkelen, dat het de hulp van Frankrijk niet meer behoeft. Onze wapenen zijn u ter ondersteuning; onze technische raadgevingen beoogen uw welzijn te bevorderen. De pogingen, die wij in het werk stellen,

---

[1]) R. de Gontaut-Biron, „Comment la France s'est installée en Syrie". Ed. Plon, Paris 1922.

hebben geen ander doel dan de vorming van een volk, dat in staat is zijn eigen roeping te vervullen te midden van de andere Oostersche volkeren."

In de mandaatsbepalingen werd reeds voor den onmiddelijken toekomst medezeggingschap toegezegd aan de bewoners van Syrië. Door dergelijke bepalingen weerhoudt men de nationalistische elementen niet, doch wakkert hen juist aan.

De Syrische nationalisten beriepen zich op de toezeggingen, door de Fransche overheerschers gedaan. Herhaaldelijk kwam het tot opstanden. Het verlies, dat geleden werd in den strijd tegen de Drusen verminderde nog meer het prestige van de Fransche mandaatsregeering.

Het gezag werd ook ondermijnd door het gebrek aan éénheid en continuiteit, hetwelk voor een goed uitoefenen van het gezag noodzakelijk is. In een tijdperk van tien jaar waren er in Syrië niet minder dan acht Hooge-Commissarissen. Ieder van hen heeft natuurlijk zijn eigen ideeën en zijn eigen mentaliteit, wat door de voortdurende verandering te kort doet aan de hoogheid van het gezag. De nationalisten buiten de zwakheid van het overheerschend gezag uit. Op hunne vergaderingen eischen zij steeds feller de nationale onafhankelijkheid.

Palestina wekte bijzonder de hebzucht van Engeland op. Dit gebied vormt een sleutel tot het Suez-kanaal. Veel was Engeland eraan gelegen, om hier een overwegenden invloed te verkrijgen.

Engeland wist in den wereldoorlog de Turken uit Palestina te verdrijven. Jerusalem viel in de handen der Engelschen. Nu wisten zij natuurlijk met succes van den Volkerenbond het mandaatschap over Palestina te verkrijgen.

Engeland begon met de Joden op bijzondere wijze te begunstigen. Propaganda werd er gemaakt onder de Joden van alle landen om zich in Palestina te vestigen. Engeland meende een tegenweer tegen de Mohammedanen en tegen den invloed van Frankrijk te bezitten in de zoozeer door de Engelsche regeering bevoordeelde Joden. In de Balfour-verklaring van Nov. 1917 werd gezegd : „De Engelsche regeering ziet met welgevallen neer op de stichting van een nationaal tehuis voor het joodsche volk in Palestina en zal zich zelve geheel in dienst stellen ter doorvoering van dit plan. Daar zal niets geschieden,

wat de burgerlijke en godsdienstige rechten der bestaande niet-joodsche godsdiensten zou kunnen benadeelen."

Feitelijk werden de Joden steeds, ten koste van de overige bevolking voorgetrokken. Het gevolg was dat het herhaaldelijk tot ernstige ongeregeldheden kwam. Heftige protesten werden geuit tegen den Britschen Hoogen Commissaris. Het parlement eischte eind 1929 de volledige onafhankelijkheid van het land. Genoodzaakt door de heftige protesten en hevige onlusten der bevolking wijzigde Engeland eind 1930 eenigszins zijn politiek van begunstiging der Joden. Veel macht bezit Engeland nog in Palestina; doch zeker is het, dat door den drang der omstandigheden de imperialistische politiek voor een groot deel mislukt is. Bij het grooter worden van de politieke macht van de omliggende gebieden zal Engeland afstand moeten doen van zijn heerschersrol in dit kleine, maar voor Engeland hoogst belangrijke gebied.

Irak is om zijn petroleumbronnen en om zijn strategische ligging van groot belang voor Engeland. Reeds langen tijd had Engeland hier invloed weten te verkrijgen. Het wist het mandaatschap over Irak meester te worden. Feisal, de vazal van Engeland, werd na zijn terugtocht uit Syrië uitgenoodigd om naar Bagdad te komen, waar de Hooge-Commissaris, Sir Percy Cox, hem aan de bevolking voorstelde als koning; men wist door een schijn-referendum hem tot koning te doen kiezen. Op den 23sten Augustus 1921 werd Feisal te Bagdad tot koning gekroond. Op deze wijze meende Engeland blijvend verzekerd te zijn van het rijke petroleumland. Velen doorschouwden echter de Engelsche plannen. Zij toonden hun ontevredenheid tegenover dezen koning, die de vazal en uitvoerder der plannen van Engeland was. De koning dacht, dat het voordeeliger was om zich bij hen aan te sluiten, die autonomie wenschten en volgde de Engelsche bevelen niet meer in. De Hooge-Commissaris trad hier tegen op door zelf het bestuur in handen te nemen. De belofte werd gedaan, dat het Britsche mandaatschap zou afgeschaft worden. In 1930 werd een nieuw verdrag gesloten tusschen Groot-Brittannië en Irak. Dit verdrag zou gesloten zijn op den grondslag van volledige vrijheid, gelijkheid en onafhankelijkheid. Dat is echter theorie, praktisch blijft Engeland nog invloed uitoefenen, hetwelk blijkt uit de bepalingen die het verdrag bevat.

Omtrent alle kwesties van buitenlandsche politiek, waarbij de be-

langen van beide mogendheden betrokken zullen zijn, zal een gemeenschappelijk overleg plaats hebben.
Wanneer een van beide mogendheden in een oorlog betrokken zou worden, zal de andere mogendheid als bondgenoot alle mogelijke hulp verleenen, welke wat Irak betreft, zal bestaan in het verleenen aan Engeland van alle faciliteiten op het grondgebied van Irak, met inbegrip van het gebruik van spoorwegen, rivieren, luchthavens en alle soorten verkeersmiddelen.
De verantwoordelijkheid voor het handhaven van de orde in Irak en de verdediging tegen aanvallen berust bij den Koning van Irak, die echter erkent, dat de voortdurende handhaving en bescherming van de hoofdverkeerswegen in gemeenschappelijk belang van beide partijen is en daarom de verplichting neemt, terrein af te staan voor luchtbasis in of nabij Basra en ten Westen van den Eufraat. Britsche troepen zullen op deze plaatsen aanwezig zijn, doch hun aanwezigheid moet niet worden opgevat als een bezetting of een inbreuk op de souvereine rechten van Irak! Gedurende vijf jaren zullen de Britsche troepen nog te Hinaidi blijven, teneinde Irak in de gelegenheid te stellen de eigen troepen zoodanig te organiseeren, dat deze de Britsche troepen kunnen vervangen. Hetzelfde zal het geval zijn te Mosoel. Wanneer vreemde militaire instructeurs noodig zijn, zullen Britsche onderdanen daarvoor genomen worden, en wanneer er vreemde ambtenaren in dienst genomen zullen worden, zullen dit ook in den regel Engelschen zijn.
Dit verdrag, hetwelk nog niet zoo nadeelig voor Engeland is en dat nog het bewijs geeft van het overwicht van Engeland op Irak, is gesloten voor een periode van 25 jaar, en „At the end of which period the situation shall be examined, and if the High Contracting Parties are of opinion that the tready is no longer required it shall be terminated."
De nationalisten zullen echter na dit verdrag zich niet terugtrekken, maar in de komende jaren onophoudelijk pogen nog meer afbreuk te doen aan den Engelschen invloed. De Westersche ideeën van gelijkheid en vrijheid zijn reeds te zeer in Irak doorgedrongen. Het verdrag, dat in 1922 tusschen Engeland en Irak gesloten werd, is onder pressie der nationalistische elementen herhaaldelijk veranderd. Het zou bewijs geven van niet begrijpen der toestand, zoo men meende, dat onder pressie der nationalisten veranderingen in het nieuwe verdrag niet meer zullen plaats hebben.

In Syrië zijn vele christenen, die afstammen van de eerste christengroepen in Azië. Zij zijn onderling verdeeld en uiteengegaan in vele secten. Van Katholieke zijde worden vele pogingen aangewend om de afgescheiden christen-groepen te hereenigen. De verschillen zijn in den loop der eeuwen zeer groot geworden, zoodat het moeilijk is om hen te doen overgaan naar de Katholieke Kerk. Van een beteekenisvolle hereeniging dezer christelijke Kerken is dan ook geen sprake.
Palestina, vanwaar eens het ware licht is opgegaan over de wereld, is zelf nog gezeten in de duisternis van ongeloof en ketterij. Het getal Katholieken, waaronder een groot aantal Europeanen, bedraagt 31000. Verreweg het grootste aantal der bewoners is Mohammedaansch en onder hen schijnt de huidige missiemethode niet de minste kans op succes te hebben. Het getal der Joden groeit door de Zionistische bevoorrechting. Dit is echter niet tot zedelijk voordeel van het land. De Joodsche emigrés komen uit alle deelen der wereld samengestroomd. Zij zijn verarmd en gedegenereerd. Geen hooge idealen zijn het, die hen naar het Zionistische Rijk doen trekken. Velen onder hen missen zelfs ieder geestelijk bewustzijn en zijn uitstekende propagandisten van atheïstische en communistische ideeën.
In Irak wordt door de kennisname met Westersche ideeën en de ontmoeting met Westersche personen het oude geloof verzwakt, zonder dat men hiertegenover een succesvolle bekeeringsactie onder de Mohammedanen kan plaatsen. Verblijdend is slechts de overgang van een aanzienlijk aantal kettersche Nestorianen tot het Katholicisme.
Volgens het nieuwe verdrag tusschen Engeland en Irak zal er zorg voor gedragen worden, dat aan zendelingen en missionarissen geen moeilijkheden in den weg zullen gelegd worden. Artikel 12 toch luidt: „No measure shall be taken in Iraq to obstruct or interfere with missionary enterprise or to discriminate against any missionary on the ground of his religious belief or nationality, provided that such enterprise is not prejudicial to public order and good government.” De praktijk zal nog moeten bewijzen of deze bepaling invloed ten goede of ten kwade heeft op de christianiseering van Irak.

ARABIË. Wanneer iets groots, hetzij ten kwade, hetzij ten goede, tot stand moet gebracht worden, dan is dit slechts mogelijk, wanneer enkelingen zich geheel en al in dienst stellen van die taak. Zoo is het steeds. Het noodzakelijk gevolg van nivelleering van waarden en personen is, dat er niets belangrijks tot stand gebracht kan worden. In die Aziatische gebieden, waar de nationalisten hun doel bereikten, was er steeds aan het hoofd een krachtige persoonlijkheid, welke alle macht in zich vereenigde en op deze wijze met groot succes kon optreden.

In Arabië was Ibn Saoed die krachtige persoonlijkheid. Deze fanatieke Mohammedaan trachtte geheel Arabië onder zich te krijgen. Daarvoor had hij op te treden tegen verschillende vorsten, die niets anders dan vazallen van Engeland waren.

Spoedig kwam hij in conflict met Hoessein, koning van den Hedsjaz. Deze had in 1923 van Engeland een verdrag ter onderteekening gekregen, hetwelk hij weigerde, omdat Hoessein door de protesten der Mohammedaansche nationalisten hiertoe niet durfde overgaan. Zoo had Hoessein niet meer de sympathie van Engeland en kon hij bij eventueele conflicten met andere vorsten niet meer rekenen op de hulp van Engeland.

In een vergadering van stamhoofden en Wahabietische godsdienstleeraars werd besloten, om de heilige plaatsen Mekka en Medina te gaan innemen. Onder Ibn Saoed trok het Wahabietenleger op. Verschillende Bedoeïnen-stammen, die aan Hoessein onderworpen waren, gingen over naar Ibn Saoed. Hoessein moest vluchten. Hij deed afstand ten gunste van zijn zoon Ali en ging in ballingschap naar Cypres. Mekka en Medina werden ingenomen. Ali vluchtte naar zijn broer Feisal, vorst van Irak.

Zoo werd Ibn Saoed meester van Arabië. Aanvankelijk stond hij nog eenigszins onder Engelschen invloed. In 1924 zag hij echter van iedere steunverleening door Engeland af. In 1927 bij het verdrag van Dzedda wist hij te verkrijgen, dat hij door Groot-Brittanië als een volkomen onafhankelijk vorst werd erkend. Van toen af trad hij ook als zoodanig op.

Ibn Saoed is zeer godsdienstig en houdt gestreng vast aan den overgeleverden godsdienst. De Wahabieten zijn streng in hun godsdienstige voorschriften. Aan deze gebruiken wordt door de regeering ook thans nog vastgehouden.
Het zonder wettige reden verzuimen van het voorgeschreven gebed, wordt door de regeering gestraft. Weelde-artikelen, waarvan het niet zeker is of Mohammed en zijn eerste aanhangers hiervan gebruik gemaakt hebben, zijn ongeoorloofd. Een decreet van den gouverneur van Mekka omvat strenge bepalingen aangaande het onderhouden van de godsdienstplichten o.a. over het rooken, het wijndrinken en het verplichte bezoek aan de moskee. Wie zonder geldige reden verzuimt om op bepaalde tijden deel te nemen aan de godsdienstplechtigheden, wordt bedreigd met gevangenisstraf en geldboete. Zoo ook hij die wijn drinkt. Zij, die herhaaldelijk in deze fouten vallen worden bedreigd met een tweejarige ballingschap.
Zoo is Arabië een van de weinige gebieden in Azië, waar atheïsme, materialisme en communisme niet in sterke mate binnen kunnen dringen. Hiermede gaat echter ook samen dat het Katholicisme er geen bodem tot groei vindt. Van de 8 millioen bewoners zijn er in het geheel vijfduizend katholieken, die feitelijk geen verheffenden invloed uitoefenen op de Arabische samenleving.

PERZIË. Om den rijkdom aan petroleum en om de strategische ligging werd dit gebied door Rusland en door Engeland ten zeerste begeerd. Zij wisten het land afhankelijk te maken. Zoowel Engeland als Rusland bezetten groote gedeelten. Een klein gedeelte werd aan het Perzische bestuur slechts overgelaten. Zoo was de toestand bij het uitbreken van den wereldoorlog. Perzië wilde zich neutraal houden, doch Turkije beschouwde terecht Perzië als engelsch-russisch protectoraat en ging daarom tot den aanval over. Men wist de aanvallen af te weren. Tot de Russische revolutie in 1917 werd het land ter bescherming tegen Turkije beheerd door Rusland. Dan bezette Engeland het land. In Augustus 1919 wist Engeland het Perzische bestuur te dwingen om een verdrag te onderteekenen, waarbij het geheele land feitelijk een protectoraat van Engeland werd. Perzië werd theoretisch voor onafhankelijk verklaard. Intusschen had Engeland de volledige contrôle over leger en financiën. De Sjah vertrok op reis naar Engeland om aan Koning George V zijn eerbied en afhankelijkheid te betuigen!

In Perzië was echter een nationalistische partij opgericht. Veel aanhang bezaten zij onder de bevolking. Er was nog slechts een krachtige persoonlijkheid noodig, die door wilskracht, durf en gezag deze nationalistische beweging naar het gewenschte doel zou leiden. Het land kreeg zijn nationale held in Riza Khan. Van rooverhoofdman wist hij zich op te werken tot opper-generaal. Hij duldde geen inmenging nòch van Engeland nòch van eenige andere Europeesche mogendheid.

De regeerende Sjah was slechts een speelpop van Engeland. Toen Riza Khan begreep, dat van den Sjah slechts tegenwerking te verwachten was, deed hij den Sjah gevangen zetten. Zelf trad hij voorloopig als dictator op. In 1926 wist hij zich zelven te doen benoemen tot Sjah.

Met energie beheerscht hij het land. Als „de Redder van het Vaderland" wordt hij overal erkend.

Economisch is het land nog grootendeels afhankelijk van Engeland en Amerika. Van de Anglo-Persian-Oil Company zijn bijv. 50 % van de aandeelen nog in handen van de Engelsche regeering: doch

met de consolidatie van de nationale onafhankelijkheid in de politiek moet op den duur ook komen een grootere economische vrijheid en onafhankelijkheid.

In de streken van Perzië, waar het Westen is doorgedrongen, veranderen vele denkbeelden en gewoonten. Het moderne verkeer is nog slechts in beperkte mate in het land doorgedrongen ; daar wordt echter hard aan gewerkt en als hierdoor het contact met de buitenwereld gemakkelijk zal geworden zijn, zal door die aanraking de godsdienstige traditie een zwaren aanval te verduren hebben. Riza Khan schijnt de moderne ideeën genegen te zijn, doch wordt nog weerhouden van een intensieve actie tegen den godsdienst door de tegenwerking der geestelijke leiders van het volk.
Het Christendom is in dit land onbeteekenend. Van de 8.000.000 inwoners zijn er slechts 5000 Katholiek.
Als een dreiging staart vanuit Tiflis het groote Lenin-standbeeld naar de bergen en dalen van Perzië. Het is het gevaar van materialisme en communisme, hetwelk ook Perzië bedreigt.

AFGHANISTAN. In de tweede helft der negentiende eeuw was Afghanistan onder de politieke macht van Engeland gekomen. Het nationalistische gevoel verzette zich tegen dezen invloed. In de jaren van den wereldoorlog kwam dit sterk tot uiting. Omdat de Engelsche overheersching gewichtiger belangen te verdedigen had, meenden de stamhoofden een gunstige gelegenheid te hebben om aan de Engelsche macht te ontkomen. Habiboella, die als vazal van Engeland, over het land regeerde, wilde niet luisteren naar de wenschen van de nationalistische elementen. Hij werd in 1919 vermoord.

Zonder te letten op de rechten van zijn twee oudere broers wist de vooruitstrevende Amanoella, zoon van Habiboella, zich als vorst te doen erkennen.

Hij wilde regeeren over een vrij en onafhankelijk volk. In den aanvang van zijn regeering vaardigde hij een proclamatie uit, waarin hij zeide: „O Volk met uw fijn gevoel voor nationale eer! O, dapper leger! Toen mijn volk mij tot den troon van het koninkrijk riep, verklaarde ik u in volle oprechtheid dat ik dezen troon slechts in bezit wilde nemen op voorwaarde, dat gij allen het eens zoudt zijn met mijn gedachten en ideeën. Zoo sprak ik toen en thans herhaal ik dit nog eens in het kort. De Afghaansche regeering moet zoowel in de binnenlandsche als buitenlandsche politiek vrij en onafhankelijk wezen; zelfbewustzijn moet zij bezitten zooals de andere onafhankelijke staten der wereld dat hebben.

Vervolgens moet gij u gezamelijk vereenigen om den moord op mijn vader te wreken, die een martelaar was en welke ook uw geestelijke vader geweest is.

Tenslotte moet het vaderland vrij zijn d.w.z. het mag door geen enkelen persoon overweldigd, gedwongen of getyranniseerd worden.

Gehoorzaamheid moet betracht worden aan de heilige wet van Mohammed en aan de burgerlijke en militaire wetten; waartoe wij en met ons de geheele hoogstaande natie van Afghanistan bereid zullen zijn......

Met de hulp van God zullen onder onze regeering die hervormingsmaatregelen genomen worden, welke nuttig en voordeelig zijn voor

land en volk, zoodat regeering en natie van Afghanistan erkenning zullen vinden bij de geciviliseerde staten en ons land een eigen plaats zal innemen onder de geciviliseerde wereldmachten.
Ten slotte bid ik God om hulp en genade. Steun vraag ik voor de welvaart en bloei van het land bij U en bij de geheele menschheid. Aan God vraag ik hulp bij de vervulling van mijn plichten." [1])
Met deze uiting van nationalen trots nam de regeering van Amanoella een aanvang.
Amanoella begon als onafhankelijk vorst op te treden tegen Engeland. Hij deed zelfs eenige pogingen om Britsch-Indië binnen te vallen. Hij zag spoedig het nuttelooze van zijn poging in en sloot vrede. Van toen af waren de betrekkingen met Engeland zeer koel. Amanoella duldde geen Engelsche inmenging meer in Afghaansche bestuursaangelegenheden. In 1921 werd een verdrag met Engeland gesloten, waarbij de onafhankelijkheid van Afghanistan erkend werd. Het land kon vrije diplomatieke betrekkingen aangaan met alle landen, wat tot dan toe door Engeland steeds was tegengehouden. Vriendschapsverdragen werden gesloten met Sowjet-Rusland en Turkije, hetwelk klaarblijkelijk een anti-engelsche geste beteekende. Uit de onthullingen van den bolsjewist Abgabekoff blijkt dat, bijzonder in 1924 en 1925, de Sowjet-diplomatie met zeer veel ijver in Afghanistan gewerkt heeft.
Bij den aanvang van zijn bestuur begon Amanoella met een reeks bepalingen welke indruischten tegen de oude traditie van Afghanistan en welke het begin van de civiliseering van Afghanistan beteekenden. Velen, vooral de geestelijke leiders van het volk protesteerden. Het kwam tot kleine opstanden, welke Amanoella wist te onderdrukken. Hij overschatte echter zijn macht en ging een reis maken door Europa op een tijdstip, dat de rust en de vooruitgang van Afghanistan nog niet verzekerd was.
Europa houdt van sensatie en ontving overal met veel praal Amanoella en zijn schoone gemalin. Alleen in Engeland werd hij zeer koel ontvangen. Wel ontving hij de eerbewijzen, die aan een buitenlandsch vorst verschuldigd zijn, doch daar bleef het ook bij. Teruggekeerd in zijn land begon hij met hernieuwden ijver een reeks Westersche hervormingsmaatregelen uit te voeren.

---

[1]) Emil Rybitschka, „Im gottgegebenes Afghanistan", pag. 290—291. Verlag F. A. Brockhaus, Leipzig 1927.

Hij eischte afschaffing van de polygamie; afschaffing ook van den sluier, welke de vrouw in het openbaar steeds te dragen had. Hij richtte scholen op, niet slechts voor jongens, maar ook voor meisjes. Hij stond toe, dat de vrouwen hun eigen echtgenoot kozen, hetwelk in conflict was met Koran en overgeleverde traditie. De geestelijke leiders hadden tijdens de afwezigheid van Amanoella het volk reeds er op gewezen, hoe Amanoella heillooze en goddelooze Westersche gewoonten wilde invoeren.
Zoo kwam het door de vele moderne Westersche ideeën van Amanoella, welke hij thans met hernieuwden ijver wilde invoeren, tot een heiligen oorlog. Amanoella overschatte zijn eigen krachten. Het volk wenschte politieke onafhankelijkheid en in zoover Amanoella dit nastreefde kon hij rekenen op de sympathie van het volk, niet echter op de volledige verwestelijking van zijn land. Te snel wilde hij de hervormingsmaatregelen doorgevoerd zien en hierbij stootte hij op het verzet der geestelijke leiders van het volk. Het werd de oorzaak van binnenlandsche onlusten.
Aanvankelijk wist de zoon van den waterdrager, Batcha Sakao, het bestuur in handen te krijgen. Hij meende door alle hervormingsmaatregelen van Amanoella te niet te doen, de sympathie van het volk te winnen. Slechts negen maanden kon hij het bestuur in handen houden. Een vorst van dergelijke kom-af werd door het volk niet geduld. Toen kwam Nadir Khan, die tot de familie behoorde, welke aan Afghanistan vele vorsten gegeven heeft. Hij was een neef van Amanoella. Vele jaren was hij in Europa geweest. Ofschoon hij in conflict was met verschillende invloedrijke mannen van Afghanistan bezat hij onder het volk een groote populariteit om zijn strijd tegen de Engelsche overheersching.
In langzamer tempo, maar des te succesvoller als Amanoella, poogt hij verschillende Westersche maatregelen in te voeren, mits deze niet ingaan tegen de Mohammedaansche Orthodoxie, maar voor alles tracht hij de onafhankelijkheid van het land te bestendigen en te vergrooten.

De godsdienstige en politieke toestand hangen in Afghanistan ten nauwste met elkaar samen, zooals uit voorgaande beschrijving der nationale ontwaking zal gebleken zijn.
Het Christendom heeft onder de Afghanen geen aanhangers. Steeds werd het land voor iederen niet-Mohammedaanschen godsdienst-

leeraar gesloten gehouden. Onder de meer liberale regeering van Amanoella hoopte men, dat hierin verandering zou komen; door de omwenteling, waardoor hij uit het land verjaagd werd, is dit niet gebeurd.

Over de toekomst valt moeilijk te spreken. Bij de toekomstige industralisatie, welke de rijke grondstoffen wel doet voorspellen en de totale verwestelijking, welke door de toekomstige leiders van dit land, de studenten nl., die aan de Europeesche Universiteiten studeerden, wordt voorgestaan, is ook voor dit land de vrees verre van ongegrond, dat de eigen traditie teniet wordt gedaan, zonder dat het Christendom er tot bloei geraakt. De steeds grootere toenadering met Sowjet-Rusland zal hevige rampen over het land brengen.

ENGELSCH-INDIË. Geweldiger dan in de gebieden, die wij tot nu toe bespraken, is de beteekenis van de nationale ontwaking in dit groote rijk, waar meer dan één zesde van de wereldbevolking woont. De gevolgen van de nationale opleving doen zich zoowel in Indië als in he Britsche rijk op een geweldige wijze gevoelen.

Ook dit gebied was onder de macht van Engeland gekomen. De Oost-Indische Compagnie had zich meester weten te maken van de rijkdommen, die dit land ongebruikt liet liggen. Engeland poogde dit gebied onder zijn politieke heerschappij te krijgen. In 1858 vond het wegens een opstand, welke onder de bewoners van Indië uitbrak, een aanleiding om de Oost-Indische Compagnie allen politieken invloed te ontzeggen en Hindostan te verklaren als deel uitmakende van het Britsche wereldrijk.

In de proclamatie, welke koningin Victoria uitvaardigde, werd gesproken over de humane bedoelingen, welke aan de overheersching ten grondslag lagen. De godsdienstige gebruiken zouden beschermd, de bewoners als gelijken met de overige Engelsche burgers beschouwd worden.

Aanvankelijk overheerschte Engeland zonder veel tegenwerking. Daar waren echter enkelingen, vooral onder de studenten welke op Westersche hoogescholen gestudeerd hadden, die deze overheersching niet duldden. Door deze studenten ontstonden de Indische Congressen, welke zooveel beteekenis hebben voor de verdere nationale ontwaking. Een krachtigen leider vond men in Tilak. Door de oprichting van nationalistische kranten wist hij het volk op te wekken tot eensgezind optreden tegen Engeland. „Het is slechts door een revolutie, dat een verdrukt volk zijn vrijheid herkrijgt. Een handvol politici en soldaten zal niet kunnen weerstaan aan den revolutionairen stortvloed." Tilak werd voor zes jaar verbannen naar Birma.

Engeland wist de oneenigheid tusschen de verschillende godsdienstige groepen, vooral tusschen Mohammedanen en Hindoes, ten gunste van zich zelve uit te buiten. Het „divide et impera" werd door de Engelsche politici herhaaldelijk toegepast.

Onlusten tuschen Hindoes en Mohammedanen waren daarvan het gevolg. Voor de Engelsche regeering waren deze oneenigheden een bewijs te meer, dat Indië onmogelijk buiten de reglementeerende hand van Engeland kon!

De overwinning van Japan op Rusland vond zijn weerslag in Indië. Nergens werd het bericht van de nederlaag der Russen met zooveel enthousiasme ontvangen. De onoverwinnelijkheid van Europa bleek niet waar te zijn. Ook Hindostan zou zich kunnen bevrijden van de overheersching door Engeland.

In 1911 kwam koning George V naar Delhi om zich als keizer van Indië te laten kronen. Er werden voor de toekomst velerlei beloften gedaan.

Dan kwam de wereldoorlog. Het Nationale Congres en de All Moslem League waren voor medewerking met Engeland. Gandhi nam zelf deel aan de oorlogsconferenties met den onderkoning en wist een afdeeling ambulance naar 't Somme-front te sturen. Tienduizenden inlandsche soldaten streden mede aan de zijde van Engeland. Tot deze welwillendheid was men echter slechts overgegaan, omdat hun de volledige onafhankelijkheid beloofd werd, zoodra de wereldoorlog geëindigd zou zijn.

Toen de vrede gesloten was, verwachtte het Indische volk de vervulling van de belofte door Engeland gedaan om na den oorlog onafhankelijkheid te verleenen. In plaats van de Indische wenschen te vervullen trad men nog strenger op. De Bills Rowlatt, welke aan de keizerlijke wetgevende vergadering te Delhi aangeboden werden in Februari 1919, getuigen van een diep wantrouwen jegens het Indische volk. Vele vrijheden werden afgeschaft. Strenge maatregelen werden genomen ter onderdrukking van nationalistische onlusten.

Toen vond Indië den leider, die vervuld van een diepe liefde voor zijn land en een afschuw voor het materialistisch geaarde en hebzuchtige Europa het volk wilde brengen tot de onafhankelijkheid. Het is Mahatma Gandhi, die door zijn persoonlijkheid een invloed op het volk heeft, zooals niemand anders.

De nationale ontwaking is in Indië, bijzonder onder Gandhi langs een anderen weg gegaan dan in de andere, tot nationaal bewustzijn ontwaakte landen.

Om inzicht te verkrijgen in de zoozeer van andere gebieden afwijkende nationale actie is het noodzakelijk om den persoon van

Gandhi te leeren kennen. Inzicht van zijn werk geeft inzicht in de nationale actie van Indië, omdat hij een beslissenden invloed uitoefende op de massa.
De bevolking heeft voor hem een vereering, die ontaardt in verafgoding. Voor velen is Gandhi alles. Wanneer hij ergens verschijnt komen duizenden en duizenden naar hem toegestroomd. De menigte geraakt bij zijn nabijheid in extase. Hymnen zingt men hem ter eer. Wanneer hij 's nachts onder den blooten hemel ergens verblijft, blijft ook de menigte bijeen en zingt hem liederen toe. Bij de ziekte van Gandhi was de geheele bevolking in rouw en angst. Bij zijn genezing werden er feestelijke optochten door versierde straten gehouden en onophoudelijk werden er plechtige dankstonden in de tempels gevierd. Met groote opofferingen van zich zelven hoort men naar Gandhi. Men luistert naar hem en vervult zijn woorden, welke moeilijkheden en offers dit ook met zich medebrengt.
„Wat mij met verbazing vervuld heeft, is het zien van jonge mannen en vrouwen, die als de rijke jongeling in het Evangelie groote rijkdommen bezaten en blijmoedig hun dagelijksche gewoonten opgaven voor een leven van groote ontbering met de vreugde van een nieuw verworven vrijheid. Zoo bijv. Pandit Jawaharlal Nehru, de zoon van Motilal Nehru, die tot president van het Nationaal Congres voor 1930—31 werd gekozen en zich nu met honderden anderen in gevangenschap bevindt. Zoo ook de jonge Mohammedaan Umar Sobhani, die eenigen tijd geleden stierf, een der rijkste jongelieden van Bombay. Ofschoon hij geen afstand van zijn rijkdom deed, was hij bereid groote ontberingen te verdragen gedurende den tijd, dat hij Mahatma Gandhi volgde. Zoo iemand is ook in deze dagen Shankarlal Banker — maar de lijst zou te groot worden als ik trachtte allen te noemen. Velen hunner hadden vroeger, toen zij jong waren, een Westersche levenswijze aangenomen met al haar gemakken en weelde. Toen ontmoetten zij Mahatma Gandhi en zij werden bekeerd. Nu kleedden zij zich in khaddar en eten het meest eenvoudige voedsel der dorpelingen." [1])
Alleen het zien van zijn persoon maakt de menschen gelukkig. Wanneer hij de tienduizenden, welke bijeengestroomd zijn, niet

[1]) Andrews, „Indië en de strijd tegen het Westen". Ned. vertaling van C. Schipper-Kastein, pag. 43—44. Uitg.: v. Loghum Slaterus, Arnhem 1930.

kan bespreken, past hij de plechtige werking van het stilzwijgen toe. En ook dan is de massa volkomen bevredigd, omdat zij den Mahatma gezien hebben.

Het volk heeft hem den titel van Mahatma gegeven, hetwelk volgens Tagore beteekent: „het bevrijde Ik, dat zichzelf in alle andere zielen terugvindt; het niet meer in afzonderlijke menschen ingesloten leven: de alomvattende ziel van Atman, den Geest. De ziel wordt tot „Mahatma" doordat zij alle zielen, iederen geest in zich begrijpt."

Zoo ziet het volk in hem een hoogst begenadigd persoon, een gezant van de Godheid, velen zelfs houden hem voor een reïnkarnatie van een God.

Zelf wijst hij iedere goddelijke vereering af en beschouwt hij zich niet als een godsdienstleeraar: „Ik heb geen enkele bijzondere openbaring van God ontvangen. Ik ben overtuigd, dat God zich aan ieder menschelijk leven openbaart: in den regel echter schenken wij aan de zachte innerlijke stem geen gehoor. Ik begeer niets te zijn dan een bescheiden werkman, een eenvoudig dienaar van Indië en van de menschheid. Ik koester niet den wensch een sekte te stichten; ik tracht de waarheid te verstaan en haar zoo na te volgen, als ik haar begrepen heb." [1])

En een anderen keer zegt hij: „Ik ben het niet waardig om onder de profeten gerekend te worden. Ik ben een eenvoudige zoeker naar Waarheid, en verlang vurig mij te vervolmaken en de geestelijke bevrijding te verkrijgen. Mijn nationale werkzaamheid maakt deel uit van mijn pogen de ziel te bevrijden van de slavernij van het vleesch. Zoo beschouwd, kan mijn werkzaamheid beschouwd worden als volkomen egoïstisch. Ik heb geen verlangen naar het vergankelijk koningschap op deze aarde. Ik streef naar het Koninkrijk des Hemels, welke bestaat in de geestelijke bevrijding. Daarvoor heb ik niet de afzondering in een grot noodig..... Voor mij voert de weg tot de zaligheid door de voortdurende arbeid in den dienst van mijn land en van de menschheid...." [2])

Gandhi studeerde in zijn jeugd aan een Europeesche Universiteit. Voor den Hindoe beteekent „de zee oversteken" het verlies van

---

[1]) R. Fülöp-Miller, „Lenin en Gandhi", pag. 161, Vert. P. v. Schilfgaarde, Uitg.: Erven J. Bijleveld, Utrecht 1928.

[2]) Andrews, „Mahatma Gandhi, his own story", pag. 337, 338, G. Allen and Unwin Ltd., London 1930.

zijn kaste. Zijn moeder verzette zich daarom aanvankelijk hevig tegen de plannen om Gandhi in Londen te doen studeeren. Al kon hij bij zijn terugkeer door de reiniging te ondergaan, in de kaste weer opgenomen worden, zijn moeder stond eerst toe hem in Londen te laten studeeren, nadat hij drie geloften nl. om geen vleesch te eten, geen wijn te drinken en zich van sexueelen omgang te onthouden, had afgelegd. Zooals hij zelf herhaaldelijk verklaarde hebben deze beloften aan zijn moeder hem van menige ramp bewaard.

Te Londen legde hij zich toe op de juridische studie. Hij kwam er in aanraking met theosofen o.a. met Blavatzky en Annie Besant, tegenover wie hij zich echter zeer gereserveerd toonde. Hij weigerde om hun vergaderingen te bezoeken. In Londen maakte hij ook kennis met het Christendom. Voor Dr. Oldfield, welke bij hem belangstelling wekte voor het Christendom, had hij een diepe achting. Hij las veel in den Bijbel en bezocht dikwijls de protestantsche kerken. Ook het lezen van Tolstoï maakte op Gandhi grooten indruk.

Teruggekeerd in Indië, vestigde hij zich eerst als advocaat te Bombay, vanwaar hij voor een rechtszaak naar Transvaal gestuurd werd. Zijn kontrakt was slechts voor een jaar, doch toen hij de verdrukking van de Indiërs door de Engelschen zag, besloot hij te blijven en te werken voor zijn verdrukte landgenooten. Hier in Zuid-Afrika waren in het begin der negentiende eeuw door zuidafrikaansche kolonisten vele Indische werklieden geworven. Men deed hen allerlei beloften, doch als zij eenmaal in Afrika waren, werden zij als slaven behandeld. Men buitte hun arbeidskracht uit en wist de arbeidscontracten steeds te verlengen. In 1906 ging de Zuid-Afrikaansche regeering er zelfs toe over om een wet uit te vaardigen, waardoor de geimmigreerde Indiërs ongeveer gelijkgesteld werden met misdadigers. Zij moesten zich aanmelden bij de ambtenaren der politie en hun vingerafdruk laten registreeren. De Hindoes waren hierover hevig verontwaardigd. Gandhi stelde zich aan hun hoofd en wist hen te bewegen, om niet in te gaan op de nieuwe verordening. Zware straffen waren gesteld bij weigering om zich aan deze bepaling te onderwerpen. Bijna alle in Zuid-Afrika wonende Indiërs, luisterden naar Gandhi en weigerden zich op te geven.

Hier zien we voor het eerst de Satyagraha-gedachte praktisch uit-

gevoerd. Satyagraha beteekent woordelijk: „streven naar waarheid"; in dit geval: „het zich onthouden van medewerken met de Engelsche regeering door stillen, geweldloozen, passieven tegenstand."

Wanneer de Staat, zoo leert Gandhi, onrechtvaardige besluiten neemt, wier moreele en ethische gegrondheid door de bevolking niet erkend kan worden, heeft het volk het recht zijn gehoorzaamheid hieraan te weigeren. De staatsburger, die zich hieraan niet onderwerpt, moet dit openlijk doen en geduldig de straffen ondergaan, die hiervoor zijn vastgesteld. Hij moet echter doorgaan met aan de rechtvaardige wetten te gehoorzamen. Alleen hij, die naar de wetten weet te luisteren is ook bij machte, om gehoorzaamheid te weigeren. Want, de onderwerping aan de wetten van den staat is de prijs, die de burger voor zijn persoonlijke vrijheid geeft. De onderwerping echter onder een staat, die geheel of gedeeltelijk onzedelijk is, beteekent een „immoreele ruilhandel met de vrijheid". Volgens Gandhi is het voldoende, dat de menschen weigeren aan de slavernij mede te werken, opdat de slavernij afgeschaft worde. „De meest despotieke regeering kan niet blijven bestaan dan door de toestemming van degenen, die bestuurd worden door hem, die met geweld zich van de macht heeft meester gemaakt. Wanneer de onderdaan ophoudt met bang te zijn voor de kracht van den despoot, is het met diens macht gedaan." [1])

Deze Satyagraha-leer berust op een groot vertrouwen in het natuurlijk rechtvaardigheidsgevoel der menschheid. Gandhi is ervan overtuigd, dat zoo men koppig weigert aan het kwaad mede te werken en men bewijst lijden en verdrukking hiervoor over te hebben, men tenslotte de machthebbers zal dwingen om hun fout in te zien en deze te herstellen, terwijl daarentegen iedere geweldmethode steeds als reactie weer nieuwe gewelddaden zal uitlokken. In Z.-Afrika werd dit het eerste toegepast. Het volk weigerde gehoorzaamheid. De gevangenissen werden overvol. Zij wonnen het. Er werd een compromis gesloten. Toen de blanken zich hieraan niet hielden, gingen ze een tweede maal tot verzet over. Van een bevolking van 12000 werden er toen niet minder dan 2000 gevangen gezet. Ook nu wisten ze te overwinnen. Generaal Smuts gaf zijn onrechtvaardigheid toe en herstelde het.

---

[1]) Markovitch, „Gandhi et Tolstoï", pag. 70. Ed.: Honoré Champion, Paris 1928.

In 1914 keert Gandhi naar Indië terug. Hier was een extremistische partij opgericht de „Swaraj"-partij. Gandhi vereenigde zich hiermee, ofschoon hij het meer religieus als politiek opvatte.
Zooals we bij het begin der bespreking van de Indische nationale ontwaking reeds schreven, kwam het onmiddellijk na den wereldoorlog tot heftige oproeren onder de bevolking, omdat de Indische vrijheidseischen, wier inwilliging, zooals de Engelsche regeering beloofd had, onmiddellijk na het einde van den oorlog zou geschieden, niet vervuld werden.
Ook Gandhi wilde de vrijmaking van zijn volk, niet echter door strijd met wapenen, maar met moreele middelen. Aan zijn eigen land gaf hij nu de Satyagraha-leer. Hij stelde voor om één dag allen arbeid te staken en dezen door te brengen in gebed en vasten. Zoo moest het protest zich uiten tegen de Rowlatt-bills. De deelneming van het volk was algemeen.
Te Delhi kwam het tot wanordelijkheden. Gandhi trok er heen om het volk op deze inbreuk der Satyagraha-leer te wijzen. Onderweg werd hij op bevel van de regeering gevangen genomen. Korten tijd daarna traden een aantal heftige nationalisten gewelddadig op. Te Amritsar verwoestten zij de regeeringsgebouwen, banken en spoorwegen. Generaal Dyer meende, dat het noodzakelijk was zeer strenge maatregelen te nemen, om zoo de bevolking van verdere nationalistische betoogingen te doen afschrikken. Hij beval te schieten op een groep van zesduizend personen, welke op een vrijheidsmeeting te Amritsar bijeen waren. Er vielen 379 dooden, en ongeveer 1200 gewonden.
Generaal Dyer werd voor deze daad door zijn overheden gecomplimenteerd en de enquête-commissie in deze aangelegenheid sprak hem volkomen vrij, omdat deze maatregel door de oproerige bevolking zou uitgelokt zijn.
Een hevige beroering kwam onder het volk. Zij zouden met geweld opgetreden zijn als Gandhi zich niet had verzet. Zelf achtte hij zich mede aansprakelijk voor de onlusten, omdat hij de moreele kracht van het volk had overschat. „Herhaaldelijk heb ik verkondigd, dat Satyagraha noch gewelddaden, noch plundering, noch brandstichting toelaat, en daar hebben mijn volgelingen in den naam van Satyagraha gebouwen platgebrand, met geweld wapenen bemachtigd, geld afgeperst, treinen stopgezet, telegraafverbindingen verbroken, onschuldigen vermoord, winkels en particuliere woningen

geplunderd. En toch, verondersteld, dat dit alles noodzakelijk ware geweest om mijn gevangenneming te beletten, geen vinger zou ik er ooit voor laten verroeren. Ik heb besloten zelf voor al die wandaden te boeten: Ik leg mijzelf op drie dagen lang mij van elk voedsel te onthouden. Vreest niet: 72 uren vasten is voor mij gemakkelijker dan voor u 24 uren."

Na den dood van Tilak in 1920 was Gandhi algemeen leider der Hindoes geworden. Alles wilde hij in het werk stellen om de vrijheid van zijn land te verkrijgen.

Hij begreep, dat de voortdurende strijd tusschen Hindoes en Mohammedanen de grootste hinderpaal was voor een succesvolle actie tegen Engeland. Hij poogde daarom ook de Mohammedanen voor zijn ideeën te winnen.

De Indische Mohammedanen voelden zich getrapt door de Engelsche regeering. In den oorlog hadden zij, ofschoon Turkije tegenover Engeland stond, zich geschaard aan de zijde van Engeland, echter op voorwaarde, dat bij een eventueel verlies van Turkije het kalifaat zou beschermd worden en aan Turkije gunstige vredesvoorwaarden zouden verleend worden.

Engeland trad als overwinnaar uit den wereldoorlog. Het hield bij de vredesonderhandelingen zich echter niet aan de beloften, die ten gunste van Turkije gedaan waren. Het turksche rijk werd geheel vernietigd. Anatolië, dat grootendeels door Mohammedanen bewoond werd, werd gegeven aan de Grieksche minderheid. Stamboul, de heilige stad van het kalifaat, werd door Engeland gemaakt tot een tweede Gibraltar. De kalief was slechts een speelpop van Engeland dat blijkbaar de bedoeling had om de waardigheid van kalief aan den emir van Hedjaz te verleenen, die volkomen in de macht der Engelsche regeering was.

Tot dan toe stonden de Indische Mohammedanen niet onsympathiek tegenover het Engelsche bestuur. Thans echter voelen zij zich bedrogen en diep vernederd door Engeland. De leiders der Mohammedanen, de gebroeders Ali, verbonden zich met Gandhi. Op 30 Juni 1920 werd de eerste bijeenkomst van Hindoes en Mohammedanen gehouden, waarop éénstemmig tot non-cooperatie besloten werd. Voorloopig zou deze non-cooperatie-beweging bestaan in het afstand doen van alle titels, door Engeland verleend, het niet-inschrijven op de Staatsleening, het niet-bezoeken der regeeringsscholen, het weigeren van ieder door het Engelsch

bestuur verleend ambt. Vooral echter bestond het in het stelselmatig verwijderd houden van Westersche producten en in de ontwikkeling van de inlandsche weefnijverheid.
Gandhi wilde Indië onafhankelijk maken van Europeesche producten. In dit laatste zag Gandhi vooral de redding van Indië. Tot dan toe werd bijna al de ruwe katoen naar Engeland uitgevoerd, terwijl nadat het daar in de fabrieken verwerkt was, de Indische bevolking gedwongen werd om de verwerkte goederen uit Engeland weer terug te laten komen naar Indië. Hierdoor werd volgens Gandhi Indië gedwongen om jaarlijks voor ongeveer 600.000.000 roepijen katoenen goederen uit het buitenland te betrekken, terwijl de prijs, dien men voor de uitgevoerde ruwe katoen ontving enorm veel lager was. Engeland wilde Indië als bron van grondstoffen en tevens als afzetgebied voor de verwerkte goederen.
Dit had nog een ander, veel ernstiger gevolg, nl. dat vele Indiërs geen werk hadden, terwijl ze bij eigen katoenindustrie voldoende werk zouden gehad hebben. De Indische boerenbevolking, welke 80 % van de bevolking uitmaakt, heeft niet het geheele jaar voldoende werk. Vijf maanden in het jaar hebben zij niets te doen. Vóór de Engelsche overheersching, besteedden zij den tijd, dien zij over hadden, aan 't spinnewiel; thans echter misten zijn deze bijverdienste en brachten zij hun tijd in ledigheid door. Om daarin verandering te brengen eischte Gandhi dat op de scholen onderwijs in 't spinnen zou gegeven worden en verzocht hij aan de bevolking de in het buitenland geweven textielgoederen te boykotten en slechts inlandsche stoffen te dragen. Begeesterd luisterde men naar Gandhi. In verschillende steden werd een groot vreugdevuur ontstoken, waarop stapels uit Lancashire en Manchester ingevoerde goederen werden geworpen.
De meeste jongelui onderbraken hun studies aan de regeeringsscholen, zoodat menige faculteit gesloten moest worden. Op den dag der examens moesten te Calcutta de weinigen, die den raad van Gandhi niet involgden, letterlijk over de lichamen van hun medestudenten heen stappen, die zich op de trappen vóór het Universiteitsgebouw hadden uitgestrekt, om hierdoor te protesteeren tegen de handelwijze van hun medestudenten.
Gandhi richtte een eigen Universiteit op, waar bijzonder gedoceerd werd in de oude geschriften der Hindoe's en tevens in het handwerk. Om goede onderwijzers te krijgen richtte hij een soort kweekschool

op. De meesten leggen daar de geloften af van Satyagraha en Ahimsa (niet dooden), van soberheid, eerlijkheid en armoede en onthouding van het huwelijk.
Het nationale Congres gaf aan Gandhi in December 1921 dictatoriale volmachten en tevens het recht om, wanneer hij gevangen genomen werd, zelf zijn opvolger aan te wijzen. Hier stond nu Gandhi op het toppunt van zijn macht. Hij had slechts een teeken behoeven te geven en de Europeanen zouden uit Indië verdreven zijn. Hij bleef echter vasthouden aan zijn beginselen van Satyagraha en Ahimsa. Bij een oproer, juist toen hij wilde overgaan tot een volgend punt van het non-coöperatie-programma legde hij zich als boete voor deze daad van het volk een vasten van 5 dagen op en zag er van af om tot een volgend punt van de non-coöperatie-beweging over te gaan.
De Engelsche regeering wist niet hoe te handelen, totdat er eenige felle artikelen tegen de Engelsche regeering stonden in Gandhi's tijdschrift „Young India". Hij werd opnieuw gevangen genomen en moest verantwoording bij den rechter afleggen. Gandhi zelf verklaarde zich verantwoordelijk voor de uitspattingen van het volk. Te midden van de rechters sprak hij:
„Ik wilde het geweld vermijden, maar ik was voor de keuze gesteld òf mij aan een systeem te onderwerpen, dat mijn land de grootste schade berokkent, òf het gevaar op mij te nemen, dat de bevolking in woede zou uitbreken. Ik weet, dat het Indische volk af en toe de bezinning verliest; dit doet mij leed tot in het diepst van mijn ziel en ik sta hier niet om een lichte, doch om de zwaarste straf te ondergaan. Ik smeek niet om genade en doe geen beroep op verzachtende omstandigheden, want ik zal mij blijmoedig aan iedere straf onderwerpen, die men mij voor mijn handelwijze zal opleggen. Wat ik heb gedaan is volgens de wet een ernstig vergrijp; mij zelf echter schijnt het de hoogste plicht van iederen burger.
Ik persoonlijk koester jegens geen enkelen ambtenaar eenigen weerzin, hoe gering ook, om te zwijgen van den koning; maar ik voel mij verplicht gehoorzaamheid te weigeren aan een regeering, die, over het geheel beschouwd, Indië méér schade heeft berokkend, dan welk vroeger systeem ook.
Indië is er onder de Britsche heerschappij slechter aan toe dan ooit te voren. Daar dit mijn stellige overtuiging is, zou het een zonde zijn, als ik erkentelijkheid voor de Engelsche regeering gevoelde. Ik heb

het daarom als een kostbare gunst van het lot beschouwd, dat ik de artikelen mocht schrijven ter wille waarvan ik hier onder beschuldiging sta.
Ik heb het ondernomen mijn landslieden te toonen, dat wij verplicht zijn aan het kwaad onzen steun te weigeren, en ons vrijwillig aan de straffen te onderwerpen, die op non-coöperatie met het kwaad zijn gesteld. Daarom sta ik hier, daarom verlang ik van u de toekenning van de zwaarste straf. U, rechter, blijft slechts de keuze, òf uw ambt neer te leggen, wanneer u in de wet een verkeerdheid ziet, òf wanneer u de wet voor juist houdt, mij de hardste straf op te leggen." [1])
Toen Gandhi uitgesproken had zeide de rechter o.a.: „Er bestaan in Indië heel weinig menschen, die het niet oprecht betreuren, dat de regeering niet in staat is, u in vrijheid te laten. Ik ben verplicht u tot zes jaar gevangenisstraf te veroordeelen, zou hier echter aan willen toevoegen, dat niemand zich gelukkiger zou voelen als ik, wanneer het voor de regeering door de verdere ontwikkeling der gebeurtenissen mogelijk werd, u reeds eerder uit uw gevangenschap te ontslaan." [2])
Zijn gevangenneming had geen opstand ten gevolge. Gandhi zelf had iedere betooging verboden.
Ofschoon vol diepe vereering voor den Mahatma, waren velen 't toch niet geheel met hem eens. Zij vonden de methode van Gandhi te zachtmoedig en te langzaam voerend naar het te bereiken doel. Onder C. R. Das vormde zich een nationalistische richting, die sneller het gewenschte doel, de onafhankelijkheid van Indië hoopte te bereiken. Terwijl Gandhi strikt had vastgehouden aan noncöoperatie en hij aan zijn volgelingen iedere bestuursfunctie verboden had, was C. R. Das van meening, dat de Indische nationalisten zooveel mogelijk bestuurszetels moesten zien te verkrijgen. Op deze wijze meende hij de onafhankelijkheid van Indië te verwerven.
Na zijn bevrijding uit de gevangenis trok Gandhi zich den eersten tijd uit het politieke leven terug om zich geheel te wijden aan de propaganda voor de inlandsche weefnijverheid door het spinnewiel. Hij bleef echter de hoogste en meest invloedrijke autoriteit in de beweging tegen Engeland. Zijn twee tijdschriften, Navajiran en Young India, bleven de voornaamste periodieken in de beweging.

---

[1]) Fülöp-Miller, „Lenin en Gandhi, Ned. Vert. P. v. Schilfgaarde. Uitg. Erven J. Bijleveld, Utrecht 1928.
[2]) Fülöp-Miller „„Lenin en Gandhi". Nederl. vertaling pag. 263.

Een bijzondere wending nam de nationalistische actie op het Nationaal Al-Indisch Congres, omstreeks Kerstmis 1927. Onder de leiding van jongere nationalisten, vooral van J. L. Nehrus, nam de beweging een meer radicale houding aan. Ondanks den aanvankelijken tegenstand van Gandhi verklaarde het Congres, dat het doel van het Indische volk moet zijn „de volledige nationale onafhankelijkheid met verbreking van alle banden, die Indië met Engeland verbonden."

Tot dan had Gandhi en Motilal Nehru tot doel den Dominion-status gesteld. De jongeren wilden hiervan niet weten. Zij gingen verder en eischten volkomen onafhankelijkheid.

Omdat de Engelsche regeering blijkbaar ook niet van plan was om den Dominion-status te verleenen en waarschijnlijk ook, omdat Gandhi begreep, dat de jongere nationalisten zijn leiding niet meer zouden aannemen, zoo hij zijn nationalistische wenschen beperkte tot Dominion-status, sloot hij zich bij hen aan en eischte ook hij volledige en volkomen onafhankelijkheid.

Onder den aandrang van de nationalisten werd door Lord Birkenhead, minister van Koloniën, een commissie van 7 leden ingesteld onder leiding van Sir John Simson om het Britsche Parlement de veranderingen aan te geven, welke in de verhouding van het moederland tot Indië volgens hen gewenscht waren. Bijzonder zou het onderzoek gaan over de vraag of het Indische volk al dan niet in staat zou zijn tot zelfbestuur. Ook dit werd wederom een reden tot ontevredenheid, daar de 7 leden van deze commissie alle Engelschen waren en geen enkele vertegenwoordiger uit Indië in deze commissie werd opgenomen. Men had niets tegen den persoon van Sir John Simson, die in Indië een vrij geziene figuur is. Het stelde alleen te leur, dat in een commissie welke rapport zou brengen over hun eigen toekomstig bestuursstelsel, uitsluitend Britsche commissieleden benoemd werden. De reden, die hiervoor door Lord Birkenhead werd aangegeven, was, dat er zooveel onderling vijandige groepen in Indië waren, dat het onmogelijk was om eenige Indiërs hiervoor uit te kiezen.

Het rapport zelf geeft blijk, dat de leden van deze commissie zich niet voldoende op de hoogte gesteld hebben van al datgene, wat in Indië leeft.

Het Stimson-rapport meent, dat het voor Hindostan het allerbeste is een federatie van Indische staten te vormen, zelfregeerend voor

wat hun binnenlandsche zaken betreft, doch onderworpen aan de centrale regeering, inzake muntwezen, verkeerswezen, buitenlandsche betrekkingen en militaire verdediging. Het Al-Indisch Congres en Gandhi wilden echter meer. Op het Congres omstreeks Kerstmis 1929 werd door den jongen leider Jawharial Nehroe gesproken over absolute onafhankelijkheid en volledige bevrijding van de Britsche heerschappij. Gandhi onderstreepte deze woorden. Ook hij eischte nu een volledige afscheiding van Engeland. Kort hierna richtte hij zich tot den onderkoning met een open brief, waarin hij, alvorens over te gaan tot maatregelen van verzet tegen het Britsche bewind, den onderkoning nogmaals dringend verzocht om op vreedzame wijze tot overeenstemming te komen. Tevens kondigde hij aan, dat, indien zijn memorandum geen bevredigend resultaat zou opleveren, men met een actie, voornamelijk tegen den zoutaccijns, zou beginnen. Het had geen resultaat. Men ging dus over tot de actie tegen den zoutaccijns. Gandhi en vele van zijn volgelingen werden gevangen genomen. Tienduizenden waren er echter om hun open plaatsen te vervullen.
Op verzoek van Sir John Simson werd door den minister-president Macdonald een Ronde-Tafel-Conferentie bijeengeroepen ter bespreking van de indische aangelegenheden. De leiders van alle politieke en staatkundige groepen der Indische bevolking werden opgeroepen om te Londen als het ware op voet van gelijkheid te komen spreken over de toekomstige verhouding tusschen overheerscher en overheerschten. De voornaamste groep echter, de Congrespartij, hield zich afzijdig. Hiermede scheen de mislukking van de Conferentie tevoren reeds vast te staan.
Al de Oosterlingen welke op de 1ste Ronde-Tafel-Conferentie bijeen waren, eischten Dominion-status en verantwoordelijkheid in Dehli. De stemming scheen ten gunste van de Indische eischen te zijn. Vrij voldaan gingen de leden der Ronde-Tafel-Conferentie naar Indië terug. Alle hoop was nu gevestigd op de Congrespartij. Zou deze onverbiddelijk iedere onderhandeling willen uitsluiten, dan waren alle besprekingen tevergeefs geweest. De Britsche Onderkoning, Lord Irwin, nam een indrukwekkenden maatregel. Hij liet Gandhi en vele Congresleiders, die de een na den ander in de gevangenis waren opgesloten wegens de actie tegen den zoutaccijns, vrij. Gandhi liet zich hierdoor niet afleiden, maar bleef bij zijn eischen: vrijlating van alle politieke gevangenen, opheffing van het zout-

monopolie, teruggave van inbeslaggenomen goederen, toelating van de Congrespartij als wettige organisatie, het toestaan van posten voor drankwinkels, een openbaar onderzoek naar het optreden van de politie tegen de bevolking bij het onderdrukken van onafhankelijkheidsbetoogingen. De klove bleek onoverbrugbaar.
Toen noodigde Lord Irwin Gandhi persoonlijk uit om met hem te onderhandelen. Dit scheen de eenigste weg om ooit tot een vergelijk te komen. Men kwam tot gedeeltelijke overeenstemming. Den 4den Maart 1931 werd het gesloten accoord officieel bevestigd. Het executief Comité van de Indische Congrespartij keurde eenstemmig het accoord tusschen den Onderkoning en Gandhi goed. Het ophouden der burgerlijke ongehoorzaamheid werd beloofd. De Onderkoning moest daartegenover verschillende concessies doen. Het maken van zout, dat steeds een monopolie van den staat was, werd aan de bewoners der kuststreken toegestaan. Het wegens belasting-weigeren in beslag genomen land werd teruggegeven. Het vreedzaam posten voor winkels, waar volgens de nationalisten voor Indie schadelijke artikelen werden verkocht, werd toegestaan.
Zoo waren de voorwaarden vervuld, die de vertegenwoordiging der Congrespartij op de tweede Ronde-Tafel-Conferentie met als afgevaardigde Gandhi, mogelijk maakten. Volgens de nationalisten zouden de Engelschen geregeld inbreuk gemaakt hebben op de tusschen Lord Irwin en Gandhi gesloten overeenkomst, zoodat men op 13 Aug. 1931 aanvankelijk nog door het Congres werd besloten om niet deel te nemen aan de Conferentie en Gandhi, die den meesten invloed zou kunnen uitoefenen op een bevredigende oplossing, ook niet op de 2e Ronde-Tafel-Conferentie te Londen zou verschijnen. Op het laatste moment kwam men tot overeenstemming en Gandhi stak opnieuw de zee over, nu om de volledige onafhankelijkheid van zijn volk te eischen.
En men behoeft werkelijk geen profeet te zijn om te zeggen, dat de Engelsche regeering vele en diep-ingrijpende concessies zal doen aan de nationalisten en wellicht zal zij meenen dat het eenige middel, om nog invloed in Indië te blijven behouden, thans is hierin toe te geven, dat Indië onafhankelijk wordt van Engeland. Mocht het zijn dat deze Conferentie geen succes heeft, dan zal dit een hernieuwde strijd beteekenen, die èn voor Indië èn voor Engeland ontzettende offers zal eischen, mits men niet van beide kanten tot het juiste inzicht in de wederkeerige verhouding zal komen.

Wanneer Indië in feite losgelaten zal worden door Engeland, ziet de toekomst van Indië er donker uit. Zal er geen hevige strijd ontbranden tusschen Hindoes en Mohammedanen, die steeds elkander hebben bestreden? Zullen ook de vele Vorsten, die steeds onderling in twist met elkander zijn, mede het land niet in nood brengen? Daarbij is het gevaar groot dat door deze onlusten de communistische beweging zal groeien. Verdeeldheid en onderlingen strijd zullen de communisten weten uit te buiten ten voordeele van zich zelven. Hulp vinden zij in het arbeidersproletariaat, hetwelk zich in de Indische millioenen-steden opeenhoopt. Ook de armelijke en weinig onderlegde boerenbevolking zal bij gestadige bewerking met communistische ideeën gemakkelijk overgehaald kunnen worden tot een communistische beweging. Zij lijden voortdurend armoede; hij, die geluk en rijkdom predikt, vindt spoedig aanhang bij een armelijke bevolking, welke, materiëel genomen, niets te verliezen heeft.

Het voornaamste dat Europa aan dit volk, dat één zesde der wereldbevolking uitmaakt, kon brengen was de verheffing van het zedelijk en godsdienstig peil der bevolking.
Engeland heeft hard geprofiteerd van de rijkdommen, welke Indië bezit. In ruil daarvoor heeft het vele materiëele weldaden gebracht, maar zooals René Grousset zeide heeft daarbij de Engelschman, ofschoon lezer van den Bijbel, vergeten, dat de mensch niet van brood alleen leeft, maar hij voor alles hoogere waarden noodig heeft. „Lecteur assidu de la Bible, il avait cependant oublié que l'homme ne vit pas seulement de pain — ni même, d'hygiène physique et morale, — mais aussi d'idées et d'espérances." [1])
Het hoogste, dat gegeven kon worden was de christelijke godsdienst. En de uitbreiding van het ware geloof is niet slechts verwaarloosd, maar positief tegengewerkt. In vele Engelsche proclamaties werd uitdrukkelijk verklaard, dat den Europeaan iedere inmenging in den godsdienst en iedere christelijke missioneering verboden was. Niet slechts werd de christelijke missioneering niet beschermd, doch deze werd positief tegengewerkt. De christenen werden zelfs bij de overige bevolking ten achter gesteld. Zoo werden zij bv. buiten alle officieele ambten gehouden. Pas in 1852 kregen de nieuw-bekeerde christenen gelijke rechten met de Hindoes en Mohammedanen.

[1]) René Grousset, „Le réveil de l'Asie", pag. 114; 7e Ed. Plon, Paris 1924.

Ondanks de tegenwerkende bepalingen van engelsche machthebbers en de vele andere moeilijkheden, die overwonnen moesten worden, werd er door zendelingen en missionarissen het christelijk geloof gepredikt.
Na vier eeuwen missiearbeid is het getal christenen miniem te noemen. Bij de volkstelling in 1921 werd de bevolking van Indië gesteld op 319.000.000 menschen. In het geheel zijn er op deze geweldige massa 4.754.000 christenen, waaronder 2.247.000 katholieken. Tot dit aantal christenen behoort nog een groot gedeelte tot de Christenen van den Syro-Malabaanschen ritus, welke de missionarissen in het begin der 16e eeuw terugvonden, en een aanzienlijk aantal Europeanen.
Met de tegenwoordige missiemethoden blijken de Mohammedanen zeer moeilijk te bekeeren. De Hindoes echter zijn wel zeer verdraagzaam ten opzichte van den christelijken godsdienst, doch zijn blijkbaar moeilijk te bewegen om van hun eigen syncretischen godsdienst afstand te doen. De bekeering tot het Katholicisme beperkt zich hoofdzakelijk tot de laagste klassen der bevolking, de „untouchables", welke bij een overgang tot het Katholicisme, uit materieel oogpunt beschouwd, niets te verliezen hebben, maar integendeel veel te winnen hebben. Het kastenstelsel schijnt thans nog een bijna onoverkomelijke hindernis om hen, welke niet tot de pariahs behooren, tot het Katholicisme te bekeeren.
Door velen werd de invloed en beteekenis van Gandhi voor de missioneering en de bekeering van het Indische volk tot den christelijken godsdienst sterk overdreven. Gandhi koestert een hooge vereering voor Christus. Herhaaldelijk maakte hij gebruik van woorden, die Christus eens gesproken heeft. Men meende, dat Gandhi wel over zou gaan tot het Christendom. Hij wilde echter van de bekeeringspogingen, die vrienden in het werk stelden, niets weten. Hij geloofde wel niet, dat het Hindoeïsme op zich beschouwd meer waarheid bevatte als het Christendom, voor hem persoonlijk echter kwam het Hindoeïsme het beste met zijn gemoed overeen. „Mijn geloof biedt mij alles, wat ik noodig heb voor mijn innerlijke ontplooiing, want het leert mij bidden. Ik bid echter ook, dat ieder ander zich in zijn eigen godsdienst tot de volheid van zijn wezen moge ontvouwen: dat de Christen een betere Christen, de Mohammedaan een betere Mohammedaan moge worden. Ik ben overtuigd, dat God eenmaal slechts vragen zal, wat wij zijn en wat wij doen,

niet echter naar den vorm welken wij aan ons zijn en aan ons doen geven." [1])

Een specifiek Indisch kenmerk is het syncretisme, de verdraagzaamheid op godsdienstig gebied, welke er niet tegen opziet om andere goden in het eigen goden-pantheon op te nemen. „Indië heeft altijd in hooge mate het talent bezeten zich iets nieuws toe te eigenen, maar het heeft niet de gave het oude van zich af te werpen. Alles waarmee het in aanraking kwam, heeft het in zich opgenomen, maar het heeft zich van weinig losgemaakt en daardoor is het leven overladen en belemmerd. Het is even noodzakelijk van iets afstand te kunnen doen als iets in zich op te nemen" [2]) wat Gandhi kenmerkt en wat hem er toe brengt om Christus op gelijke hoogte te plaatsen als de Indische Leeraars. Men moet daarom het herhaaldelijk lofprijzend spreken over Christus niet overschatten, doch het moet tot waakzaamheid wekken. Wij kunnen niet dulden dat men Christus gelijkstelt met welke persoonlijkheid ook, noch kunnen wij toelaten, dat het Christendom mede opgenomen wordt in het syncretische Hindoeïsme. De waarheid is met de onwaarheid eenmaal niet vereenigbaar.

Wanneer wij in onze beperktheid van zien en denken over de toekomst der bekeeringsactie oordeelen, moeten wij tot de gevolgtrekking komen, dat in Hindostan een aanzienlijke bekeering tot het Katholicisme in de huidige omstandigheden uitgesloten is; toch blijft het mogelijk dat in dezen tijd van overgang in Indië wellicht de zaden reeds kiemen, die opgroeiend en bloeiend eens het heil van Indië zullen uitmaken.

---

[1]) Fülöp-Miller, „Lenin en Gandhi", pag. 226, 227. Nederl. Vert. P. v. Schilfgaarde. Uitg.: Erven J. Bijleveld, Utrecht 1928.
[2]) E. Stanley Jones, „Langs den Indischen Heirweg". Ned. Vert. Joh. E. Kuyper. Achtste druk. pag. 44, 45. Uitg.: H. J. Paris, Amsterdam 1931.

CHINA. De Chineesche draak is ontwaakt! Gewichtige veranderingen hebben in de allerlaatste jaren plaats gehad in de verhouding tot de overheerschende mogendheden. De Chineesche nationalisten dulden geen buitenlandsche overheersching meer.
De Europeesche mogendheden hadden in de negentiende eeuw door veel intriges China onder haar macht weten te krijgen. China poogde zich geheel af te sluiten van de overige wereld. De Europeesche machten duldden dit niet en poogden op velerlei wijzen China binnen te dringen. De Chineesche opium-oorlogen eindigden met Engelsche machtsvorming in China. Hongkong ontving het in bezit en tevens verkreeg Engeland het recht om in verschillende plaatsen consuls aan te stellen. Kort daarop ontvingen de Europeesche nederzettingen het recht van exterritorialiteit. Deze kleine gebieden waren van groote beteekenis voor de verdere machtsvorming. Het vormden afzonderlijke staatjes in het Chineesche rijk. Deze stonden geheel onder de Europeesche invloedsfeer. Aan de Chineezen was de toetreding tot verschillende gedeelten zelfs verboden.
De Europeesche landen betwistten elkander onderling de Chineesche gebieden. In naam van het Europeesche evenwicht werden belangrijke gebieden in bezit genomen. Frankrijk nam bezit van Annam, dat tot dan toe onder China stond. Duitschland maakte zich meester van Kiautschoe. Rusland verkreeg overwegenden invloed in Manschoerije en in Liaotong; Engeland kreeg verschillende havens en kuststreken, welke uit strategisch oogpunt allerbelangrijkst waren.
Zoo werd China „als een meloen in stukjes gesneden". Dit alles moest wel de eenigszins nationaal voelenden onder het Chineesche volk prikkelen. Zij waren gering in aantal, doch vereenigden zich om gezamenlijk op te treden tegen de versjachering van China onder Europeesche mogendheden. Zij wisten den jongen keizer Kwangsi voor hun ideeën te winnen. Tegengewerkt werden zij door de keizerin-weduwe Tzhe-sji. Zij wist zelf het bestuur in handen te krijgen, nadat zij den keizer zwakzinnig had doen verklaren. Ver-

schillende leiders van de moderne nationale beweging liet zij ter dood brengen.
De afkeer tegen de vreemdelingen groeide onder een klein aantal menschen. Het gezelschap van de rechtvaardige vuist, de Boksers, achtte ieder gewelddadig optreden tegen den blanken overheerscher geoorloofd. Zij begonnen in het openbaar de blanken te achtervolgen. Het ging echter, zooals het nogal eens wordt voorgesteld, niet op de eerste plaats tegen de christenen, maar tegen een-ieder, die niet tot de chineesche bevolking behoorde. Spoedig landden de legers der verschillende mogendheden om hun belangen in China te verdedigen. Acht vreemde mogendheden vereenigden zich om de Chineezen te bedwingen. Zij overwonnen en lieten hun overmacht degelijk gevoelen. China werd veroordeeld tot een zoo groote schadevergoeding aan de buitenlandsche mogendheden, dat het land grootendeels onder de financieele contrôle der overheerschers kwam. De politieke overheersching werd op deze wijze bestendigd en vergroot.
Nationalisten zijn door niets meer te weerhouden, wanneer zij tot het bewustzijn van het goed-recht van hun actie gekomen zijn. Zij begrepen echter, dat China niet eerder tegen overheersching van buitenlandsche mogendheden zou gevrijwaard zijn, voordat de overheerschende dynastie der Mandschoes gevallen was. Het was Soen-Yat-Sen, die vooral den val der Mandschoes bewerkte. Hij is de leidende figuur en het middelpunt van de nationale beweging. Zijn opleiding ontving hij aan Hoogescholen in Amerika, Londen en Parijs. De Europeesche denkbeelden van vrijheid, gelijkheid en broederschap, zou hij toepassen op de verhouding van China tot de Europeesche mogendheden. Voor alles moesten echter de Mandschoes verjaagd worden welke volgens Soen-Yat-Sen de grootste hinderpaal was voor de ontwaking van Azië. Hij richtte een eigen partij op, de Kwo-min-tang, welke tesamen met bestaande geheime genootschappen, die tot doel hadden den val der Mandschoes, de Mandschoe-dynastie ondermijnde.
Hij bereikte binnen korten tijd zijn doel. De Mandschoe-dynastie werd vervallen verklaard. Soen-Yat-Sen werd benoemd tot voorloopig president van de nieuwe Chineesche republiek. Om de tegenwerking, welke hij van sommige zijden ontving en tevens om zich geheel aan de propaganda van zijn vooruitstrevende ideeën te kunnen geven, deed hij afstand ten gunste van Yan-Sji-Kai. Deze

trachtte het keizerschap voor zich te verwerven en toen hij dit door de tegenwerking van de Kwo-min-tang niet kon volhouden, zelfmoordde hij zich. Anarchie was daarvan het gevolg.
Het nationalisme echter groeide. De verdeeldheid van de Europeesche machten in den wereldoorlog en vooral haar houding bij de vredesonderhandelingen ten opzichte van China, waarbij men onwillig bleek om het eiland Tsingtau terug te geven, wekten den nationalistischen haat op. Volksbetoogingen werden gehouden onder leiding van de studenten.
Zij eischten volledige vrijheid en onafhankelijkheid.
„What we demand.
We demand recall of Britisch consuls in Shanghai and Hankow.
We demand the punishment of the culprits.
We demand the indemnity of the victims.
We demand abolition of the mixed court.
We demand the return of the English and Japanese concessions.
We demand tariff autonomy.
We demand abolition of all unequal treaties." [1])
Zoo stond op de plakkaten geschreven, welke de studenten der Peking National Normal University ronddroegen.
Van deze heftige nationale onlusten wist Sowjet-Rusland handig gebruik te maken. Prof. Duyvendak plaatst in zijn boek: „China tegen de Westerkim" boven het hoofdstuk, waar hij den Sowjet-invloed in China bespreekt den titel: „De roode lijmstok". Deze woorden teekenen zeer goed de actie van Sowjet-Rusland om invloed en macht te verwerven in China. Door vele, schijnbaar belangelooze tegemoetkomingen, trachtte men het Chineesche volk voor zich te winnen. Sowjet-Rusland deed afstand van zijn exterritoriale rechten, en van de Bokserschadeloosstelling; zij eischen met de Chineesche nationalisten afschaffing van alle ongelijke verdragen en spraken met afschuw over het Europeesch imperialisme.
Zeer velen lieten zich beïnvloeden en meenden hierdoor in Rusland een waren, welmeenenden vriend gevonden te hebben. China zag niet of wilde niet inzien, dat de afstand, welke Rusland van eenige rechten deed, welbegrepen eigenbelang was. Op meesterlijke wijze wist Karachan te komen tot een Russisch-Chineesche overeenkomst,

---

[1]) Dr. J. J. L. Duyvendak, „China tegen de Westerkim". Plaat XXIII. Uitg.: F. Bohn, Haarlem 1927.

waarbij Rusland afstand deed van eenige rechten en China geholpen zou worden in de actie tegen de imperialistische mogendheden. Het Russische gezantschapsgebouw werd weer bewoond en gemaakt tot een middelpunt van communistische propaganda in China. Den dag, waarop voor het eerst het roode vaandel op het gezantschapsgebouw geheschen werd, hield Karachan een gloedvolle redevoering, waarin hij o.a. zeide: „Het hijschen van de roode vlag beteekent.... dat de dag der bevrijding van de geheele wereld nadert. Deze vlag is het symbool van de vrijheid en onafhankelijkheid van allen en moet daarom bijzonder dierbaar zijn aan de onderdrukte volkeren van Azië, die meer lijden dan anderen.... Voor China is zij het teeken der vriendschap met haar eenigsten belangeloozen bondgenoot. Omringd als het is door vijanden en gevaren, zal het tenminste voortaan niet meer alleen staan. Hoeveel het ook geleden heeft door de overmacht van zelfzuchtige en hebzuchtige mogendheden, China, met zijn hoogstaande beschaving, zal er zeker te zijner tijd in slagen de binnenlandsche rust te herstellen door de buitenlandsche overheersching te doen verdwijnen. Maakt u niet bezorgd over uw zwakte van thans. Ook wij waren eens zwak als gij, maar hebben de overwinning behaald door eenheid onder de roode vlag. Neemt daarom de roode vlag als symbool van uw worsteling voor de vrijheid. De laatste dag van het imperialisme nadert. Het zal geen weerstand kunnen bieden aan de door de Sowjets tot stand gebrachte eenheid van alle onderdrukte volkeren, waarin gij, vierhonderd millioen Chineezen, de voornaamste plaats inneemt. Tezamen zullen wij het graf delven van het imperialisme." [1])
En Tchitcherin schreef bij deze gelegenheid: „De ontwaking der Oosterlingen, hun strijd tegen het harde imperialisme gaat onweerstaanbaar en zeker vooruit. De naam van Lenin is de meest-populaire in het verre Oosten. De republiek der Sowjets is de toegewijde vriend van China. Hunne volkeren gaan hand in hand, steunend voortdurend op elkaar."
De communistische actie onder Karachan en Borodin had succes. Bijzonder groot werd de toenadering met de Russen, toen deze Soen-Yat-Sen en daarmede zijn partij, de Kwo-min-tang, welke de voortzetting was van de revolutionaire partij in de laatste jaren der Mandschoe-dynastie, voor zich wisten te winnen. Communist, in

[1]) Wieger, „Chine Moderne" V, pag. 190. Aangehaald door Prof. Duyvendak „China", pag. 264.

den zin, waarin wij dat verstaan, was Soen-Yat-Sen niet. Uit zijn leer blijkt, dat hij het niet eens is met de communistische opvattingen. Hij verzet zich in zijn leer „over de drie volksbeginselen", tegen Marx en tegen het bolschewistisch communisme. Veel bewonderde hij echter in de revolutionaire ontwikkeling van Rusland. Bovendien moest hij wel door zijn „drievoudige leer voor het volk" en door zijn strijd tegen imperialisme en kapitalisme, sympathiek gestemd zijn tegenover de Sowjets, welke zeiden te strijden voor de onafhankelijkheid der volkeren en de verheffing van het volk.
Zoolang Soen-Yat-Sen leefde stond hij in nauwe relatie met de Sowjets.
In een politiek testament zeide Soen-Yat-Sen vaarwel „aan de Unie der vrije republieken, die gesticht was door den onsterfelijken Lenin" en gelastte den Kwo-min-tang om steeds in nauw contakt met Sowjet-Rusland te blijven en drukte de verwachting uit, dat de Sowjet-Unie het machtige en vrije China steeds zou kunnen begroeten als zijn vriend en bondgenoot. Het scheen wel of dit bondgenootschap nog meer verwezenlijkt zou worden. De Kwo-mintang regeering zocht nog nauwer contact met de Sowjets. Alles gebeurde op z'n russisch. Russische officieren drilden het Chineesche leger, dat vanuit Rusland voorzien werd van krijgswerktuigen. Rusland werd het voorbeeld voor alles. Zelfs de kleeding der stakersposten was russisch, nl. kiel en gordel. De Sowjets hadden intusschen een prachtige gelegenheid om hun grootsten vijand van het Westen, de Engelschen uit China te weren en zelf de heerschappij in China te verwerven. Er waren echter toen ook Chineesche leiders, die de Russische plannen doorschouwden. Gaarne had men gebruik gemaakt van de Russische hulp om de imperialistische overheersching van zich af te werpen. Men wenschte echter niet onder een nieuw imperialistisch juk nl. van Rusland te komen. Tsjiang-Kai-Sjek, de meest machtige der vele generaals trachtte zich los te maken van de Russen. Wel wilde hij Russische hulp, mits men hem de leiding gaf. Dit gaf aanleiding tot groote ontevredenheid van de zijde der Sowjets. De zoon van Tsjiang-Kai-Sjek, student te Moskou, stuurde naar zijn vader een brief, geïnspireerd door zijn Russische leermeesters, waarin stond: „Uw zoon erkent niets anders als de revolutie; daarom ben ik je zoon niet meer en ben jij mijn vijand.... Vergeet niet, dat het proletariaat onverzettelijk is tegenover jou; het proletariaat van de geheele wereld

kan niet nalaten je te straffen ... Je overwinningen zijn maar tijdelijk. Iederen dag bereidden de communisten je den oorlog en het zal me niet moeilijk zijn om je te treffen. Wij bestrijden de imperialisten en jij bent slechts hun handlanger. Het zal ons niet moeilijk zijn om je te verjagen en je ten val te brengen." [1])
Tsjiang-Kai-Sjek was een groot organisator, een groot staatsman en een groot veldheer. Onbetwist heerscher zou hij in China zijn, zoo de afgunst en omkoopbaarheid van de Chineesche generaals en het gestook van Sowjet-Rusland hem het bestuur niet lastig maakten. Heerschzucht en hebzucht is de drijfveer die vele Chineesche generaals er toe leidt om steeds elkaar de heerschappij te betwisten. Toch komen zij allen hierin overeen, dat ze de overheersching en inmenging in eigen zaken door buitenlandsche mogendheden niet meer dulden. Voor het overige zijn zij verdeeld, zeer veranderlijk en omkoopbaar.
Het was de afgunst van zijn generaals, welke Tsjiang-Kai-Sjek dwong om afstand te doen van zijn ambt. Tsjiang-Kai-Sjek had zijn overwinnende legers reeds gevoerd tot Shuchow, vanwaar hij verder hoopte op te trekken om Peking in te nemen, waar Tsjang-Tso-lin zich tot president over China wilde doen uitroepen. Door verraad van een onderbevelhebber verloor hij den slag bij Schuchow. Spoedig volgde een algeheele inzinking bij zijn troepen. Hierop legde Tsjiang-Kai-Sjek zijn veldheerschap neer en diende zijn ontslag in. Hij ging naar Japan en volgde vandaar met aandacht de gebeurtenissen.
Zooals te verwachten was, begonnen de generaals, die eenigen tijd eensgezind waren in hun houding tegenover Tsjiang-Kai-Sjek, nu elkaar te bevechten. Uitputting en hongersnood onder het Chineesche volk was van dit alles het gevolg. De oud-opperbevelhebber Tsjiang-Kai-Sjek wachtte rustig zijn tijd af. In Dec. 1928 huwde hij met May Ling, een jongere zuster van de weduwe van den „vader des vaderlands" Soen-Yat-Sen.
Zijn optreden imponeerde de Chineesche nationalisten. Na vele rumoerige bijeenkomsten van het „voorloopig comité der Kwo-min-tang" besloot men aan Tsjiang-Kai-Sjek opnieuw de leiding te geven. Hij nam het aan en begon met kracht op te treden tegen de vijandige generaals.

[1]) Dom. Ed. Neut O. S. B., „Bolchevisme russe et jeunesse chinoise", pag. 208 van „Les élites en pays de Mission". Ed.: Museum Lessiamum, Louvain 1927.

Tegenover het buitenland bleef Tsjiang-Kai-Sjek standvastig in zijn eisch van gelijkberechtigheid. Alleen op dezen grondslag wenschte hij met de buitenlandsche mogendheden te onderhandelen.
Hij duldde ook geen inmenging meer van Sowjet-Rusland, hetwelk tot uiting kwam in den strijd om den Oosterspoorweg, waarbij het verdrag van 1924 omtrent deze aangelegenheid door Rusland geschonden werd. In een redevoering tot zijn soldaten zeide hij: „De afschaffing der ongelijke verdragen en het tot stand brengen der nationale onafhankelijkheid vormen de belangrijkste punten van het program der chineesche revolutie. Iedere officier en iedere soldaat van het nationale leger behoort bereid te zijn, zijn leven op te offeren om deze revolutie te verwezelijken. De arrogante houding van Rusland jegens de Chineesche regeering mag niet over het hoofd gezien worden. Hoe zouden wij anders kunnen hoopen, ooit de ongelijke verdragen afgeschaft te krijgen en de ons toekomende plaats onder de naties te winnen? De Chineesche regeering is vastbesloten zich niet te laten vernederen. Wij koesteren geen veroveringsplannen. Wij wenschen geen oorlog met Rusland; wij willen slechts onze rechten verdedigen: Indien wij ons niet vereenigen in den strijd tegen het roode imperialisme, zal ons volk ten gronde gaan."

Ook van Japan duldde men geen inmenging. China wil eventueel gaarne met Japan samenwerken, zoo het gaat tegen de Westersche imperialisten, doch daarnaast blijft het eischen dat Japan er van afziet om overwegenden invloed te krijgen in eenig Chineesch gebied. Dit kwam bijzonder tot uiting, toen voor de buitenwereld op heftige wijze het reeds langdurige conflict tusschen China en Japan aangaande Mandsjoerije zich openbaarde. De Japanneezen, bezetten in de laatste maanden van 1931 verschillende strategisch belangrijke punten. Het aan grondstoffen zoo rijke Mandsjoerije biedt voor Japan, dat aan overbevolking lijdt, groote beloften. Daarom werd door Japan reeds sedert langen tijd gepoogd om hier invloed te verkrijgen. De Chineesche regeering duldt echter geen inmenging van Japan, ook niet in Mandsjoerije en trachtte daarom door velerlei belemmerende bepalingen dezen invloed te beknotten. Hoe de strijd om Mandsjoerije zich in de toekomst zal ontwikkelen is voor de geheele wereld van groote beteekenis.
Want niet alleen Japan, maar ook de Vereenigde Staten van Amerika en vooral Sowjet-Rusland pogen hier invloed en macht te verwerven.

Zoolang echter de Chineesche nationalisten het tegen de macht van hun vijanden zullen kunnen uithouden, zullen zij er geen oogenblik aan denken om aan andere mogendheden concessies in Mandsjoerije te doen.
Zoo duldt het nationalistische China geen overheersching meer door andere mogendheden. De nationale onafhankelijkheid, blijft door Tsjiang-Kai-Sjek als het hoogste goed nagestreefd.
Ook in de economie beginnen vele Chineezen een zelfstandige rol te spelen. De Chinees vertoont een doorzettingsvermogen, welke verrassend is. Banken richten zij op in alle groote steden van China en ook daarbuiten. Eigen fabrieken en eigen plantages beheeren zij. Wanneer dit honderd-millioenen-volk eens tot volledige zelfstandigheid komt, zal het een geweldigen invloed uitoefenen op het handelsverkeer. De Chineesche draak is binnen enkele jaren tot nationaal bewustzijn ontwaakt. Vrijheid en onafhankelijkheid is het doel, waar, bij onderlinge verdeeldheid der bevelhebbers, toch al de Chineesche machthebbers naar streven.

Van de hoogste beteekenis voor China is de moreele en godsdienstige richting, welke de bevolking zal inslaan.
De Westersche wetenschap, welke in de Chineesche onderwijsinrichtingen gegeven werd, heeft het moreele peil der bevolking niet bevorderd. De hoogere onderwijsinrichtingen blijken het middelpunt voor propaganda van communistische, atheïstische, democratische ideeën. De materialistische wetenschap werd de basis, waarop het hernieuwde leven in China had te steunen. Onder de leidende personen in het openbare leven van China verdwijnt het oude geloof. Zelfs de eerbied voor Confucius gaat snel achteruit. Democratie beteekent vrijheid, gelijkheid en onafhankelijkheid en dit is juist het tegendeel van hetgeen Confucius geleerd heeft. Professor Chen Tou Syau zegt in een artikel over Confucius: „Confucius leefde in den tijd van het foedaalwezen. Zijn moraal kan dan ook niet anders dan foedaal zijn. Zijn ceremoniebepalingen, zijn leer en zijn levenseischen kunnen niet anders dan foedaalwezen. Ook zijn politiek systeem was een feudalistische politiek. Welnu, alles wat feudaal is, let slechts op de eer, de macht van een klein gedeelte van het volk nl. van adel en vorsten en niet op dat van de massa. Zijn daarom in een modernen staat, waar de rechten van den mensch zoo naar voren zijn gekomen, deze moraal-

regels van Confucius en deze afhankelijkheid aan den adel, niet onduldbaar?" [1])

De revolutionaire en democratische geest moest afbreuk doen aan de oude tradities in het Chineesche rijk. De literaten-wijsgeeren regeerden tot nu toe het land. Zij waren verbonden met den Keizer, die als Zoon des Hemels het middelpunt van alles en allen uitmaakte. De keizer was de vader van het land. Hij was het die het contact bracht tusschen het menschelijke en het goddelijke. Aan den Zoon des Hemels was men onderdanig. Ook aan zijn ambtenaren, zoolang zij niet al te groote onrechtvaardigheid en wreedheid betrachtten.

De val der Mandsjoes, de intrede der Westersche ideeën van gelijkheid en vrijheid, bracht in dit alles een groote omwenteling, welke naar mate de kennis van deze ideeën tot grootere groepen van personen komt, een groote en ingrijpende verandering bracht. Al het oude, dat op eeuwenlange traditie berusste, werd verworpen. Slechts het nieuwe, het moderne had voor hen beteekenis. „Das Wort „Neu" tragen beinah alle die vielen, oft nur kurzlebigen Zeitschriften der Jugend, die in diesen Jahren entstehen, schon im Titel: „Das neue China, Der neue Student, Neue Menschen, Das neue Individuum, Die neue Gesellschaft, Die neue Kultur, Der neue Geist, Die neue Stimme, Das neue Lernen, Die neue Frau, Die neue Welt, Es gab tausend Fragen zu beantworten. Die „neuen" Zeitschriften brachten unzählige Artikel über „Fragen": die Frage der Familie, der Ehe, der Erziehung, des Konfuzianismus, der literarischen Revolution." [2])

Zonder eenigen schroom wordt al het oude onder de loupe van modern Westersche ideeën geplaatst. Bijna steeds komt de oude traditie in botsing met de moderne Westersche ideeën. Zonder eenigen eerbied wordt dan het oude verworpen en al het nieuwe hemelhoog verheven.

Zoo verdwijnt door de aanraking met Westersche denkbeelden al datgene, wat den Chinees eens stabiliteit voor zijn levenshouding gaf. En in de plaats daarvan komt bij velen slechts een fel chauvinisme, dat hun handelen regelt. De vereering van den nationalen held van

---

[1]) Long Kia sion, „Le mouvement sociale en Chine", pag. 105. Ed.: Rivière, Paris 1930.

[1]) Otto Mänchen-Helfen, „China". Verlag: Kaden und Comp., Dresden 1931.

China, Soen-Yat-Sen, moet de plaats vervullen van de vereering welke men vroeger voor hoogere wezens bezat.
Onophoudelijk geschieden er plechtigheden ter eere van Soen-Yat-Sen.
In scholen en openbare gebouwen wordt steeds een apart zaaltje ingericht, waar de afbeelding van Soen-Yat-Sen prijkt te midden van rijks- en handelsvlag. Plechtigheden worden hier wekelijks verricht ter eere van den nationalen held.
Door Tsjiang-Kai-Sjek werd het boek over „de drie volksbeginselen" van den redder des Vaderlands, Soen-Yat-Sen, in de hoogere onderwijsinrichtingen als voornaamste onderdeel van de examenstof verplichtend gesteld. En voor de lagere school werd een uittreksel van de drie volksbeginselen als een soort katechismus gegeven. De kinderen zijn verplicht om voor het portret van Soen-Yat-Sen herhaaldelijk hoofdbuigingen te doen. Zoo wil men van jongsaf aan de kinderen de hooge beteekenis van Soen-Yat-Sen voor de nationale vrijmaking inprenten en tevens hen het doel aangeven, waarnaar eenieder als naar het hoogste goed moet streven, nl. naar den roem en macht van China.

Het Christendom beteekent in China weinig. De regeeringen, die macht in China verworven hadden, dachten op de allerlaatste plaats er aan om medewerking te verleenen bij de uitbreiding van het christelijk geloof. Op de 490 millioen inwoners, welke China heeft, zijn in het geheel slechts 2.486.841 Katholieken. [1]) Het bekeeringswerk beperkt zich hoofdzakelijk tot de laagste klassen der bevolking. De Christelijke godsdienst oefent praktisch weinig of geen invloed uit op het leven der Chineezen.
Door de aanraking met Westersche wetenschap wordt de eigen godsdienstige wereld vernietigd zonder dat in de plaats hiervan iets anders komt, dat stabiliteit geeft aan hun handelen. Dit doet voor China vreezen.
Van groote beteekenis zal het zijn, hoe zich de leer van Soen-Yat-Sen in de toekomst zal ontwikkelen. Thans beroepen alle politieke partijen zich op de leer van Soen-Yat-Sen. Ook de communisten beweerden, dat deze leer grondslag was van al hun handelingen. Volgens den Apostolisch Delegaat Mgr. Constantini in een brief aan

[1]) „The China Year Book 1931", pag. 320. Ed: The North-China Daily News and Herald, Shanghai 1931.

den Sinoloog Pascal d'Elia S.J. zijn „in het drievoudig volksbeginsel vele goede dingen, in ieder geval geen kwade dingen en hangen zij min of meer samen of kunnen zij in overeenstemming gebracht worden met de christelijke sociologie (Rerum Novarum, Immortale Dei, Code Social)." [1])

Dat alles kan zijn, maar een onbevangen lezer, die het boek bestudeert en de toestanden in China kent, moet vreezen, dat dit alles in een verkeerde richting zal gaan. hetwelk groot nadeel en groote beroeringen onder het Chineesche volk tot gevolg zal hebben.

„De roode lijmstok" van het communisme kan gemakkelijk in de huidige omstandigheden de ideeën ten gunste van zich uitleggen en bij een verarmde bevolking moet het aantal volgelingen groot zijn. Het communisme is voor China een schrikbeeld, waarvan de realiteit niet denkbeeldig is. Door het verlies van religie, door de verarming van de boerenbevolking, door de uitputting van de bewoners, door de strijdende bandietengeneraals, door de omkoopbaarheid van het gezag, heeft het Communisme in China meer dan in eenig ander gebied in Azië, een mooie kans van slagen. Ontevredenheid en materialistische geaardheid is de beste bodem voor den communistischen kunstmest. Meer nog dan het platteland zijn de groote Chineesche steden rijp voor een bolsjewistische revolutie. Vandaar moet de roode bloedvlag gaan door de valleien en langs de bergen. Vandaar zal de Europeesche politiek en economie belaagd en vernietigd worden. Het is geen hersenschim, dat Rusland en China één groot front zullen maken onder leiding van Sowjet-Rusland. Geruimen tijd is China reeds „in de klauwen der rooden" [2]) geweest. Zij overheerschten het land. De Sowjets oefenden in China een beslissenden invloed uit.

De oppermacht is hun weer ontnomen, doch zij zullen alles in het werk stellen om in China de heerschappij weer te heroveren.

In den laatsten tijd zijn de Sowjets een nieuwe actie begonnen. Generaal Galen, de gewezen militaire adviseur der Sowjets bij de Chineesche regeering en Borodin, van wien eens de sowjet-propaganda over China uitging en die eens politiek adviseur was der Kanton-regeering in 1926, zijn opnieuw naar China gekomen.

Caveant consules!

---

[1]) Pascal d'Elia S.J., „Le triple Démisme de Suen Wen", pag. XIX. Imprimerie de T'Ou-Sè-Wè, Shanghai 1930.

[2]) Eug. Pick, „La Chine dans les griffes des rouges". Traduit par M. Egrory. Ed. Spes, Paris 1928.

JAPAN. In geen enkel Aziatisch gebied is de nationale opleving zoo verrassend snel in werking gegaan als in Japan. Nergens heeft de moderne ontwikkeling zich zoo vlug en met zooveel succes ontwikkeld als in het land der Rijzende Zon. Van een foeodaal, achterlijk land heeft het zich in een tweetal generaties ontwikkeld tot een der meest modern georganiseerde landen. Japan voelt zich nu in alles de gelijke en op velerlei gebied reeds de meerdere van de Europeesche mogendheden.

Merkwaardig is de geschiedenis der Japansche ontwaking, niet alleen om de snelle ontwikkeling van Japan tot grootmogendheid, maar ook om den invloed, die het gehad heeft op de ontwikkeling van de andere schijnbaar meer achterlijke Aziatische gebieden.

In de eerste helft der negentiende eeuw lag Japan nog geheel geïsoleerd. Iedere verbinding met het buitenland werd geweerd. Geheel Japan was voor vreemdelingen gesloten. Alleen werd op Deshima bij Nagasaki een beperkte buitenlandsche handel toegestaan aan de Holl. Oost-Indische Compagnie, en aan enkele Chineezen.

Den 15den Februari 1844 richtte Koning Willem II een eigenhandig geschreven brief aan den Shogoen met het verzoek de havens open te stellen voor den buitenlandschen handel.

In 1853 kwam de Amerikaansche vlootvoogd Perry en overhandigde een verzoekschrift tot opening der havens. Hij voegde er de mededeeling aan toe, dat hij het volgend jaar terug zou komen om het antwoord te vernemen. Mocht het verzoek geweigerd worden, dan zou er geweld gebruikt worden. Het leidde tot een verdrag met de Vereenigde Staten, waarbij twee havens voor den Amerikaanschen handel geopend werden. Een begin van buitenlandsche inmenging was toegestaan. De slimme Europeesche politici en economen wisten spoedig dezen invloed uit te breiden Met verschillende Europeesche mogendheden werden verdragen gesloten. Dit sluiten van verdragen met buitenlandsche machten was een oorzaak van hevige binnenlandsche beroeringen. Sedert langen tijd bezat de Shogoen de eigenlijke, uitvoerende macht, terwijl de Mikado in afzondering en vergetelheid in Kyoto leefde.

De keizer, afstammeling van de godin Amaterasu, was feitelijk alleen opperpriester en middelpunt van den nationalen godsdienst. Vele voornamen in het land waren het er niet mee eens, dat de macht van den Mikado zoo beperkt en de macht van den Shogoen zoo groot was. Doordat de Shogoen nu verdragen sloot met buitenlandsche mogendheden, verloor hij voor velen zijn beteekenis.
Van alle kanten werd er tegen den Shogoen geprotesteerd. En dit wel in zoo heftige mate, dat hij besloot afstand te doen van zijn macht.
Hij schreef (14 October 1867) een brief naar den Mikado, waarin hij o.a. het volgende zeide:
„Ofschoon ik dezelfde bestuursplichten (als mijn voorouders) waarneem, wordt toch over alle bestuursregelingen ontevredenheid betuigd. Dit wijt ik, ofschoon vernederend voor mijzelf, aan mijn eigen tekortkomingen en mijn eigen onbekwaamheid Bovendien kan gezien onze dagelijks toenemende moeilijkheden met vreemde natiën, onze buitenlandsche politiek niet goed geleid worden, indien niet uitgaande van één centrum, dat alle staatsmacht in zich vereenigt. Daarom zijn wij overtuigd, dat, indien het gezag door een reorganisatie van het huidige bestuursstelsel weer in handen van den troon gelegd, en alle staatszaken geleid worden door het Keizerlijk Hof, in overeenstemming met een onpartijdige nationale opinie, welke allen met hart en ziel vereenigt in de verdediging van het land, het zeker is, dat het keizerrijk in staat zal zijn op één lijn te staan met de andere natiën der aarde". [1])
De jonge keizer Moetsoehito (1867—1912) proclameerde het herstel van de oude keizerlijke heerschappij en de afschaffing van het Shogoenaat. De Shogoen en zijn aanhangers bleken het toch niet zoo geheel eens te zijn met dit besluit. Er waren nog vele schermutselingen, voordat de jonge Keizer de macht in handen had.
Het is Keizer Moetsoehito, welke Japan zooveel heil en voordeelen heeft gebracht. Hij was een geniaal mensch met een ver-vooruitzienden blik en met een krachtigen wil. Hij bracht de vele veranderingen aan, welke het mogelijk maakten dat Japan binnen korten tijd de grootmogendheid zou zijn, welke het thans is. Het is wonderlijk en indrukwekkend om te zien welke een kracht deze vorst bezat. Binnen korten tijd wist hij Japan in alle opzichten te moderniseeren,

---

[1]) J. B. van Heutz Jr., „Oost-Azië", pag. 41. Uitg.: Brusse, Rotterdam 1917.

en er van den anderen kant voor te zorgen, dat Japan politiek en economisch onafhankelijk kwam te staan van de buitenlandsche mogendheden.

Op elk gebied vroeg de Japanees onderricht aan den Europeaan. Zij lieten Europeanen komen. De betrekkingen werden goed betaald, zoodat vele blanken hun kennis en kunde in dienst stelden van Japan. En Japan nam datgene in zich op, wat dienstig en voordeelig was. Maar eenmaal in het bezit van die kennis, wist het zich te ontrukken aan de buitenlandsche inmenging en hulp. Het verzekerde zich zijn militaire onafhankelijkheid door het vormen van een eigen leger en vloot. Het zorgde voor een eigen industrie. Het wist al spoedig de ongelijke verdragen, die het gevolg waren van de capitulatie voor de mogendheden in de jaren 1857—1860, te doen intrekken. De vreemdeling was aanvankelijk onttrokken aan de rechtspraak der Japanneezen. Spoedig echter moesten zij hiervan afstand doen en werd iedere bevoorrechting van buitenlanders uitgesloten. Japan zocht ook economische en grootere politieke vrijheid en macht. Door het bezit van eenige gebieden in het vasteland zou Japan beter kunnen voorzien in de economische behoeften van het land en tevens zou het versterkte punten bezitten, die voordeelig konden zijn bij verdediging van eigen land tegen buitenlandsche aanvallen en een begin konden zijn van den invloed in het vasteland van Azië. Hieruit kwam de Japansch—Chineesche oorlog voort. Door vele oproeren werd Korea geteisterd. Het slappe en futlooze bestuur zag geen kans zelf in eigen gebied orde te brengen; het vroeg de hulp van China. Dit was tegen den zin van Japan. De Japanneezen wilden Korea onder zich brengen. Reeds nu toonden zij hun militaire kracht. Zij wisten de Chineezen te verslaan en zich meester te maken van Porth-Arthur, Wei-ha-Wei, de Pescadores-eilanden en Formosa. China vroeg om vrede. Den 17den April 1895 werd de vrede van Simonoseki gesloten. China stond aan Japan Formosa, de Pescadores-eilanden en een gedeelte van Mandsjoerije af. Bovendien betaalden ze een oorlogsschatting van 200 millioen täels. Vijf Chineesche havens moesten voor den Japanschen handel geopend worden.

Het toont de sterkte van Japan, maar van den anderen kant blijkt uit het verdere verloop, dat Japan zich toch nog niet opgewassen weet in militaire sterkte met de Europeesche mogendheden. Deze

zagen met tegenzin den komenden invloed van Japan. Vooral Rusland zag niet gaarne de machtsvorming van Japan in Mandsjoerije. Geholpen door Duitschland en Frankrijk wist Rusland door diplomatieke onderhandelingen Japan te dwingen afstand te doen van zijn veroveringen in Mandsjoerije.
Japan moest zich nog buigen. Het deed afstand van de bezittingen, waar het zoo hevig voor gestreden had. Alleen Formosa hield het over van de overwinning.
Van nu af zal Japan nog intensiever werken aan den opbouw van het land, aan de uitbreiding en versterking van leger en vloot; eens zou de dag van afrekening komen met het Kozakkenland, dat het waagde zich te mengen in de japanneesch-chineesche onderhandelingen. Nog verbitterder werden de Japanneezen door het feit, dat de Groot-machten, die eerst China bijstonden om te voorkomen, dat verschillende gebieden in het bezit van Japan kwamen, nu zelf deze gebieden onder elkaar verdeelden en in bezit namen.
De Japanneezen werden zich meer en meer bewust. Het nationale gevoel verlevendigde zich.
In de laatste jaren had Japan in alles Europa nagevolgd: in kleeding, in levenswijze, in denken en handelen. En dit wel in zoo sterke mate, dat alles wat door de Japansche traditie was overgeleverd, werd bespot en veracht. Men was verblind voor de eigen schoone traditie en gebruiken. Prof. Bälz, een Duitscher, die ook op de ontwikkeling van Japan grooten invloed had, schrijft in zijn dagboek, hoe men al het eigene verachtte en bijv. de Japanneezen het oude schoone Japansche zwaardvechten niet meer wilden beoefenen. Alleen toen Prof. Bälz zelf, professor in de medicijnen uit het Westen, les in het zwaardvechten nam, gingen de Japanneezen zelf hiertoe over, omdat wanneer een Westersche professor hierin zelf les ging nemen, het zwaardvechten in Westersche oogen onmogelijk als barbaarsch kon toeschijnen en dit hierom ook zeker niet nadeelig voor de gezondheid kon zijn. [1])
Wel nam men van de Westersche civilisatie veel over, maar men wist toch de Europeanen op een afstand te houden. Rusland had gedurende den Bokser-opstand talrijke troepen naar Mandsjoerije gebracht. Port-Arthur werd versterkt en door een spoorlijn naar Charbin met den grooten Siberischen spoorweg verbonden.

[1]) Prof. Bälz, „Das Leben eines deutschen Arztes im erwachenden Japan", pag. 89. Verlag J. Engelhorns, Stuttgart 1930.

Japan eischte, dat Rusland Mandsjoerije zou ontruimen. Dit werd niet alleen geweigerd, maar Rusland trachtte ook in Korea invloed te krijgen. Alle onderhandelingen tusschen beide mogendheden liepen op niets uit. De Russen wilden in niets toegeven; zij meenden dat het kleine Japan het nooit zou wagen op te treden tegen het groote, sterke Russische keizerrijk.
De toekomst zou het anders zien uitkomen. Ofschoon de oorlog nog niet formeel verklaard was, deden de Japansche torpedobooten een plotselingen aanval op de Russische schepen en brachten groote schade aan.
De Russen zagen nog steeds minachtend neer op de Japanneezen. Reeds spoedig echter zouden zij op hevige wijze de Japansche macht gevoelen. Den 1sten Mei behaalden de Japanneezen hun eerste belangrijke overwinning op de Russen bij de rivier de Jaloe. De Japanneezen streden met vurigheid en kracht. Voor hun was deze oorlog van een geweldige beteekenis. Het was voor hen een vergeldingstocht, welke eerherstel moest brengen aan den Mikado en tevens de voorwaarde was van de onafhankelijkheid en den bloei van Japan.
De Japanneezen landden op het schiereiland Liao-toeng en begonnen Porth-Arthur te belegeren. Na een beleg van acht maanden moesten de Russen capituleeren. Ook in Mandsjoerije behaalden de Japanneezen groote overwinningen. Vooral de slag bij Moekden (24 Febr. – 10 Maart 1905) gaf de Russen verliezen.
De grootste en uiteindelijke nederlaag werd Rusland op zee toegebracht. In den slag bij Tsoesjima (27 – 28 Mei 1905) behaalde de Japansche vloot een schitterende overwinning. Bijna de geheele Russische vloot werd vernietigd.
Een Westersche mogendheid moest aan Japan vrede vragen! Door Amerikaansche bemiddeling werd 5 Sept. 1905 te Portsmouth (U. S. A.) vrede gesloten. Door dit verdrag kwam het zuidelijk deel van Sachalin aan Japan. Al de rechten en concessies, die Rusland eertijds genoot in Porth-Arthur, Liao-toeng en het zuidelijk deel van Mandsjoerije gingen over aan Japan. Het protectoraat over Korea werd tevens toegestaan aan het land der Rijzende Zon.
Japan had een schitterende overwinning behaald. Het was, zooals we reeds vroeger zeiden, geen overwinning op Rusland alleen, maar het werd aangevoeld en beschouwd als een overwinning van een Aziatisch volk op het geheele Westen.

Ofschoon Engeland aanvankelijk met vreugde de nederlaag van Rusland in het Oosten zag, zou het zelf eens het hevigst de gevolgen van deze nederlaag gevoelen. Voor het Oosten beteekende deze oorlog ook een nederlaag van Engeland, dat nog steeds met zijn expansie-politiek in het Oosten meende kunnen doorgaan.
Den 29sten Juli 1912 stierf Mikado Moetsoehito na een regeering van 45 jaren. Hij is een hoogst merkwaardige en krachtige persoonlijkheid geweest. Hij was de man, die Japan van een ouden feudalistischen staat gemaakt heeft tot één der moderne wereldstaten; hij was het, die de politieke macht van Japan versterkt heeft en niet duldde, dat Westersche mogendheden Japan zouden regeeren. Ook hier blijkt wederom, dat een staat slechts tot bloei kan komen, zoo in één persoon alle macht vereenigd is, die alles voor zijn vaderland over heeft en zich niet behoeft te leiden van zijn doel door allerlei particuliere wenschen van mederegeerenden.
In 1914 brak de wereldoorlog uit, welke nieuwe voordeelen aan Japan zou brengen. Door den grooten oorlog komt voor Japan een mooie kans om den invloed in China te vergrooten. Japan begint met de Duitsche kolonie Kiao-Tsjau op te eischen „om ze eventueel aan China terug te geven". Tevens eischt Japan de verwijdering of ontwapening van alle Duitsche oorlogschepen in de Oost-Aziatische wateren. Toen Duitschland hierop niet wenschte in te gaan, verklaarde Japan den oorlog.
In troebel water is het goed visschen!
Het kon niet uitblijven of het moest Japan voordeelen brengen. Begin November maakte Japan zich meester van Kiao-Tsjau. In 1915 bezette het de Marianen en de Karolinen. De Europeesche mogendheden hadden geen gelegenheid om zich met Oost-Azië bezig te houden. Japan had daardoor vrije gelegenheid om ten koste van de Europeesche mogendheden invloed in China te verwerven.
De Japansche gezant in China overhandigde de Chineesche regeering een geschrift, waarin ver-gaande eischen aan China gesteld werden. Zoo werd als centrum van japanschen invloed Mandsjoerije, Schantoeng en Fukien opgeeischt. Alle concessies op politiek, economisch en militair gebied, welke in deze gebieden aan Duitschland gedaan waren, moesten overgaan aan Japan. Deze eischen moesten door China ingewilligd worden.
De Japanneezen mengden zich overigens met hun leger en vloot niet in den Wereldoorlog. Zonder veel te strijden, wisten zij echter

de voordeelen van een overwinnaar te verkrijgen. De uitvoer verviervoudigde zich wegens de vele vraag der oorlogvoerende mogendheden.
Het meest merkwaardige is echter dat, onmiddellijk nadat besloten was den oorlog te eindigen, Japan mede uitgenoodigd werd om de vredesbepalingen voor Europeesche staten te maken. Het land kreeg mede te beslissen over de nieuwe indeeling van de Europeesche landkaart. Zelf wisten zij bij de vredesonderhandelingen winst te behalen. Zoo bepaalt artikel 156 van het vredesverdrag van Versailles, dat al de rechten en privilegies, welke Duitschland eens in Shantoeng had op Japan zijn overgegaan.
Op het Congres werd ook ter behandeling door Japan voorgesteld de emigratie der Japanneezen naar Amerika en Australië. Verschillende scherpe bepalingen verhinderden de emigratie. Sedert 1900 was de emigratie elk jaar toegenomen. In 1900 waren er 24.000 Japaneezen in Amerika. In 1910 72.000. In 1919 reeds meer dan 105.000. Verschillende wetten werden er gemaakt, welke de emigratie tegenwerkten. Bovendien waren er hinderlijke en op de ongelijkheid der rassen steunende bepalingen, welke het den Japannees het verblijf in Amerika lastig en onmogelijk maakten. Ondanks de Gentlemen's Agreement, het verdrag, dat tusschen Amerika en Japan gesloten werd, waarbij Amerika schijnbaar concessies deed, werd toch een toename van de emigratie verhinderd. In Californië werden vele bepalingen gemaakt, die bewerkten, dat een Japannees moeilijk, slechts na langen tijd en na vele voorwaarden en eischen vervuld te hebben, land in eigendom kon verwerven.
Ofschoon Japan sterk op een bespreking hiervan aandrong, weigerden Amerika en Engeland iedere discussie. Japan probeerde nu door de Vergadering te doen erkennen het princiep van de gelijkheid der rassen op internationaal gebied. Ook dit stootte af op de tegenwerking van Amerika en Engeland. Men had de hulp van Japan in den wereldoorlog gewild; men stond toe, dat zij mede zouden spreken in het maken der vredesbepalingen; men dacht er echter niet over om het beginsel van „racial discrimation" op te heffen. De Japanneezen voelden dit als een vernedering en een minachting. In de jaren, die volgden, gaf dit aanleiding tot heftige conflicten. Het nationaal gevoel der Japanneezen verzette zich hiertegen. Telkenmale werd door Japan opheffing gevraagd van de

vele bepalingen, die de Japanneesche emigratie tegenwerkten. Japan had een te groote bevolking, welke in het eigen land niet datgene kon vinden, wat noodig is voor de vervulling van haar levensbehoeften. Emigratie was noodzakelijk. Maar in plaats van een verzachting van de bepalingen werden deze verscherpt. Den 25sten April 1924 stemde de Amerikaansche Senaat „viva voce" voor de uitsluiting van alle Japanneesche landverhuizers uit Californië. Op 1 Juli werd deze wet uitgebreid tot alle Oosterlingen en Negers. Verontwaardigd waren de Japanneezen omdat zij om hun huidskleur achter gesteld werden bij de blanken en op gelijke wijze behandeld werden als de Negers. Men beschouwde het niet als een Amerikaansch-Japansch conflict over een economisch vraagstuk, maar als een uiting van rassen-verwaandheid.
Amerika had reden voor deze emigratiebepalingen. Zoo zullen bijv. louter als gevolg van economische wetten de blanke arbeiders verdrongen worden door Japanneezen, die voor veel lager loonen hun diensten aanbieden. En zoo is het werkelijk niet denkbeeldig, dat bij een onbeperkt toestaan van emigratie de blanken zelf eens in verdrukking zullen komen. Ofschoon er dus redenen zijn, die het optreden van Amerika in deze emigratie-kwestie begrijpelijk maken, willen de Japanneezen hierin niets anders zien dan rassenverachting.
In Nov. 1921 werd de Conferentie van Washington geopend. Duidelijk spreekt uit het verloop der onderhandelingen de wensch van Engeland en Amerika om een einde te maken aan de verdere Japansche machtsuitbreiding in het Oosten. De vlootverhouding tusschen Amerika, Groot-Brittanië, Japan, Frankrijk en Italië werd er vastgelegd in een verhouding van 5 : 5 : 3 : 1½ : 1½. Japan werd wel beschouwd als de derde zeemogendheid, maar kreeg toch een minder beteekenenden invloed tegenover Amerika — Engeland. Plotseling bleken bovendien de mogendheden veel interesse en medelijden te hebben met China. Engeland en Amerika waren het er over eens, dat een eind moest gemaakt worden aan den sterken Japanneeschen invloed in China. Japan werd ter verantwoording geroepen over het optreden in Schantoeng. Engeland en Amerika bleken nu voor de onafhankelijkheid der aziatische volkeren zeer gevoelig te zijn. Japan moest beloven Schantoeng te verlaten.
Het vriendschapsverdrag tusschen Japan — Engeland werd opgeheven en in de plaats daarvan kwam een vaag verbond tusschen Engeland, Amerika, Japan en Frankrijk. Nadat Engeland eerst Japan

had gebruikt om op te treden tegen Duitschland en Rusland, werd, nu die hulp niet meer noodig was, het verbond verbroken.
Een vijftigtal jaren had Japan gewerkt om als gelijke met de geciviliseerde moderne groot-staten behandeld te worden. Thans bleek, dat de Groot Mogendheden deze gelijkheid niet duldden.
Kort tevoren was Japan geteisterd door een hevige aardbeving. Yokohama en Tokio lagen verwoest. Nu de hoofdstad en de voornaamste havenstad vernietigd waren, konden de Japanneezen er niet aan denken om met geweld op te treden. Had deze natuurramp niet plaats gevonden dan had het wellicht aanleiding geweest tot een oorlog; in ieder geval hadden de Japanneezen meer kracht achter hun woorden kunnen zetten.
In verbluffende snelheid is gearbeid om de verwoesting, door de natuurrampen aangebracht, te herstellen.
En na dit economisch herstel zal het met hernieuwden ijver er voor waken dat zijn positie van onafhankelijke wereldmacht nog meer versterkt wordt.
Japan heeft een vrij krachtig bestuur, dat alles, wat de nationale grootheid poogt tegen te houden, zal trachten te overwinnen.
De jonge, in 1928 gekroonde Keizer toont een krachtig bestuurder te zijn. Zijn vroeger regentschap en kennis van andere landen (hij is de eerste Mikado, die Europa bezocht) zullen hem helpen om te werken aan de verdere machtsuitbreiding van Japan.
Na deze geschiedkundige beschouwing kunnen we zonder overdrijving zeggen, dat al heeft Japan dan ook nog niet alle macht verkregen, welke het zich graag zou zien toegewezen, dit land toch een gelijkwaardige positie in het politieke leven inneemt als de andere groot-mogenheden van het blanke ras. Het is wonderbaar welk een groot aanpassingsvermogen Japan heeft gehad. Binnen een halve eeuw is het van een foedaal land, dat zich van het moderne leven afzonderde en dat ieder verkeer met het buitenland vermeed, een land geworden, dat door zijn activiteit vooraan staat in de rij der volkeren.

Van het hoogste gewicht is het te zien, hoe bij deze politieke bewustwording het gesteld is met den zedelijken en godsdienstigen toestand van het volk.
Het is duidelijk dat Japan in de politiek en in den handel een vooraanstaande plaats heeft weten te bemachtigen, maar voor

regeeringen en landen geldt ook het woord van Thomas à Kempis: „Wat baat het den mensch, wanneer hij de geheele wereld wint, maar schade lijdt aan zijn onsterfelijke ziel?" En daarom kan alleen dan in Japan naar waarheid van een bloei gesproken worden als het zedelijk bewustzijn en de godsdienstzin toenemen.
Met de moderniseering van Japan is echter ook de ongeloovige Westersche wijsbegeerte er doorgedrongen. De werken van Kant, Nietzsche, Schopenhauer en Marx zijn allen in het Japansch vertaald en worden door de studenten bestudeerd. En met deze werken uit Europa is ook het ongeloof over Japan gekomen.
De bolsjewistische ideeën nemen er in invloed toe.
Bijzonder vinden onder de studenten de communistische ideeën ingang.
Professor Shigeru Nakajima zegt:
„It must be said that the student attitude towards Christianity in recent years has been anything but favorable. Marxism is rampant among young people and „dialectic materialism" has become their sole creed. They look down upon Christianity as „the opium of the people" that blunts class consciousness and cools down the revolutionary spirit. While only a part of them are really active as communists, communism as a thought tendency has so thoroughly permeated their life, that only a few are completely outside its influence."[1])
Doordat Japan een overbevolking heeft en deze geen emplooi kan vinden in den landbouw, is men overgegaan tot industrialisatie met al de nadeelige gevolgen, die zich in het Westen vertoonen.
Theoretisch heeft Japan geen staatsgodsdienst. Feitelijk is dit het Shintoisme. Het Shintoisme heeft echter zeer veel van zijn invloed verloren. Het kon niet uitblijven, dat men bij de kennis, die het Westersche denken bracht, niet meer zou gelooven aan de velerlei bijgeloovigheden, die aan het Shintoisme verbonden zijn. Als godsdienst heeft het niet veel invloed meer, wel als uiting van het Japansch nationalisme. De regeering benut het Shintoisme om het nationaal gevoel levendig te houden.
Het Boeddhisme heeft niet meer de religieuse kracht, die het eens gehad heeft. Tempels en priesters zijn er nog in groote getale. Maar het Boeddhisme geeft geen nieuwe kracht meer aan het religieuse

[1]) „The Japan Mission Year Book". Ed. Kyo Bun Kwan, Ginza, Tokyo 1931.

leven. Moreel is het vervallen, wat alleen al hieruit blijkt dat de priesters de prostitutie, de groote kanker in Japan, toestaan en bij de tempels er zelfs bordeelen op na worden gehouden. Het Boeddhisme is verbrokkeld in velerlei sekten; van eenheid is geen sprake meer.

Het Confucianisme was niet zoozeer een godsdienst, als een leer, welke slechts het zedelijke leven van de familie en van de Natie regelde. Door deze leer wordt trouw ingeprent en hoogachting jegens ouders en leermeesters. De schoone omgangsvormen, de zelfbeheersching, het veelgeroemde japansche lachen zijn vruchten van het Confucianisme. Het heeft de omgangsvormen verbeterd en verfijnd; aan de ziel kan dit op het aardsche gerichte opvoedingssysteem weinig geven.

Door de moderne invloeden is het geestelijk leven bij velen uiteengerukt. Het ongeloof neemt, vooral onder de studenten aan de hoogere onderwijsinrichtingen, toe. De studenten, die aan Europeesche en Amerikaansche Universiteiten gestudeerd hebben zijn de bedervers van de volksreligiositeit. Al de moderne dwaasheden en al het moderne verderf als sceptisme, eclectisme, relativisme, atheïsme, materialisme, parlementarisme, nivelleering van alle waarden en communisme vinden bij hen aanhang.

De grootsten van het land zijn atheïst. Vorst Ito, die in Japan als de nationale held vereerd wordt, zegt: „Ik houd den godsdienst voor iets overbodigs in het leven van een volk. Wetenschap staat ver boven bijgeloof, maar wat is godsdienst, Christendom en Boeddhisme anders dan bijgeloof en zoo de bron van nationale zwakte. Ik kan de bijna algemeene neiging van Japan tot vrijdenkerij en atheïsme niet betreuren, daar ik dit niet als een gevaar voor de menschelijke samenleving beschouw."

Groote rampen zullen over Japan komen, zoo het niet terugkeert van den weg van het materialisme.

Hier is aan de Katholieke Kerk op de eerste plaats weer de taak weggelegd om allen te wijzen op de leer van Christus, welke de alleen ware is en welke hun zieleleven alles kan geven, waaraan het behoefte heeft.

Volgens den H. Franciscus Xaverius waren de Japanneezen onder alle heidenen „het beste volk, dat men ooit ontdekt heeft", want nooit heeft hij „heidenen gezien, die zoo voor rede vatbaar waren."

Vijftig jaren na den dood van Franciscus Xaverius waren er in Japan

ongeveer één millioen Christenen. Heftige vervolgingen heeft de Japansche Kerk ondergaan. Het Martyrium van Nagasaki gaf vele Martelaren. Velen werden onthoofd, anderen levend geroosterd. De getallen van Martelaren, welke men opgeeft loopen zeer uiteen; maar zonder overdrijving mogen wij in ieder geval spreken over vele honderdtallen. Het bloed van deze Martelaren is wellicht het zaad der toekomstige Japansche Kerk. En dat het Katholiek geloof, zoo dit eenmaal door de Japanneezen aangenomen is, diep bij hen doordringt, blijkt wel uit die wonderlijke gebeurtenis in 1865, toen te Nagasaki, er honderdtallen gevonden werden bij wie nog de overlevering van verschillende dogma's, de vereering voor de H. Maagd, en de eerbied voor het Kerkelijk Oppergezag was blijven bestaan, ofschoon zij eeuwen hadden moeten leven zonder priesters en zonder de H. H. Sacramenten.

Het getal der Katholieken is thans miniem. In 1929 waren er in Japan slechts 92160 Katholieken; op een bevolking van 65 millioen is dit onbeteekenend.

Bij de wijding door den Paus van den eersten Japanschen priester tot Bisschop begon voor de Japansche Kerk een nieuw tijdperk. Een levenskrachtige twijg werd het aan den Goddelijken Wijnstok. Het wapen van den nieuwen japanschen Bisschop toont de zon, opstijgend boven den Fuji, den heiligen berg van Japan. En daaronder staat als wapenspreuk „Nescit occasum", „Zij kent geen ondergang".

De genadezon van het Geloof, welke door de wijding van den eersten Japanschen Bisschop in nieuwen gloed over Japan is opgegaan, moge van geen ondergang weten, hoezeer ook de tormenten van materialisme, atheïsme en communisme over Japan woeden.

INDO-CHINA. De ontwikkeling van de verschillende gebieden, welke Indo-China uitmaken, is niet zoo merkwaardig als de geschiedenis van het nationalisme in de vooraf-besproken landen. Wij zullen dan ook slechts in het kort de moderne opleving in deze gebieden bespreken.
BIRMA behoort, politiek gesproken bij Britsch-Indië. Geographisch en cultureel behoort het tot Indo-China. Na verscheidene oorlogen wisten de Engelschen zich meester van dit gebied te maken. In 1885 werd de laatste koning van Birma, Thibaw, gevangen genomen. Birma werd geen aparte kolonie, maar slechts een provincie van het Britsch-Indische Rijk. Deze provincie werd door Engeland verwaarloosd. Groote ontevredenheid heerschte er bij de nationalisten over het feit, dat met veronachtzaming van hun eigen, van Indië onderscheiden kultuur en de geographische ligging dit vrij groote gebied bij Voor-Indië werd getrokken. Onder den drang der ontevreden elementen werd op de 1ste Ronde-Tafel-conferentie te Londen in beginsel besloten aan Birma volledige onafhankelijkheid te verleenen. Op de 2e Ronde-Tafel-Conferentie in 1931 poogde men het toekomstige statuut van Birma vast te stellen en de verhouding te bepalen, welke in de toekomst tusschen Indië en Birma zal bestaan.

Bijna de geheele bevolking is Boeddhistisch. Slechts een klein gedeelte is tot het christendom bekeerd. Wat de Vicaris-Apostolicus Perroy aangaande zijn vicariaat in Birma zegt, geldt van geheel Birma:
„Het uur van genade is voor Birma nog niet geslagen. De bewoner van Birma is wispelturig van karakter, liefhebber van feesten en pretjes. Zij hangen een godsdienst aan, die het bestaan van God en de ziel ontkent en bijgevolg gelooven zij niet aan een toekomstig leven en blijven zij onverschillig voor diep-ingrijpende religieuse problemen.
Zij belijden de Boeddhistische leer, maar verstaan de leer niet en beoefenen slechts de voorschriften welke hun aangenaam zijn.
Indien in ons vicariaat het aantal christenen ongeveer 2000 à 3000 bedraagt dan is dit te danken aan eenige oude portugeesche families, die verbannen waren en die hier hun geluk beproefden; aan bekeeringen om wille van een huwelijk, hetwelk zij met een katholiek willen aangaan en aan onze weeshuizen.

Misschien dat een goed onderrichtte inlandsche clerus het instrument zal wezen, dat door de Voorzienigheid uitgekozen is om dit overigens zoo merkwaardige volk naar den waren schaapstal te voeren". [1])

FRANSCH-INDO-CHINA. Dit omvat de gebieden: Cochin-China, Tonkin, Annam, Cambodga en Laos. Op schitterende wijze hebben de Franschen hun koloniën bestuurd. Aan redelijke eischen van de Inlanders is toegegeven. Maar van den anderen kant trad in de latere jaren het overheerschend gezag gestreng op tegen onruststokers en oproermakers. In tegenstelling met de bestuursmaatregelen in het moederland, toonen hier de maatregelen tenminste in tijden van onrust van een krachtig en doortastend bestuur te zijn. Tegen communisten treedt men zeer gestreng op en weet op hen, zonder genade, de doodstraf toe te passen.
Aan vele Inlanders zijn reeds bestuursfuncties gegeven. In sommige aangelegenheden moet een college, bestaande uit Inlanders geraadpleegd worden. Meerdere uitbreiding van zeggingsmacht wordt door de Inlanders gevraagd. Langzamerhand zal ook Frankrijk zich meer en meer uit deze gebieden moeten terugtrekken. Het ontwakend nationalisme; de westersche denkbeelden als vrijheid van drukpers en van vergadering zullen dit bespoedigen. Nu reeds zijn komplotten en moordaanslagen op de Fransche bestuurderen aan de orde van den dag.

De missioneering wordt door het Fransche bestuur bevorderd. Hier geldt het woord van Gambetta: „Het anti-klerikalisme is geen exportartikel."
Het getal bekeerlingen is jaarlijks vrij groot. In Tonkin zijn er op de 12.000.000 inwoners 900.000 katholieken; dat is dus 7,6 % van de bevolking. [2]) Ook het aantal Inlandsche priesters is talrijk en overtreft het getal der Europeesche missionarissen. Het communistisch gewroet en de Westersche materialistische denkbeelden beteekenen echter een groote hinderpaal voor de verdere uitbreiding van het christelijk geloof.

SIAM. Dit is het gedeelte van Indo-China, dat zijn politieke onaf-

---

1) „L'année missionaire" 1931, pag. 110. Ed.: Desclée de Brouwer et Cie., Paris 1931.
2) Mgr. André Boucher, „L'action missionaire", pag. 38. Ed. Bloud et Gay, Paris 1931.

hankelijkheid wist te bewaren. De Europeesche mogendheden hebben gepoogd ook Siam onder zich te krijgen. Het wist zich tegen Engeland en Frankrijk te verdedigen. Wel moest het eenige gedeelten (Malakka, Laos, Angkor) afstaan; het eigenlijke Siameesche gebied bleef echter onafhankelijk.

Hoogst merkwaardig is de moderne ontwikkeling in Siam. Onder de absolute leiding van de eigen heerschers heeft het bestuur zich weten te accomodeeren aan den modernen tijd.

Bijzonder voordeelig was voor Siam de rivaliteit tusschen de Europeesche mogendheden. Engelschen, Franschen en Duitschers betwistten elkaar den invloed in Siam. Boven alles heeft Siam zijn onafhankelijkheid te danken aan zijn krachtige vorsten. In Siam heerscht nog het absolute koningschap. In den persoon van den vorst zijn wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht vereenigd. Juist door het absolutisme, door de verbondenheid van het volk met het Koningshuis, konden doortastende maatregelen genomen worden. Vooral heeft Rama V het land tot moderne ontwikkeling gebracht. Het was de doortastendheid en het gezag van den Vorst, welke een hervorming mogelijk maakten, alhoewel hij daarvoor Westersche hulp noodig had. De thans regeerende Vorst weet zich zeer goed aan te passen aan de nieuwere tijden, zonder afstand te doen van zijn absolutisme. Het land wordt krachtig bestuurd. Veel Westerlingen zijn er, die de leiding hebben in technische en economische bedrijven.

Een zeer groot aantal Siameesche studenten studeeren aan de Europeesche Universiteiten. En alles wijst erop, dat men, zoodra dit mogelijk is, buitenlandsche hulpkrachten zal vervangen door gestudeerden, die voortkomen uit het eigen land. Zoo weet Siam wel gebruik te maken van de Westersche civilisatie zonder zijn politieke vrijheid er bij in te boeten.

Over de groei van het Christendom in Siam valt niets gunstigs te zeggen. Gering is het aantal Christenen. Het volk vereert Boeddha. De invloed van de missionarissen en zendelingen is beperkt. Het getal bekeerlingen komt op bijna niets neer. De hoofdoorzaken van de geringe beteekenis van het Cristendom zijn zedelijke ontaarding der Siameezen, het slechte voorbeeld der Europeanen, en vooral het nationalisme, dat het Boeddhisme als de eigen vaderlandsche godsdienst beschouwt, waarvan niet mag afgeweken worden.

OOST-INDIË. De ontwikkeling van geen enkel Aziatisch gebied interesseert ons meer dan die van Nederlandsch Oost-Indië. Sedert eeuwen bestaan er diep-ingrijpende betrekkingen tusschen Oost-Indië en Nederland. De geschiedenis in de laatste eeuwen van Nederland en zijn koloniën loopen parallel. De bloei van Nederland in de voorbije eeuwen is voor een aanmerkelijk deel te danken aan het bezit van deze rijke koloniën. Deze gewesten behooren tot de mooiste en rijkste gebieden van geheel Azië. Het bezit van deze koloniën toont de macht, de grootheid, de koenheid van Nederland; het toont ons dat ons land eens groote dingen aandurfde, zoodat het ontzag afdwong bij andere volkeren.
Eeuwen lang bezat Nederland vrij rustig deze koloniën. Maar ook deze gebieden zijn niet ontkomen aan de moderne gesteldheid, aan den modernen geest, die over de Aziatische landen zweeft.
Ook onze koloniën zijn niet ontkomen aan een ontwaakt nationalisme. Later dan bij vele andere gebieden is dit nationalisme gekomen. Eerst bij het begin der 20ste eeuw is er sprake van een beteekenisvolle „Inlandsche beweging".
Het onderwijs gaf ook hier een bijzondere stoot. Te Batavia werd een school gesticht tot opleiding van inlandsche artsen. Uit deze kring werd kort hierna de vereeniging „Boedi Oetomo" opgericht, welke als eerste punt op haar program had „uitbreiding en verbetering van het onderwijs." De regeering steunde deze vereeniging omdat zij zich aanvankelijk scheen te beperken tot kultureele actie. Eerst later, begon zij zich sterk op politiek gebied te bewegen.
In 1911 verschenen de brieven van Raden Adjeng Kartini „Van Duisternis tot Licht" [1]) welke veel opzien in Nederland en Nederlandsch-Indië baarden.
Een vereeniging, die zeer krachtig gestreden heeft voor politieke vrijheid is de „Sarekat Islam". Zij werd in 1911 in Soerakarta opgericht door Javaansche kooplieden, die zich door deze vereeniging krachtiger wilden maken. Ook deze vereeniging werd

[1]) Raden Adjeng Kartini, „Van Duisternis tot Licht". Gedachten over en voor het Javaansche volk. Uitg.: Luctor et Emergo, 's Gravenhage.

spoedig naar den politieken kant gedreven. De grieven van verschillende personen kwamen hier tot uiting. De instinctmatige tegenzin tegenover de Nederl. regeering werd niet verborgen gehouden. Artikel 111 van het oude Regeeringsreglement verbood vereenigingen en vergaderingen van politieken aard. Omdat de naderende wijzigingswet, die dit verbod zou opheffen, reeds ter sprake was gekomen, werd aan bovenstaanden maatregel slecht de hand gehouden. Hierdoor kon de Sarekat Islam reeds in het openbaar optreden. Zij noemde zich Sarekat Islam, omdat zij in den Islam de kracht zag, welke de overheerschende niet Islamitische macht zou verdrijven.
De Islam wekt in zijn belijders een fanatiek gevoel van eigenwaarde en een groote minachting voor andersdenkenden. Wanneer dus het Mohammedaansch geloof verdiept, zal ook het verzet toenemen tegen de overheersching der Westerlingen, die allen als Christenen worden beschouwd. Daarom wordt het geloof aan Allah en Zijn Profeet in onze koloniën sterk aangewakkerd. Jaarlijks gaan er ongeveer 50.000 ter bedevaart naar Mekka. Bij hun terugkomst zijn zij de vurige en heftige propagandisten voor het Mohammedanisme en voor haat jegens de Christenen, jegens de Westerlingen, jegens de Westersche overheersching.
Volgens velen gingen bovengenoemde vereenigingen niet ver genoeg in hun eischen. Een nieuwe groep van ultra-nationalistischen aard vereenigden zich in de „Persarikatan Nasionaal Indonesia". Het uitgesproken doel was de losmaking van Indië. Stelselmatig wakkerden zij den afkeer en den haat tegen de Nederlandsche overheersching aan. De roem, de beschaving van de eigen nationale periode wordt sterk op den voorgrond geplaatst; de verdrukking en vernedering door het Nederlandsch bestuur bijzonder beklemtoond. Vooral de jeugd wordt met dergelijke leuzen bewerkt.
Meer dan welke andere vereeniging of partij ook hebben de communisten de verhouding tusschen Nederl. gezag en Inlandsche onderhoorigheid toegespitst. Zooals in ieder Aziatisch gebied hebben ook hier de Communisten gewroet.
In 1914 werd er een Indische-Sociaal-Democratische Vereeniging opgericht. Aanvankelijk had deze vereeniging op politiek gebied weinig invloed. Na de russiche revolutie in 1917 begon deze vereeniging meer revolutionair op te treden. In Mei 1920 werd de

naam veranderd in Perserikatan Kommunist India, (P. K. I.) Voorzitter werd Semaoen, een eerste klas volksleider en volksopruier. Op zijn voorstel sloot de vereeniging zich bij de 3e Internationale van Moskou aan.
Deze wist ook invloed uit te oefenen in vele afdeelingen van de „Sarekat Islam". Toen de Sarekat Islam in 1913 rechtspersoonlijkheid vroeg bij de Indische regeering, had deze bezwaar tegen één groote, het geheele gebied bestrijkende vereeniging, daar een dergelijke uitgebreide vereeniging zeer moeilijk te controleeren zou zijn. Wel werd toegestaan, dat er plaatselijke of gewestelijke vereenigingen zouden wezen met denzelfden naam en dezelfde statuten. Hierdoor kon de regeering, zoo een vereeniging revolutionair optrad deze verbieden, zonder daardoor genoodzaakt te zijn om de geheele Sarekat Islam op te heffen. In verschillende van deze vereenigingen hadden de communisten kans gezien binnen te dringen. In de Sarekat Islam kwamen hierdoor twee richtingen naar voren, een godsdienstig nationale en een communistische groepeering. Dit gaf noodzakelijkerwijze binnen de vereeniging conflicten. In 1923 kwam het tot een scheuring. Op een congres te Madioen werd vooreerst besloten, dat de centrale vereeniging van de Sarekat Islam, welke zooals boven uiteengezet is een vereeniging van plaatselijke, vrij staande vereenigingen was, zou vervangen worden door een nieuwe vereeniging de „Partij Sarekat Islam" (P. S. I.). Aan de communistische leden werd vervolgens gevraagd, hoe zij over den godsdienst (den Islam) dachten. Zij verklaarden „neutraal" hiertegenover te staan. Hierdoor kwam de scheiding. De roode afdeelingen werden uit de Sarekat Islam gestooten. Deze afdeelingen vereenigden zich in de Sarekat Rajat (de volkspartij). Zij stonden geheel onder invloed van Moskou en waren felrevolutionair.
De revolutionaire elementen besloten tot verzet over te gaan. In stilte werden de plannen uitgewerkt. In 1926 brak er een heftige opstand uit. Benden communisten traden overal met geweld op. Het verkeer werd in de war gebracht, veel werd er vernield, verschillende dorpshoofden en andere ambtenaren vermoord. Doordat verschillende afdeelingen vóór den afgesproken tijd tot revolutionair geweld overgingen èn door het snelle optreden van de Nederl. regeering, toen de nood op zijn hoogst was, had deze opstand geen ernstiger gevolgen.

Met doortastendheid werd er in dezen uitersten nood door de regeering ingegrepen. Vele leiders werden verbannen naar Boven-Digoel, waar een strafkolonie werd opgericht. Hiermede was echter het nationalisme niet onderdrukt. Dat leefde onder velen en was niet meer te onderdrukken. De nationalistische elementen vereenigen zich en trachten op allerlei manieren het gewenschte doel, een onafhankelijk Indië, te bereiken.
De Nederlandsche regeering gaf tenminste in enkele kritieke momenten het bewijs, dat zij in Indië krachtig weet op te treden tegen de nationalisten. Toch meende de Nederlandsche regeering te moeten capituleeren. Ofschoon de omstandigheden in Ned.-Indië geheel anders zijn dan in Britsch-Indië, zoo meende de Nederlandsche regeering aan de Inlanders het begin van autonomie te moeten geven. Sedert 1918 nl. heeft Indië zijn algemeen vertegenwoordigend lichaam in den Volksraad gekregen. Vanaf 1926 is de Volksraad bovendien een wetgevend lichaam geworden. Als gevolg hiervan werd de Raad van Indië een zuiver adviseerend lichaam. De Volksraad zou bestaan uit 61 leden, die allen onderdanen van Nederland en wonend in Indië moeten zijn. De Voorzitter wordt benoemd door de Kroon; 38 leden zouden worden gekozen (20 Inlanders, 15 Nederlanders, 3 Vreemde Oosterlingen) en 22 leden (5 Inlanders, 15 Nederlanders en ten hoogste 2 vreemde Oosterlingen) zouden na consulteering en aanbeveling van 2 personen voor elke plaats door den Raad van Indië, benoemd worden door den Landvoogd. Op deze wijze werd vrij veel invloed gegeven aan de Inlandsche bevolking, welke noodzakelijk tot volledige scheiding zal leiden, zoo men de konsequenties aangaat van dezen maatregel.
De verschillende vereenigingen blijven intusschen medewerken aan de verspreiding van revolutionaire ideeën. Slechts een krachtig optreden tegenover de te ver gaande strevingen zal Indië nog geruimen tijd verbonden doen zijn met Nederland. Dit zal tot heil zijn, niet alleen van Nederland, maar op de eerste en voornaamste plaats voor Indië.
Wij willen hier van onze gewoonte afwijken om bij de historische beschouwing van het nationalisme, zuiver de feiten te geven en ons van een oordeel over het optreden van nationalisten en overheerschers zooveel mogelijk te onthouden.
Het is onze waarachtige en eerlijke overtuiging dat binnen onafzien-

baren tijd Indië verbonden moet blijven met Nederland. Wij vallen, zonder eenige beperking, de volgende woorden van Dr. de Kat Angelino bij:

„Zoodra Westersch gezag zich zou terugtrekken, zouden de ten opzichte van elkaar min of meer afwerend ingestelde afzonderlijke loyaliteiten niet langer vermogen samen te werken aan de bewaring en verderen opbouw van een eenheidskader en groote maatschappij. Zelfs zouden zij boven allen redelijken twijfel verplicht zijn te doen, wat zij niet zouden kunnen laten, zich tegenover elkaar stellen, zoodoende de gansche door Westersche toewijding opgerichte structuur der eenheid, welke reeds in de gemeenschapswoning de toekomst trachtte voor te bereiden, sloopend in een trieste afbraak van menschheid en menschelijkheid. Dat mag niet gebeuren en dat zàl niet gebeuren, zoolang nog één vonk van verantwoordelijkheidsgevoel smeult in de Westersche naties. Want, wat ook haar oorspronkelijke motieven mogen zijn geweest, thans hebben zij tegenover die wereld en tegenover de vaderen, wier begin zij in grootschen stijl hebben te voleindigen, de roeping van het leiderschap, bestaande in bescherming voor het heden en volledige weerbaarmaking voor de toekomst, te vervullen tot zijn bestaansreden vervalt." [1])

Een verbreken der banden zal het algemeen welzijn schaden, zal bijzonder tot groot nadeel, oorzaak van hevige rampen voor Indië zijn.

Indië bezit niet de voorwaarden die noodzakelijk zijn voor een zelfregeering. Door de verscheidenheid van rassen, waaruit onze kolonie bestaat, door de beperkte krachten, die geschikt zijn om dit groote mooie rijk te besturen, zal dit gebied, zoo het losgelaten wordt door Nederland, door onderlinge twisten ten ondergaan. Het zou er een ordeloze bende worden, waarbij de verschillende volkeren, waaruit Indië bestaat, in hevige gevechten zouden geraken. Het zou op den duur in handen vallen van een andere macht, of dit nu al Japan of Amerika is komt er weinig op aan. Nu Nederland hier de macht uitoefent, zou het tot groot nadeel van de bevolking zijn zoo de bevolking zich nu weer vertrouwd zou moeten maken met de mentaliteit, met de taal van een nieuwen overheerscher.

In de Troonrede van 1901 werd gezegd: „Als Christelijke mogend-

[1]) Dr. A. D. A. de Kat Angelino, „Staatkundig beleid en bestuurszorg in N. Indië", 1ste deel, pag. 825. Uitg. Nijhoff, 's Gravenhage 1929.

heid is Nederland verplicht den Indischen Archipel .... geheel het regeeringsbeleid te doordringen van het besef, dat Nederland tegenover de bevolking dezer gewesten een zedelijke roeping heeft."

Maar tot deze zedelijke roeping behoort ook een krachtig optreden tegen een misplaatst nationalisme.

Ons bestuur is niet altijd even schitterend geweest. Wij weten het en kunnen het niet ontkennen. In de dagen van de Compagnie en later in den tijd van het befaamde Cultuurstelsel werd het heil der Inlanders opzij gezet, werd er alleen gelet op eigen voordeel, op eigenbaat. Toch is het onrecht doen aan de feiten om het voor te stellen alsof in de vorige jaren Nederland aan Indië niets goeds gebracht heeft. Wel zochten de Hollanders dit goed niet op de eerste plaats en was het eigen voordeel beslissend voor hun handelingen. Doch dat neemt niet weg, dat — laat het dan desnoods ondanks de bedoeling der Hollanders zijn — Indië toch ook verschillende dingen te danken heeft aan het overheerschend bestuur en in ieder geval blijft het waar, dat het zoowel voor Indië als voor Nederland van onberekenbare schade zou zijn, zoo de banden thans verbroken werden.

Wij geven grif toe, dat de Nederlandsche bestuurders en kooplieden zeer schuldig zijn aan bedreven misdaden, uitzuiging en tevergaande knechting; doch wij voegen hier onmiddellijk aan toe, dat dit niet goed te maken is door een slappe bestuursuitoefening of door het op losmaking aan te sturen, doch slechts door een krachtig optreden tegen dwaze en overijlde pogingen van nationalisten.

„Daer can in Indien wat groots verricht worden", zei Jan Pieterszoon Coen. Nu meer dan ooit en wel op de eerste plaats door niet toe te geven aan valsche leuzen van vrijheid. Sedert 1900 zijn we de periode ingegaan van de zgn. ethische politiek. Het is schoon; we zullen er echter voor moeten waken dat onder de leuze van ethische politiek geen te vergaande tegemoetkomingen worden gedaan aan heethoofden.

Ja, daar had in Indië iets schoons kunnen gebeuren door de bevolking den christelijken godsdienst te geven. Maar deze meest edele taak is slecht vervuld. In den aanvang van de 16e eeuw kwamen hier portugeesche kooplieden. Bij hen waren ook portugeesche

missionarissen. Zij hadden betrekkelijk veel bekeerlingen onder den Inlandschen adel.
De Holl. kooplieden verdreven de Portugeesche kooplieden, maar met hen ook de Portugeesche missionarissen. De Nederlandsche Katholieke missionarissen werden volkomen geweerd. Het gezag der Compagnie erkende alleen de Hervormde Staatskerk. Onder de Bataafsche republiek kreeg de missioneering der Katholieken dezelfde rechten als die der Protestanten; doch het duurde tot 1848 eer de Kath. missionarissen in de gelegenheid waren heilzaam werk te verrichten. Aanvankelijk werden de Jezuïten alleen als missionarissen toegelaten, nu eindelijk mogen ook andere Congregaties en kloosterorden hun krachten aan Ned.-Indië afstaan.
Het is bedroevend de getallen na te gaan van het aantal Katholieken. Op Java waren in 1928 in het geheel 12632 Katholieken wat een onbeduidend aantal te noemen is op dit volkrijke eiland. Van dit getal Katholieken waren bovendien slechts 1928 Inlanders; de anderen waren Europeanen. Over de kwaliteit dezer Katholieken is een al te hooge dunk buiten de werkelijkheid. Daar zijn enkele kleinere gebieden, die bloeiende Katholieke missies genoemd mogen worden, nl. die van de Kleine Soenda-eilanden. Timor en Flores hebben gezamelijk 151194 Katholieken, waartoe slechts 235 Europeanen gerekend zijn. Gunstige omstandigheden, de harde werkkracht, en energie, welke daar door missionarissen betoond werd, hebben dit succes mogelijk gemaakt. Dat is een lichtpunt; doch wat is dit temidden van de duisternis, waarin een groot gedeelte van Ned.-Indië nog gezeten is. Een getal van 200.000 Katholieken, waaronder vele Europeanen, is weinig te noemen op een bevolking van meer dan 50 millioen menschen. Ook de toekomst moet, spijts het door de vele Missieboekjes zoo veel beklemtoonde bekeeringssucces, niet al te helder gezien worden. Daar zijn zoovele factoren, welke een groot succes voorloopig uitsluiten.
Daar heerscht nog in Indië te veel de „kruidenierspolitiek van de firma Nederland, voorheen O. I. Compagnie, handelend in koffie, thee, suiker, enz." zooals Pater v. Lith dat uitdrukte.
Te weinig medewerking is er van de Ned. Regeering om de voorwaarden voor een grootsche bekeeringsactie te verschaffen. Een staatsbestuur mag geen pressie uitoefenen op de bekeering der onderhoorige massa, doch is wel verplicht de voorwaarden te vervullen, welke voor een missieactie onder de Inlandsche bevolking

noodzakelijk zijn en in ieder geval mag het geen beletsel en tegenweer zijn. Daarbij komt dat de Protestanten van velerlei richtingen tesamen met de Katholieken de ziel van den Inlander bevechten, hetwelk de lust tot bekeering bij den Inlander slechts kan bekoelen. Het slechte voorbeeld der Europeesche Christenen, Protestanten en Katholieken, moet veel schade doen aan de bekeeringsactie. Zij zelf eischen de grootste zorg en den meesten tijd van missionaris en zendeling op.
Daarbij komt, dat de Katholieken weinig en veelal niet hun beste krachten afstaan aan de missioneering van Indië. Soms schijnt ook de ijver en het vuur te ontbreken hetwelk men van een missionaris mag eischen.

Een dreigend gevaar blijft, dat door de aanraking met het Westen, de Indiërs niet alleen er niet toe kunnen komen om kennis te verkrijgen van het edelste in Europa, het Christendom, maar het door de aanraking met het Westen ook datgene verwerpt, wat eens vastheid aan hun leven gaf.
Op de koloniale Tentoonstelling te Parijs in 1931 brandde de Nederlandsche afdeeling af. Het gebouw, dat door Nederl. intellect was opgericht, brandde af, maar met dit gebouw ook de Boeddhabeelden, de Oostersche kunstvoorwerpen en sieraden.
Het onbesuisde nationalisme en communisme schijnt ook Ned.-Indië in brand te willen steken. Dan zal niet slechts het Nederlandsch Staatsgezag in Indië ophouden te bestaan, maar mede zal de eigen kultuur, de eigen religie ten onder gebracht worden, zonder dat iets schooners en edelers in de plaats daarvan zal opgetrokken worden.
Een sterk gezag, hetwelk te regeeren weet volgens christelijke beginselen kan slechts dezen brand en ondergang verhoeden.

PHILIPPIJNEN. In 1899 kwamen de Philippijnen in Amerikaansch bezit. Tot dan hadden deze eilanden aan Spanje behoord. De Vereenigde Staten gaven herhaaldelijk te kennen, dat het niet van plan was „om de Philippijnen als onderworpen stammen uit te buiten" maar dat zij ze wilden „opvoeden en ze leiden naar een onafhankelijk bestuur". (Mac Kinley.)
In 1916 werd een gekozen parlement toegestaan.
Een Amerikaansch Gouverneur-Generaal en een Amerikaansche vice-gouverneur staan aan het hoofd. Vijf Philippinos hebben de leiding aan de departementen van bestuur. Het Parlement bestaat uit een Senaat van 24 leden en een kamer van Afgevaardigden van 94 leden, waarvan respectievelijk er 22 en 82 worden gekozen; de overige worden als vertegenwoordigers van de onontwikkelde streken, benoemd. Het getal Amerikaansche bestuursambtenaren neemt zeer af. De hoogste ambten worden bekleed door Philippinos. In 1924 bij de nieuwe onafhankelijkheidsbeweging antwoordde generaal-majoor Wood aan den voornaamsten vertegenwoordiger der onafhankelijkheidsbeweging te Washington: „Het is onmogelijk de zaak der autonomie in overweging te nemen, voordat de landen hun mogelijkheid en bereidwilligheid zullen bewezen hebben om met de Amerikaansche regeering en haar vertegenwoordigers met succes samen te werken."
Het volk blijft roepen om volledige onafhankelijkheid. Onder den drang der omstandigheden heeft het aan de Philippinos volslagen onafhankelijkheid beloofd. Herhaaldelijk gaf het toe aan de wenschen der nationalisten.
Nu het er op aan komt, deze belofte in haar volheid te vervullen, heeft de regeering velerlei redenen om dit tot onbepaalden tijd uit te stellen.
„Sommigen van die beweringen zijn niet geheel onwaar. Maar de werkelijke reden is eigenbelang, is rubber; en ruwe rubber heet „latex", een woord dat, lastig genoeg, heel veel lijkt op het woord melk. En al het goede werk dat gedaan is wordt helaas weer bedorven als de verdenking veld wint, dat het er ons om te doen is de situatie uit te melken." [1])

[1]) E. Stanley Jones, „Christus en de Tafelronde". Vert. Johanna E. Kuiper. 4e druk, pag. 172. Uitg.: H. J. Paris, Amsterdam 1930.

De Philippinos zijn (de bergstreken uitgezonderd) door de leiding der Spanjaarden een beschaafd volk geworden. Of ze voldoende gaven hebben tot zelfbestuur wordt door velen betwijfeld; andere meenen, dat ze minstens evenveel bestuurstalenten hebben als de Latijnsch—Amerikaansche staten. Het bestuur van Amerika heeft in de Philippijnen vele materieele voordeelen gebracht, alhoewel een prijzen der Amerikanen in hun bestuur over de Philippijnen, zooals Miss Mayo in haar boek „The Isles of fear" deed, zeer tendentieus is en al te opvallend vleiend voor Amerika. In de nationalistische kringen wordt het welzijn, dat Amerika gebracht heeft tot een minimum verkleind. Zij blijven roepen om onafhankelijkheid. Vele teekenen wijzen er op, dat binnen niet zeer langen tijd de Amerikaansche regeering zal toegeven.

De Spanjaarden, aan wie de Philippijnen langen tijd onderhoorig waren, bekeerden het volk tot het Christendom. Van de inwoners is ongeveer 90 % Christen. Tot zoo iets zijn alleen de Spanjaarden in staat gebleken. Dit aanvankelijk succes wordt echter thans op velerlei wijzen vernietigd. In 1898 kwamen de Philippijnen onder Amerika. Van nu af ontvingen de Missies van staatswege geen steun meer doch tegenwerking. Protestanten kregen de leidende staatsfuncties. Kerken en kapellen konden ongestraft geruïneerd worden. Onder President Taft werd de toestand iets beter, doch bleven er vele bepalingen, die afbreuk deden aan het Katholicisme. De godsdienstlooze school werd ingevoerd. Een leger van protestantsche zendelingen van velerlei secten werd in het land toegelaten. Als de qualiteit der Katholieken hoog gestaan had, dan had hun dit zoo'n groot kwaad niet kunnen doen. Maar het Katholicisme zat bij velen niet diep genoeg. De Spaansche Missionarissen uit den lateren tijd bezaten niet die zedelijke hoogte, welke de voorwaarde is voor een vruchtbaren arbeid. Een schisma, het agliapayisme, was mogelijk en kreeg aanvankelijk vele aanhangers. Het aantal inlandsche priesters kwam na den langen missietijd op weinig neer. En de inlandsche clerus, welke er nog is, is onontwikkeld en niet rein van zeden.
Mgr. O'Doherty, Aartsbisschop van Manilla, schreef in 1926: „De toestand van de Katholieke Kerk is zeer droevig. De philippijnsche priesters zijn in het geheel niet berekend voor hun taak. Bovendien is hun getal uiterst klein; de meest parochies lijden aan

priestergebrek . . . . . . Het Amerikaansch protestantisme maakt onder de philippinos vele leden. Het prestige, dat in de Philippijnen de Angel-Saxische wereld bezit en de techniek der nieuwe wereld dragen hiertoe ten zeerste bij . . . . Mijn conclusie is: In dit mooie katholieke land, zal het geloof op den duur niet kunnen blijven bestaan, tenzij, naast het onnoemelijk groot aantal protestantsche zendelingen, welke Amerika verschaft, er niet een groot aantal katholieke priesters en katholieke leekenapostelen komt om de plaatsen te vervullen, welke eens de Spanjaarden hebben bezet." [1])

---

[1]) „L'année missionaire 1931", p. 158. Ed. Desclée de Brouwer et Cie, Paris 1931.

III

VERDEDIGING VAN OOST EN WEST

Een storm breekt onverwacht in hevigheid los. Waar hij woedt, zijn ondergang en vernietiging het gevolg. De boomen knappen stuk. De huizen worden beschadigd en vallen in puin.
Zoo ook heeft de „Storm over Azië" vernietiging en ellende gebracht. Eeuwenoude gebouwen zijn ingestort; boomen zijn omgewaaid en kunnen geen vruchten meer voortbrengen.
In de Sowjet-film „Storm over Azië" van Pudowkin wordt de opstand der Aziaten tegen de heerschzuchtige Europeanen afgebeeld. Sowjet-Rusland staat de Aziaten bij in hun poging om de imperialistische banden te verbreken. En in werkelijkheid zijn het de communisten op de eerste plaats, die „de storm over Azie" ontketenen. Maar in gruwelijke tegenspraak met de feiten is de voorstelling alsof de communistische hulp redding heeft gebracht. Zij zijn mede-oorzaak, dat de eigen Aziatische kultuur vernietigd wordt, zonder dat iets hoogers en edelers daarvoor in de plaats wordt gegeven.
Sowjet-Rusland was het slechts te doen om door de nationale ontwaking van Azië de Europeesche macht te verzwakken om zoo zelf sterker te staan, wanneer de dag der wereldrevolutie gekomen zal zijn. En met succes hebben Communisten en ultra-nationalisten gewerkt aan een Aziatische omwenteling.
Als een vulkaan, die eeuwen lang onbewogen liggend tusschen de dorpen, plotseling begint te werken en verwoesting, schrik verwekt, zoo ook met Azië, dat van een rustig gebied een kampplaats is geworden, waar het nationalistisch vuur zich op verscheiden wijzen tegen den Europeaan keert.
Daar zijn er onder de nationalisten, die niets willen weten van den westerschen vooruitgang. Het zijn de volgelingen van Gandhi, voor wie de westersche techniek en wetenschap een vloek zijn.
Daar zijn er ook, die pogen datgene over te nemen, wat Europa groot doet schijnen, maar dan willen zij zelf bepalen den weg, die zij te gaan hebben.
Daar zijn er ook, die verder dan 't Westen willen gaan in de techniek, industralisatie en rationalisatie. Het is die groote groep Aziaten, wier levensbeschouwing zuiver materialistisch is en wier

geheele denken slechts gebaseerd is op stoffelijken vooruitgang. Dit zijn de meest verderfelijke individuen. Zij hebben naast de gebreken, die de Aziaten bijzonder kenmerken, ook nog de fouten, welke de modern voelende Europeaan bezit.
Het zijn verschillende uitingen van nationalisme, die in hun denken en handelen veel van elkaar verschillen, doch één voorname zaak gemeen hebben: dat zij politieke en economische onafhankelijkheid wenschen, dat zij den Europeaan niet meer gemengd willen zien in de belangen van hun gebied.
Gemeenschappelijk is de nationalistische haat geworden. Ja, waarlijk een „Storm over Azië" is er gegaan. Als een wervelwind, die de eeuwenoude eiken omvergooit en in stukken knapt, zoo ook heeft het nationalisme datgene, wat eens bewaard werd door traditie en godsdienst, weggevaagd.
Het nationalisme toch, dat zich uitte in een hevige afgekeerdheid, tegen de blanken, heeft zich hiertoe niet beperkt, maar heeft ook oude, gevestigde tradities omvergeworpen. Zelfs de nationalisten, die met Gandhi's ideeën sympathiseeren kunnen niet voorkomen, dat het ontwaakt nationalisme diepen invloed heeft op de menschen, zoodat een groote verandering is gekomen in het denken en handelen der Aziatische bevolking. In velerlei richtingen uit zich het nationalisme. Eén ding hebben zij gemeen: de haat tegen de politieke heerschappij van de blanken.
Deze haat gaat verder dan het redelijke, dat is voor eenieder, die de gevolgen ziet, duidelijk. Bij velen is het nationalisme een afgod geworden waarvoor alles moet wijken en zij zien liever hun gebied geheel ten onder gaan door binnenlandsche onlusten, dan dat zij toestaan onder de heerschappij van een Europeesche macht te leven, zelfs al zou deze in alle opzichten hun belangen behartigen. Een Philippijnsch nationalist drukte dat als volgt uit: „Wij willen ons liever in de hel zelf regeeren, dan in den Hemel door anderen geregeerd worden."
Gandhi mag niet zoo praegnant spreken als deze nationalist, ook hij geeft herhaaldelijk te kennen, dat Europa de Aziatische gebieden moet verlaten en dat het beter is voor de wereld dat de verhoudingen omgekeerd worden. In Young India schreef hij: „de verschillende excessen in Europa toonen misschien aan dat de boodschap van Jezus van Nazareth slecht begrepen is in Europa en dat het de taak is van het Oosten om deze boodschap te doen uitschijnen."

Maar vooral de meer radicale nationalisten schreeuwen het telkens uit, dat zij lang genoeg uitgebuit zijn door de blanken en dat het tijd wordt, dat zij zich niet alleen loswerken uit den klauw der Europeesche roofdieren, maar deze zelf vastgrijpen en in bedwang en onderhoorigheid brengen.
Soen-Yat-Sen verklaarde onder donderend applaus den oorlog aan de vier honderd millioen blanken. „De dag, waarop de volkeren van Azië zich vereenigen zullen tot hun gemeenschappelijke bevrijding is niet ver meer. Waarom hebben zij zich tot nu toe nog niet vereenigd? Zijn zij niet broeders van éénzelfde ras, die door de innigste banden verbonden zijn, in het bijzonder de Japanneezen en Chineezen? Waarom zou de leiding van een ongehoorde opstandsbeweging deze beide volkeren niet toekomen? Wanneer dit uur nog niet gekomen is, ligt dit dan wellicht niet hieraan, dat wij elkaar niet de hand gereikt hebben?... De oorlog, welke in het Verre Oosten in aantocht is – welke lang en hardnekkig wezen zal – is in den grond van de zaak geen strijd van vijandelijke interessen, maar van twee tot in den grond verscheidene en tot in den grond vijandelijke beschavingen, die van den Koninklijken Weg (wang-tao), d.w.z. van menschelijkheid en moraal, tegenover de brutaliteit, de macht en het geweld. Wij willen de harten winnen, zij willen de lichamen dooden.... Laten wij van Europa de wetenschappen, de industrie en de krijgskunst desnoods leeren, maar hoeden wij ons er voor om van Europa te leeren hoe men andere moet onderdrukken. Japan heeft zijn leger, om kracht aan zijn eischen bij te zetten; Turkije heeft zijn soldaten; de andere volkeren hebben hunne menigten gereed, om zich te verheffen. Wij, Chineezen zijn met 400.000.000. Wel zijn we vredelievend. Doch wanneer wij om het leven moeten vechten, om het recht op leven, zullen ook wij dan nog vredelievend kunnen blijven? Vooral wanneer wij de andere volkeren van Azië voor het idee van een panaziatische Liga zullen gewonnen hebben? Wanneer deze Liga tot stand komt, is het met Europa gedaan. China telt 400.000.000 bewoners, Indië 300.000.000, Birma, Annam, China ieder eenige tientallen en daar komen de kleinere volkeren nog bij. Wij zijn te samen met 1200.000.000 tegenover 400.000.000 Europeanen en en Amerikanen.
Wanneer wij naar de wapenen grijpen, wie zal dan overwinnen?" [1])

[1]) Otto Mänchen-Helfen, „China", pag. 143, 144. Verlag: Kaden und Comp., Dresden 1931.

De machtige negerleider Burghardt du Bois zeide: „Hoe wild en verschrikkelijk de wereldoorlog ook was, 't zal nog niets zijn bij dien vrijheidskamp, dien zwarten, gelen en bruinen zullen voeren, indien de verdrukking en de hoon, ons door blanken aangedaan, geen einde nemen."
Wanneer in Europa zoowel als in Azië de verdere gebeurtenissen enkele jaren nog in eenzelfde tempo zich ontwikkelen als dit in de laatste 20 jaren het geval was, dan zal beslist en zeker binnen korten tijd Azië bevrijd zijn van de Westersche overheersching. Wel hebben de Europeesche grootmachten en bijzonder Engeland krachtige versterkingen aangebracht op gewichtige punten in het Aziatisch gebied, doch het is duidelijk dat, zoo de Europeesche machten verdreven zijn uit de groote Aziatische rijken, zij op den duur deze militaire versterkingen niet veilig in bezit kunnen houden. De groote massa Aziaten zal het op deze wijze winnen tegen het kleine getal Europeanen, ook al beschikt dit misschien over meer technische hulpmiddelen.
De leuze Azië voor de Aziaten wordt alom aangeheven. Alle gebieden achten zich gelijk; alle gebieden meenen dus met hetzelfde recht tegen de blanke overheerschers te kunnen optreden. En het groote getal politieke democraten, dat zich in de regeeringskringen van de Europeesche rijken heeft weten binnen te dringen, stemt volmondig in met de leuzen van de Aziaten. Hoe egoistisch zij over het algemeen ook zijn, hoe zeer zij anders zien naar hun eigen particuliere belangetjes, in deze kwestie zetten ze alle nadeel voor eigen kring op zij en roepen in koor mede den mode-kreet: „Weg met 't imperialisme. Weg met iedere inmenging in een vreemde maatschappij."
De socialisten en communisten werpen zich op als de verdedigers van de heiligste en meest verhevene goederen der Aziaten nl. de vrijheid, de gelijkheid en de broederschap. En met hen is er een onnoemelijk aantal rose-schrijvers, dat in hun kleinzieligheid medeschreeuwt en mederoept: „De Inlander moet bevrijd worden van de overheerschers, die op onrechtvaardige wijze in Oostersche gewesten van de staatsmacht bezit genomen hebben en op gruwelijke, barbaarsche wijze, alle rechtvaardigheid vertrappend, deze macht nog blijven uitoefenen".
Intusschen profiteeren de Aziaten van deze democratische leuzen en gesteund door de Europeesche democraten, trachten zij geheel

onafhankelijk te worden van Europa. Dit conflict tusschen Aziatische nationalisten en Europeesche overheerschers, dat door een slecht uitgeoefend bestuur van de overheerschende mogendheden en door een te ver gevoerd nationalisme van de onderworpen volkeren is ontstaan, zal in de toekomst een bron zijn van vele conflicten. Het kan aanleiding worden van internationale oorlogen, welke door de ontwikkeling van de techniek en de wetenschap op oorlogsgebied in hevigheid en onmenschelijkheid elken vroegeren oorlog zullen overtreffen.

Het eigenlijke gevaar en de oorzaak van groote rampen moeten wij echter niet hierin op de eerste plaats zoeken, maar in de moreele verwildering, die zich in Azië begint te vertoonen. Bij de bespreking van de nationalistische ontwaking in de verschillende Azatische gebieden zagen wij hoe oude gevestigde tradities worden vernietigd, hoe de eigen godsdienst, door de aanraking met Westersche kennis, zijn kracht verliest. Aan het eens zoo religieuse Oosten wordt het geloof aan de geesten, aan de oude religie, waaraan zij houvast bezaten, ontnomen en niets wordt hun daarvoor in de plaats gegeven. De snelle industrialisatie haalt bovendien een aanzienlijk gedeelte der Inlanders uit hun milieu en hoopt hen opeen in steden, waar het bederf overheerschend is.

Tevens is een crisis ontstaan in de eigendomsverhoudingen. Nieuwe leuzen en eischen zijn door de aanraking met het Westen ontstaan, welke de oude traditie ondermijnen.

Onder de jongeren, die den meesten invloed en kracht vertoonen, is een materialistische geaardheid welke zich keert tegen iederen godsdienst en traditie.

Veel wordt er van datgene uit het Westen overgenomen, wat in de moderne tijden opgang maakte, omdat de passie het gezond verstand overheerschte en men afweek van de op tradities en de rede berustende begrippen en handelingen op politiek en economisch terrein.

Het Oosten is, meer nog dan het Westen, ongeschikt voor de Westersche gelijkheids- en vrijheids-ideeën, zooals parlementarisme algemeen kiesrecht, gelijkstelling van alle individuen, en toch dit alles wordt er nagestreefd als het hoogste goed, dat een mensch bereiken kan, terwijl alles, wat met den godsdienst samenhangt, voor hen van geen beteekenis meer is.

Geen mensch kan buiten godsdienst. Maar de Oosterling, wiens

geheele leven tot dan toe doortrokken was van een min of meer religieuse sfeer kan minder nog dan de moderne Westerling buiten de stabiliteit welke de religie geeft. En toch het ongeloof en het communisme maken geweldigen opgang in het religieuse Oosten. Dat is de crisis van het Oosten.

En het Westen?
Voor eenieder, die niet moedwillig zich zelven wil bedriegen, is het duidelijk dat Europa in een hevige crisis is. In het eerste gedeelte hebben wij dit uitvoerig aangetoond. De moeilijkheden stapelen zich op elkaar. Daar schijnt geen uitweg meer te zijn. Men is afgeweken van de waarheden, die gezond verstand, traditie en christelijke leer voorhielden en men heeft zich overgegeven aan dwaasheden. Steeds verder gaat men voort op zijwegen, zoodat het thans haast uitgesloten schijnt, dat het oude Europa met schaamte, maar toch met nieuwen frisschen moed zal terugkeeren op den juisten weg, die voert tot het geluk, tot orde en rust.
In de binnenlandsche politiek is men in een wirwar van dwaasheden gekomen. Men is gekomen tot een stelsel, dat spot met de redelijkheid en dat noodzakelijk de aanleiding moest zijn van corruptie, omkooperij en verachting van ieder gezag.
De buitenlandsche politiek wordt geleid door een egoïsme, door een vraatzucht, waaraan geen grenzen zijn. Oorzaak is het van een blijvend conflict. Soms toont het zich heftiger en is er de dreiging van een oorlog. Het is de economische uitputting, die veelal afhoudt van een openlijk gevecht met wapenen. Voelt men zich echter eenigszins krachtig genoeg tegen den tegenstander, dan zal men het er op wagen en Europa zal branden....
En dan de klassenstrijd, het monster dat zich alom vertoont. Men is in de economie afgeweken van de redelijkheid. Een ongebreideld egoïsme heeft bezit genomen van de menschen. De rijke, de machtige, heeft geen liefde en eerbied voor zijn onderhoorigen en tracht, wanneer de massa zich niet verzet, deze zooveel mogelijk uit te buiten, op wreeder manier dan in oude tijden slaven behandeld werden. En als de groote massa kans van slagen ziet, dan staat zij op tegen de anderen en alles is dan geoorloofd, zoo het maar tot gevolg heeft, dat de arbeiders meer geld aan „brood en spelen" kunnen uitgeven.
In de wederkeerige verhouding van werkgever en werknemer is

geen liefde meer te vinden. Ieder christelijk begrip wordt aan de noodzakelijke verhoudingen ontnomen. Men tracht van elkaar zooveel mogelijk te profiteeren; overigens een totale onverschilligheid voor elkaar, welke echter bij den arbeider, wanneer hij te zeer getergd wordt of wanneer gewetenlooze arbeidersleiders hen opruien, in een diepen haat kan overgaan, welke niets ontziet.
De goederen, welke eens Europa groot maakten, zijn met geweld vertrapt of vernietigd. De familiezin is heen. Kinderen hebben geen achting voor hun Ouders; Ouders geen liefde voor hun kinderen. Op de waarachtige, edele traditie van Europa wordt niet meer gelet. Alle gevoel voor de onderworpenheid aan een gezag, alle gevoel en begrip voor de plichten van gezag is men verloren. Zoo is Europa in de wereld een wrak geworden, dat aan de woeste, vernietigende winden is overgeleverd en dat geen stuurrad en geen bestuurders meer heeft om het schip een veiligen en gelukkigen terugkeer te verschaffen.
De christelijke godsdienst, welke eens Europa groot maakte, heeft zijn invloed verloren.
Het Protestantisme verbrokkelt en verschillende protestantsche groepen houden niet meer vast aan de meest elementaire en meest gewichtige beginselen van den christelijken godsdienst. Men gaat zijn godsdienst in allerlei exotische, vreemde stelsels zoeken, maar bevrediging kan dit niet geven. „Zie dagen komen", zegt de Heer „en zenden zal Ik honger over het land, niet een honger naar brood, noch een dorst naar water, maar naar het hooren van het woord des Heeren. En zij zullen in onrust verkeeren van zee tot zee en van noord tot zuid; zij zullen omzwerven, zoekende het woord des Heeren en zij zullen het niet vinden". (Amos 7, 11.)
Volkomen godsdienstloosheid heerscht onder groote groepen der maatschappij: het atheïsme wordt zelfs als grondslag voor de uitvoerende regeering in de officieele wetscodex aangenomen.
De Kath. Kerk, die haar leer gaaf en ongeschonden bezit, oefent in feite die kracht niet uit, welke om zich te doen gelden en een beslissenden invloed uit te oefenen over de wereld, noodzakelijk is.
Ook onder de Katholieken een verslapping en een middelmatigheid, die van God groote rampen afdwingen over Europa.
Als grootste dreiging over Europa komt vanuit het Oosten de ramp van het communisme.
Zal dit de Geesel Gods zijn, die met zwiepende, felle slagen over

Europa zal moeten kletsen en zal eerst na een tuchtiging door de roode horden een redding mogelijk wezen? „Want zie, Ik, Ik zal een bestuurder tot herder van uw land maken, die het verlatene niet zal opzoeken, het verstrooide niet zal nagaan en het gebrokene niet zal heelen en wat nog ter been is, niet zal onderhouden en die het vleesch der gemesten zal eten en hunne klauwen zal vaneenscheuren". (Zacharias XIII, 16.)
God straft de menschen juist in datgene, waarin zij zondigden. De afgod waarvoor men thans in aanbidding ligt is het idee van „vrijheid, gelijkheid en broederschap". Moet daarom het communisme over ons komen dat „vrijheid, gelijkheid en broederschap" of wat hetzelfde is „losbandigheid, dictatuur van het proletariaat en moord" predikt?
Dan zal de democratie in haar volheid zegevieren, maar Europa zal dan tevens zijn als een kreng, dat door de gieren van Sowjet-Rusland uiteengereten wordt.
„Zie, de Heer zal de aarde straffen en haar ontblooten. En Hij zal haar aanschijn teisteren en hare bewoners verstrooien. En gelijk het volk zoo zal de priester zijn en gelijk de dienstknecht zoo zijn heer, gelijk de dienstmaagd zoo hare meesteresse, gelijk de kooper zoo de verkooper, gelijk de borger zoo de leener, gelijk de schuldeischer zoo de schuldenaar.
Geledigd, geledigd wordt de aarde en geplunderd. Barstend barst de aarde, scheurend scheurt de aarde, wankelend wankelt de aarde, waggelend waggelt de aarde als een beschonkene en weggenomen wordt zij als een tent van éénen nacht en zwaar drukt op haar hare ongerechtigheid en zij stort ineen en nimmermeer staat zij op." (Isaias 24, 1—4 en 24, 19—20).
Dit is geen hersenschim, maar een werkelijkheid, die zich opdringt en waarvan de vervulling steeds nader komt. Door de kranten worden de menschen in slaap gesust door sensatie-nieuws over het slechte Rusland; de menschen vinden het interessant, schudden een oogenblik het wijze, diep-denkershoofd en trekken aan hun sigaar of leuteren over interessantigheden.

Op het blanke terras
rook ik een sigaret
Weg, het probleem van de ondergang
plus ons verzet.

Zoel is de avond
en de koffie niet kwaad
ik bleef ongehavend
Ik bemin deze straat. [1])

Niet dieper wordt op alles ingegaan, geen konsekwenties worden getrokken uit den ernst der omstandigheden.
Men beroept zich op het kleine getal communisten, dat ingeschreven is bij de communistische partij en meent hiermede zich te kunnen geruststellen.
Doch het gevaar dreigt steeds meer.
In Rusland was de oorspronkelijke aanhang van Lenin niet groot. Ook Petrograd had zijn politie en soldaten. Maar Petrograd is Leningrad geworden, het heilige Russische Rijk het rijk van den rooden duivel.
De revolutie begint niet op een bepaalden datum. Zij leeft in enkelen. Zij openbaren hun politiek-drijven op een geschikt moment en de ontevreden volgzame massa sluit zich bij de schreeuwers aan. De geschiedenis leert dat bij elke revolutie het zoo gegaan is.
Het is zeker, dat geheel Europa er onder zal geraken, zoo tegenover de communisten niet komt te staan een andere frissche, magnanieme groep, die in geestdrift de massa achter zich weet te krijgen.
Rusland is binnen korten tijd op communistische wijze ingericht. Spanje moet volgens Lenin het tweede communistische gebied in Europa worden. Dan zal de opmarsch van vernietiging en verdelging over Europa treden. Iedere daad der Sowjets in Rusland, van onderhandeling of toenadering, moest verdacht voorkomen; iedere samenwerking met een dergelijke mogendheid moest geweigerd worden en toch we zien het tegendeel bij de Europeesche regeeringen. Wanneer er eenig onmiddellijk economisch voordeel is, dan wijken alle verdere beweegredenen, welke tot een tegenwerken van 't communistisch gevaar en tot afbreking van de betrekkingen met Sowjet-Rusland moesten leiden. Men sust zich in slaap. Het Russisch communisme is volgens deze lammelingen geen export-artikel. Het sein is veilig! Het is belachelijk om den stormbal te hijschen.

---

[1]) Mien Proost, „Het Middelbaar Onderwijs en andere gedichten". Uitg.: De Gemeenschap, Utrecht 1929.

Maar roepen moeten wij: Brand, Brand, Brand!
Aan de wereldrevolutie wordt gewerkt. Zonder de wereldrevolutie kan in Rusland het communisme niet stand houden. Het is noodzakelijk dat de revolutie verder gaat. Lenin sprak: „De volledige wereldoverwinning zal niet in Rusland behaald worden, maar alleen dan, wanneer in alle belangrijke landen of in de meerderheid daarvan, het proletariaat den zege bevecht." En kort daarop: „Niet in één staat maar in een vereeniging van staten ligt onze overwinning. De Sowjet-republiek kan op den duur onmogelijk blijven bestaan aan de zijde van imperialistische staten. Ten slotte zal de een of zullen de anderen overwinnaar zijn..... Wanneer wij de dingen in het kader der wereldgeschiedenis bezien, dan is het duidelijk, dat de eindoverwinning onzer revolutie onmogelijk is, indien ze niet gevolgd wordt door de revolutie in de andere landen."
Bij de begrafenis van den vermoorden Sowjet-gezant van Polen, Wojkov, zei Boecharin in een redevoering tot tienduizenden soldaten en arbeiders o.a.:
„Wij kondigen al onze vijanden aan, dat onze Partij nooit een minuut, nooit een seconde, nooit een millioenste van een seconde het doel zal opgeven, dat zij op haar banier geschreven heeft en op die banier staat de machtige leuze, het groote wachtwoord — de internationale, sociale revolutie — het wachtwoord van het militante communisme, dat strijden zal totdat het den vrijen arbeid op aarde heeft georganiseerd."
Maurice Hindus voegt in zijn boek over het moderne Rusland [1]) hier aan toe: „Er bestaat geen enkele communist, die niet met zijn bloed deze gevoelens zal onderschrijven, als een uitdaging en als een eed. Tegenover dergelijke, en ontelbare andere uitingen, van Communistische leiders en schrijvers, is al het gepraat over een verandering in de opvattingen van de communisten in Rusland of zelfs van een gedeeltelijk prijsgeven van het beginsel en van het programma van de wereldrevolutie, niet eens een ernstige bespreking waard. Het is duidelijk, dat de mannen en de vrouwen, die zich aan deze kalmeerende verzekeringen te buiten gaan, niet begrijpen, wat wereldrevolutie en proletarische dictatuur voor den communist beteekenen. Zij beteekenen alles, zoowel emotioneel als intellectueel. Zij zijn voor den communist de krachten, de eenige, die in

[1]) Maurice Hindus, „Ontredderde wereld". Vert. Mr. I. E. Prins—Willekes Macdonald. Uitg.: Querido, Amsterdam 1931.

de toekomst de sociale rechtvaardigheid, zooals hij die opvat, en de wereldvrede kunnen voortbrengen."

Met slimheid en sluwheid gaat men te werk. Geen overijlde pogingen zullen gedaan worden ; men zal eerst op velerlei wijzen pogen de voorwaarden te vervullen, welke voor een welslagen der wereldrevolutie noodzakelijk zijn.

Toen verschillende communistische partijen in midden-Europa meenden, dat de „tegenwoordige toestand van het communisme eischte dat nu eindelijk het bevrijdende woord „sociale revolutie zou worden uitgesproken" werd hun door het presidium in Sowjet-Rusland verzocht hier nog niet toe over te gaan. In de instructies van 28 October 1931 werd hun o.a. gezegd :

„Daar op het huidige oogenblik, nieuwe buitenlandsche credieten voor Sowjet-Rusland veel verlossender zullen werken dan eenige voorbijgaande en in den grond genomen illusorische successen van deze of gene communistische partij in Europa, dringt het presidium er op aan, van overijlde acties van het wanhopige proletariaat zoo lang af te zien, tot het terrein voor een gemeenschappelijke, zegevierende revolutie van arbeiders en boeren grondig en volledig is voorbereid. De eerste en belangrijkste taak van de communisten bestaat nu daarin, dat zij hun bijzondere aandacht aan de verarmde en door den nood verbitterde boeren wijden." [1])

Nog schijnt hun de geschikte tijd niet gekomen te zijn. Doch deze kan zeer spoedig nabij wezen. In ieder geval zal alles in dienst gesteld worden om met succes de wereldrevolutie te verkrijgen.

Om deze wereldrevolutie te bewerken wordt gearbeid met een intensen ijver, welke door den duivel zelf moet aangemoedigd en beschermd worden.

Het doel heiligt de middelen. Alle denkbare onrechtvaardigheid en gemeenheid is geoorloofd om dit doel te bereiken. Al zullen millioenen als dooden moeten vallen, al zal een terreur, die in wreedheid alle vervolgingen overtreft, noodig zijn om het doel te bereiken, geen stap zullen zij wijken, maar met bloedige handen de vlag met sikkel en hamer volgen en de overwinningsroes zal met bloed gevierd worden.

„Velen denken dat het wreede karakter van den burgeroorlog het gevolg is van het Russische aziatisme, van een achterlijke beschaving! Aldoor herhalen de tegenstanders van onze revolutie in West-

[1]) Maasbode. 18 Nov. 1931, A. pag. 1.

Europa, dat in Rusland het „Aziatisch socialisme" heerscht en dat in beschaafde landen de revolutie zich zonder wreedheden zal voltrekken. Dat is nonsens! In een kapitalistisch land kan de weerstand der bourgeoisie slechts des te grooter zijn: de intellectueelen zijn er hechter aan het kapitaal verbonden en staan bijgevolg vijandiger tegenover het communisme. De burgeroorlog zal daarom in een zoodanig land onvermijdelijk heftiger zijn dan in Rusland." (Trotzky.)
De liefde zal evenals de godsdienst als een slaapmiddel, als opium beschouwd worden. De haat zal leiding geven. In een rede te Moskou in 1924 sprak Volkscommissaris Loenatsjarski: „Wij haten Christenheid en Christenen; zelfs de besten moeten nog beschouwd worden als onze ergste vijanden. Zij preeken broederliefde en barmhartigheid en dat is heelemaal tegen onze beginselen in. Weg met de naastenliefde! Wij hebben haat noodig. Alleen voor dezen prijs zullen wij de wereld veroveren."
En deze haat zal voornamelijk gericht zijn op den godsdienst, welke de tegenpool beteekent van het Satanisme, dat het communisme is. „Alle godsdienst moet worden gehaat, bestreden en uitgeroeid en met name de Kath. Kerk, die het grootste kwaad is en door Satan uitgevonden is." Officieele personen spreken het uit, dat zij spuwen op iederen godsdienst, dat zij als het meest-verderfelijke vergif en als den grootsten mesthoop der wereld beschouwen. Zij strijden tegen iederen godsdienst en tegen de zedelijkheid, die zoo innig met den godsdienst verbonden is. Ieder begrip van christelijkheid zal bestreden worden. Al datgene, waarop eens Europa bouwde en waaraan Europa eens zijn beschaving dankte, zal door deze horden achtervolgd worden met een duivelschen haat.
Volgens de officieele krant van Sowjet-Rusland, de Komintern, van 18 October 1924 is het programma als volgt: De Communistische Internationale bestrijdt iederen invloed der bourgeoisie op het proletariaat; zij strijdt tegen den godsdienst, tegen iedere wijsbegeerte, die anders is als het integrale marxisme, tegen de leeringen, die vereeniging tusschen kapitaal en arbeid prediken, tegen het opportunitisch socialisme, voor alles preekt zij de klassenstrijd tot het uiterste."
Wie niet de bloedige teekenen van onzen tijd ziet, is als de struisvogel, die moedwlilig de oogen in woestijnzand bedekt. Dezulken maken zich grootelijks schuldig. Ieder land moet dag en nacht de

klacht hooren en begrijpen van Douillet: „Wee hen, die onderschatten of weigeren het gevaar te begrijpen, dat onze staat dreigt en de geheele beschaving." [1])

Wanneer het tegen den godsdienst gaat, sluiten de goddeloozen zich aaneen en trachten vereend op te treden tegen den godsdienst, tegen datgene, wat eens Europa groot maakte. Scherper dan ooit komen de twee machten, het leger van God en het leger van den Satan tegenover elkaar te staan. In alle tijden stonden die twee machten, de macht van het heldere witte licht, en de macht van de donkere, stinkende duisternis tegenover elkaar, doch de krachten der duisternis vormden nooit nog zoo'n groote éénheid en éénsgezindheid. Het „mysterium iniquitatis" waarvan Augustinus in „de civitate Dei" spreekt, komt meer dan ooit te staan tegenover het „mysterium charitatis".
In alle tijden zien we die machten elkaar bestrijden. De strijd tusschen deze twee machten begon reeds toen de Engelen in het Paradijs weigerden aan God te gehoorzamen. De opstandelingen werden in de diepste kolken der hel geworpen. Zij bleven de macht behouden om afbreuk te doen aan het leger van God, om een eigen leger van ondergang en verderf te vormen. Al hun list zouden zij aanwenden om vanaf dat oogenblik den mensch tot afval van God te bewegen.
Adam zondigde ; wij allen ondervinden mede de gevolgen van zijn daad.
Kaïn sloeg Abel dood.
In het geheele Oude Testament kunnen we doorleven dien strijd tusschen goed en kwaad, tusschen de ware vereerders van Jehova en de afgodendienaars.
Dan openbaarde zich het „mysterium charitatis" hier op aarde. „En 't Woord is Vleesch geworden". Christus stierf voor ons op het Kruis. Schijnbaar overwon de duivel. Hij echter stond verheerlijkt op uit het graf. De Liefde had het menschdom gered.
Maar ook toen nog bleef de duivel zijn invloed uitoefenen. Van nu af zal hij met een ongekende drift zich inspannen om den mensch aan den herstellenden invloed van Christus te onttrekken. Hevig is de strijd gebleven; bijzonder in de eerste tijden van de Christen-

[1]) Douillet, „Moscou sans voiles", soixante-dixième mille, pag. 249. Ed. : Spes, Paris 1928.

heid en in den tijd onmiddellijk voorafgaand en volgend op de Hervorming; maar voor wie weet te lezen in de geschiedenis en tot wien de feiten en gebeurtenissen in den modernen tijd doordringen, voor hem is het duidelijk, dat nu nog scherper dan in die droeve tijden de strijd door de donkere Hellemacht tegen het Christendom gevoerd wordt. Ja „de wereld vervolgt haar weg naar een tragische dualiteit en naar een strijd tusschen tegenovergestelde geestelijke machten." (Berdiaeff.)
In de eerstkomende tijden zal een strijd zich toespitsen in hevigheid en felheid zooals in de geschiedenis niet is voorgekomen.
De partij der duisternis munt uit in felheid, aaneengeslotenheid en vurigheid. De partij van het licht mist die vurigheid en felheid. De leden, die tot de partij van het licht behooren tellen minder de waarheid dan de anderen de leugen. Zij stellen minder prijs op de deugd dan de anderen op de ondeugd. Zij geven minder om de eeuwigheid dan de anderen om het aardsche leven. Zij weten ook niet zoo goed, wat zij willen; zij weten zelfs niet wat zij belijden. Zij hebben een domme, onbegrijpelijke catechismus; preeken zonder beteekenis: sociale actie zonder inhoud; een Opperheer met wien zij een loopje nemen; een Kerk, die ze laten praten.
Wanneer het eens tot een openlijken strijd zal komen zullen zij zich aaneensluiten, als dat nog mogelijk is; maar dan zal het te laat zijn of in ieder geval zullen zij niet die kracht kunnen ontplooien, die zij bij een bewust leven in het gevaar zouden bezitten. De kinderen der duisternis blijken slimmer dan de kinderen van het licht. Het is een fout van de laatsten, dat zij zich te onverschillig en slaperig toonen in tijden, dat zij niet openlijk tot den krijg worden uitgedaagd.

Zoo hoopen zich de moeilijkheden opeen. Velen vragen zich af of er op het oogenblik nog wel redding en verbetering mogelijk is
Overal zijn mistoestanden; is er nog wel redding?
Strijd is er in ieder werelddeel. Strijd ook van werelddeelen; economische, sociale en politieke strijd in ieder gebied dezer werelden. Zijn de krachten, die alom werken te bedwingen? Is het nog wel mogelijk een oplossing te vinden voor de schijnbaar tegenstrijdige belangen?
Is het geen dwaasheid, geen utopie om te spreken over de synthese,

die alles zal herordenen en de oplossing en rust zal geven in al de moeilijkheden van onzen modernen tijd.
Wij meenen van niet. Ook wij zijn er van overtuigd, dat, gezien de zwakte der menschelijke natuur het ideaal nooit volkomen bereikt zal worden. Maar dat is geen reden om het einddoel niet voor oogen te stellen en futloos ons te laten gaan en maar af te wachten wat de komende gebeurtenissen zullen geven. Wij hebben het gevoel en het verstand ontvangen, wat ons het ideaal doet kennen. Wij hebben een vrijen wil gekregen, welke positief invloed kan uitoefenen op de gebeurtenissen van het wereldgeheel. Wij hebben de Kerk, welke een macht kan uitoefenen zooals geen andere.
Het is slapheid, lamheid en een gebrek aan hoogachting voor zichzelven, zoo deze vrije wil niet in dienst gesteld wordt van het ideaal. Ook dan nog zal dikwijls tekort geschoten worden. Maar we zullen door onzen wil te richten op het ideaal de wereld iets beter gemaakt hebben.
Nooit ook mogen wij ons geloof aan een Goddelijke Voorzienigheid verzaken en aan de Genade, die door God wordt uitgedeeld. De rampen, de schulden van onzen tijd zijn grooter dan ooit; maar we mogen dan ook hopen op meer genade en hulp van God, zoo wij met intense ijver met Hem willen medewerken. God kan, moet en zal helpen, wanneer wij zijn hulp afroepen en afdwingen door goed te leven en te bidden.
„Waar de zonde tot overvloed kwam, daar kwam de genade in rijker overvloed." (Rom. 5–20.)
De wereld is in een onmetelijke verdrukking en zoo wij niet verzekerd waren van den Bijstand van God dan zouden wij weinig vertrouwen meer hebben in ons werken om den strijd en verdeeldheid van onzen tijd te doen verminderen.
„Hoe ondoorgrondelijk zijn toch de raadsbesluiten van God, hoe onnaspeurlijk Zijn Wegen." (Rom. 11–33.) Wij weten er weinig van, hoe de plannen Gods in het verleden vervuld zijn, maar we weten veel minder nog, wat God in de toekomst met deze wereld wil. Nu voor ons de toestand hopeloos schijnt te zijn, is het mogelijk dat de redding het meest nabij is, mits wij aan deze redding willen medewerken.
De oplossing voor de vele moeilijkheden is niet zoo lastig te vinden. Het gezond verstand, de christelijke leer en in het bijzonder de Katholieke leer en traditie wijzen ons den weg in de vele moeilijk-

heden. Het ligt aan de bereidwilligheid, aan de nederigheid der menschen of zij den weg, die duidelijk aangegeven is, willen volgen. De synthese, die de vrede en het geluk zal brengen bij de volkeren en werelddeelen onderling, bij de landen en individuen afzonderlijk, is mogelijk. Noodzakelijk is het op algemeene waarheden blijvend het oog gericht te houden.
Eerst moet geweten worden, wat behoorlijk en niet behoorlijk is, wat de vrede verzekert en wat er van afhoudt. Wanneer men dit bewustzijn bezit ligt het slechts aan den wil der menschen of zij inziende wat goed is, al hun daden ook er op willen richten, om dit te verkrijgen.

Datgene, wat in de voorgaande bladzijden besproken werd, toonde de conflicten aan, welke voortkomen uit de verhouding van Azië tot Europa en welke een bedreiging vormen van de rust en de beschaving der volkeren van beide werelddeelen. Het gaf ook al datgene aan, wat het welzijn van beide werelddeelen ondermijnde. In dit derde gedeelte van dit boek willen wij den weg tot de verdediging en tot herordening van Azië en Europa, van Oost en West aanwijzen.

Voor alles zal de weg tot de synthese van Oost en West aangegeven worden.
Velen zijn van meening, dat iedere kolonisatie uit den booze is en slechts heerschzucht en verkeerd uitgeoefende overmacht de oorzaak zijn van koloniseering. Daarom zou volgens hen het 't allerbeste zijn, dat de band, welke koloniseerende mogendheid en kolonie verbindt, zoo spoedig mogelijk verbroken werd.
Dit is in volledige tegenspraak met de vereischte wereldorde, zooals wij nader zullen uiteenzetten.
Voordat wij echter overgaan tot het aangeven van den grondslag, waarop de synthese tusschen Oost en West gebouwd moet worden, is het noodzakelijk om de rechtsgronden aan te geven, welke kolonisatie mogelijk en zelfs verplichtend kunnen maken.
De Christelijke leer, steunend op hetgeen het verstand leert, geeft ons de beginselen. Het is bijzonder de Vitoria in zijn tractaat „de Indis" [1]) welke de Christelijke leer over kolonisatie uiteenzette op een wijze, die thans niet aan waarde verloren heeft.
In de eerstvolgende bladzijden moet dus behandeld worden vooreerst: „De rechtsgrond voor occupatie" en vervolgens het antwoord gegeven worden op de vraag, die in de gegeven omstandigheden actueeler is als de eerste: „Wanneer moet de overheersching van het eene volk door het andere, hetwelk op onrechtvaardige of rechtvaardige wijze de macht verkregen heeft in een bepaald gebied ophouden?"
Wij zullen deze kwesties zeer algemeen behandelen. Wij gaan niet in op de gevolgtrekkingen, die te maken zouden zijn voor ieder kolonisatie-gebied afzonderlijk. Dit zou een te breede kennis van ieder gebied afzonderlijk eischen, een studie van de omstandigheden, van het verleden, van den huidigen toestand en over wat de toekomst waarschijnlijk zal geven, welke van ons niet vereischt kan worden.

---

[1]) „Relectiones theologieae", authore R. P. F. Francisco a Vittoria, Lugduni, Petri Landri, Relectio V, „de Indis" pag. 164—205, Anno 1586.

Toch zullen de beginselen aangaande kolonisatie, welke steunen op natuurlijke orde en christelijke opvatting, voor vele daden, die het gevolg zijn òf van heerschzucht òf van democratische nivelleering van waarden, behoeden.

Wanneer een gezag de functies uitoefent, welke aan het bestuursambt verbonden zijn, is er een bijzondere en zeer dwingende reden noodig voor een andere macht om het tegenwoordige gezag door het hare te vervangen. Dit vervangen van het eene bestuur door het andere kan òfwel met vrijen wil gebeuren òfwel tegen den wil in van de bewoners van een bepaald gebied.
Het is mogelijk, dat het vrijwillig gebeurt. Een dergelijke afstand kan geldig zijn. Practisch kunnen wij dit wel uitsluiten. In de geschiedenis der kolonisatie wordt het dikwijls voorgesteld alsof door een vrijwillig contract afstand werd gedaan van het bestuur en wel, omdat men de superioriteit van een ander gezag erkende. Die het gelooven wil, geloove het. Wij niet.
Voor een vrijwilligen afstand wordt vereischt, dat men zich op de eerste plaats richt tot degenen, die het recht hebben om tot een dergelijke overdracht over te gaan. Er moet dus onderhandeld zijn, niet met een zwak opperhoofd, maar met de élite (de aristoi) van het volk. Dan moet het op geen enkele wijze, hetzij door wapengeweld, hetzij door andere dreigementen, afgedwongen worden. Ook iedere list en bedrog, door het b.v. voor te stellen als een zuiver verdrag van vriendschappelijke betrekkingen, maar in waarheid een totale afstand van de souvereiniteit, is ongeoorloofd en maakt het contract ongeldig.
Wij erkennen dus een vrijwillig contract van afstand door de aristoi uit het volk en overgave van het bestuur aan een andere macht, buiten het eigen gebied, als geldig. Wij merken alleen op, dat praktisch of vrijwel altijd er iets onrechtmatigs zal zijn, wat het contract ongeldig maakt.
Vervolgens kan de overgave van het bestuur aan een andere macht ook tegen den eigen wil van de eigen hoofden zijn. Daarvoor moet dan een zeer ernstige reden zijn.
Zooals men iemand, die eigendommen bezit, hiervan niet mag berooven, zoo mag men ook een regeering in welken vorm dan ook, de souvereiniteitsrechten niet ontnemen. Dit is in het algemeen

genomen waar; er kunnen echter omstandigheden zijn, waardoor ingrijpen geoorloofd is.

Wanneer iemand zijn particulier eigendom zou gebruiken tot zijn eigen, volledigen ondergang, dan is men van hoogerhand wel degelijk gerechtigd om in te grijpen.

Daarnaast heeft het eigendom ook sociale plichten. Als de eigenaar deze plichten niet volvoert, als hij zijn eigendom zelfs misbruikt tot nadeel van het algemeen welzijn, dan moet degene, die hierop invloed kan uitoefenen en daartoe het meeste is aangewezen al zijn macht aanwenden om den eigenaar tot het besef van zijn plichten te brengen. Mocht de eigenaar dan nog niet tot een goed beheeren van zijn eigendom willen overgaan of mocht het zijn, dat hij in geen enkel opzicht de capaciteiten er voor heeft en dit ook niet door iets anders te verhelpen is, dan is het landsbestuur volkomen gerechtigd om den bedoelden persoon, zijn eigendom te ontnemen en zelf of aan anderen het eigendom hiervan te geven, die dit op een passende wijze zullen beheeren.

Zoo kan het ook zijn met het uitoefenen van de leidende functies over een land. De uitoefening van het bestuur moet op de eerste plaats gericht zijn op het belang van de menschen, die deze landstreek bewonen. Vervolgens mag dit belang niet zuiver tot deze groep van menschen beperkt zijn en zich volledig afzijdig houden van de overige wereld; maar moet dit gebied ook rekening houden met een wijder verband nl. van de andere volkeren.

Wanneer de wijze van uitoefening der bestuursplichten niet in het belang van de eigen bevolking is, maar hare ondergang beteekent, of wanneer deze functies uitgeoefend worden op een wijze, die in hevig conflict komt met het welzijn van de overige gebieden op de wereld, dan hebben degenen die hierop hun macht kunnen uitoefenen, het recht en den plicht om invloed uit te oefenen op een dergelijk bestuur, opdat hierin verandering kome. Mocht het dan blijken dat alle andere middelen om het bestuur tot andere gedachten te brengen tevergeefsch zijn en stooten op den onwil van deze bestuurderen of mocht het zijn, dat zij en ook anderen uit die samenleving niet de capaciteiten bezitten om de leidende functies uit te oefenen, dan is het geoorloofd dat een andere macht, desnoods door geweld, zich meester maakt van het bestuur. Hierbij moet dan door dezen overheerscher niet het eigenbelang op den voorgrond staan. Dit kan en mag de prikkeling wezen maar mag niet doorslaggevend zijn.

Het belang van de bewoners, het gerechtvaardigde belang van de wereldgemeenschap moet den doorslag geven.
Titels om tegen den wensch en wil van de gevestigde overheid deze te verdrijven en bezit te nemen van de macht kunnen dus zijn òfwel omdat zij het gerechtvaardigde belang van het eigen gebied weerstreven, òfwel omdat zij tegen het welzijn der wereld buiten hen in, zich geheel isoleeren òf zelfs ongegrond trachten andere gebieden te benadeelen.
Het belang van het eigen gebied kan door de eigen bestuurders op vele wijzen geschaad worden. Wij noemen hier eenige mogelijkheden. Maar wij geven hiermede niet te kennen, dat men werkelijk van deze titels gebruik heeft gemaakt. Wij geven alleen aan, dat het mogelijk is voor een land, dat aan de voorwaarden en verplichtingen van koloniseeren voldoet, om op deze titels over te gaan tot overname, desnoods met geweld van het gevestigde gezag.
Aan de Apostelen gaf Christus de opdracht om aan alle volkeren het ware geloof te verkondigen. „Gaat en onderwijst alle volkeren". Hiermede heeft Christus het recht en den plicht gegeven om overal het heilig geloof te prediken. Op zich heeft geen enkel volk het recht om de missionarissen die ter prediking van het ware geloof uittrekken, te weigeren deze prediking uit te voeren. Veel minder hebben zij het recht om de missionarissen te martelen en ter dood te brengen. Weigert men dus de missionarissen om het geloof te prediken, dan is dit voldoende reden, dat een bepaald volk in overeenstemming met den wil van den Paus al zijn invloed uitoefent om toelating van de missionarissen te verkrijgen en zoo er geen ander middel ter bereiking van dit doel is dan zich meester te maken van de regeering dan is dit geoorloofd, mits er kans op succes is en er door dit optreden niet eerder schade dan voordeel aan de prediking van het ware geloof verbonden is. Nooit ook mogen de bewoners gedwongen worden om het christelijk geloof aan te nemen. Men mag dwingen dat de prediking in hun land wordt toegelaten; nooit echter om het geloof aan te nemen. Het geloof is een vrije wilsdaad die dan ook vrijwillig gesteld moet worden. Noch geweld, noch bedreigingen mogen worden aangewend. Alleen mag men dus eischen, dat de prediking van het ware geloof in een bepaald gebied wordt toegelaten.
De Vitoria voegt bovendien in zijn tractaat „de Indis" aan dit argument toe, „sed considerandum valde est quod Paulus dicit: „Omnia

mihi licent, sed non omnia expediunt." Al mag men in beginsel van dezen titel gebruik maken, praktisch zal het veelal beter zijn, dat deze titel niet toegepast wordt. Hetzelfde argument en dezelfde beperkingen gelden ook dan, wanneer een bestuur de Christenen van een land, ook al vormen deze een minderheid, zou dwingen tot afval en iedere uitoefening van de godsdienstige plichten zou verbieden en hen weer tot afgodendienst zou willen brengen. Aan de toepassing van dezen gerechtvaardigden titel zullen vrijwel altijd zulke moeilijkheden in den weg staan, dat van dezen titel geen gebruik zal gemaakt worden. Toch blijft wel degelijk de mogelijkheid bestaan, ook in dezen tijd!

Een andere gerechtvaardigde titel is aanwezig, wanneer een volk vele handelingen pleegt en deze als normaal beschouwt, welke rechtstreeks ingaan tegen de zeden, welke ieder mensch behoort in acht te nemen of wanneer deze handelingen gericht zijn tegen het levensbeginsel der menschen en het gevestigde bestuur zelf het met deze handelingen eens is of er voor haar geen enkele mogelijkheid is om zelf deze diep-ingrijpende misbruiken te doen verdwijnen. Zoo, wanneer een volk in het algemeen tegen-natuurlijke zonden bedrijft of wanneer het bijv. aan kinderen het leven ontneemt, om hiermede offerdiensten te verrichten of wanneer het menscheneterspraktijken als geoorloofd en als iets normaals beschouwt.

Daar bestaat nog een andere mogelijkheid, waarom inmenging van een buitenlandsche mogendheid geoorloofd is.

Wanneer een volk geen behoorlijke gezagsdragers boven zich heeft, wanneer het volk door geen wetten geregeerd wordt, wanneer het land door wanorde en verdeeldheid uit elkaar gerukt en ten onder gebracht wordt, omdat geen dwingend en blijvend gezag over het gebied staat, dan mag een buitenlandsche mogendheid het gezagsrecht uitoefenen, mits dit in staat is de orde te brengen, welke het welzijn van het land eischt. Deze is dan de eenige, welke wanorde kan doen wijken voor orde, bandeloosheid voor gezag, chaos voor rust.

Dit is geen strikte plicht van rechtvaardigheid, welke het ééne gebied tegenover het andere te vervullen heeft, maar wel een dwingende plicht van naastenliefde.

Wij spraken tot nu toe over de titels, die hun grond vinden in het verwaarloozen van de gerechtvaardigde belangen van het te koloniseeren gebied door de eigen gezagsdragers. Wij gaan nu over tot den titel, die praktisch van de meeste beteekenis is nl. wanneer een volk het welzijn der volkeren buiten hen positief benadeelt of zich tot schade van andere werelddeelen zich geheel afzonderlijk houdt en zich van de verdere wereld volkomen isoleert.
Wanneer een volk positief een ander volk zou benadeelen gelden de regels, die de voorwaarden aangeven, welke noodig zijn om een rechtvaardigen oorlog te voeren.
Het kan verder voorkomen, dat een volk zich in zijn beperktheid en geborneerdheid zich geheel isoleert van het overige gedeelte der wereld. Dit kan tot nadeel van het algemeene wereldwelzijn zijn. Dit is in strijd met de orde en dus ontoelaatbaar. De goederen der aarde, de grondstoffen, welke tot nut kunnen wezen, zijn door God niet gegeven aan een volk met het recht om deze òf ongebruikt te laten liggen òf deze alleen tot eigen genoegen en voordeel te gebruiken met uitsluiting van ieder mede-profiteeren door andere volkeren, welke niet in het bezit zijn van deze grondstoffen en natuurlijke rijkdommen. De grondstoffen zijn wel verschillend verdeeld, maar zijn door God bestemd voor de behoeften van alle menschen. Het gaat niet aan om deze rijkdommen, zoo ze tot nut en voordeel der wereld kunnen zijn, ongebruikt te laten liggen of er in beperkte mate slechts gebruik van te maken door nl. slechts aan eigen behoefte te voldoen en het overige ongebruikt te laten liggen. Wanneer een gebied zooveel van deze goederen, grondstoffen, vruchten heeft, dat door een klein gedeelte hiervan de eigen behoeften bevredigd zijn, dan is het de plicht om het overige gedeelte tegen voldoening natuurlijk van iets anders, waar zij op hun beurt voordeel van hebben, uit te leveren aan gebieden, die deze grondstoffen, vruchten, niet rijk zijn. Het is niet te dulden, dat door wanorde, egoïsme, zorgeloosheid, achterlijkheid, goederen welke voor allen bestemd zijn, voor langen tijd ongebruikt blijven liggen. Nu komt het veelal voor bij laagstaande volkeren, dat zij niet genegen of niet geschikt zijn om deze natuurlijke rijkdommen te benutten. Daar zijn achterlijke volkeren, die uit zich er nooit toe zullen komen om de natuurrijkdommen in kultuur te brengen. Inmenging van een andere mogendheid om hierin verandering te brengen, is geoorloofd. Zij mag er pressie op uitoefenen, dat hierin

verandering komt en mocht om dit te bereiken, het noodzakelijk zijn dat zij zelf het bestuur voor korteren, langen, of zeer langen tijd in handen neemt, dan is dit geoorloofd.
Maar het kan ook zijn, dat een gebied onder een gezag, voortkomende uit de eigen bevolking wel de natuurlijke rijkdommen tot eigen voordeel gebruikt, doch ieder contact met het buitenland, weigert, zoodat het voor anderen onmogelijk is om mede te profiteeren van datgene, wat nu nutteloos en overdadig in een geïsoleerd gebied ligt. Ook hiervoor geldt hetzelfde als bij onbeschaafde volkeren. Mochten zij werkelijk niet geneigd zijn om andere volkeren tegemoet te komen en mocht het zijn, dat een beperking of een ophouden van de gezagsuitoefening door de huidige gezagsdragers de eenigste oplossing voor een verbetering kan zijn, dan is dit geoorloofd, mits er heil van te verwachten is.

Hiermede hebben wij de beginselen gegeven, die het geoorloofd maakt, dat het eene volk het bestuur over een ander volk op zich neemt.
Maar dit is theorie en zooals het altijd gebeurt, de theorie was pas precies omlijnd toen datgene, wat in iedere theorie behandeld wordt, reeds praktisch was geschied.
De kolonisatie zelf beperkte zich aanvankelijk tot weinig belangrijks, maar waren de kolonisten in de gelegenheid geweest om de rijke voortbrengselen te zien, dan ontwaakte in hen de hebzucht naar deze goederen en werd bij het meer bezitten, hun verlangen steeds heviger, zoodat het herhaaldelijk gebeurde dat door geen enkele beperking deze hebzucht in toom gehouden werd. Ieder middel tot succes was dan geoorloofd.
De eerste aanleiding voor kolonisatie lag in de ontdekkingsreizen, die levenslustige, moedige avonturiers maakten. Op het einde der 15de eeuw werden vele ontdekkingsreizen ondernomen. In 1484 werd door Diego Kam de Kongo ontdekt. Verschillende ontdekkingsreizigers trokken er op uit om nieuwe gebieden te ontdekken. Het waren vooral de Spanjaarden en Portugeezen, die met den steun van hun Vorsten nieuwe landen ontdekten. Als zij een nieuw gebied gevonden hadden, namen zij dit voor hun koning in bezit. Zij vragen verderen steun; zij weten het Inlandsche gezag van hen afhankelijk te maken; gelukzoekers voegen zich bij hen: de nieuwe kolonie is

gesticht! Hun doel was zich te verrijken met de goederen der Inlanders, maar daarnaast hadden de eerste Spaansche en Portugeesche kolonisten ook de bedoeling om er het H. Geloof te doen prediken en om de kostbare goederen, die in deze gebieden nutteloos en ongebruikt lagen, te brengen naar de wijdere wereld. Voornaamste prikkel is dus geweest eigenbaat, Maar dat neemt niet weg, dat er bij hen, min of meer bewust, goede motieven tot kolonisatie aanwezig waren.
De Spanjaarden en Portugeezen betwistten elkaar de nieuwe gebieden. Het was een oorzaak van onderlinge concurrentie en oneenigheid. Door Paus Alexander VI werd daarom bij bulle van 3 Mei 1493 een denkbeeldige lijn getrokken van pool tot pool op een afstand van 100 mijlen ten Westen van de Azoren. Het westelijk gedeelte werd toegewezen aan Spanje, het oostelijk gedeelte aan Portugal. De Paus legde hierbij bijzonder den nadruk op de verplichting om in de veroverde landen het H. Evangelie te verkondigen.
Columbus had Amerika ontdekt. Het was niet het beperkt eigenbelang hetwelk Columbus aandreef tot inbezitname van het land. Bij de ontdekkingsreis waren nog geen missionarissen medegegaan, maar bij den 2den tocht reeds gingen 13 priesters mede. Zoo werd tegelijk met de inbezit-neming ook het Christendom naar de nieuwe wereld gebracht. Ook op verdere Spaansche schepen, die naar het nieuw ontdekte gebied trokken, waren steeds missionarissen, die het hoogste, wat een mensch kan krijgen, het Christendom, wilden brengen naar de nieuwe wereldeelen.
Zoo was het in den aanvang. Deze idealen werden al zeer spoedig weersproken door de daden der Conquistadores, die slechts tuk waren op goud en de rijke voortbrengselen van het onderworpen land. Hiervoor weken alle verdere belangen.
Columbus schreef eenigen tijd na zijn ontdekkingsreizen: „Hoewel ik tot dusverre voor de gerechtigheid ben opgekomen en de macht van Zijne Majesteiten vermeerderd heb, zie ik mij nu ten ondergebracht. Thans nu veel goud gevonden is, overweegt men in Indië, hoe men nog meer kan verkrijgen; door diefstal of door arbeid in de mijnen. Voor een vrouw betalen zij een som gelds, even groot als voor een boerderij. Deze vrouwenhandel heerscht tamelijk algemeen. Een vrij groot getal handelaars is er in jonge meisjes. Op het oogenblik staan negen à tien vrouwen te koop. Zij

zullen een flinken prijs opbrengen, ook al zijn zij nog zoo oud."
De Conquistadores ontzagen geen middelen voor hun doel. Zij muntten uit in wreedheid, hebzucht en hoogmoed. Een Bisschop schreef aan Las Casas over de kolonisten het volgende: „In deze streek zijn geen christenen, maar duivels; daar zijn geen dienaren van den Koning en van God, maar verraders van den Eeuwigen Wet en van den Koning." [1])
Bij den brandstapel van een Inlandschen hoofdman, die wegens het verwekken van oproer ter dood veroordeeld was, stond een missionaris, die pogingen aanwendde om hem te bekeeren door hem te wijzen op het geluk van den Hemel, dat ook voor hem weggelegd was. De hoofdman vroeg na de lange uiteenzetting aan den missionaris: „Zijn er ook Spanjaarden op die plaats van vreugde?" De missionaris bevestigde het, maar voegde er aan toe: „Alleen zij, echter, die rechtvaardig en goed geweest zijn". De hoofdman zeide toen: „De beste onder hen kan nòch rechtvaardig, nòch goedheid bezitten. Ik zou niet naar een plaats willen gaan, waar ik ook maar één wezen van dat vervloekte ras zou vinden".
Na de eerste koloniale veroveringen was bijna steeds geldzucht en te ver gaande eigenbaat de eenigste drijfveer. De meest ruwe maatregelen, die de inlanders ten zeerste verdrukten, werden toegelaten. Hier gold alleen het recht van den sterksten, waarbij aan den overwonnenen ieder recht ontzegt werd.
Feitelijk werden door de aanraking met de Europeanen wel verscheidene voordeelen aan de Inlanders gebracht, doch dit was slechts zijdelings en lag buiten de bedoeling van den kolonisator. Het waren de Nederlandsche en Engelsche kolonisators vooral, wier egoïsme hen niet verder deed zien dan naar het eigen geldelijk voordeel. Onder hen waren mannen, die met geestdrift overstaken naar de andere gebieden. Het was hun avontuurlijke lust, welke hen dreef om te strijden voor de inbezit-name van andere gebieden. Zij zijn niet de eigenlijke schuldigen van de mishandelingen der Inlanders, maar wel degenen, onder wier invloed zij gingen nl. de handelslieden, die door deze kolonisatie op een ongeregelde en ongekende wijze, plotseling tot verrijking hoopten te komen. Het was de koude zakengeest, die zoowel den Engelschman als den Hollander kenmerkte. Zij stichtten verschillende handelscompagniën,

[1]) Marcel Brion, „Bartholomé de las Casas", pag 136. Ed. Plon, Paris 1927.

wier bedoeling was de rijkdommen der Inlanders te exploiteeren. Door bedrog en list wisten zij hun de rijkste goederen te ontnemen. Zij sloten verdragen met Inlandsche vorsten, die in het geheel niet de draagwijdte der verdragen konden begrijpen. En veelal nam men nog den schijn aan alsof het philantropie was, die hiertoe dreef. Sir Joynson Hicks, oud Britsch staatssecretaris van binnenlandsche zaken sprak in een eerlijke redevoering: „Wij hebben Indië niet om het welzijn van de Indiërs veroverd. Ik weet, dat op missievergaderingen verkondigd wordt, dat wij Indië veroverd hebben om de Indiërs tot een hooger niveau te verheffen. Maar dat is huichelarij. Wij hebben Indië veroverd als afzetgebied voor de handelswaren van Engeland. Wij hebben Indië met het zwaard veroverd en met het zwaard zullen wij het ook in bezit houden. Gij kunt roepen: „schaamt u", als ge daar lust toe hebt. Ik geef koude feiten. Ik interesseer mij voor zendelingen-arbeid in Indië en ik heb veel zendelingen-arbeid volvoerd, maar ik ben niet in die mate een huichelaar, om te zeggen, dat wij Indië in bezit namen om wille van de Indiërs." [1])

In Ned.-Indië was 't ook het eigenbelang, dat de kolonisten dreef tot exploitatie der natuurrijkdommen. List en bedrog, diefstal en verslaving der Inlanders, maken de werkzaamheden der kolonisten tot een vloek, welke op de koloniseerende landen moest terugvallen.

In de 19de eeuw maakte Noord-Amerika zich los van Engeland; Zuid- en Midden-Amerika van Spanje. Met hernieuwden ijver zoekt het energieke, maar tevens zeer hebzuchtige Europa naar nieuwe kolonies. De wereld is groot. Afrika en Azië lagen nog grootendeels geïsoleerd.

Een arend ziet van verre met zijn scherpe oogen een prooi. Pijlsnel vliegt hij er op af pakt het met zijn scherpe klauwen en met wellust wordt het gevangen dier verscheurd en opgevreten. Zoo deed Europa met Afrika en Azië. De scherpe blik zag van verre de rijkdommen van deze werelddeelen. Met geweld viel het er op aan en verscheurde het. Vrijwel geheele werelddeelen werden hun ten prooi. Frankrijk nam bezit van uitgestrekte gebieden in Noord-Afrika. België verkreeg door Leopold II de Congogebieden. Duitsch-

---

[1]) „Das Revolution in Indiën". Süddeutsche Monatshefte, pag. 156. 28. Jahrgang 1931.

land kwam te laat, maar wist toch nog eenige kleinere gebieden te bemachtigen. In Azië trachten de Europeesche mogendheden invloedsferen te verkrijgen. Het is een mooiere naam dan koloniseeren, maar feitelijk komt het op precies hetzelfde neer. Veelal was men in beginsel gerechtigd om tot koloniseeren over te gaan. Maar wanneer men gerechtigd hiertoe was, meende men dat ook alle middelen hiertoe geoorloofd waren. En had men de gebieden in bezit, dan deed men alsof er alleen rechten waren aan hun kant en alleen plichten bij de Inlanders.

We kunnen thans slechts zeer in het kort iets zeggen over de inbezitneming van kolonies door Europa. Wanneer wij de geheele ontwikkeling echter in het kort overzien moeten we tot de volgende gevolgtrekking komen:

Soms ontbrak in het geheel een gerechtvaardigde titel tot kolonisatie en waar er in beginsel wel een titel aanwezig was, was het bij den kolonisator niet deze titel welke tot in-bezitneming van andere gebieden bracht, maar was het zuiver het eigenbelang, waarnaar men alleen zag en waarom men ook enkel tot kolonisatie overging. Feitelijk is dus de occupatie van andere gebieden herhaaldelijk op onrechtvaardige wijze geschied.

Vele moderne democratische of socialistische schrijvers stellen het voor, alsof door de ongeoorloofde wijze, waarop men tot occupatie van gebieden is overgegaan, ook na tientallen van jaren en na eeuwen zelfs iedere uitoefening van macht in zulk een gebied ongeoorloofd is. Volgens hen blijft door een dergelijke onrechtvaardige daad het uitoefenen der souvereiniteitsrechten ook steeds onrechtvaardig. Dit is een redeneering die onjuist en verderfelijk is. Al is de wijze, waarop de inbezitneming van een gebied geschied onbehoorlijk geweest, er kunnen toch in feite titels aanwezig geweest zijn, die de occupatie geoorloofd maakten. Al is dus de wijze waarop ten zeerste te verafschuwen, dat neemt niet weg de rechtvaardigheid van de feitelijke overheersching.

Maar al zouden op het tijdstip, dat een gebied in bezit genomen werd, geen titels tot overheersching aanwezig geweest zijn, dan nog kunnen er later redenen aanwezig zijn, welke het in bezit-houden geoorloofd maken.

Na een onrechtmatige daad kunnen omstandigheden als tijdsver-

loop, traditie, economische en politieke toestanden een dergelijken invloed en beteekenis bezitten dat het uitoefenen der bestuursfuncties niet alleen geoorloofd, maar plicht is.
Er is verschil tusschen het ontnemen van iemands eigendom en het ontnemen van het souvereiniteitsrecht aan een bestuur. In veel komen zij echter ook overeen. Zoo ook in het volgende: Wanneer een dief een mes gestolen heeft, behoeft hij dit niet terug te geven wanneer hij er van overtuigd is, dat bij teruggave van dit gestolen mes, het met zekerheid vaststaat dat hij zich zelven of den dief of een derden er mede zou vermoorden. Zoo kan het ook zijn met het op onrechtvaardige wijze verkregen souvereiniteitsrecht. De manier en de titel waarop dit gebeurde mag onrechtmatig geweest zijn, daar kan zich echter niet alleen een gerechtvaardigde titel voordoen, die objectief aanwezig was, maar welke men subjectief niet bedoelde, doch daar bestaat bovendien wel degelijk ook nog de mogelijkheid dat, alhoewel er in den aanvang geen titel aanwezig was, het niet alleen geoorloofd is, maar plicht om de eens op onrechtvaardige wijze verkregen souvereiniteitsrechten te blijven uitoefenen. Wanneer dit ophouden van de souvereiniteitsrechten en de overgave aan de Inlanders òf groot nadeel zou brengen aan het algemeen welzijn òf dat het de ondergang van het Inlandsche volk zou beteekenen of de totale vernietiging en ondergang van het moederland, dat de souvereiniteitsrechten uitoefent, dan bestaat het recht en de plicht om deze souvereiniteitsrechten te blijven uitoefenen. De mogelijkheid is niet denkbeeldig, dat men in zijn geborneerdheid zich na overgave van het gezag geheel afzijdig zou houden van de wereld, die behoefte heeft aan het verkeer met een bepaald gebied òf dat een dergelijk gebied, dat aan zich zelve overgelaten wordt, zich zelve ten onder zal brengen doordat na de eeuwenlange onderbreking van de uitoefening der souvereiniteitsrechten door eigen elite, zij hiervoor niet meer geschikt zijn en binnenlandsche verdeeldheid er het gevolg van zal zijn.
Bovendien kan door velerlei wisselwerking van kolonie en moederland de twee gebieden zoo nauw met elkaar verbonden zijn, dat deze band niet kan verbroken worden, zonder groote schade te doen aan het welzijn van beide gebieden.

Hij, die de souvereiniteit over een bepaald gebied uitoefent heeft

nauwkeurig te letten op de rechten, welke hij bezit, toch evenzeer op de plichten, welke de voorwaarden zijn tot bestendiging van deze machtsuitoefening.
De kolonisator heeft rechten. Wanneer hij zijn gezag gevestigd heeft, behoort aan hem het recht om te besturen. Hij mag rekenen op de gehoorzaamheid van de onderdanen. Hij kan, zoo zij niet goedschiks willen luisteren naar goede verordeningen, hen door straffen en gestrenge maatregelen, hiertoe dwingen. Ook is het billijk dat een koloniseerend land voor datgene, wat hij aan goeds brengt, zelf ook daarvoor een belooning ontvangt door het financieel voordeel, wat een koloniseerend land door de verbinding met een kolonie meestal met zich zal medebrengen.
Maar daar tegenover staan zware en ernstige plichten.
„La colonisation est moins une occasion de bénéfices qu'une source de devoirs. De même que dans une famille éprouvée par la maladie ou des revers les membres plus vigoureus ou plus favorisés doivent avoir à coeur de venir en aide à ceux qui le sont moins, de même il règne parmi les peuples une loi de fraternité en vertu de laquelle ceux qui ont parcouru plus rapidement les étapes de la civilisation doivent se retourner vers les peuples assis à l'ombre de la mort pour les relever d'une main secourable et les aider à suivre à leur tour la route du progrès chrétien. La colonisation apparait ainsi, dans le plan providentiel, comme un acte collectif de charité qu'à un moment donné une nation supérieure doit aux races déshéritées et qui est comme une obligation, corollaire de la supériorité de sa culture." [1])
Bij het besturen van een kolonisatiegebied, moet op de eerste plaats alles er op gericht zijn, dat het welzijn van de kolonie bevorderd wordt. Wanneer het welzijn in botsing zou komen met het algemeen wereld-welzijn, is er slechts reden om het eigen welzijn van de kolonie hierbij achter te stellen. Nooit is het geoorloofd om op de eerste plaats het belang van het moederland te bevorderen en daarna pas te zien of men ook de kolonie nog tot voordeel kan zijn. De wetten van het land, de bestuursdaden zullen er dus op gericht moeten zijn om de Inlanders tot grooteren voorspoed te brengen. Krachtdadig behoort er opgetreden te worden tegen de kolonisten,

---

[1]) Cardinal Mercier, „Lettre pastorale â l'occasion de l'annexion du Congo à la Belgique". Oevres pastorales, tome II, pag. 119.

die alleen letten op eigen voordeel en voor wie alle middelen geoorloofd zijn, zoo dit hun slechts winst brengt. Oproermakers in het land, die het onderhoorige gebied door twisten in moeilijkheden willen brengen, eischen streng gestraft te worden. Ook tegen de nationalisten, die in strijd met het geluk van het land of met het algemeen welzijn ageeren, moet door de overheden met kracht opgetreden worden en hun invloed, desnoods op zeer ingrijpende wijze, zooveel mogelijk beperkt worden.
De overheerschers zullen ook te waken hebben dat geen buitenlandsche vijanden onrust stoken en het welzijn der bevolking vernietigen.
Een redelijke vrijheid moet aan de onderhoorigen toegestaan worden. Maar men wachte zich er voor vrijheid op alle gebied toe te laten. Dat is geen goed besturen, dat is een volk ten ondergang brengen. Spreekvrijheid en vrijheid van drukpers doen in de zgn. beschaafde landen ontzettende schade aan. Dezelfde schade zal deze zgn. vrijheid ook de koloniën aan doen. Daarom geen redelooze vrijheid van drukpers en onbeperkte spreekvrijheid, welke de Inlander nooit gekend heeft en welke slechts excessen zijn van de gelijkheid en vrijheidswaanzin in Europa.
Geheel het bestuur moet dus gericht zijn op het materieel welzijn der bevolking.
Hiertoe mag het echter niet beperkt blijven. Ook het moreel en godsdienstig welzijn van den Inlander moet beschermd worden.
De kolonisator heeft de strenge en heilige plicht al zijn invloed en macht aan te wenden om tegen-natuurlijke zeden en gewoonten te doen verdwijnen. Misbruiken, die er in de onderhoorige gewesten wel moeten zijn, doordat zij meestal op een lageren trap van beschaving staan en zij den steun der christelijke leer missen, behooren uitgeroeid te worden.
Daartegenover moet men de eigen gebruiken, in zoover zij goed zijn, respecteeren. Zooveel mogelijk moet men laten besturen door menschen, voortgekomen uit het inlandsche volk. Mocht het zijn, dat zij hiertoe niet geschikt zijn, dan mag men niet toegeven aan nationalistische eischen, maar moet men zelf het geheele bestuur in handen houden. Intusschen heeft men de plicht het volk op te leiden tot uiteindelijke zelfstandigheid. Een eigen staatsvorm door aristoi uit de eigen bewoners van het land gevormd, bevordert het beste het welzijn van de bevolking. Het bestuur is het middel tot hand-

having en bevordering van het welzijn der bevolking. Een eigen bestuur uit de eigen elite zal met meer hart het eigen-belang bevorderen; zij zullen niet spoedig het welzijn van andere volkeren stellen boven het belang van het eigen gebied. Zij kennen ook beter en voelen ook beter aan de geaardheid van de bevolking en weten daardoor ook beter de middelen te vinden, waardoor het bestuur een succes wordt. Zij zullen ook, meer dan een vreemde overheerscher, op de sympathie en de medewerking der bevolking kunnen rekenen. De werkzaamheid van de koloniseerende mogendheid moet er dus op gericht zijn de aristoi geschikt te maken om het bestuur over de bevolking uit te oefenen. Zij zal er echter van den anderen kant voor moeten waken, dat zij niet toegeeft aan onredelijke nationalistische eischen. Wanneer een volk tot medebestuur niet geschikt is, omdat het zoo èn het eigen welzijn èn het algemeen welzijn van de wereld buiten hen benadeelt dan moet ieder medebestuur en zelfs iedere schijn van mederegeeren geweigerd worden. Door het dreigen van nationalistische leiders en door de zwakte der regeeringen bestaat het gevaar dat men nu plotseling te ver gaande tegemoetkomingen aan de bevolking doet. Is de bevolking er echter rijp voor zelfbestuur dan moet dit toegestaan worden. Maar dat wil dan niet zeggen, dat de Inlander iederen band mag verbreken. Er blijft in het algemeen gesproken, voor hen de plicht bestaan het vroegere moederland boven al de andere gebieden te bevoordeelen. Wanneer door de Voorzienigheid een langdurig contact tusschen twee gebieden geweest is, gaat het, in het algemeen genomen, niet aan om ieder contact met het vroegere moederland te verbreken.
De onderworpen volkeren mogen ook zelf er voor werken om zelfstandig te worden. Dit moet echter gebeuren volgens liefde en rechtvaardigheid. Leo XIII zegt uitdrukkelijk: „De Kerk veroordeelt niet het streven van een volk om zelfstandig te worden, mits het in zijn streven niet de rechtvaardigheid te kort doet." [1]) Het mag zich dus niet door een onredelijk nationalisme laten leiden, maar het juiste inzicht aangaande het welzijn van eigen gebied moet richting geven.

Boven alles moet de prediking van den christelijken godsdienst toe-

[1]) Leo XIII, Encycliek „Libertas praestantissimus".

gestaan en bevorderd worden. Iedere beperking, die van staatswege de ware geloofsverkondiging wordt opgelegd is een schenden van een goddelijk recht door Christus aan de Kerk gegeven. Men moet er van overtuigd zijn, dat de predikers van den christelijken godsdienst tevens de eigenlijke en meest geschikte kultuurdragers zijn in de onderhoorige gewesten. Zij zijn het, die meer dan welke andere klasse van personen ook, werken aan de geestelijke en lichamelijke verheffing van den Inlander.
De Staat mag zich daarom niet afzijdig houden of tegenwerken, maar moet alle medewerking geven aan de missionarissen. En zij, die invloed hebben op de uitzending der missionarissen en zendelingen, zijn verplicht te zorgen de meest geschikte, voor hun taak berekende krachten uit te zenden.
Dit zijn de plichten van den kolonisator, welke hij met allen ernst en nauwgezetheid te vervullen heeft.

Maar evenals bij de occupatie van koloniale gebieden, verschilt ook hier de theorie over de plichten van den kolonisator verre van de gevoerde praktijk. Er zijn gebieden, waar de plichten betrekkelijk goed vervuld zijn. Wij mogen hierin niet iedere afwijking van het ideaal uitbuiten tegenover de kolonie-bezittende mogendheden. Zooals bij de individuen door de menschelijke zwakheid, ondanks hun idealen, zij herhaaldelijk verkeerde daden verrichten, zoo zijn ook bij ieder bestuur ongeregeldheden onvermijdelijk. De menschelijke natuur is ten kwade geneigd en ondanks alle goede voornemens valt eenieder herhaaldelijk. Het maakt echter een groot verschil òf iemand, ondanks zijn idealen, herhaaldelijk in zonde valt, òf dat hij, niet lettende op hoogere idealen, in het geheel geen pogingen aanwendt om deze idealen te vervullen en integendeel alle hoogere beweegredenen uitsluit en slechts let op datgene, wat hem oogenblikkelijk genot en voordeel verschaft. Zoo is het ook met het bestuur van koloniën. Men kan nog zulke hooge idealen stellen, gezien de onvolmaakt menschelijke natuur en de geneigdheid tot het verkeerde, zullen de daden der bestuurders herhaaldelijk in strijd zijn met de idealen. Maar ook hier maakt het een zeer groot verschil òf men, alle idealen opzij zettend, zich in het koloniaal bestuur slechts laat leiden door eigen geldelijk voordeel en eigenbaat of dat men de idealen hoog houdend, den wil op een behoor-

lijk uitoefenen van de souvereiniteitsrechten richt en men desondanks op velerlei wijzen faalt in het koloniaal beleid.

Het is ellendig, dat wij moeten zeggen, dat grootendeels het koloniaal beleid werd beïnvloed door eigen finantieel voordeel. Alle idealen, alle plichten van koloniaal beheer werden opzij gezet en hoogstens beoefend, wanneer zij niet in strijd kwamen met het eigen voordeel. Weinig bekommerde men zich om de materieele en zedelijke verheffing van den onderhoorigen Inlander. Handelsbelangen waren de maatstaf en het richtsnoer van de koloniale politiek. Voor dit eigenbelang moest alles wijken. De Europeesche kooplui behaalden winsten van meer dan 200 en 300 % jaarlijks, terwijl de bevolking tot een onmenschelijke dwangarbeid werd gedwongen, welke geheele volkstammen uitroeide. Las Casas schat het getal van de Indiërs, dat in zijn tijd door de uitbuiting der Europeanen werd ten ondergebracht op meer dan twintig millioen.
Dezelfde excessen en wreedheid zien wij ook bij latere koloniseeringen der Europeesche mogendheden.
De kooplieden zagen in hun beperktheid niet verder. Hier had de koloniseerende mogendheid moeten ingrijpen, doch het fatale in de koloniale geschiedenis is, dat de verschillende regeeringen òf zelf te zeer geïntereseerd waren bij een dergelijke uitbuiting van den Inlander òf dat zij zelf een te zwak bestuur vormden en daarom niet met kracht tegen dergelijke misbruiken van kooplieden, plantage- en mijnbezitters konden optreden. En toch dit optreden van de regeeringen was strikt noodzakelijk, daar de kolonisten alleen dachten aan het eigen geldelijk voordeel. Het economisch-voordeelige gaf bij het al of niet stellen van onbehoorlijke daden den doorslag. Zoo was het bijv. bij den invoer van opium in de onderhoorige landen. In China was door de inlandsche besturen zelf een verbod uitgevaardigd tegen het opiumschuiven. Engeland eischte den invoer van opium. China kon een mooi afzetgebied zijn voor het opium, gekweekt en bereid door Engelsche kooplieden, die groote velden met papavers in Britsch-Indië bezaten. Miss Mayo liet in haar boek „Mother India" een foto afdrukken van een Hindoevrouw met haar kind, welke van haar moeder opium krijgt om het in slaap te sussen. Deze plaat moet een indruk geven van de verkeerde toestanden in China, maar zij wil dan niet inzien, dat hiermede de Inlanders niet op de eerste plaats veroordeeld worden,

maar wel de Engelsche kooplieden en de Engelsche regeering, die invoer van opium in China eischten. Door omkooperij en bedrog toch wisten de Engelsche kooplieden door middel van de regeering invoer van opium in China te verkrijgen.
Zoo was het ook met andere vergiften, welke het volkswelzijn benadeelen zooals morphine, cocaïne en bijzonder met den invoer van alcohol. Millioenen liters alcohol werden ingevoerd, alhoewel men wist dat dit verkeerd moest werken op den Inlander. Voor het groot-kapitaal der Europeesche geldduivels bestonden geen zedelijke normen. Voor hen was de Inlander een object van uitbuiting. Het eigendomsrecht gold alleen voor henzelven. Aan hun eigen onrechtvaardig verkregen bezicht mocht niet getornd worden. Dan zou men te kort doen aan het onaantastbaar eigendomsrecht. Ook al verwaarloosde men de sociale plichten, die aan het eigendom noodzakelijkerwijze verbonden zijn, dan nog was volgens hun liberalistische opvattingen ieder ingrijpen van de regeering een onrechtvaardige daad. Voor den Inlander gold het eigendomsrecht niet. Integendeel met den minderwaardigen Kleurling mocht alles gedaan worden. Wilde men hem uitbuiten, wilde men hem verslaven, het was goed en geoorloofd. Wilde men hem ten ondergang brengen en langzaam uitroeien, ook dat was in praktijk geoorloofd. De eigendommen, die de Inlanders bezaten werden afgenomen zonder eenige schadevergoeding. Er werd eerst niet geprobeerd of de Inlander zelf geheel of gedeeltelijk kon medewerken aan het goed beheer van zijn bezit. Tot arbeid werden zij gedwongen op een wijze, die wreed en gruwelijk was. Hier was het de machtswellust van tot materieele grootheid gekomen avonturiers en kolonisten, die de Inlanders veelal als dieren deed behandelen. Mannen, vrouwen en kinderen werden geëxploiteerd op een wijze, die beestachtig was. In armoede leefden zij en in naamlooze ellende. Deze kolonisten waren mede de oorzaak dat geheele zwakkere volksgroepen werden uitgemoord en dat de sterkere werden uitgebuit op plantages en in de mijnen. De rijkdom van het gebied werd den kolonist tot een opeenhooping van geldelijk bezit en den armen Inlander tot ongeluk en vloek.
Het moederland had ook de plicht om de kolonie tot zelfstandigheid op te voeden. Ook hier werd niet aan gedacht. Bewust of onbewust hield het de meening van Aristoteles, dat sommige menschen van nature steeds tot onderwerping verplicht zijn, terwijl andere van

nature steeds en blijvend gerechtigd zijn tot heerschers. Zij wilden niet begrijpen, dat voor ieder volk de mogelijkheid tot vooruitgang en ontwikkeling aanwezig is.
En toen in het begin der 20ste eeuw het besef van dezen plicht ontwaakte, ging men in sommige gevallen in een ander uiterste over door toe te geven aan onredelijke nationalistische eischen. De regeeringen waren dikwijls te slap en te verdeeld in zich zelven om een juiste politiek in dezen te voeren.

Door de aanraking met het Westen moesten ook de geestelijke waarden van den Inlander achteruitgaan. De kolonisten minachtten hun onderhoorigen met alles, wat zij in het heden en in het verleden aan moois en schoons aan kultuur en religieuse goederen bezaten. Het werd voorgesteld alsof de moderne Westersche techniek en wetenschap, het hoogste ideaal voor den mensch beteekende. De Inlander geloofde aan deze leuzen en zoo kreeg hij een minachting voor alle en in het bijzonder voor zijn eigen religie en voor de eigen Oostersche beschaving. Zoo werd den Inlander het geloof ook ontnomen aan den godsdienst, welke kracht gaf in het leven. Het bijgeloof werd ontnomen en men gaf er hun niets voor in de plaats.
Mgr. Leroy verhaalt hoe hij met een opperhoofd sprak over de oprichting van een missiestatie.
Het opperhoofd antwoordde: „Ja, kom spoedig hier; want als gij talmt, zullen wij hier niet meer zijn. De Blanken zijn hier gekomen. Zij hebben hier handel gevoerd. Zij hebben hier soldaten geplaatst. Zij hebben vreemdelingen hier naar toe geroepen. Schepen zijn hier gekomen, vol met handelswaren. Dat alles is goed. Maar mijn kinderen gelooven nergens meer aan Mijn dochteren zijn naar elders heengetrokken; naar de wijze Ouden wordt niet meer geluisterd. De Blanken hebben ons het oude geloof ontnomen en er ons niets voor in de plaats gegeven. Daaraan sterven wij."
Dit is het wat wij alom in Azië opmerken. Het oude geloof verdwijnt; maar niet een nieuw, het ware geloof, wordt hen in de plaats daarvan gegeven, waarin zij kracht zullen vinden voor hun levenshouding.

Het is bedroevend te zien, wat er na eenige eeuwen door missionarissen en zendelingen bereikt is, hoe weinigen er na zoovele eeuwen tot het ware geloof zijn overgegaan.

De regeeringen werkten veelal de missionarissen tegen. Christelijke mogendheden waren er, die den Mohammedaanschen godsdienst bevorderden en de prediking van het Christendom in de hun onderhoorige gebieden verboden. En dit deed men slechts omdat men op deze wijze meer politiek- en economisch voordeel meende te behalen.

En zoo er al missies werden toegelaten en er medewerking was van de regeering, dan hadden deze weinig succes. Het gaat niet aan om dit alleen te wijten aan de verstoktheid en slechte geaardheid der Inlanders, hier moeten wij op de eerste plaats de oorzaken zoeken in de wijze van missioneering.

Daar waren en zijn ook nu verkondigers van het H. Evangelie in Azië, die met enthoesiasme en met opoffering van zich zelven gewerkt hebben voor de Inlanders, maar daar zijn er onder het kleine getal missionarissen ook, die de vereischte geestdrift en vooral de overgevende liefde jegens den Inlander missen.

Stanley Jones vroeg eens aan Gandhi, wat volgens hem het Christendom in Indië het meest zou beantwoorden.

Gandhi antwoordde daarop:

„Ik zou zeggen, dat ten eerste alle Christenen, ook de zendelingen, er naar moesten streven hun leven meer gelijkvormig te maken aan de leer van Jezus.

Ten tweede zou ik U willen raden uw godsdienst niet te verkrachten en naar beneden te halen.

Ten derde geloof ik, dat ge meer nadruk moet leggen op de liefde, want de liefde is het middelpunt en de ziel van het Christendom..

Ten vierde zou ik u raden de niet-christelijke godsdiensten met meer ernst en liefde te bestudeeren om de waarheid te vinden, die ook daarin is, zoodat gij de volkeren die ze belijden, beter begrijpen en daardoor beter benaderen kunt." [1])

In deze woorden van Gandhi wordt juist datgene aangegeven wat in het optreden van zendelingen en missionarissen dikwijls ontbrak en waardoor de missioneering niet die vruchten vertoont, welke zij anders zeker gegeven zou hebben.

---

[1]) E. Stanley Jones, „Christus langs den Indischen Heirweg". Vert. Joh. E. Kuiper. 8ste druk, pag. 118, 119. Uitg. H. J. Paris, Amsterdam 1931.

Wallace vertelt in „Langs Oostersche paden", hoe Inlanders een zendeling Mr. Long niet konden vergeten, die vol liefde voor de rechten der Inlanders was opgekomen. Als er heidenen waren, die de zendelingen, de Sahibs, minachtten, kregen zij van hen te hooren: „En Long Sahib dan?" Maar dan antwoordden de heidenen: „W e l, h o e v e e l v a n d i e S a h i b s a l s Mr. L o n g h e b t g e?" [1]) Dit is het. Hoeveel vurige, tot de uiterste liefde bereid zijnde missionarissen zijn er.
Niet steeds werden de beste krachten naar de missie gestuurd en niet steeds waren zij voldoende berekend voor hun taak. Zij bezaten een aanzienlijke dosis geleerde theoriën, maar waren voor de praktijk, die de missioneering uitmaakt, ongeschikt.
Bovendien zagen de Inlanders in vele missionarissen terecht de helpers van het Europeesch imperialisme, en gaven zij blijk praktisch meer het eigen vaderland dan den waren godsdienst en het geestelijk belang van het volk te willen dienen.
De strijd der missionarissen onderling heeft ook veel kwaad gedaan aan de uitbreiding van het ware geloof. Maar de grootste hinderpaal was de verachting van den Inlander. Uit het optreden der misisonarissen sprak dikwijls een minachting voor den Aziaat. „Admettons cependant — et c'est d'ailleurs certain — que nous ayons beaucoup de choses à leur apprendre: ce n'est pas une raison pour les mépriser. Le médecin ne ressent pas de mépris pour son malade, le professeur pour son élève. Il n'y a rien de démoralisant comme le mépris ou même le dédain: c'est un obstacle à toute confiance, et l'indigène le plus fruste y est singulièrement sensible. Sans en avoir l'air, il rentre dans sa coquille, il se dérobe discrètement à ce rapprochement qu'on lui propose avec tant de hauteur, et l'on découvre, après des années, qu'il est resté sur ses positions, que son hostilité s'est durcie, qu'il nourrit des espoirs de revanche." [2]) Dit geldt bijzonder voor het optreden van missionarissen en zendelingen tegenover den Inlander.
„Een missionaris, die naar het voorbeeld van Jezus brandt van liefde, zal zelfs de diepst-gezonkenen onder de heidenen tot de kinderen

---

[1]) W. Wallace S.J., „Langs Oostersche paden", pag. 143. Ned. Vert. J. J. ten Berge, Leuven 1925.
[2]) Georges Hardy, „Ergaste ou la vocation coloniale", pag. 73. Ed. Larose, Paris 1929.

Gods rekenen, vrijgekocht als zij zijn voor denzelfden prijs van het goddelijk Bloed. Zoo zal hij zich niet ergeren aan hunne barbaarschheid, niet ontstellen over hunne zedelijke verwording, hen niet verachten of verafschuwen en hen niet ruw en hard behandelen. Maar door allerlei bewijzen van christelijke liefde zal hij pogen hen tot zich te trekken, om hen in de armen te voeren van Christus, den Goeden Herder. [1])
Aan deze liefde voor de armen en ellendigen heeft het bij velen ontbroken. Zij gevoelden zich terecht de dragers der eigenlijke Westersche beschaving, maar een drager van deze beschaving moet weten, dat tot deze beschaving ook behoort het met liefde en hoogachting gaan tot degenen, die niet het heilig geloof bezitten.
Zij wilden de Aziaten dwingen om al datgene aan te nemen van de Westersche beschaving, wat geen vereischte is voor de verheffing van een ander volk en wat niet rechtstreeks met den christelijken godsdienst te maken heeft. Een verachting had men voor een kultuur, die meer dan duizend jaar oud was en waarvan de Inlanders geheel en al doordrongen waren.
Behalve door enkele Jezuieten zijn er vrijwel geen pogingen aangewend om aan den waren godsdienst een uiterlijk Oosterschen vorm te geven welke overeenkomt met het gemoed van den Aziaat. En dit werd, doordat zij wellicht in een ander uiterste vervielen, wederom een fiasco, zoodat Rome dit meende te moeten verbieden. Weinig moeite werd er veelal gedaan om een Inlandsche geestelijkheid te vormen, welke eens de ruggegraat zou kunnen zijn van de bevolking.
We moeten de realiteit willen zien en ons niet laten verblinden door de vele geschriften over de Missie, waardoor men tengevolge van de optimistische beschrijvingen tot de conclusie zou komen, dat het Katholicisme in Azië zoo bloeiend is. Uit de verschillende beschouwingen en bedelbrieven zou men tot de gevolgtrekking kunnen komen, dat de missioneering slechts geldzaak is en dat zoo het geld maar in gouden stroomen aanvloeit, de bekeering van Azië, verzekerd zou zijn. Missioneering is niet op de eerste plaats een kwestie van geld! Ook voor den missionaris geldt het woord van de H. Schrift: „Welzalig de man, die vlekkeloos bevonden wordt en die het goud niet najaagt en zijn vertrouwen niet gesteld heeft op

---

[1]) Benedictus XV, Encycliek „Maximum Illud".

geld en schatten. Waar is hij en wij zullen hem prijzen, want een zoodanige heeft wonderbaarlijke dingen in zijn leven gedaan." (Eccli. 31, 8–9.)

Bij de bespreking der nationalistische ontwikkeling in de Aziatische gebieden hebben wij telkens er op gewezen, hoe de oude kultuur werd weggenomen en in de plaats daarvan slechts een gering aantal den christelijken godsdienst aangenomen hadden.

Een eerlijk beschouwen der toestanden zal met ons tot de gevolgtrekking komen, dat de Katholieke Kerk na zooveel eeuwen van missioneering feitelijk in Azië van weinig beteekenis en invloed is. Als wij alles samenvatten, dan zijn er in geheel Azië, dus hierbij gerekend ook de oude gebieden, waar reeds lange eeuwen het Christendom verspreid was en de Europeanen 36.200.000 Christenen. Dat maakt op de bevolking van ongeveer 1.000.000.000 nog geen 4 %. En hiervan zijn maar 14 millioen Katholieken. In geheel Azië is dus slechts 1,41 % Katholiek, waarvan een groot aantal Europeanen zijn.

Van invloed op het leven der volkeren, van invloed op de bestuursmaatregelen is geen sprake.

En toch de prediking van het Christendom was de meest edele en meest belangrijke taak, die voor Europa was weggelegd.

Door een bijzondere uitverkiezing van God had Europa den Christelijken godsdienst aangenomen. Maar ons werelddeel had hiermede den ernstigen plicht om te gehoorzamen aan het woord van Christus: „Gaat en onderwijst alle volkeren en leert hen onderhouden alles wat ik u bevolen heb."

De Europeesche missionarissen hadden in groote getale moeten uitgaan om door woord en vooral door voorbeeld en daad Christus te prediken. Zij hadden de zending gekregen om de heidensche volkeren tot het ware geloof te brengen. Hun gebaar, hun brandend hart, hun oogen, hun mond had Christus moeten verkondigen. Met vuur en geestdrift moest er uitgetrokken zijn. En de millioenen zouden, getroffen door den Christelijken levenswandel der Europeanen, meer van dien nieuwen en onbekenden godsdienst willen weten. Door de innerlijke waarachtigheid zouden zij overtuigd zijn geworden. Zij zouden neergeknield zijn en God aanbeden hebben, die in waarheid tot hen gekomen was. De voeten der Europeanen zouden zij gekust hebben in dankbare ontroering. Hun komst zouden zij gezegend hebben. Een eigen kerkelijke hierarchie

hadden zij na korten tijd bezeten. Hun invloed zou gaan in het particuliere en openbare leven. En ook zij zouden daarna met de Europeanen een nieuwen kruistocht gaan prediken in Afrika en ook deze volkeren zouden meer dan nu in de mogelijkheid zijn den christelijken godsdienst aan te nemen. En mocht het zijn, dat de Europeanen zelf zouden verflauwen in den godsdienst, de Aziaten zouden in groote liefde voor hun ouderen geloofsbroeders naar Europa trekken, wetend dat zij jegens hen een bijzonderen plicht van dankbaarheid hadden.

Dat zijn geen hersenschimmen. Dat had werkelijkheid kunnen zijn. En nu?

Een handje vol Christenen, dat weinig of geen invloed uitoefent. Een Azië, dat Europa niet zegent of zich uitput in dankbaarheid, maar een Azië, dat zucht en lijdt; een Azië, dat Europa vervloekt. De Westerlingen ontnamen het zijn heiligste goederen en niets werd hun er voor in de plaats gegeven!

Het bloed van Abel roept om wraak! God vraagt aan ons koloniseerend werelddeel: „Europa, wat hebt gij met uw bruinen Broeder gedaan?" Maar dan volgt niet het antwoord dat Europa zelf ten zegen is, maar een vraag, die Europa ten vloek is: „Ben ik de bewaker van mijn bruinen Broeder?"

Dat is het antwoord van de egoïstische kolonisten, die ingaan tegen de heiligste goederen van het eens christelijke Europa.

Dat roept de vervloeking af van God, aan wien men de goddelijke eer, welke door alle menschen van allen stam en taal, aan God behoort gebracht te worden, niet gunt en Wiens Vereering door de millioenen van Azië men niet toestaat. Het is een beschimping van de naastenliefde, den bruinen Broeder te laten tobben in de donkerte en hem datgene, waaraan hij het meest behoefte heeft, de ware religie, te weigeren.

Is het misschien hierom, dat Europa als met een Kaïnsteeken van verwerping gekenmerkt is?

Heeft hieraan Europa zijn achteruitgang en wellicht eens zijn ondergang te wijten, omdat het de kostelijke goederen, de parel, waarvoor men al het andere moet verkoopen, in den grond gestopt heeft en er onkruid over heeft laten groeien, terwijl deze parel had moeten schijnen over de Europeesche landen, zich hiertoe niet had mogen beperken, maar had moeten schitteren over de geheele wereld? De gouden remonstrans met de Witte Hostie had moeten geheven

worden boven de landen en volkeren, en zie, men vertrapt het Heilige der Heilige tot oorzaak van onmetelijke rampen over eigen gebied en over de landen, tegenover welke Europa een bijzondere roeping had.

Maar heeft Europa dan niets goeds aan Azië gebracht?
Hij die tot deze gevolgtrekking zou komen, ook hij sluit de oogen voor de werkelijkheid. Er zijn enkele kleine kolonies, waar de Europeanen getracht hebben om het welzijn der Inlanders zooveel mogelijk te dienen. En deze kolonies zijn een bewijs, dat koloniseeren niet steeds verkeerd en nadeelig behoeft te zijn, maar dat het integendeel een ideeële, voorname beteekenis kan hebben.
Maar daar komt bij, dat, ondanks de slechte politiek der overheerschers, door de kracht, die van de Europeanen uitging, de inlanders toch eenig goed ontvingen. Dit is meestal niet te danken aan de regeeringen zelf, maar aan de enkele personen, die met hoogere bedoelingen verbinding zochten met de Inlanders.
Bovendien was het voor hen, bij wie eigenbaat het voornaamste doel was, noodzakelijk, zoo zij tot deze voordeelen wilden geraken, den Inlander met goede instellingen bekend te maken. Door den kolonist werd dit dus niet gezocht omdat het nuttig, voordeelig en goed was voor den Inlander, maar omdat dit aan den kolonist zelf het meest voordeelig was. Het was dus veelal zuiver eigenbelang wat tot dergelijke goede maatregelen dreef.
Het zou niet eerlijk zijn om de voordeelen door kolonisatie gebracht ongenoemd te laten. Wij zullen de voornaamste noemen.
Onbetwist staat het vast dat de kolonisatie voordeelen heeft gebracht aan het algemeen welzijn, doordat men verschillende goederen, die tot voordeel konden zijn van de wereldgemeenschap, in de nabijheid van al deze volkeren gebracht heeft. Verschillende grondstoffen, die de onderhoorige volken in hun beperktheid òf geheel ongebruikt lieten liggen òf door hen, met uitsluiting van ieder medeprofiteeren, slechts aangewend werden voor eigen gebruik, zijn in het bezit van volkeren gekomen, die door de natuur niet met deze rijkdommen begiftigd waren.
Dat is echter een voordeel van kolonisatie, hetwelk niet rechtstreeks den Inlander ten goede komt, maar de volkeren buiten het kolonisatie-gebied.
Maar ook aan het onderworpen volk zijn aanmerkelijke voordeelen

gebracht, ook al lag hierbij het voordeel van den Inlander als doelstelling niet naar voren. In eenige gebieden werd de materieele welstand der bevolking bevorderd, doordat men de Inlanders een betere bewerking en een beter gebruik van den bodem leerde. De werktuigen, die men bij den landbouw gebruikte, waren zeer primitief. Door verbetering van deze werktuigen, door een verstandiger bewerking van den grond wist men meer vruchten te verkrijgen.
Waterverdeeling en stuwdammen bevorderden den plantengroei. Velden welke braak lagen, werden op deze wijze productief gemaakt. Zoo was het zelfs mogelijk om op eenzelfden akker jaarlijks een dubbelen oogst te hebben, welke anders wegens droogte weinig of geen vruchten leverde.
Europeesch kapitaal en Europeesche energie wisten enkele streken tot bloei te brengen. De Westersche techniek en het Westersche organisatie-talent zijn in beperkte mate ten goede gekomen aan den Inlander. Het is vooral de zin naar orde, het Westersche organisatietalent wat voordeelen gebracht heeft. Hierin kan de Oosterling niet buiten den Europeaan. Toen men in China door nationalistische betoogingen de buitenlanders uit verschillende functies, zooals in de industrie en in 't postverkeer verdreef, lag dit alles in de war, zoodat men zich genoodzaakt zag, de Europeanen weer terug te roepen in hun functies. Wat de techniek betreft, deze heeft het verkeer en de bewerking der grondstoffen bevorderd. Maar aan deze snelle technische ontwikkeling waren voor den Inlander ook groote gevaren verbonden.
De aanleg van verkeerswegen, de instelling van het volks-credietwezen konden het welzijn van den Inlander bevorderen.
In vele gebieden is gewerkt om de gezondheid der bevolking te bevorderen. De Westersche geneeskunde heeft met eenig succes naar de middelen gezocht, welke Oostersche ziekten hielpen genezen. Vele lijders aan pest, melaatschheid, slaapziekte, oogziekte, pokken, syphilis hebben aan Westerlingen hun genezing te danken. Men leerde den Inlander meer hygiënisch te leven. Het groote getal van zuigelingensterfte ging hierdoor achteruit. Ziekte-epidemieën werden door Westersche wetenschap en Westersche doktoren beperkt of voorkomen.
Een einde werd gemaakt aan de vele tegen-natuurlijke misbruiken. Gestreng werd er opgetreden tegen te ver gaande despotie van

Inlandsche Vorsten; de positie der vrouw werd, zoo dit mogelijk was, verbeterd. Slavernij werd afgeschaft. Wij moeten er echter op wijzen, dat deze maatregelen grootendeels pas dateeren uit het eind der 19de en het begin der 20ste eeuw.
De Westersche studielust en ontdekkingszin hebben aan den Aziaat voordeelen gebracht. Enkele Westersche geleerden en theologen hadden soms meer eerbied voor de oude Oostersche geschriften dan het Oosten zelf, zoodat Inlanders hun eigen geschriften leerden kennen en waardeeren door het Westen.
Wat we tot nu toe opnoemden, was niet zonder beteekenis voor den Inlander, maar het wordt tot niets zoo we er mede vergelijken wat sommige missionarissen hun gebracht hebben. Zij zijn de edelste kultuurdragers, zij waren de brengers van het heil en het ware geluk. Steeds zijn er Europeanen geweest, die bezield waren met een hoogere liefde. Zij hebben de eigenliefde van zich afgeschud; zij hebben de gemakken van deze wereld verlaten en zijn gaan wonen temidden van laag-staande volkeren of van volkeren met een vreemde cultuur om Christus te prediken. Zij verkondigden daar met totale opoffering en wegcijfering van zich zelven de boodschap van het eeuwige leven, hetwelk zij zelf gehoord hadden en nu verkondigden aan de heidenen, opdat deze met hen gemeenschap zouden hebben: „de gemeenschap met den Vader en met Jezus Christus zijn Zoon". (I Joan. 4.)
Aan hen zijn de Aziaten een dankbaarheid verschuldigd, aan welke zij nooit zullen kunnen voldoen.
Deze weldoende actie beperkte zich echter tot een gering aantal menschen. Het overheerschend gezag werkte veelal de bekeeringsactie tegen; in ieder geval werd niet den steun gegeven, waarop de missionarissen recht hadden, terwijl vele missionarissen, zooals wij hierboven zeiden, zelf niet aan hun taak beantwoordden. Al hebben dus de Westerlingen veel goeds gebracht, daarnaast blijft het waar, dat zij grootelijks in hun plichten jegens Azië tekort zijn geschoten.

Moet na dit alles dus de gevolgtrekking wezen, dat iedere band, welken er in den loop der laatste eeuwen tusschen Europa en Azië gelegd is, verbroken moet worden? Zal dit de oplossing geven van het ingrijpend wereldprobleem? Of zal dit nog verder voeren op den weg van ondergang, welke men eens is ingeslagen? Daar zijn er,

die sterken nadruk leggen op de voordeelen, die Europa in het verleden aan zijn koloniën heeft gegeven, en hieruit concludeeren dat de band òf nooit òf in onafzienbaren tijd niet mag verbroken worden. Anderen leggen terecht den nadruk op de mistoestanden, die in de kolonisatie door de Europeesche mogendheden hebben plaats gevonden en na het vaststellen van deze feiten meenen zij, dat de koloniën niets te verliezen hebben bij een verbreking der banden. Integendeel, zoo zegt men een losmaking zal slechts voordeelig zijn voor de koloniën en hoe eerder dit zal gebeuren, hoe beter het is. Ook wij stelden vast dat de geschiedenis der koloniale overheersching niet verheffend is. Ook wij wezen op de verkeerde wijze, waarop Europa zijn taak vervuld heeft, hoe het zijn koloniale plichten slecht volvoerd heeft. Wij oordeelden het leugenachtig en in strijd met de gebeurtenissen om het verledene in het geheel als schoon voor te stellen en te beweren, dat de fouten niet de hoofdinhoud van het kolonisatie-werk vormden. Wij gaven volledig toe, dat van vrijwel alle koloniën de geschiedenis vol is van minderwaardige praktijken en de plichten door de overheerschers slecht vervuld werden.

En toch verschillen wij volledig in onze gevolgtrekking van hen, die met ons den nadruk leggen op de verkeerde kolonisatiepolitiek. Hun gevolgtrekking is: volledige vrijheid; weg met ieder imperialisme en met iedere overheersching van het een gebied door het andere. Wij achten deze gevolgtrekking verkeerd, verderfelijk. Men laat zich hier door een gevoel van afschuw voor minderwaardige koloniale praktijken leiden tot gevolgtrekkingen, waarbij de redelijkheid zoek is. Wanneer men overtuigd is, dat in het verleden de plichten van de koloniale mogendheden niet goed vervuld zijn, dan is het onredelijk om onmiddellijk hieraan toe te voegen: Dus zijn wij tegen iedere kolonisatie en zullen we al onzen invloed aanwenden om de verbinding tusschen kolonie en moederland, zoo snel als dat eenigszins mogelijk is, te verbreken. Een dergelijke redeneering is onjuist. De gevolgtrekking moet zijn: We zullen al onzen invloed uitoefenen om te bewerken dat de koloniseerende mogendheid haar plichten in het heden en in de toekomst voortaan zal vervullen.

Wanneer Europa aan de koloniën niets meer in zijn positie van overheerscher zou kunnen geven en ondanks een goed vervullen van zijn taak het toch beter ware dat de koloniën vrij kwamen, ja,

dan moeten de banden verbroken worden. Wij zijn echter van meening — we zullen aangeven om welke beweegredenen, — dat Europa veel kan geven en wel juist door het huidig verband, waardoor koloniën afhankelijk zijn aan een Europeesche mogendheid. Wij spreken hier wederom zeer algemeen. Wij gaan niet in op de verhouding en het gewenschte van deze verhouding tusschen afzonderlijke Oostersche gebieden en afzonderlijke Westersche overheerschers.

Heeft Europa juist in zijn hoedanigheid van Overheid aan de koloniën nog iets te brengen?

Onder den invloed van het stelsel van Rousseau over de natuurlijke goedheid van den mensch, door propaganda van socialistische, communistische of ultra-democratische schrijvers, is men gaan spreken over de onrechtmatigheid van iedere kolonisatie. Wij hebben in het voorafgaande aangegeven hoe er rechtvaardige titels zijn voor koloniseeren ; in 't navolgende willen we er op wijzen, hoe in de huidige verhoudingen er door de koloniseerende mogendheden een ideaal werk verricht kan worden en er voldoende reden kan wezen om op te treden tegen overijlde pogingen van onafhankelijkheid.

In aanmerking moet bij deze beschouwingen genomen worden dat de gebieden met toelating van Gods Voorzienigheid afhankelijk zijn geworden van andere machten. Men heeft rekening te houden met reëele feiten. Wanneer dus een Aziatisch gebied langen tijd geleden afhankelijk van een Europeesche mogendheid is geworden, dan gaat het niet aan om dezen band zonder een goede reden te verbreken. Het moet beslist vaststaan, dat bij vrijmaking het onderworpen gebied er beter aan toe zal worden en dit niet in conflict zal komen met het wereldwelzijn. En hiervan is juist in de huidige omstandigheden geen sprake.

De volkeren, waarover geregeerd wordt zijn veelal niet homogeen. Op éénzelfde gebied wonen verschillende volkeren met een verschillende taal en verschillenden godsdienst en waarvan het bij vrijmaking zeker is dat zij elkaar de overheersching zullen betwisten tot schade van het eigen land. De orde van een land, de rechtszekerheid van de individuen zou meer nog dan nu in den toestand van onafhankelijkheid in het gedrang komen. De bestuurderen zouden niet in staat zijn om den binnenlandschen en buitenlandschen toestand te beheerschen. Zelfs zouden zij ellkaar verdelgen door

verdeeldheid en vanuit het buitenland zouden andere volkeren op hen loeren als op een welkome prooi. De communisten vooral zullen van de binnenlandsche onlusten gebruik maken om zelf invloed in deze koloniën te verkrijgen. Dat is geen spookbeeld, wat op phantasie berust. Dit is werkelijkheid, welke in het stelsel ligt opgesloten. Alleen al het feit dat anders de communisten het land zullen overheerschen kan voldoende reden zijn om een kolonie niet los te laten. Door Azië los te maken van Europa, door invloed te verkrijgen in de Aziatische gebieden, hoopt Sowjet-Rusland met succes zijn aanval te wagen op het Westen.
De mogelijkheid is ook niet denkbeeldig, dat Aziatische gebieden zich bij vrijlating geheel zullen terugtrekken en de gemeenschap, waarop andere volkeren recht hebben, te weigeren. Hetzelfde geldt in nog grooter mate voor die landen, welke iedere poging om het H. Evangelie in hun gebieden te verkondigen zullen verijdelen en de weinige Christenen, die in hun gebied zijn, tot afval zullen dwingen.
In het kort samengevat komt het hier op neer, dat het zeer goed kan zijn dat een bepaald kolonie-gebied mooie eigenschappen en een bepaalden kultuurvorm bezit, welken een Westersch overheerscher mist, doch dit heeft echter met de uitoefening der souvereiniteitsrechten door personen, voortkomend uit de eigen bevolking, rechtstreeks niets te maken. De overheersching vindt zijn grond niet hierin, maar in het feit dat de b e s t u u r s f u n c t i e s bij andere volkeren niet op een behoorlijke wijze vervuld worden. en men met stelligheid kan zeggen, dat een andere macht deze wel zal vervullen.
Nu worden door de overheerschers ook thans nog de plichten, die kolonisatie met zich medebrengt, niet volledig vervuld; maar dit kan slechts een aansporing zijn, om te pogen het overheerschend bestuur te bewegen deze plichten zoo goed als dit eenigszins mogelijk is te vervullen. Hierop moet dus de koloniale actie gericht zijn en niet op het loslaten van gebieden, welke nog niet geschikt zijn tot zelfstandig bestuur.
Het is noodzakelijk dat hier op gewezen wordt, juist thans, nu velen, inziende dat er in het koloniale beheer grove fouten zijn gemaakt, tot de gevolgtrekking komen, dat zelfbestuur moet gegeven worden. Juist in een tijd als thans, nu men zich de fouten uit een vroeger en huidig kolonisatie-tijdperk bewust wordt, bestaat de mogelijkheid

dat de plichten, die kolonisatie met zich medebrengt, op een juiste wijze zullen vervuld worden.
Met René Schwob zeggen wij: „Al die grieven tegen het Westersche machinisme, tegen den cultus van den rijkdom, tegen de verwaarloozing van het innerlijke leven, lijken mij overigens meer en meer algemeen te worden. En juist in het bewustzijn van dit bankroet mag men het heil verwachten." Met hem voegen wij er echter aan toe: „Maar op voorwaarde, dat men uitga van een godsdienstig gezichtspunt betreffende het leven." [1])
Juist nu moet er invloed op uitgeoefend worden dat de plichten van den kolonisator tegenover den Inlander op de meest edele wijze vervuld worden. Maar tevens moet er dan ook opgetreden worden tegen te ver gaande nationalistische eischen wier vervulling de ondergang van de onderhoorige gebieden beteekent. Tegen alle overijlde pogingen van losmaking moet een krachtig bestuur onverbiddelijk staan.
Wil men in dezen met succes de koloniale plichten vervullen, dan zal voor alles in het moederland een krachtig bestuur aan het hoofd moeten staan, welke werkelijk de aristoi van het land uitmaken, in plicht regeeren, geen partijpolitiek voeren, maar het nationaal en algemeen welzijn bevorderen op een wijze, die hun de plicht jegens God voorschrijft.
Deze personen alleen zullen de standvastigheid kunnen betoonen, welke ook door den Inlander gewenscht wordt. Voor een slap bestuur,, hetwelk als het haantje op den toren nu eens naar deze richting gekeerd is, dan weer naar die richting, kan de onderhoorige Inlander geen eerbied hebben en geen gehoorzaamheid betuigen. Door standvastigheid zal de koloniseerende mogendheid juist haar liefde betoonen jegens den Inlander. Zij zullen, zoo dit noodzakelijk is, in eigen land zelfs eenige opofferingen getroosten, zoo dit tot voordeel van de kolonie zal zijn en dus niet, wanneer de kolonie geen direct finantieel voordeel meer geeft, er over gaan praten op welke wijze zij het onderhoorige gebied het vlugste zelfbestuur kunnen geven om daardoor verwikkelingen en lasten te voorkomen, want door deze onafhankelijkheidsverklaring zullen zij het onderhoorige land ten onder brengen.

---

[1]) René Schwob: „De Roekelooze Omhelzing". Nederl. vert. van Ernst Michel, pag. 306. Uitg.: Foreholte, Voorhout 1931.

Op deze wijze toont de overheerschende mogendheid liefde en rechtvaardigheid jegens de onderhoorige volkeren.
En deze christelijke liefde is het, welke de richting aangeeft waarlangs de wederkeerige verhouding zich moet ontwikkelen.
„De koningen der volkeren heerschen over hen en wie macht over hen hebben, heeten weldoeners. Doch gij niet alzoo; maar de grootste onder u worde als de jongste, de aanvoerder als de dienaar......." (Luc. 22, 25–26.)

Met het in-bezit-nemen of los-laten van kolonies volgens de wetten van recht en billijkheid is de synthese, die Oost en West tot beider voordeel moet verbinden, nog niet gevormd. Het koloniseeren of zelfstandig verklaren van een onderhoorig gebied is slechts een onderdeel van de groote synthese, die gevormd moet worden.
Een synthese wordt gevormd uit deelen, die verschillend zijn. Een synthese bestaat uit verschillende deelen. Nu gesproken wordt over de synthese van Oost en West, ligt hierin reeds opgesloten, dat Oost en West ongelijkheden bevatten. In dezen democratischen tijd is men noodzakelijkerwijze tot de gevolgtrekking gekomen, dat alle volkeren gelijk en gelijkwaardig zijn. Het nivelleeringsproces heeft ook in deze aangelegenheid zijn verderfelijken invloed uitgeoefend.
Hypothetisch bestaat de mogelijkheid, dat de rassen volkomen gelijk en gelijkwaardig zijn. Feitelijk echter komt het niet voor en de veronderstelling, dat dit zoo zou zijn, is in volledige tegenspraak met de werkelijkheid. De meesten willen wel inzien, dat de volkeren niet volkomen gelijk zijn aan elkaar — de feiten spreken een te duidelijke taal! — maar zij blijven met nadruk volhouden dat de volkeren, alhoewel niet gelijk, toch gelijkwaardig zijn. Ook dit is een vergissing, welke in de toepassing van dit beginsel, verderfelijke gevolgen heeft. Het is zeker, dat bij de waardeering van verschillende volkeren men door eigen zelfbewustzijn en trots verblind kan worden en buiten de werkelijkheid het eigen volk verre verheven acht boven alle volkeren der aarde. De mogelijkheid bestaat ook dat bij een bezitten van eenige eigenschappen, welke het eigen volk heeft en een ander niet in die mate bezit, men hierom meent in voortreffelijkheid te staan boven andere volkeren en men in dit bewustzijn de tegenstellingen op onredelijke wijze toespitst. Het andere volk toch kan daarentegen wederom eigenschappen bezitten, welke het eigen volk mist. Dikwijls is het hoogst moeilijk om objectief juist te zijn in de beoordeeling van de volkeren en in de beslissing, welke van beide volkeren hooger staat. Vooral van twee volkeren, die beiden een beschaving en kultuurbloei bezeten hebben, zal het oordeel moeilijk wezen. Dit geldt dus ook in de verhouding van

Azië en Europa. Beide werelddeelen bezitten eigenschappen, welke de ander niet in die mate bezit.
Juist in deze ongelijkheid van eigenschappen, ligt de mogelijkheid een synthese te vormen door uitwisseling van gedachten en daden, welke uiteindelijk tot voordeel èn van Oost èn van West kunnen wezen. Het Oosten heeft zijn bijzonder goede eigenschappen en zijn ten verderve voerende fouten.
Het Westen heeft zijn bijzondere goede eigenschappen en zijn ten verderve voerende fouten.
Maar de goede eigenschappen en fouten dekken elkaar niet in beide werelddeelen. Zij zijn niet hetzelfde en dus niet gelijk en gelijkwaardig.
Eén voornaam verschil moet voor alles vastgesteld worden, een verschil, waarin Europa verre Azië overtreft nl. het bezit van den waren godsdienst en datgene, wat hier onmiddellijk mede samenhangt. Wij kunnen begrijpen dat Claudel als antwoord op een enquêtevraag „Wat zijn volgens uw gevoelens de westelijke waarden, die de superioriteit van het Westen boven het Oosten bepalen", antwoordde: „Alleen het Christendom". Doch deze superioriteit is niet van ondergeschikte beteekenis, maar van een hoogte, die al het andere overtreft. De tijdsstrooming wil ook in de verschillende godsdiensten een gelijkheid zien. Tegen deze nivelleering van de hoogste waarden moet geprotesteerd worden. Ieder toegeven aan deze gelijkheidswenschen is een teeken van slapheid, en tamheid, die opstand beteekent tegen God en tegen Zijn Wil, die door den afhankelijken mensch vervuld moet worden, hoezeer ook zijn gemakzucht en lafheid zich daartegen verzetten.
Wij erkennen geen gelijkheid van godsdienst. En dit is geen chauvinisme, hoogmoed of wat ook, maar steunt op Gods Onveranderlijke Wet. En deze Wet is kenbaar aan de menschen door het verstand. Evenals door het verstand alle volkeren, van Oost tot West, van Zuid tot Noord, kwamen tot het bestaan van God, zoo kunnen zij door het verstand, ondersteund door de genade van God, komen tot de waarachtigheid van den éénen waren godsdienst en tot de onwaarachtigheid van alle godsdiensten buiten het Katholicisme.
Alle vaagheid en gelijkheid van godsdiensten wordt door God verworpen.
God is onze Schepper. Van Hem zijn wij afhankelijk, aan Hem zijn

wij eerbied en hoogachting verschuldigd, zijn wij dus verplicht tot religie. God had het aan het verstand der menschen over kunnen laten op welke wijze zij God hadden te aanbidden.
Hij heeft dit niet aan de menschen overgelaten, maar heeft zelf een bepaalde wijze aangegeven, waarop wij onzen eerbied moeten betuigen, heeft ons dus een bepaalde religie aangewezen. Wij zijn uit onze afhankelijkheid van God verplicht die religie, door God gewild, te volgen.
Uit vele documenten staat vast, dat Christus bestaan heeft. Christus zeide God te zijn. Als Hij werkelijk God is, dan is Hij dus de Persoon, van wien wij afhankelijk zijn, aan wien wij gehoorzaamheid verplicht zijn en als Hij een bepaalde religie door ons wil uitgeoefend zien, hebben wij dit uit te voeren.
Wat Christus nu zeide nl. dat Hij God was, heeft Hij ook bewezen door goddelijke teekenen: Zijn Heiligheid en Verhevenheid, welke in deze volkomenheid slechts een God kan bezitten ; Zijn Profetieën welke in hun volheid in vervulling zijn gegaan; uit de mirakelen in de physieke orde, die Hij verrichtte en welke wonderen Hij opzettelijk verrichtte om Zijn goddelijke Zending te bewijzen. Hierdoor staat volkomen, zonder ook den geringsten twijfel over te laten, vast, dat Christus God was.
Als Christus een bepaalde religie predikt en wil dat allen deze religie uitoefenen, dan is dit de eenigst ware godsdienst en mag deze religie alleen aangehangen worden.
Maar hoe kan, na twee duizend jaar iemand nog weten hoe die ware godsdienst uitgeoefend moet worden?
Christus heeft Zijn taak overgedragen aan een organisatie, de Kerk en deze heeft de plicht den waren godsdienst zuiver te bewaren. Christus beloofde daarbij de Kerk te beschermen en te helpen; Hij maakte, door Zijn Goddelijke Almacht hiertoe in staat, deze Kerk Onfeilbaar. Alle menschen, zonder uitzondering zijn dus verplicht toe te treden tot deze Kerk en te luisteren naar de waarheden, die op onfeilbare wijze door de Kerk geleeraard worden. Nu beroepen vele kerken zich er op „de ware Kerk van Christus" te zijn. Christus zou Zijn Kerk niet beschermd en bewaard hebben, zoo Hij aan deze Kerk geen duidelijke kenteekenen gegeven had welke ieder ander kerkgenootschap mist. De Kerk van Christus nl. moet één zijn en in staat om het leven te heiligen. Zij moet onveranderd uit de dagen van Christus en Zijn Apostelen stammen. Zij moet ook een wereld-

organisatie zijn, welke geschikt is voor alle volkeren en alle individuen, en zich ook overal verspreidend.
Deze eigenschappen vinden wij noch bij de Oostersche Kerken, noch bij de Westersche Kerkgenootschappen, die vóór of na de Hervorming zijn ontstaan, maar alleen bij de Katholieke Kerk. De Katholieke Kerk is dus alleen de door Christus gestichte Kerk. Geen andere ware godsdienst bestaat er. Een pluriformiteit der Waarheid is een dwaasheid. Wij kenmerken dus het bestaan van ieder godsdienstig genootschap, buiten dat der Katholieke Kerk als strijdig met den Wil van God. Alle godsdiensten hebben gedeelten van de Waarheid en bijzonder de christelijke protestantsche kerken, doch zij hebben niet de Waarheid. En wat de vele goden betreft in 't Oosten, wij noemen hen afgoden, niets, wat zelfs niet geschikt is voor verachting.
„De afgoderij en de bijgeloovigheden van het confucianisme, boeddhisme, en taoisme moeten veroordeeld en volkomen, zonder eenige beperking, verworpen worden. Confucius echter, Mencius enz. behoeven niet veracht te worden. Men moet hen niet als goden beschouwen, maar als wijsgeeren die vóór Christus geboren zijn en die eenige goede moraal-beginselen hebben, maar welke vermengd zijn met vele dwalingen." [1])
Daarom moeten wij ons verzetten tegen iedere poging van Oostersche leeraren en Westersche „professoren", die den Boeddhistischen of Islamitischen godsdienst hier in het Westen zouden willen importeeren. Volgens sommige Europeesche „weekdieren der moderne samenleving" is Europa rijp voor de propaganda van het Boeddhisme. Hun moest met geweld het spreken verboden worden, want zij zijn verraders van het mooiste, schoonste en edelste, wat Europa bezit. Zij citeeren in navolging van Tolstoi teksten uit Oostersche geschriften, welke waarheden bevatten, welke veel schooner en veel dieper staan in het H. Evangelie. Wij keeren ons tegen Oostersche of Westersche leeraren, tegen een Gandhi of tegen vredeskampioenen als Dr. Söderblom en Professor Heiler.
Wij mogen en willen geen gelijkheid van godsdienst erkennen.
In zijn geschriften zegt Gandhi herhaaldelijk, dat alle godsdiensten goed zijn, dat zij allen Openbaringen Gods zijn.

---

[1]) „Primum Concilium Sinense", Canon 709. Ed: T'Ou-Sè-Wè, Zi-Ka-Wei Shanghai 1930.

De God der Mohammedanen is hij verschillend van den god der Hindoes? De godsdiensten zijn verschillende wegen, die allemaal naar hetzelfde punt leiden. Wat doet het er aan toe, of wij verschillende wegen bewandelen zoo wij hetzelfde doel bereiken?"
„Christus is een stralende openbaring van God, maar niet de eenige openbaring. Ik zet Hem niet op een eenzamen troon. Ik beschouw Hem als een Leeraar, niet als dé Leeraar". Zoo schrijft hij herhaaldelijk in Young India, Indian Home Rule en andere geschriften. De Bijbel, de Koran zijn volgens hem evenzeer goddelijk geïnspireerd als de Veda's.

Wij ontkennen een dergelijke gelijkmaking van alle godsdiensten. Wij houden vast aan de eene ware, algemeene en apostolische Kerk, en wij blijven Christus prediken, ook al is het „den heidenen een dwaasheid". (1 Cor. 1, 23.)

Wij moeten ons daarom met alle kracht verzetten tegen elke poging om een Oosterschen godsdienst in Europa te prediken. Als leeuwen moeten wij vechten tegen allen die in hun liefde voor het mystieke, exotische Oosten zelfs zoover gaan, dat zij het Christendom zouden willen inruilen tegen een onwaarachtigen Oosterschen godsdienst. Eens ondernam men Kruistochten om de Halve Maan buiten Europa te houden, nu richt men moskeeën op in onze Westersche steden. Men moest in eensgezindheid opstaan om deze tempels met den grond gelijk te maken; de Westersche slappelingen dulden het en vinden dat alles zoo mystiek, zoo wonderlijk en mysterieus.

Dit staat dus vast, dat er van meer-waardigheid of gelijk-waardigheid van godsdienst tusschen Oost en West geen sprake kan zijn. Wij erkennen slechts de opperhoogheid van den katholieken godsdienst, welke Oost en West moet overkoepelen.

Wanneer de Europeanen den christelijken godsdienst in zijn volheid beleefden, zouden zeker de Westerlingen in zeden en deugden Azië overtreffen, omdat het Christendom in zich alleen in die mate de mogelijkheid kan bezitten, orde te verschaffen in de verhouding van den mensch tot God, in de onderlinge betrekkingen der menschen en in de handelwijze van ieder individu afzonderlijk. Feitelijk heeft thans een zeer groot deel zich van den christelijken godsdienst afgewend of oefent de godsdienst op hun handelwijze praktisch weinig of geen invloed meer uit. Het is daarom alleen dat alles, de zeden, de gebruiken, het karakter, de goede en kwade eigenschappen van Azië en Europa voor vergelijking vatbaar zijn

en de mogelijkheid bestaat, dat Azië somtijds hooger staat dan het Westen.

Het Oosten heeft veel goeds en schoons. Wij wenschen dan ook niet tot hen te behooren, die in het Oosten geen goed kunnen zien. De Westerlingen, die zoo overtuigd zijn, van eigen gaafheid en grootschheid, worden door hoogmoed verblind. Zij willen de vele, zeer groote tekortkomingen niet zien. Zij zien deze bij Azië, dat voor hen de duivel is, welke slechts verderf kan brengen. Aan deze overdrijving maakt ook Massis in zijn merkwaardig boek „La défense de l'Occident" zich schuldig. Hij heeft in dit boek de verdediging van Europa op zich genomen, maar doet in deze verdediging tekort aan Azië. In zijn aanbidding voor de helleensch-latijnsche kultuur ziet hij twee voorname feiten voorbij. Vooreerst, dat Europa — hetwelke wij bovendien niet beperkt willen zien tot bewesten den Rijn — niet meer die éénheid en gaafheid bezit, welke Massis veronderstelt. En vervolgens, hoezeer wij zelve — zooals uit het voorafgaande wel gebleken zal zijn — overtuigd zijn van de hooge waarden, welke Europa eens vertegenwoordigde en in zijn hoogtepunten nog bezit, kunnen wij het toch niet eens zijn met Massis die in het wezenlijke van Azië slechts verderf ziet en het goed als bijkomstig en in minieme mate aanwezig oordeelt. „L'Inde du yogha et du vedanta n'a pas davantage à nous enseigner." [1] Herhaaldelijk geeft Massis te kennen, dat Azië ons niets te leeren heeft, omdat het niets als kwaad en verderf voortbrengt. Het feit, dat de nota's, welke in kleine letter aan den voet van de bladzijde gedrukt staan veel van het daar bovenstaande wordt teruggetrokken, neemt, zooals wij reeds eerder zeiden den algemeenen indruk van het boek niet weg, dat hij slechts éénzijdig in het „aziatisme" het groote gevaar ziet en hij al datgene, wat in Europa aan verderfelijks is, herleidt tot het „aziatisme" hetwelk zijn duivelschen invloed in zeer sterke mate zou uitstrekken over Europa.

„Het is een verkeerd oordeel over de „Inlanders" uitspreken als men de kleurlingen beschouwt als lieden van een minderwaardig ras en verstand. Een langdurige ervaring leert ons, dat de volkeren van ver-verwijderde streken het niet altijd afleggen tegen de

---

[1]) Henri Massis, „Défense de l'Occident", pag. 134. Plon, Paris 1927.

volkeren uit onze streken en dat zij zelfs wat het verstand betreft met hen kunnen wedijveren." [1])
Zelf kan eenieder, die eens over de eigen grens geweest is, de ongelijkheden opmerken welke er zijn tusschen verschillende groepen van personen; maar deze verschillen zullen veel grooter zijn in een onmetelijk gebied als Azië, hetwelk vele volkeren omvat met verscheidene kulturen. Wanneer dus hier eenige specifieke kenmerken worden opgesomd, dan wil dat niet zeggen dat deze in dezelfde mate gelden voor alle Aziatische gebieden. Evenmin moeten deze eigenschappen beschouwd worden als gegeven te zijn in tegenstelling met Europa, die deze eigenschappen geheel zou missen. Een dergelijke veralgemeening zou in strijd zijn met de werkelijkheid.

De Aziatische gebieden mogen trots zijn op de cultuur, welke eens in hun midden bloeide in tijden, toen Europa zonder beschaving was. De oude geschriften, de oude overblijfselen van een vergane kultuur doen zien, waartoe ook het Aziatische volk in staat is.
En ook nu nog bezit het vele uitingen van beschaving, welke de bewondering en eerbied van Oosterling en Westerling afdwingen. De kunstvoorwerpen munten uit door fijnheid van smaak. De mimiekkunst staat op een hoog plan. Wie door Balineezen dansen heeft zien uitvoeren, wie kunstvoortbrengselen uit Hindostan en andere Aziatische gebieden gezien heeft, kan deze volkeren niet minachten, kan niet overtuigd zijn van de minderwaardigheid in alle opzichten aan de Westersche volkeren.
De hooge wijsheid in de Oepanishads, de zedeleer van de Chineesche moraal-boeken bevatten gedachten en raadgevingen, die ieder mensch door hun diepte treffen. Een religieuse sfeer kenmerkt Azië. Ook hierom heeft Azië een hooge beteekenis en heeft het vele Europeanen iets te leeren. Op een vraag aan P. Lebbe, hoe hij onze verhouding tot Azië beschouwde, meende hij te kunnen antwoorden:
„Kan Azië zich niet ontwikkelen zonder Europa, omdat alleen Europa het geven kan, wat het 't meest noodig heeft nl. het Christendom. Dat spreekt vanzelf. Maar omgekeerd kan Europa vooral van Indië zijn hooge mystieke aspiratie ontvangen". [2])

---

[1]) Pius XI, Encycliek „Rerum Ecclesiae".
[2]) Gemeenschap 1928, pag. 30.

En de zendeling E. Stanley Jones schrijft:
„Telkens en telkens heb ik gevoeld, dat niemand het recht heeft een ander iets te willen leeren, die zelf niet bij hem ter school wil gaan. Toen ik naar Indië kwam, had ik alles te geven en niets te vragen. Nu blijf ik hier, mede omdat ik leeren wil en ik ben een beter mensch geworden door het contact met het vriendelijke hart van het Oosten." [1]) Uit het boek „Langs Oostersche paden" blijkt duidelijk, dat Pater Wallace S.J. van hetzelfde gevoelen is.
Azië munt ook uit door familiezin en gehoorzaamheid aan het ouderlijk gezag, welke een bron zijn van velerlei deugden en de beste bewaarders van het godsdienstig bewustzijn. In de Aziatische gebieden, waar de uiterlijke, Westersche geciviliseerdheid nog niet is doorgedrongen, bestaat nog niet de onredelijke eischt van gelijkheid en vrijheid. De voordeelen van de zgn. democratie zijn gelukkig nog niet overal bekend. De belangen worden daar behartigd door familiehoofden, die steeds en in alles geraadpleegd worden. Zij dulden geen inmenging in hun particuliere zaken van een districts- of landsoverheid, maar redelijker en natuurlijk op dit punt, wordt de behandeling van de familie- en groepsbelangen aan de familiehoofden overgelaten. En deze bezitten weer, zoo dit niet door Westerlingen ondermijnd is, trouw aan den potentaat, die boven hen staat.
Het weinige, dat wij hier noemen is reeds voldoende bewijs, dat het oordeel, hetwelk enkele Westerlingen over Azië bezitten, nl. dat dit werelddeel volkomen verdorven is en dat van daar geen goeds kan komen, onjuist en onrechtvaardig is. Van een slechten boom kunnen geen goede vruchten voortkomen. Wanneer Azië werkelijk die verdorvenheid bezat, welke sommige doen voorkomen, dan was het onmogelijk dat een dergelijke beschaving en een bevolking met dergelijke deugden zich had kunnen ontwikkelen.

Maar nog onredelijker is het om zooals weer anderen doen, zoowel Westerlingen als Oosterlingen, Azië te beschouwen als het gebied, van waar het nieuwe licht over de wereld zal opgaan. Aan Europa moet Azië den juisten weg leeren. Alles wat uit het Oosten komt, is schoon en goed. Europa is in alles totaal bedorven en bezit in

---

[1]) E. Stanley Jones, „Christus en de Tafelronde". Ver. Joh. E. Kuiper, 4e druk, p. 41. Uitg.: H. J. Paris, Amsterdam 1930.

zich geen enkele mogelijkheid meer om den volkomen ondergang te boven te komen.
Wij spraken reeds over den christelijken godsdienst, welke uit het Westen moet komen naar het Oosten en van welken godsdienst wij de vergelijking met andere religies, hoe schoon hun moraal beginselen ook zijn, niet dulden. Maar hiertoe kan de waardeering voor het Westen niet beperkt blijven. Ook Europa heeft een beschaving, die in zijn hoogste uitingen elke Oostersche kultuur overtreft.
Deze beschaving heeft het voor een zeer groot deel te danken aan den christelijken godsdienst. Nog is Europa in het bezit van deze religie. In de praktische beleving van dien godsdienst bezit het thans nog, evenzeer als vroeger, het onderpand voor een nieuwen bloei. Ook thans nog worden er door vele Westerlingen blijken gegeven, dat de godsdienst diep tot hen doorgedrongen is en dat zij in staat zijn tot daden van opoffering en heldenmoed. Daar heerscht bij degenen, die de leiding in Europa uitoefenen een materialistische geest; maar nu is het onlogisch om redding hiervoor te zoeken in een Oosterschen godsdienst; de juiste gevolgtrekking is om den godsdienst, welke Europa eens groot maakte, weer in al zijn volheid in Europa te doen herleven.
Europa bezit echter nog andere goederen, die niet rechtstreeks met den godsdienst te maken hebben. De werkzaamheid, de activiteit, zijn organisatievermogen, zijn gevoel voor orde, zijn hygiëne en zindelijkheid, zijn wetenschap en technische kennis zijn goede eigenschappen, welken alleen verkeerd worden, zoo zij op een onredelijke wijze ten spits gevoerd worden.
Dat Europa de voorwaarden bezit tot veel schoons en moois, kunnen alleen zij ontkennen voor wie de geschiedenis van Europa een gesloten boek is.
Ook Gandhi, Tagore en vele andere Oosterlingen erkennen het goede, dat Europa heeft en kunnen onmogelijk er toe komen om van eigen gebied slechts goeds te zeggen en van Europa slechts kwaad. Tagore zegt: „Ik wil echter niet aarzelen om het groote van Europa te erkennen, want grootschheid heeft het zonder twijfel. Wij kunnen niet anders dan het Europa beminnen en vereeren, dat zich uit in een onuitputtelijken stroom van Schoonheid en Waarheid, welke alle landen en tijden bevruchtte; dit Europa, dat met zijn geweldigen geest in nooit vermoeiende kracht de hoogten en de diepten van

het werelddeel doortrekt, het mateloos groote en het mateloos kleine door zijn wetenschap omvat en alle krachten van hart en verstand aanwendt om de zieken te genezen en het lijden te verminderen, dat wij tot nu toe in hopelooze berusting aannamen, dit Europa, dat de aarde zoo weet te bewerken, dat zij meer vruchten voortbrengt, dan mogelijk scheen, terwijl het met zachtheid en met geweld alle groote krachten der natuur in den dienst der menschen dwingt. Ware grootheid als deze kan slechts op geestessterkte berusten." [1])

Oost en West hebben beide in de hoogtepunten van hun beschaving prachtige eigenschappen. Zooals onder personen ieder individu verschilt van den ander, zoo ook met landen, zoo ook met werelddeelen. Twee menschen kunnen beiden goed zijn en toch van eigenschappen verschillen. De een kan een eigenschap volkomen missen, welke de ander in een betrekkelijke volkomenheid bezit. Zoo is het ook met Azië en Europa. Het is de werkelijkheid miskennen om deze werelden als volledig gelijk en gelijkwaardig in alles te beschouwen. Maar moeten hierom beide gebieden verdeeld en zelfs vijandig tegenover elkaar komen te staan. Is het noodzakelijk, dat beide werelddeelen in voortdurenden, politieken, economischen, kultureelen, godsdienstigen strijd met elkaar zijn?
Zooals twee in karakter en eigenschappen uiteenloopende individuen toch met elkaar bevriend kunnen zijn, zooals bij twee individuen de verschillen tot voordeel van beiden kunnen wezen, zoo ook de kenmerken, die Oost en West van elkaar onderscheiden. De verschillen kunnen in een éénheid opgelost worden. Het is niet zoo moeilijk om den juisten weg tot deze verbinding te vinden, moeilijker echter is het om eigen gemakzucht en hoogmoed te laten varen en ondanks eenige aanvankelijke moeilijkheden dezen weg te bewandelen.
Europa en Azië beteekenen geen abstracte begrippen, waarachter geen levende personen zich bevinden. Het zijn de menschen, waaruit deze werelddeelen bestaan, welke door hun vrijen wil zich tegen een redelijke en behoorlijke verbinding kunnen verzetten. Deze zwakte mag niet meerhouden om de synthese als het ideaal na te streven: eenieder, die hierin iets ter verbetering van de goede en juiste verhoudingen kan doen, is hiertoe verplicht. Zoo wordt er

[1]) R. Tagore „Nationalismus", pag. 82, 83. München, Karl Wolff Verlag, 1918.

slechts voldaan aan den plicht om èn eigen welzijn èn het algemeen welzijn te bevorderen. Want juist in dezen tijd nu door de techniek de werelddeelen onophoudelijk met elkaar in verbinding komen en de mogelijkheid van uitwisseling meer dan ooit aanwezig is, is het noodig, dat de éénheid, de synthese bereikt wordt.
Verdeeldheid brengt steeds nadeel. Verdeeldheid geeft liefdeloosheid, list, bedrog, strijd. Eénheid verschaft wederkeerige behulpzaamheid, vrede en rust.
De synthese moet dus bereikt worden. Het is God, de hoogste Eénheid, Die wil, dat alle tegendeelen zich in een éénheid vereenigen. Daarvan hangt de bloei en het geluk der werelddeelen van af. Deze éénheid heeft niets te maken met een gelijkmaking, die alle schoonheid en werkzaamheid aan het leven zou ontnemen. De aarde omvat bergen en dalen, meren, rivieren, zeeën en toch vormt dit alles een éénheid, een wonder van schoonheid en kracht, welke éénheid alleen door God kon bewerkt worden. Millioenen hemellichamen wentelen door elkaar, verschillend in grootheid, schoonheid en snelheid; toch vormen zij door den Wil van God een wonderbare eenheid. De mensch bestaat uit verschillende, zeer verscheidene deelen, toch is de mensch een éénheid, die schoon is en die aan den mensch een betrekkelijke volmaaktheid verleent. Dit alles geschiedt alleen door de Almacht en door den Wil van God.
Voor de juiste verhouding tusschen werelddeelen heeft God iets gemeenschappelijks gegeven, waardoor het mogelijk is tot eenheid te komen. Nu het menschelijke handelingen betreft, laat Hij echter de uitvoering over aan de menschen. God heeft de mogelijkheid tot éénheid verschaft: Hij laat het den vrijen wil van den mensch over om al dan niet aan de voltooiïng van deze mogelijkheid te werken.
God heeft iets gemeenschappelijks in de menschen gelegd, welke de voorwaarde is voor de synthese tusschen Oost en West.
„God heeft uit één Vader alle volkeren der menschheid gemaakt, en ze over de gansche aarde doen wonen. Hij stelde bepaalde tijden vast en de grenzen van hun woongebied." (Hand.: 17—26). Alle menschen stammen af van Adam. Het was door God bepaald, dat al de andere menschen gelijkelijk zouden deelen in de gevolgen van Adam's val. Allen, zonder uitzondering, hebben dus dezelfde menschelijke natuur, met haar zwakheden en haar kracht. Het meest eigene, het wezenlijke van den mensch hebben alle redelijke wezens

gemeen. Zij hebben een verstand en een wil. Zij hebben een sociale natuur, die samenwerking eischt. Zij hebben gemeenschappelijke behoeften. Zij allen staan in dezelfde verhouding tot de voortbrengselen van de natuur, waaraan zij behoeften hebben. „Ik zag blanke, bruine, gele en zwarte menschen en mijn gevolgtrekking is, dat 't wezen van den mensch overal hetzelfde is, maar dat de vorm en de schijn eindeloos veel gedaanten aannemen." (Köhlbrugge.) Voor samenwerking is iets gemeenschappelijks noodzakelijk. Welnu, allen hebben een gemeenschappelijke natuur, zij hebben gemeenschappelijke belangen. Hierop is een plan van samenwerking en opbouw mogelijk, welke tot voordeel van beide werelddeelen zal wezen.

Geen gelijkmaking en onbesuisd overnemen van waarden, die een ander land bezit. De Oostersche nationalist, die in contact gekomen is met Westersche menschen en wetenschap, is geneigd om alles over te nemen zonder eenig onderzoek naar de waarde, welk dit voor het welzijn van Europa heeft gehad en dit in de toekomst voor Azië kan hebben. En Westerlingen zouden van het Oosten den godsdienst willen overnemen, omdat zij niet willen zien, wat het Christendom eens voor Europa beteekende en welk een geweldige levenwekkende kracht dit nog bezit.

Synthese moet gevormd worden, maar met behoud van eigen karakter en vormen, mits deze niet verkeerd zijn. Met het behoud van eigen karakter en deugden kan en moet samengaan een opzien naar het goede, dat een ander werelddeel bezit. En het behoeft geen teeken van minderwaardigheid te zijn om te streven naar kultureele goederen, welke men zelf niet in dezelfde mate bezit als een ander. Zoo kan het Oosten van het Westen den waren katholieken godsdienst met zijn helder Godsbegrip verkrijgen. Het Westen kan van het Oosten leeren, meer religieus te voelen en handelen bij al zijn daden in het openbare en particuliere leven. Het Westen kan het Oosten leeren de lust tot werken en activiteit.

Het Oosten wekt den Westerling op tot liefde voor hetgeen voorouders hebben tot stand gebracht en wier werk niet mag geminacht worden, maar op wier traditie behoort voortgebouwd te worden. Het Oosten bezit meer vurigheid en gevoel. Het Westen legt sterken nadruk op het verstand, op de wetenschap, op logisch denken. Een overmatige nadruk op één van beiden, kan een oorzaak zijn van veel vergissingen en misvattingen.

In het Oosten wordt de bevolking nog verdeeld in families en overheerscht het familieverband. In het moderne Westen wordt een overwegende invloed aan den staat op het familie-leven gegeven, welke tegen de door God gewilde orde is. Het Westen bezit meer energie in tegenstelling met het Oosten, dat niet dezelfde moeite heeft aan te wenden om een bestaan te vinden. In het Oosten overheerscht een autocratie, die in een tyrannie kan ontaarden. In het Westen heerscht theoretisch het begrip van gelijkheid en vrijheid, welke ten deele reeds doorgevoerd, Europa voeren tot bandeloosheid en anarchie.
Azië is meer artistiek, maar doet weinig moeite tot nadenken en heldere wijsgeerige wetenschap. Het Westen bezit niet de gave van artisticiteit en heeft een teveel aan éénzijdige wetenschap.
In de omschrijving der tegenstellingen is men beperkt. Volkomen zijn de tegenstellingen niet. Wij kunnen door de tegenstellingen te overdrijven, slechts aangeven welke typische kenmerken beide werelddeelen bezitten. Wij voegen daarom hier ook aan toe datgene wat Dr. de Kat Angelino na zijn typeering van Oost en West zegt:
„Wanneer dan ook hiervoren de moderne maatschappij werd gesteld tegenover de Oostersche als een dynamische tegenover een statische wereld, een Tijd en Ruimte overwinnende tegenover een die aan het Hier en Heden gehouden was, een bewegelijke tegenover een stationaire, dan geschiedde zulks alleen in den relatieven zin der in dat verband noodzakelijk geworden vergelijkende contrasteering. Als zoodanig had zij waarde, omdat alleen op die wijze inzicht kan worden verkregen omtrent den aard der bestaande of te verwachten staatkundige, sociale en economische vraagstukken. Wordt die karakteristiek evenwel, zooals niet zelden geschiedt, in absoluten zin uitgelegd, dan verwordt zij terstond, zoowel ten nadeele van het Westen als het Oosten, tot een karikatuur". [1])
Daarbij komt nog, dat wij noch Azië, noch Europa beschouwden in de edelste uitingen, waartoe zij in staat zijn, maar in de algemeene sfeer, die de overhand heeft.
Door de moderne techniek, door het moderne wereldverkeer komen de werelddeelen onophoudelijk met elkaar in contact. Het verband, dat zich eens beperkte tot eigen dorp, is uitgebreid tot een

[1]) A. D. A. de Kat Angelino, „Staatkundig Beleid en Bestuurszorg in Ned.-Indië", 1ste deel, pag. 240. Uitg.: Martinus Nijhoff, 's Gravenhage 1929.

verband van landen en werelddeelen. Door het moderne verkeer is de Chineesche muur gesloopt, welke Azië en Europa van elkaar gescheiden hield. Onophoudelijk zullen de werelddeelen met elkaar in contact zijn, maar hiermede zijn de vrede en de uitwisseling van materieele en geestelijke gaven nog niet verzekerd. Het moderne wereldverkeer is slechts een hulpmiddel om de synthese der volkeren te bevorderen.

De grondslag voor de synthese moet de menschelijke natuur zijn in haar meest edele uitingen nl. den eerbied voor een Opperwezen en het gevoel van afhankelijkheid en liefde, welke de menschen onderling verbindt.

De woorden van Christus: „Gij zult den Heer Uw God beminnen met heel uw hart, met heel uw ziel en heel uw verstand. Dit is het grootste en eerste gebod. En het tweede daaraan gelijk: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf" (Matth. 22: 38, 39), zijn in alle godsdiensten min of meer terug te vinden.

Alle godsdiensten eischen van hun volgelingen eerbied en liefde voor het hoogste Wezen, liefde ook tot de medemenschen.

„Hier vindt men dan die geheimzinnige verbindingen tusschen de roerselen in de ziel der ware Menschelijkheid en in het bewust-zijn der ware Christelijkheid, welke aan Tertullianus het kostelijk woord ontlokte: „Anima naturaliter Christiana". Want zooals juist werd gezegd — aan geen godsdienst, aan geen ethisch stelsel is bovenstaande gedachte, welke in het Christendom zulk een centrale plaats inneemt, vreemd gebleven; geen maatschappij, tot zelfs de kleinste Andameesche of Australische groep, welke daarin niet de basis harer zedelijkheid, het synoniem van hare bestaansmogelijkheid, heeft gezocht en gevonden. Overal bezigde de mensch dien toetssteen, mocht zijn gedaante al varieeren van den onbehouwen vorm van het palaeolithicum tot de fijne afwerking door den cultuurgeest, om den „kleinen" mensch en den „edele" — de twee schoone in China's klassieken gestadig gebruikte termen — te kunnen onderscheiden." [1])

Maar meer dan welken Oosterschen godsdienst ook legt het Christendom aan zijn volgelingen, behalve den plicht tot liefde jegens God, ook den plicht van naastenliefde op. Deze liefde

[1]) Dr. A. D. A. de Kat Angelino, „Staatkundig beleid en bestuurszorg in Ned.-Indië", 1ste deel, pag. 232.

mag zich niet beperken tot familie en vrienden. Het betaamt dat onder de menschen aan hen op de eerste plaats liefde betoond wordt, mits dit niet tot nadeel is van de verdere gemeenschap; doch tot hen mag de liefde niet beperkt blijven. De Christelijke liefde omvat alle menschen, alle volkeren. Christus is op aarde gekomen, gestorven aan het Kruis voor alle menschen. Zoo toonde God Zijn Liefde jegens allen zonder uitzondering. En den mensch werd de plicht opgelegd om Hem hierin na te volgen.

Hoogmoed, bewustheid van eigen volmaaktheid, brengen de werelddeelen niet bij elkaar. Wederkeerig vertrouwen, waardeering van elkanders edele goederen op een juiste wijze, maakt het mogelijk, dat men op den weg der eenheid gerake.

„Sympathie geleid door kennis, kennis gericht door sympathie blijken steeds de brug te slaan tot de harten van ieder volk onder de zon, een brug, waaraan zoowel de enkeling als koloniale staatkunde en wereldpolitiek zich onbezorgd kunnen toevertrouwen. In Kiplings' woorden (East is East and West is West, and never the two shall meet) ligt dan ook slechts een waarschuwing, dat Oost en West elkaar alleen dan van aangezicht tot aangezicht zullen kunnen ontmoeten, wanneer zij tegenover elkaar het grootsch vertrouwen en de ridderlijkheid betoonen, waarin alle verschil verzinkt. Alleen wanneer hun verhouding op zedelijken grondslag komt te berusten, is er uitzicht op begrijpen, waardeering en samenwerking." [1])

Op geestelijke waarden moet de vereeniging van Oost en West steunen. Op datgene, wat men gemeen heeft nl. het besef van een Goddelijk Wezen en het gevoel van plichten jegens het Menschdom.

Nooit echter zal de band tusschen Oost en West inniger worden dan wanneer de beide werelddeelen niet slechts eenige gemeenschappelijke geestelijke waarden zouden bezitten, maar het geheel de godsdienstige ideeën en waarheden in hun essentie aan elkander gelijk zouden zijn. Eenheid is slechts mogelijk als er eenheid bestaat van wereldbeschouwing, eenheid van levensopvatting, eenheid van zedewetten door erkenning van één Heer, eenheid van godsdienstigen invloed, eenheid van eeredienst, eenheid van algemeene tucht door erkenning van één geestelijk gezag. Eenzelfde godsdienst

---

[1]) Dr. A. D. A. de Kat Angelino., „Staatkundig beleid en bestuurszorg in Ned.-Indië", 1ste deel, pag. 57.

zou dus de beste grondslag zijn, welke Oost en West in éénheid kan verbinden.
God wil een volkomen, juiste verhouding, van Oost en West. Deze is niet beterder te verkrijgen dan door het bezit zoowel in Oost als West, van den eenig waren en door God gewilden Godsdienst, welke het Katholicisme is. Die gemeenschap, de hoogste en gewichtigste, die denkbaar is, is in staat om de vereeniging en eensgezindheid zoo volkomen mogelijk te maken tot voordeel van beide werelddeelen. Het Katholicisme bezit de macht om de eenheid in verscheidenheid te bewerken. Dit echter, de éénheid van werelddeelen, is niet de doorslag-gevende reden, waarom wij het Katholicisme overal willen bevorderen en zouden willen zien, dat alle landen de Katholieke leer aanhingen en in praktijk brachten. De uitzending van Katholieke Missionarissen vindt zijn grond niet in deze nuttigheidsoverwegingen, maar in het bezit der volledige Waarheid, in het bezit van den waren godsdienst, wier beoefening volgens den Wil van God door allen behoort te geschieden.
Christus hing aan het Kruis voor alle menschen. De Kruisboom strekte zich uit naar Oost en West, naar Noord en Zuid. Voor allen heeft Christus zich dood laten bloeden. Voor allen is Hij verrezen en uit het graf opgestaan. Hij stichtte de Kerk. Hij wilde een bepaalden godsdienst, het Katholicisme. Zoo de menschen van den dood tot het leven willen komen, dan zullen zij Christus moeten uitroepen tot hun Koning en Hem de goddelijke eer moeten betuigen op de wijze, welke door Hem gewild is.
Christus stierf aan het Kruis op bloedige wijze. Christus stelde ook een onbloedig Offer in, waardoor Hij elken dag „van den opgang der zon tot haren ondergang" zich wilde offeren voor allen, opdat zij redding en zaligmaking zouden verkrijgen. Op den vooravond van Zijn lijden zeide Christus, dat „de Zoon des Menschen gekomen was om zijn leven te geven tot een losprijs voor de menigte." (Mc. 10, 45.) En bij het Laatste Avondmaal zegt Hij van Zijn Lichaam, „dat voor u gegeven wordt" en van zijn Bloed, „dat voor de menigte ter vergeving van de zonden vergoten wordt". (Matth. 26, 28.) Christus wilde dus in werkelijkheid zijn de Verlosser der Wereld, „die allen heeft vrijgekocht en verlost, niet met vergankelijke dingen, met zilver en goud, maar met Zijn kostbaar Bloed als van een smetteloos en onbevlekt Lam." (I Petr. 1, 18—19.)
Europa had den plicht om Azië te bekeeren, maar het heeft dat niet

gedaan. Het waren slechts enkele uitzonderingen, niet de massa van Europa, die met Paulus uitriep: „Wee mij, wanneer ik het Evangelie niet predik."
Talloos en onoverzienbaar zijn de volksmenigten van Indië en China, tot wie nog niet het woord der Waarheid is doorgedrongen. Al heeft Europa echter zijn plichten van „verkondigster van het geloof" niet goed vervuld, al heeft dit werelddeel tot nu toe niet beantwoordt aan de roeping van „Apostel der Heidenen" te zijn, nog is het tijd. Wel is het reeds avond en ter elfder ure, maar ook nu nog kan veel goed gemaakt worden, zoo met een laaiend vuur Christus gepredikt wordt. De missionarissen moeten vurig zijn als Paulus. Ook hier komt het er op de eerste plaats niet op aan om een groot aantal missionarissen te zenden, maar om mannen te sturen, wier liefde voor Christus en voor hun mede-menschen hun eigen leven als onbeteekenend doet voorkomen; menschen, die in zweet en bloed en verschrikking de zielen voor hun God willen bevechten. Excelsior-naturen! Niets weerstaat zulk een missionaris. Niet op eigen talenten, niet op het geld van zijn landgenooten, zal hij steunen, maar op Christus, op Hem alleen. De geschiktheid en het succes komen van God. Aan een vurigen en heiligen missionaris, zullen de charismata gegeven worden, welke eens de Apostelen, de eerste Christenen en alle geweldige geloofverkondigers gegeven werden: aan hem zal de gave van vreemde talen te spreken gegeven worden; wonderen zal hij verrichten, eindeloos veel; als hij tot een heuvel zal zeggen: „werp u in zee" het zal geschieden; zieken zal hij genezen en dooden ten leven wekken. De bekeering der heidenwereld zal in korten tijd geschied zijn en „velen zullen komen van het Oosten en het Westen, en zullen aanzitten in het rijk der hemelen met Abraham, Isaac en Jacob". (Math. 8–11.)
Christus hing aan het kruis voor allen, Christus wil de redding van alle menschen. Het is onherroepelijk zeker, dat hij aan missionarissen, die heldengestalten zijn, deze gaven zal verleenen om zoo Zijn wensch, de bekeering der wereld te vervullen.
Niet het in sloomheid opgezegde gebed zal medewerken aan de bekeering der heidenwereld, maar het voortdurend, het dwingend gebed, dat vergezelt gaat van groote offers, zal van God de bekeering verkrijgen.
Deze éénheid van Godsdienst zal het sterkste fundament vormen, waarop de synthese tusschen Oost en West gevormd kan worden.

Wanneer zij allen, Aziaat of Europeaan, „Jood of Griek, knecht of vrije man of vrouw, één zijn in Christus" zal het geluk der wereld verzekerd zijn. Dit moet dus het ideaal zijn : de éénheid van godsdienst, het bezit door allen van het Katholieke geloof.
De Katholieke Kerk is geen Westersch Kerkgenootschap noch een Oostersche godsdienst, maar de koepel der Katholieke Kerk overhuift Oost en West. De Protestantsche Kerken blijven steeds Duitsche, Engelsche of Amerikaansche organisaties. Wanneer deze kerken zich in Azië eenmaal gevestigd hebben, zullen zich de Inlanders afscheiden en eigen nationale Kerken vormen. De leden der Katholieke Kerk echter niet. De Kerk is bovennatuurlijk en niet gebonden aan een bepaalde landstreek of aan een bepaalde kultuur. Christus heeft een Kerk gewild, die Katholiek, d.i. algemeen zou zijn. De Katholieke Kerk beïnvloedt verschillende kulturen, maar weet ook verschillende beschavingen in zich te vereenigen. De Kerk bezit soepelheid in alles, wat niet tot het wezen van haren godsdienst behoort. En daarom maken verschillende specifieke vormen geen wezenlijk deel uit van den godsdienst. Goede gebruiken, tradities kunnen van iedere kultuur overgenomen worden. De menschelijke natuur is door de zonde niet volledig bedorven. Daarom zijn alle volkeren in staat om goede gebruiken en tradities te bezitten. En de Katholieke Kerk kan van hen, die overgaan tot haren godsdienst niet verlangen, dat men met de afzwering van den heidenschen godsdienst, ook álles wat er in het Oosten aan goeds en schoons is, verwerpt. „De genade vernietigd de natuur niet, maar zij veronderstelt deze en vervolmaakt ze". Hierin vindt de Katholieke Kerk hare plicht tot aanpassing aan de verschillende volkeren, die tot Haar komen. Niet dus in de dogma's en zedeleer en wat hier onmiddellijk mee samenhangt kan van aanpassing sprake zijn. Zoo gaat het bijv. niet aan om zooals Professor Heiler de incarnatieleer van de Indische Bhakti-vroomheid te beschouwen als de voorbereiding voor de incarnatie van den historischen Christus. [1]) Maar bij alles wat hier niet rechtstreeks onder valt, kan er in zich geen enkele reden gevonden worden om de uitoefening en het uiterlijke voorkomen aan te passen aan de beschaving der verschillende volkeren, in zoover dit goed en waar is.
Dit is in het verleden door de missionarissen te weinig geschied. Zij

[1]) Prof. Dr. Heiler, „De Openbaring van Britsch-Indië en de Christus verkondiging". Vert. J. C. Helden. Uitg. : H. J. Paris, Amsterdam 1931.

voelden zich te zeer de afgezanten van Westersche volkeren, terwijl zij zich hadden moeten voelen als afgezanten van de Katholieke Kerk, welke Oost en West omspant. Het Katholicisme deed zich te zeer Westersch voor en de natuur der Aziatische kultuurvolkeren moest zich tegen een volledige afbreking van eigen beschaving, wel verzetten.
De beslissing in hoeverre aanpassing moet geschieden is niet steeds even gemakkelijk. De eindbeslissing komt alleen toe aan den Paus. Juist doordat vele missionarissen zich zoo hevig tegen de accomodatie keeren, bestaat het gevaar, dat enkelen, die wel overtuigd zijn van de noodzakelijkheid van aanpassing, in hun ijver en in hun actie tegen de andere missionarissen, te ver gaan, zoodat door de aanpassing de grondslagen van katholiek geloof en zeden worden ondermijnd. Deze gevallen zijn in de geschiedenis der missioneering voorgekomen en doen ontzettende schade omdat zij hiermede ook het streven naar een gezonde accommodatie in gevaar brengen.
En toch aanpassing is noodzakelijk, anders zal de bekeering van Azië een onmogelijkheid zijn.
De zelfbewustheid, de trots op zijn eigen vaderland zal de missionaris opzij moeten zetten, om alles voor allen te worden. Wanneer de missionaris zich zelve zoekt, wanneer hij eigen roem en geldelijk voordeel nastreeft, hoe zal zijn werk dan nog bekeeringen tot stand kunnen brengen? „Want hoe kan hij, die door den zucht naar tijdelijk gewin wordt gedreven, uitsluitend zooals het betaamt voor de eer van God werken?... Daarbij komt nog, dat daardoor zijn gezag bij de ongeloovigen zeer dalen zou. Vooral wanneer — wat gemakkelijk gebeuren kan — de zucht naar tijdelijke goederen gierigheid is geworden. Niets immers is verachtelijker in de oogen der menschen en niets is het rijk Gods meer onwaardig dan deze lage hartstocht. Een goed verkondiger van het Evangelie zal dan ook hierin met de grootste nauwgezetheid de voetstappen drukken van den Apostel der heidenen. Van hem echter is niet alleen deze vermaning aan Timotheus: „Als wij nu voedsel en kleeding hebben om ons te dekken, laten wij daarmede tevreden zijn", maar daarenboven schatte hij de onbaatzuchtigheid zoo hoog, dat hij, ofschoon door de zorgen zijner moeilijke taak in beslag genomen, toch door handenarbeid in zijn levensonderhoud voorzag." [1])

[1]) Benedictus XV, Encycliek: „Maximum Illud".

In deze encycliek klaagt de Paus er over dat het zoo bedroevend is dat missionarissen hun eigen waardigheid vergaten en zij eer aan hun aardsch dan aan hun hemelsch vaderland dachten en daardoor zich er meer voor inspanden om de macht van een Europeesch land te vergrooten dan om het Rijk Gods te prediken.
Door de missionarissen zijn zelf verkeerde missiepraktijken toegepast, waaronder nu nog de uitbreiding van het H. Geloof lijdt. Zoo de volledige verwaarloozing om een eigen inlandschen clerus te vormen, ofschoon een inlandschen clerus de beste voorwaarde zou geweest zijn tot de bekeering der heidenen. De Inlandsche geestelijkheid kent beter dan wien ook de taal, de gewoonten, de denkwijze van haar rasgenooten. Zij kent hun deugden en fouten. Zij ook mag zich verzekerd weten van grooter sympathie en vertrouwen. En toch tot op dezen dag wordt door de Europeesche missionarissen de opleiding van Inlanders tot het Priesterschap op ernstige wijze verwaarloosd. Paus Pius XI wees herhaaldelijk op dezen mistoestand: „Op de eerste plaats willen wij nogmaals onder uw aandacht brengen van hoeveel belang het is, inlanders onder de priesterschap op te nemen. Indien gij dat niet met alle krachten bevordert, meenen Wij niet alleen dat uw apostolaat gebrekkig is, maar ook dat aan de vestiging en de ordening der Kerk in die streken al te lang een belemmering en uitstel zal worden gegeven. Wij willen gaarne erkennen en getuigen, dat men aan deze behoefte hier en daar begonnen is tegemoet te komen..... Nochtans van een zoodanige ontwikkeling als noodzakelijk is, zijn wij nog te ver af." [1])
Naar een bekeerd Azië met eigen priesters en bisschoppen moet met een intensen ijver gestreefd worden. Dat is Christenplicht; dat ook zal de scheiding tusschen Oost en West op de allerbeste manier overbruggen tot voordeel van beide werelddeelen, tot grootere bloei en heerlijkheid der Kerk.

Nu wij nog bij lange na niet zoover zijn, zal in de gegeven omstandigheden de basis der synthese moeten zijn de geestelijke waarden welke beide werelddeelen gemeen hebben: het besef van het Godsbestaan en het gevoel van menschelijkheid en naastenliefde. Hierbij mogen wij het echter niet laten. Ons streven moet er op gericht zijn, niet om stil te staan op een gedeeltelijke eens-

---

[1]) Pius XI, Encycliek: „Rerum Ecclesiae".

gezindheid, maar om een zoo volkomen mogelijke éénheid te verkrijgen. Deze is niet anders te verkrijgen dan in een gelijkelijk bezit door Oost en West van één waarheid en het volgen van dezelfde levensbeschouwing.

„Want zooals het lichaam één is, ofschoon het veel leden heeft, en van den anderen kant al de leden van het lichaam, hoe talrijk ook, één lichaam vormen, zoo ook Christus. Allen toch, Joden of heidenen, slaven of vrijen, allen zijn we in éénen Geest tot één lichaam gedoopt en allen zijn we met één Geest gedrenkt." (I Cor. 12–12, 13.)

„Maar nu zijn er in werkelijkheid wel vele leden, doch slechts één lichaam. Het oog kan niet tot de hand zeggen: ik heb u niet meer noodig, noch het hoofd tot de voeten: ik heb u niet meer noodig. Integendeel zijn de schijnbaar zwakste leden onmisbaar.... (I Cor. 12, 20–22).

De eenheid en de rust van beide werelddeelen zal door den christengodsdienst bevorderd worden, zoodat in werkelijkheid Oost en West niet meer te scheiden zullen zijn, maar elkaar aanvullend en beschermend zullen zij een éénheid vormen, die onverbreekbaar is, omdat zij steunt op de Waarheid.

Op den Kruisweg door Jeruzalem sprak Christus tot de weenende vrouwen: „Dochters van Jeruzalem, weent niet over Mij, maar weent over uzelf en over uw kinderen. Want zie, er komen dagen, waarop men zal zeggen: „Zalig de onvruchtbaren, de schoot, die niet heeft gebaard, en de borsten, die niet hebben gezoogd. Dan zal men tot de bergen gaan zeggen: „Valt op ons neer", en tot de hemelen: „Bedekt ons". Want als men zóó met het groene hout handelt, wat zal er dan met het dorre geschieden?" (Luc. 23, 28–31.)
Wij kunnen weenen om de destructieve krachten, welke in Azië werken, over de weinige vorderingen, die het Christendom daar gemaakt heeft. Zoo onze droefheid zich hiertoe beperkt, zal Christus tot den Europeaan dezelfde woorden spreken als tot de weenende vrouwen. Wij moeten weenen en jammeren voor alles over ons eigen werelddeel, over Europa, dat met snelheid den weg ter ondergang gaat.
In Europa is een verrottingsproces aan den gang, welke velen de ondergang van Europa doet voorspellen. De kanker is overal doorgevreten; redding is volgens hen niet meer mogelijk. De dood nadert. Laat Europa zich wentelen in de meest verfijnde genietingen voor den korten tijd, dat het zijn droevig bestaan weet te rekken. De stank moet geneutraliseerd worden door een zinnenprikkelend parfum. De noodkreten overschreeuwd worden door radio. De verrotting bedekt worden met poeder en verf. De schijn moet de werkelijkheid verbergen. Het verfijnde uiterlijk moet de rottende doodsbeenderen bedekken.
Mijn God, waarheen gaat Europa? Quo vadis?
„Naar hel en ondergang" wijst de roode gids. En het volk lacht, joelt, schreeuwt en volgt dansend en lallend met schorre kelen hun leidsman.
Een fiere, op rotssteen gebouwde wegwijzer wijst naar God en de Kerk.
Het volk schreeuwt in het voorbijgaan, spuwt er naar, werpt er naar met de krengen der dieren en de verrotting van het eigen lichaam De muziek jankt en het volk brult de „Internationale".
Enkele staan slechts stil voor den wegwijzer: zij voelen de verfrisschende koelte van het ijzer en van de rots. Zij vragen een gids

op den langen, moeilijken weg, welke de wegwijzer hun opdringt. Maar er is geen gids. Lazarus, de wachter, slaapt in een graf en riekt reeds! De enkele schooiers, die stilstonden, staan weer op en hollen de lompe massa achterna, welke armen ineengestrengeld en gezichten tegen elkaar, voortgaat, dansend, vretend, zingend, vloekend.

Bij het zien van het voorthollen naar ondergang en verderf, vraagt men zich af of de dag, die den Menschenzoon op de wolken zal zien verschijnen nabij is en nu vervuld wordt wat Christus eens voorspelde: „Er zullen dagen komen, dat ge zult wenschen, één der dagen van den Menschenzoon te zien; en gij zult hem niet zien. Men zal tot u zeggen: Zie ginds is Hij: zie hier is Hij; gaat er niet heen, en loopt niemand na. Want zooals de bliksem flikkert, en van den eenen kant van den hemel naar den anderen flitst, zóó zal de Menschenzoon er zijn op zijn dag. Maar eerst moet Hij veel lijden, en verworpen worden door dit geslacht.

En zooals het was in de dagen van Noë, zoo zal het ook in de dagen van den Menschenzoon zijn. Men at en dronk, huwde en huwde uit, tot op den dag, dat Noë de ark binnentrad en de zondvloed kwam en allen verzwolg. Of zooals het was in de dagen van Lot; men at en dronk, kocht en verkocht, plantte en bouwde. Maar op den dag, dat Lot uit Sodoma ging, regende het vuur en zwavel uit den hemel, en verdelgde allen. Zoo zal het ook gaan op den dag, waarop de Menschenzoon verschijnt." (Luc. 1. 7, 22—30.)

De dag der vergelding is ons onbekend. Wel staat in de H. Schrift opgeteekend, dat aan dezen dag booze tijden zullen voorafgaan en wat hierover door St. Paulus voorspeld is, zou zijn vervulling in dezen tijd kunnen vinden:

„Weet wel, dat er in de laatste dagen booze tijden zullen komen. Want de menschen zullen zelfzuchtig worden, geldgierig, snoevers, hoogmoedig, lasteraars, ongehoorzaam aan hun ouders, ondankbaar, goddeloos, liefdeloos, trouweloos, kwaadsprekers, onmatig, verwilderd, van het goede vervreemd, verraders, roekeloos, trotsch, met meer liefde voor genot dan voor God, menschen, die den schijn van vroomheid bewaren, maar er de kracht van verwerpen. Ook dit slag moet ge vermijden. Want tot dit soort behooren zij, die de huizen binnensluipen, en vrouwtjes inpalmen, welke gedrukt gaan onder zonden en door allerlei lusten worden gedreven, welke altijd door maar blijven leeren en nooit tot de kennis der waarheid kunnen geraken." (II Timoth. 1—7.)

Eens hing aan het Kruis een Mensch zich dood te bloeden voor de wereld. Geen plekje van zijn lichaam was gaaf. Opengescheurd, opengereten met haken en zweepen was het vleesch. En daar hing Hij aan het Kruis te bloeden. De druppelen drupten van Zijn Handen en Voeten op de aarde. Uit Zijn Zijde kwam een golf van bloed en water en stroomde over de wereld.
Hij overzag vanaf den hoogen berg de landen en steden van Palestina, de landen en steden van Azië, de landen en steden van Europa. En Zijn oogen puilden uit de oogkassen van ontzetting en door schrik en ontstelling opende zich Zijn met bloed gevulden mond en Hij sprak: „Sitio, Ik heb dorst."
Europa, daar aan het Kruis op Golgotha daar hing Christus uw Koning. Hij gaf Europa schoone dalen en heuvelen. Hij stuurde het zijn Apostelen. Hij gaf Europa beschaving en welvaart. Hij verkoos Europa tot den schatbewaarder van het H. Geloof. Aan Europa werd de verheven taak gegeven om dit Geloof mede te deelen aan de volkeren, die nog niet dezen schat ontvangen hadden. En Christus zag bij die uitverkiezing het verderf en den vloek, die over Europa kwamen. Het gouden kalf zag Hij aanbeden. Aan de humaniteit en het idee „Gelijkheid" goddelijke vereering gebracht. De roode hellegloed zag Christus vanaf Zijn Kruishout en Hij sprak: „Sitio, ik heb dorst." Dorst had Christus van de hellewarmte, die Europa uitwasemde. Dorst had Christus om den haat en de goddeloosheid, welke in dit uitverkoren werelddeel in de twintigste eeuw zou heerschen.
Christus stelde het H. Sacrament des Altaars in. Tienduizenden priesters zouden Christus tegenwoordig doen komen op het altaar van het nieuwe Verbond. Millioenen malen zou hij aan de menschen zich zelve geven als voedsel voor het leven van nu en later. Temidden van hen wilde Hij zijn. Lief had Hij de menschen op een wijze, zooals dat alleen voor een God mogelijk was.
Christus gaf aan Europa genadegaven in overvloed. Europa moest een gaaf, rein gebied zijn. Slechts een onophoudelijk en vrijwillig verzet zou het mogelijk maken, dat Europa verloren ging.
Europa koos vrijwillig den ondergang. Europa gaat den weg der ondergang. Hare leiders kiezen de verdelging en de massa zeult hen achterna. Steeds verder gaat het bergafwaarts. Het reclamelicht van de Hel wint het van het ondoorgrondelijke, levenwekkende Licht in invloed op de massa.

Voor de leugen wordt meer reclame gemaakt dan voor de waarheid, voor bederf meer dan voor deugd, voor strijd tegen God meer dan voor gehoorzaamheid aan God. Leugen en zonde staan als „de stad op den berg"; de zuivere levensbeginselen liggen onder den korenmaat. Waar ziet men ze? Wie kent ze?
Mijn God, is er geen redding meer mogelijk? Is Europa door U verworpen en moet dit gebied, wat gij eens uitkoost tot groote daden, in volledige vernietiging ondergaan?"
Moeten ook wij ons maar overgeven en ons mee laten voeren met dien vergiftigden bloedstroom? Worden zij, die door geldzucht en hoererij, geen tijd hadden om gebruik te maken van uw uitnoodiging tot het Bruiloftsmaal, verworpen en zal niet één van deze mannen, die waren genoodigd, van uw feestmaal mogen genieten? Zullen uw dienaren uitgezonden worden naar wegen en heggen om de ongelukkige massa's van Afrika te dwingen om binnen te komen? Zal Europa de toegang geweigerd worden en Azië of Afrika toegelaten worden, omdat uw huis toch vol moet zijn?
Heeft uw offer aan het Kruis voor Europa dan geen beteekenis meer?

Bij het zien van het verderf in Europa wordt men bevangen door een hevig pessimisme. En het is begrijpelijk dat er zijn, die geen enkele redding meer ziende, álles maar op zijn beloop laten en Europa voort laten hollen naar den ondergang en zich zelf aansluiten bij de destructieve krachten om de vernietiging des te volkomener en des te sneller te doen zijn. Men spreekt van de „Untergang des Abendlandes" [1]) als van een noodlot, waaraan geen ontkomen is. Bij een volkomen gerechtigd pessimisme aangaande de onnatuurlijke, goddelooze toestanden in Europa is toch een dergelijke gevolgtrekking onjuist en verderfelijk. Zij zien de werkelijkheid op deze aarde, maar niet de volledige werkelijkheid, welke bij al het pessimisme over de moderne toestanden, toch ook een geweldig optimisme den menschen moet doen bezitten voor de toekomst. „By optimism we convert the world" (Benson). En dat is geen optimisme, hetwelk tegen alle zekerheid van genezing in, steunt op een onbereikbaar ideaal.
Wie thans niet wil erkennen, dat Europa het meest schoone, wat het eens bezeten heeft, verloren heeft en meent dat de toestand nog niet zoo kwaad is, voor hem is alleen de hel, die hem opwacht, het

[1]) Oswald Spengler, „Untergang des Abendlandes". Umrisse einer morphologie der Weltgeschichte. C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München.

eenige wat hem eens de werkelijkheid van thans zal doen zien. Maar wie niet wil inzien, dat er reden is en blijft voor een mateloos optimisme, hij wordt door verkeerde invloeden, in of buiten hem, verblind om die andere werkelijkheid te doen zien, welke hem moest bezielen tot een waarachtig idealisme en optimisme.
God maakte deze wereld. Christus, de tweede Persoon der Goddelijke Drievuldigheid, kwam op deze aarde, stierf aan het Kruis tot redding der wereld. Hij stichtte de Kerk, waartoe allen moesten komen. De Kerk werd door Christus gewild; door de Kerk zou men het geluk van den Hemel verkrijgen; de Kerk ook zou het verstand voorlichten om den weg te wijzen, welke ieder individu, welke landen en werelddeelen moeten gaan tot eigen rust en geluk. De Kerk is de fontein der waarheid, waar de wateren ontspringen welke het leven kunnen hergeven aan de dorstige menschheid, aan het verdroogde Europa. Het is de beleving van hetgeen de Kerk leeraart, het is Christus, die ook thans nog Europa kan redden en tot hernieuwde bloei brengen.
„Het Christendom geeft het lot aan van het Avondland. Wanneer Europa Christus dient, dient het zich zelf in hoogste mate. Wanneer Europa Christus prijsgeeft, verraadt het tevens het allerbeste van zijn eigen wezen. De vraag naar het lot van Europa is dan ook geene andere als deze: „Zal Europa zijn bijzondere roeping tot het Christendom getrouw blijven; zal Europa het „Onus Christi", den goddelijken Last, die het deze bijzondere roeping gegeven heeft, ook in de komende eeuwen verder dragen? In de roeping, een Christophorus te zijn, ligt het begin en het einde van het Avondland besloten." [1])

Te Sallette op den hoogen berg verscheen zeventig jaren geleden Maria. Zij weende, weende over de zonden der wereld. Terwijl tranen over haar gelaat vloeiden, zeide Zij: „Als mijn volk zich niet wil onderwerpen, ben ik gedwongen om den arm van mijn Zoon te laten gaan. Hij is zoo zwaar en zoo drukkend, dat ik hem niet meer kan weerhouden. Sedert den tijd, dat ik voor u lijd, ben ik genoodzaakt om tot Hem zonder ophouden te

---

[1]) Karl Adam, „Christus und der Geist des Abendlandes", pag. 28, 29. München 1929.

smeeken, om te maken dat mijn Zoon u niet verlaat. En gij, gij schenkt er geen aandacht aan."

Zeventig jaren zijn voorbij sedert deze verschijning van Maria. En de wereld is voortgegaan met zondigen, met opstand tegen God, alsof Hij niet bestond en geen rechten op ons had.

Maria weende, en het werd aan Maria steeds moeilijker gemaakt om den arm van God, die in goddelijke wraak op de aarde dreigt neder te dalen, te weerhouden.

Europa is overladen met genade-gaven door God. Als de menschen deze genade gebruikt hadden, zou dit tot zegen geweest zijn. Men heeft de medewerking geweigerd; nu zullen deze genadegaven tot vloek van Europa worden.

„De bodem immers, die den overvloedig neervallenden regen heeft opgezogen en nuttig gewas voortbrengt voor hen, door wie hij werd bebouwd, hij ontvangt zegen van God; maar zoo hij doornen en distels voortbrengt, dan wordt hij afgekeurd en is den vloek nabij, die uitloopt op verbranding. (Hebr. 6, 7 – 8.)

Straffen zijn over de menschen neergekomen. Pest en hongersnood hebben Europa geteisterd. De oorlog heeft millioenen levens opgeeischt en leed gebracht onder de menschen. Doch dit alles is nog slechts een begin van de wraak Gods, die komen zal, onherroepelijk, wanneer Europa zich niet zal afwenden van hare afgoden en terugkeeren en Hem aanbidden, Hem alleen.

Nog weerhoudt Maria den arm van wrake. Maar Zij bezwijkt bijna onder den druk van dezen ontzettenden last. Nog korten tijd zal Zij, de Sterke Vrouwe, slechts den arm kunnen weerhouden, want een dergelijken last kan zelfs Maria niet dragen. Dan zal de wrake gekomen zijn over de aarde. De Wraak Gods zal ploffen temidden van Europa en hare vernietiging zal het einde wezen.

Vanuit het Oosten komt het communisme, Attila, de Wraak Gods. Het is Maria, die de horden nog weerhoudt, maar de legers dringen in drommen aan. Als hun kracht niet gebroken wordt, als alleen Maria daar de horden moet weerhouden, dan zal zelfs Hare Macht niet krachtig genoeg blijken om dezen Attila, de Wrake Gods, te weerhouden.

In roode hellegloed staat het Oosten te branden. De brand komt nader. „Evenals het vuur het bosch verteert, en evenals de vlammen de heuvelen doen verdorren, zoo zal de Heer hen achtervolgen in het uur Zijner Wrake." (Ps. 82, 15.) Europa schroeit zich reeds en verdort.

Jeremias, de Boetgezant roept Europa toe: „Een machtig volk zal optrekken. Pijl en schild zal het grijpen, wreed is het en zonder mededoogen; zijn stem zal bulderen als de zee, paarden zullen zij bestijgen, en uitgerust zullen zij zijn als soldaten en optrekken tegen u, dochter van Sion.
Wij vernamen zijne toebereidselen; slap werden onze handen van schrik en weeën grepen ons aan als een barende. Gaat niet uit naar de velden, wandelt niet op den weg, want het zwaard van dezen vijand brengt alom schrik. Dochter van mijn volk, doe een boetekleed aan en bestrooi u met asch! Rouw als over den dood van een eeniggeboren zoon, weeklaag en treur, want plotseling zal de verwoesting over ons komen." (Jerem. 6, 22–26.)
Maar de menschen slapen rustig voort of overstemmen den Boetgezant met radio-muziek.
Maar op dan toch, ziet het verderf buiten u, in u. Zie hoe het beste, het heiligste, wat eens in u was ten ondergaat in asch.
Maar op dan toch en wordt wakker want binnen uiterst korten tijd zal de beslissende slag, die ondergang of redding beteekent, geleverd worden.
Daar is nog redding. Daar is nog hoop. Het Water des Levens zal aan Europa het leven teruggeven en het vuur dat komt opdagen uit het Oosten zal er mede gedoofd worden. En nieuwe groei en wasdom is eerst dan weer mogelijk.
Nog is het tijd. Maar wij zelf moeten medewerken aan de genezing. Als de wil zich maar ten goede richt — en daartoe is het in staat — zal het de bevoorrechte plaats weer innemen. De wil en het trachten om de daden in overeenstemming met dezen wil te brengen is voldoende.
Wanneer God deze omwenteling in de geestesgesteldheid van Europa ziet, zal Hij den verloren zoon weer in Zijn Liefde opnemen. De woorden van Europa: „Ik verhonger, ik zal opstaan en tot den Vader gaan" en „Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel en tegen u; ik verdien niet meer uw zoon genoemd te worden", in eerlijkheid en nederigheid gesproken zullen Gods toorn en wrake doen veranderen in een uitbundige Liefde en Goedertierenheid. Het beste kleed zal weer gegeven worden. De ring zal de hand versieren en er zal feest zijn, groot feest, omdat Europa „dood was en is levend geworden, verloren was en is teruggevonden."

De terugkeer naar de christelijke beginselen moet het doel van al 's menschen handelen zijn. Allen moeten komen naar de Waarheid, „naar den berg van den Heer en naar het huis van den God van Jacob; deze zal ons zijne wegen doen kennen en over zijne paden zullen wij wandelen, want uit Sion zal de wet gegeven worden en van Jeruzalem zal komen het Woord des Heeren". (Micheas IV, 2.) De beginselen van het Katholieke geloof moeten bekend gemaakt worden. Dan zal eerst „de aarde overheerscht worden door de wetenschap des Heeren, gelijk de wateren den zeebodem bedekken". (Isaias 11, 9).
Velen, die niet tot de Katholieke Kerk behooren, houden er thans beginselen op na, welke meer katholiek zijn dan die van degenen, welke er zich op beroepen, lid te zijn van de Kerk. Dat is een mistoestand onder de Katholieken. Aan het ophouden van dezen mistoestand moet op de allereerste en allervoornaamste plaats gewerkt worden. Dit is een oorzaak, dat vele niet-Katholieken terecht hun antipathie betuigen tegenover Katholieken, en de begrijpelijke, toch verkeerde gevolgtrekking maken, dat de Kerk niet in staat is om een hervorming ten goede teweeg te brengen.
Het katholiek-zijn mag niet berusten op uiterlijke eensgezindheid, feestviering en Congressen, maar van binnen uit moet de liefde tot God alle handelingen en gedachten doordringen overeenkomstig den katholieken geest. Zoo bestaat er kans op een meer vruchtbare actie in de bekeering van niet-katholieken. In liefde moet er op gewezen worden, maar toch onverbiddelijk, dat wij de volledige Waarheid bezitten en dat slechts wanneer de Katholieke beginselen wederom in praktijk zullen gebracht worden, de redding der wereld mogelijk is. Het mag onverdraagzaam schijnen, dat doet er niet toe. Deze onverdraagzaamheid steunt op Christus en de Waarachtigheid der Katholieke Kerk. „Voor de verwezelijking van het tijdelijk en eeuwig geluk, heeft Hij met souverein gezag de voorwaarde gesteld, dat men deel zou uitmaken van Zijn kudde, dat men Zijn leer aanneemt, dat men de deugd in praktijk brengt en dat men zich laat leiden door Petrus en diens opvolgers. Vervolgens, al is Jezus goed geweest voor de afgedwaalden en zondaars, Hij heeft nooit eerbied gehad voor hun valsche overtuigingen, hoe oprecht deze ook mochten schijnen; Hij heeft allen liefgehad om ze te onderwijzen, te bekeeren en te redden. Al heeft Hij allen, die zwoegen en lijden, tot zich geroepen om ze te verkwikken, Hij heeft

het niet gedaan om het streven naar een hersenschimmige gelijkheid te prediken.[1])
In Christus, in de Kerk, welke het mystieke lichaam van Christus vormt ,is het heil gelegen. „Geen andere Naam onder den Hemel is er aan de menschen gegeven, waarin zij zalig kunnen worden." (Hand. 4, 12.)
Voor de Hereeniging der Kerken moet gebeden worden en vooral geofferd worden. In de aangelegenheden, die niet tot het Wezen der Kerk behooren, kunnen door het Kerkelijk gezag concessies gedaan worden, maar overigens is de Kerk onverbiddelijk en onverdraagzaam. En iedere sfeer van handelen van vele Katholieke schrijvers in min of meer apologetische tijdschriften of dagbladen die door ver gaande verzoeningspogingen de niet-katholieken naar zich toe trachten te halen, handelen niet volgens den wil van Christus. Dat is niet de juiste manier om de menschen tot het ware geloof te brengen. Dat is een uiting van schipperen, een uiting van schijnheiligheid en uiterlijkheid, welke de handelingen van Katholieken in deze tijden zoozeer kenmerkt.
Men durft niet meer Roomsch te zijn, men durft niet meer eerlijk en oprecht te zijn. Dit is de eenige weg, die tot den terugkeer kan leiden. Het uiterlijk gedoe, de uiterlijke lieflijkheden moeten op den duur bij eerlijke niet-Katholieken een onaangenamen indruk maken. Een geweldige actie moet door allen, en op de eerste plaats door de geestelijkheid ontplooid worden om allen te bekeeren en hen te brengen naar den éénen, waren Schaapstal, de Katholieke Kerk. De beste actie het voornaamste middel blijft echter de goede beginselen in het dagelijksch leven zelve toe te passen. Het Protestantisme, Socialisme of Communisme weerleggen is niet van de hoogste beteekenis. Dat is al duizenden keeren gedaan. Wij moeten het Katholicisme in waarheid en geheel doorvoeren : niet alleen als eeredienst, maar bovenal als levensbeginsel.
Alle godsdiensten verbrokkelen, zoowel in het Oosten als in het Westen. Wanneer wij door ons leven de menschen niet van de Waarheid van het Katholicisme kunnen overtuigen zullen zij niet alleen het Katholicisme den rug toekeeren, doch ook iedere religiositeit en zij zullen overgaan in dienst van het grofste materialisme, dat den godsdienst schuwt als een pest.

[1]) Pius X, Encycliek: „Notre charge apostolique".

Al de andere godsdiensten zullen verbrokkelen en verdwijnen. De Katholieke Kerk echter moet groeien.
Iedereen moet werken, dat het visioen van Nabuchodonosor in vervulling zal gaan: „Toen werden tegelijk vermorzeld het ijzer, het leem,het koper, het zilver en het goud; en zij werden als kaf op den dorschvloer in den zomer en door den wind weggevaagd; en er werd geen plaats voor hen gevonden, maar de steen, die het standbeeld getroffen had, werd een groote berg en vervulde de geheele aarde." (Dan. 2, 35.)

Het verstand leert hoe de mensch in vele omstandigheden te handelen heeft. Doch het doet vele zaken op een onvolkomen wijze kennen en laat in hooge mate de mogelijkheid, dat wij ons vergissen in onze redeneeringen.
En daarom is het bezit van Christus en Zijn Leer een groot voorrecht, omdat het Christendom, steunend op de natuur der dingen, ons beter dan het verstand alleen, den weg kan wijzen, waarlangs wij moeten gaan. De christelijke leer, geput uit het H. Evangelie en uit de kerkelijke traditie, doet ons volkomener inzien, hoe wij te handelen hebben.

De Katholieke Kerk heeft tot voornaamste en eerste taak de heiliging der zielen en de uitbreiding van het Rijk Gods op aarde, maar daarnaast moet de Kerk, welke de volheid van het Christendom bezit, invloed uitoefenen op ieder terrein.
„Er bestaan vele goederen, welke tot de orde der natuur behoorende, niet onmiddellijk vallen onder de taak der kerk, maar die daaruit als een natuurlijk gevolg voortvloeien. Zóó sterk is het licht der katholieke openbaring, dat het klaarheid uitstort over alle wetenschap: zoo groot de kracht der Evangelische voorschriften, dat die der natuurwet daardoor vaster gegrondvest en versterkt worden: zoo groot eindelijk de heilzame kracht van de waarheid en de zedeleer, door Jezus Christus geleeraard, dat zelfs het stoffelijk welzijn van het individu, het gezin en de maatschappij daardoor op providentieele wijze gesteund en versterkt worden." [1])
Eens bracht de Kerk beschaving onder ruwe, barbaarsche volkeren. Aan het christelijk geloof toch heeft Europa zijn beschaving te danken. Egoïsme verdween voor altruïsme. Orde voor wanorde. De slavernij hield op; de verachting der vrouw ging over in hoogen eerbied.
Kunst en Schoonheid ontbloeide onder de warmte van het christelijk geloof.

---

[1]) Pius X, Encycliek: „Il fermo proposito".

De Universiteiten, uit bisschopsscholen ontstaan, oefenden een machtigen invloed uit op het Europeesche leven.

„De Kerk heeft eeuwig en alom getriomfeerd
Besneen en onbesneen bij duizenden bekeerd;
Den wilden aard getemd; eilanders, rijken, steden,
Woestijnen, wildernis, gebergte en rotsen zeden
en reden ingeplant, en wet en wijs hersteld.
Waar heeft ze 't aardrijk niet bezaaid met rijke tempelen?
Wie telt d'ontelbaarheid der Godgewijde drempelen.
Vermaard door armoe, tucht en zuiverheid, en wat
Eene afgescheiden ziel den Hemel waardig schat?
Wie telt de Heiligen, de nonnen, en de maagden,
Die, dor en afgevast, het alziende oog behaagden?
Waar vindt men zulk een schat van godgeleerd papier
Bij stapelen, en kunst en wetenschap als hier" ? [1])

Zoo bracht de Kerk, welke de volheid van het Christendom bezit, alom beschaving.
Maar deze kracht tot hervorming, orde en beschaving is nooit opgehouden.
Ook thans bezit de Kerk nog de macht om de wereld te hervormen, om opnieuw wanorde voor orde te doen wijken.
In alles kan zij ook thans nog een weldoenden invloed uitoefenen.
Als het Katholicisme in werkelijkheid dezen invloed weer zal herkrijgen, dan zal op alle gebied er een verandering ten goede plaats vinden en het aanschijn der aarde zal in werkelijkheid wederom herschapen worden.

Het Katholicisme wil niet zeggen bovennatuur in tegenstelling van natuur. In het levend Katholicisme mag niet alles gescheiden worden. De Protestantsche leer maakt overal min of meer scheiding: de natuur van de bovennatuur; godsdienst van de zedelijkheid; het weten van het geloof. Het gevolg van deze scheiding moest neerkomen op een totale uiteenrukking van datgene, wat zoo innig met elkaar samenhangt.
In het Katholicisme vormt alles een éénheid. De bovennatuur

[1]) Vondel, „Heerlijkheid der Kerke", 965–1002.

steunt op de natuur; de menschelijke handelingen en de godsdienst hangen zoo innig met elkaar samen dat degene, die hier scheiding aanneemt, niet den Katholieken geest bezit. Uit deze zoo gewichtige waarheid, volgt dat het Katholicisme bij al de handelingen der menschen richting en leiding geeft. Velerlei handelingen kunnen door den mensch gesteld worden, doch allen behooren uit te gaan van het ééne ware standpunt, het Katholicisme.

„Verscheidene gaven zijn er, doch er is maar één en dezelfde Geest; verscheidene bedieningen zijn er en er is maar één en dezelfde Heer, en verscheidenheid van werkingen, maar slechts één en dezelfde God, die alles in allen werkt." (1 Cor. 12, 4–6.)

Het verstand wijst de richting aan en de wijze waarop de mensch moet handelen. Velen, die op de menschelijke natuur steunen brengen het tot een groote karaktervastheid en tot een juist inzicht van de orde volgens welke de menschelijke handelingen verricht moeten worden.

De Openbaring van Christus, de Kerk, in zoover Zij goddelijk is, kan echter beter dan de natuur het juiste inzicht in de dingen verschaffen.

De Kerk bezit de volheid der waarheid. Zij heeft bovendien de kracht om alles en allen van die waarheid te doordesemen. Zij alleen kan de wereld terugbrengen naar orde, waarheid en schoonheid.

De H. Augustinus kon terecht, sprekend tot de Kerk van Haar zeggen:

„Gij leidt en onderwijst de kinderen op kinderlijke wijze, de jongelingen met kracht, de grijsaards met kalmte, overeenkomstig de ontwikkeling van ieder lichaam niet alleen, maar ook van zijn geest. Gij onderwerpt de vrouwen aan hunne mannen in kuische en trouwe gehoorzaamheid, niet tot voldoening hunner wellust, maar om kinderen voort te brengen en het huisgezin in stand te houden. Gij plaatst de mannen boven hun echtgenooten, niet om het zwakke geslacht te verguizen, maar volgens wetten van ware liefde. Gij onderwerpt in vrije onderdanigheid de kinderen aan hunne ouders, en gij plaatst de ouders met liefdevol gezag boven de kinderen.... Gij bindt de burgers aan de burgers, de volken aan andere volken, en alle menschen aan elkander door de herinnering aan de eerste ouders, niet alleen in een maatschap, maar in broederschap. Gij leert de vorsten te zorgen voor hun volk, en vermaant het volk

onderdanig te zijn aan den vorst. Gij leert, aan wie eer moet bewezen worden, of genegenheid of eerbied, of ontzag of vertroosting of vermaning of aansporing of onderrichting of berisping of straf; toonende, hoe niet aan allen hetzelfde, hoe aan allen liefde en aan niemand onrecht moet bewezen worden." [1])

Door Christus, door de Kerk, moet de wereld gered worden. Pius X heeft telkens en zonder ophouden hierop den nadruk gelegd op overtuigende wijze. Dikwijls zijn in dit boek de woorden van Pius X aangehaald. En ook nu moet een lang citaat gegeven worden. Deze heilige Paus, welke leefde in en uit de H. Eucharistie, zag de gebeurtenissen in al hun ellendigheid en verderf. Hij gebruikte geen omwegen, maar zeide duidelijk en klaar waar de fouten lagen en waar de oplossing te vinden was. Geen beperkingen, die een teeken zijn van middelmatigheid, geen groote woorden, die de leegheid moeten verbergen, maar voor eenieder duidelijke woorden, die met een hevige liefde voor de ongelukkige menschheid werden uitgesproken:

„Welke weg ons tot Christus leidt, is duidelijk, nl. de Kerk. Daarom zegt de H. Chrysostomus terecht: „Uw hoop is de Kerk, uw heil is de Kerk, uw toevlucht is de Kerk." Daarom heeft Christus, met den prijs van Zijn Bloed de Kerk gesticht; Haar zijn leer en de voorschriften van zijne wetten gegeven en Haar met de rijkste goddelijke genadegaven verrijkt, welke de menschen de heiligheid en de redding kunnen brengen. Zoo ziet gij, welken plicht wij en u hebben: Wij moeten het menschelijk geslacht, dat afdwaalt van de wijsheid van Christus' leer, tot den kerkelijken geest terugvoeren; de Kerk zal aan Christus onderworpen zijn; Christus aan God. Wanneer wij dit met Gods genade bereiken, dan zullen wij ons gelukkig prijzen dat de ongerechtigheid heeft moeten wijken voor de gerechtigheid en wij zullen een luide stem uit den Hemel hooren zeggen: „Nu is het heil en de kracht en het rijk van onzen God en de macht van Christus gevestigd."

De vervulling van deze wenschen eischt echter vooraf de uitroeiing tot in den wortel van de inwendige en verachtelijke fout van dezen tijd, nl. de verheffing van zich zelven boven God. Daaraan moeten wij met alle kracht werken.

---

[1]) Aangehaald in de encycliek „Immortale Dei" van Leo XIII. Vert. Mgr. J. D. J. Aengenent „Pauselijke Documenten", pag. 28, 29. Uitg.: R. K. Arbeidersbeweging, Utrecht, 1923.

Vervolgens moet aan de heilige wetten en raden van het H. Evangelie, de oude kracht worden teruggeschonken; verder moet opnieuw vastgehouden worden aan de oude overgeleverde waarheden, zooals de leer over de heiligheid van het huwelijk, over de opvoeding en het onderwijs der jeugd, over eigendom en het gebruik daarvan en over de plichten welke zij hebben, die het staatsbestuur uitoefenen; eindelijk moet het evenwicht onder de verschillende standen in den staat op christelijken grondslag hersteld worden." [1])

In het eerste deel van dit werk werd er op gewezen, hoe de diepste grond van den schrikbarenden achteruitgang op velerlei gebied in Europa uiteindelijk ligt in het gebrek aan godsdienstzin, aan de ontkenning van de kracht welke de christelijke leer bezit, om oplossing te geven in de vele moeilijkheden. In de kritiek, welke op de moderne toestanden werd uitgeoefend, werd reeds de weg aangegeven, waarlangs de hervorming moet geschieden. De nieuwe orde zal moeten steunen op God, op het Katholicisme, niet op de daden der moderne Katholieken, waarvan zeer velen zelf afgeweken zijn van de katholieke praktijk, maar op het wezenlijke van het Katholicisme.

In alle vragen en kwesties van dezen brandenden tijd zal dit de veilige gids zijn; moet men het Katholicisme als gids willen en zich niet laten leiden door eigen grillige gemakzucht en lafheid.

In de volgende bladzijden zullen wij in enkele uitingen van de werkzaamheid der menschen, doen zien, hoe het volledige Christendom, het Katholicisme den weg wijst, welke begaan moet worden. Zoo de wereld naar de beginselen van het Katholicisme wil luisteren zal orde op elk gebied wederom in de wereld triomfeeren.

Wij zullen niet breedvoerig op alles ingaan, doch beperken ons tot enkele punten, welke door de moderne wereld al te zeer uit het oog zijn verloren.

Later hopen wij, mits geen andere arbeid ons roept, in een ander boek meer in het bijzonder op dit alles in te gaan.

---

[1]) Pius X, Encycliek „E supremi apostolatus".

In de politiek zal het Katholicisme de rust en de orde geven, welke de noodzakelijke voorwaarden zijn voor een hernieuwden bloei. Men heeft de politiek als iets aparts en afzonderlijks gehouden, dat met de moraal niets te maken heeft. Het is echter juist volgens de natuur der dingen en steunt op een juist verstandelijk inzicht om alles, ook dus de daden van politiek handelen te onderwerpen aan de christelijke moraal: „La subordination intrinsèque de la connaissance politique à la morale est une vérité naturelle et c'est à ce titre d'abord que la doctrine catholique, au nom de la raison, la reconnait et l'enseigne, et c'est d'abord la nature et la raison que l'Eglise défend en rejetant la thèse positiviste d'une pure physique politique. Dire que la doctrine chrétienne, en assumant la nature dans la grâce, a séparé la politique de la morale, ne serait-ce pas aller à dire que la grâce a dénaturé la nature ?" [1])
Liefde en rechtvaardigheid worden door het Christendom aangewezen als de basis, waarop het politieke leven van een volk en de verhouding tusschen de volkeren gegrondvest moet zijn. Bij den ingang van het vredespaleis in den Haag staat geschreven : „Sol justitiae illustra nos". Niet op de rechtvaardigheid echter moet op de eerste plaats de nadruk gelegd worden, maar op de liefde. „Sol amoris, illustra nos" !
Liefde moet aan alles voorafgaan: de rechtvaardigheid is een schoone deugd maar als dit op de allervoornaamste plaats de richtlijnen aangeeft, dan zal dit een oorzaak zijn van velerlei verwikkelingen. Liefde echter zal de oplossing geven. Een liefde, zooals deze door de natuur door het Evangelie, door de Kerk aan ons geopenbaard wordt.
Een goedgeregelde liefde begint met zich zelven. En daarom moet de liefde voor het eigen vaderland, waarmede men door velerlei betrekkingen verbonden is, op de eerste plaats komen. Daarna komt de liefde voor een wijder verband. Dus geen moorddadig pacifisme, dat de ondergang van het eigen vaderland beteekent.

[1]) Joseph Vialatoux, „Morale et politique", pag 236. Ed. : Desclée de Brouwer et Cie., Paris 1931.

De liefde tot het eigen vaderland mag echter nooit te kort doen aan de rechtvaardigheid door ongegrond een ander gebied nadeel aan te doen. Zoo is de politiek, die de verhouding van volkeren moet leiden, in enkele woorden gegeven. Het schijnt zeer simplistisch en oppervlakkig en toch dit zijn de diepste factoren, welke de verhoudingen moeten beheerschen. De toepassing van deze christelijke beginselen zal dikwijls moeilijk zijn, maar wanneer de wil hierop gericht is, dan zal het vasthouden aan deze beginselen de wereld uiteindelijk voordeeliger zijn, dan het machtsbewustzijn en het vage internationalisme, dat op het oogenblik de volkeren beheerscht. De oorlog zal, gezien de zwakte der menschelijke natuur en de zonde, die over de wereld waart, niet uitgesloten zijn, doch de machten, die de christelijke beginselen hoog houden zullen zich aaneensluiten in een heilig verbond.
Een twist tusschen Argentinië en Chili scheen eenige jaren geleden uit te moeten loopen op oorlog. Door vreedzame onderhandelingen werd de vrede bijgelegd. Ter herinnering hieraan werd een groot H. Hartbeeld opgericht op den top van een berg, welke uitzicht geeft over beide gebieden. Bij de onthulling van dit H. Hartbeeld sprak de afgevaardigde van Chili: „Het verheven en goddelijk beeld strekt zijn handen uit over de vruchtbare en lachende velden, die zich uitstrekken over de twee oceanen, den Stillen Oceaan en den Atlantischen Oceaan, om onophoudelijk en ten allen tijde de overwinning van den vrede door arbitrage te zegenen." En op het voetstuk van het beeld staat gegrifd: „Moge deze bergen liever omvallen dan dat er tusschen ons nog een broederoorlog zou voorkomen."
Dit is een uiterlijke daad, die geweldige beteekenis heeft als de innerlijke gesteldheid hiermede overeenkomt. Wanneer het Katholicisme, hetwelk zijn Middelpunt vindt in het H. Hart van Jezus, beleefd wordt, zal tusschen christelijke volkeren, een broederoorlog uitgesloten wezen.
In de Middeleeuwen wist de Kerk de Treuga Dei van Woensdagavond tot Maandagmorgen door allen te doen handhaven, zoo zal ook bij een hernieuwing van het Katholicisme de vrede der volkeren bevorderd worden.

Aan de binnenlandsche politiek ligt steeds een bepaalde levensbeschouwing ten grondslag. Deze geeft, bewust of onbewust

richting aan de werkzaamheid der politici. Het gebeurt, dat Katholieken, die de nooden van onzen tijd zien, hervormingen willen teweeg brengen en in onnadenkendheid en verstandsverbijstering loopen zij de politieke democraten na en zoeken bij hen en tesamen met hen de oplossing voor de dreigende moeilijkheden. Zij praten hen na; sieren hun woorden op met enkele uit het verband gerukte kerkelijke uitspraken en meenen zoo een christelijke politiek te voeren.

Het tegendeel is waar; zij begunstigen een destructieve bolsjewistische politiek. Het feit, dat een politicus zich Roomsch-Katholiek noemt en zijn kerkelijke plichten uiterlijk vervult, geeft geen zekerheid dat de juiste politiek gevoerd wordt. Het is zelfs zeer goed mogelijk, dat anderen, die niet tot de katholieke gemeenschap behooren, meer katholiek in hun politiek-handelen zijn. Zij steunen op de beginselen, die het verstand uit de menschelijke natuur leert kennen en op het H. Evangelie en dit kan, wanneer in werkelijkheid hierop gesteund wordt, niet in tegenspraak zijn met het Katholicisme. De Katholieke Kerk echter bezit in zich de mogelijkheid, meer dan wie of wat ook, om den juisten weg te wijzen welke te begaan is tot welzijn van de landen.

Het Katholicisme leert, dat de politiek geen doel op zich is, maar onderworpen is aan de orde, door God gewild. Het welzijn van het land zal door het landsbestuur bevorderd moeten worden. Voor alles het zedelijk welzijn. De onzedelijkheid, de zonde heeft geen rechten en zal dus, zooveel als 't mogelijk is, door het gezag tegengewerkt moet worden. Wanneer couranten, vergaderingen, amusements-inrichtingen in strijd zijn met de zeden dan zal het bestuur dit niet in een nivelleeringzin van alle waarden, mogen toelaten, maar met de meest gestrenge maatregelen tegen dit verderf behooren op te treden. Het onrecht heeft geen rechten en mag dus niet geduld worden.

Het Katholicisme kent aan allen eigen doel en werkzaamheid toe en laat dus niet toe dat de Staat onnoodig ingrijpt in datgene, wat aan kleiner verband, huisgezin of gemeente kan overgelaten worden. Het Katholicisme, steunend op de menschelijke natuur regelt niet alleen het leven der menschen onderling, maar geeft ook aan, hoe de Christen zich tegenover de gemeenschap en tegenover het gezag te gedragen heeft. Het eischt eerbied en gehoorzaamheid aan het gezag. „Geeft Gode wat Gode toekomt en den Keizer, wat des

Keizers is". Alle werkelijk gezag komt van God en evenals men eerbied en gehoorzaamheid verschuldigd is aan God, zoo is men dit ook verplicht aan de wereldlijke gezagdragers.
Wanneer het waar zou zijn, dat alle menschen gelijke rechten bezaten, dan waren er geen dwingende rechten tot gehoorzaamheid in datgene, wat indruischt tegen eigen gemakzucht en voordeel. Het Katholicisme erkent geen gelijkheid, eischt onderdanen en bestuurderen, eischt gehoorzaamheid en plichtsbesef. Het Katholicisme erkent de „justitia distributiva" welke aan het gezag voorschrijft, welke zedelijke plichten het heeft tegenover de leden der gemeenschap. Het verwerpt de onnatuurlijke gelijkheidsstrevingen, die thans het bestuur van vele landen kenmerkt. Het veroordeelt ook de partijpolitiek, welke landen en volkeren ten onder brengt.
Het Katholicisme veroordeelt de politieke democratie zooals deze door moderne democraten wordt voorgestaan als onmogelijk en onzedelijk in de huidige omstandigheden. Ofschoon de Katholieke democraten zich herhaaldelijk voor de moderne democratische eischen in de politiek op de Pausen en in het bijzonder op Leo XIII beroepen, is dit onjuist. Want niet alleen heeft Leo XIII dit niet aanbevolen, doch hij heeft nadrukkelijk de politieke democratie van zijn aanbeveling willen uitsluiten. Het woord „christelijke democratie" mag voor den Katholiek gebruikt worden in den zin van „weldadige actie ten gunste van het volk", niet echter in den politieken zin.
„Nefas autem sit christianae democratiae appellationem ad politice detorqueri". Het is volgens de Pausen ongeoorloofd om „den term van christelijke democratie over te brengen op politiek gebied." [1])
Pius X zei: „De christelijke democratie moet zich nooit in de politiek mengen en zal zich nimmer in dienst stellen van politieke partijen en doeleinden; dat is niet haar zaak, maar zij moet zijn een weldadige actie ten gunste van het volk, gegrondvest op het natuurrecht en op de voorschriften van het Evangelie." [2])
Met iederen regeeringsvorm kan de Kerk het eens zijn, mits het algemeen belang behartigd wordt.
Feitelijk zal, in het algemeen gesproken, een regeering van aristoi met aan het hoofd een monarch, welke kontinuiteit en plichtsbesef, meer dan elke andere regeeringsvorm, veronderstelt, het meest overeenkomstig de Katholieke beginselen zijn. Maar dan ook een

[1]) Leo XIII, Encycliek: „Graves de communire".
[2]) Pius X, Motus Proprio „Over de Katholieke Actie".

levende monarchie en een levende aristocratie welke nog aanspraak kan maken op deze titels en zij dus regeeren in deugd en hun gezag doen steunen op God.

Daar kunnen in een monarchisch en aristocratisch gezag verscheidene schakeeringen of vormen zijn. Wij weten het en kunnen daar geen inbreuk op de vereischte wereldorde in zien. Maar wel zien wij wanorde in de politieke democratie, welke thans in Europa den boventoon voert. Dat mag de Kerk niet in bescherming nemen, alleen hierom al niet omdat de politieke democratie tegen de natuur der dingen is en het niet mogelijk is dat God iets, dat indruischt tegen de vereischte wereldorde, zou goedkeuren.

Leo XIII zegt: „Wanneer men het staatsgezag laat afhangen van het volk, begaat men vooreerst in beginsel een dwaling: en vervolgens geeft men aan het gezag slechts een zwakken en wrakken grondslag. Dergelijke meeningen zijn een blijvende prikkeling van de volksinstincten, welke met den dag zullen groeien in brutaliteit en welke den algemeenen ondergang zullen teweeg brengen, terwijl zij den weg vrijmaken voor geheime samenzweringen en tot publieke opstanden." [1])

En sommige van deze opstanden tegen het gezag zouden zelfs rechtmatig kunnen worden, wanneer het blijkbaar is, dat de massa door haar innerlijke verdeeldheid, partij-politiek en anti-christelijk optreden niet in staat is om het algemeen welzijn te behartigen....

De daden van economisch handelen zullen goed zijn, als de beginselen van het Katholicisme ook in de economie richtinggevend zullen zijn geworden. De economie staat niet onafhankelijk van God en Godsdienst. De economie wordt bedreven door menschen en deze zijn verplicht om al hun handelingen te laten leiden door den Wil en de Wet van God. Al de menschelijke handelingen moeten hierdoor geleid worden; ook dus de daden van economisch-handelen.

In het eerste deel van dit boek werden de mistoestanden op sociaal gebied besproken, welke zoo nauw met de crisis in de economie samenhangen.

Het Katholicisme is ook hier de beste bron, welke eendracht, rust, liefde en rechtvaardigheid kan brengen tusschen de verschillende

---

[1]) Leo XIII „Diuturnum".

maatschappelijke groepen. Wanneer het zoeken naar een goede oplossing niet steunt op God is alles ijdel. De wil van God, zooals deze door het Katholicisme gekend wordt, moet in de samenleving vervuld worden.

Wanneer eenieder overtuigd Katholiek was en wanneer de katholieke beginselen het sociale leven zouden doordringen, zou de rust verzekerd zijn. Niet bij socialisme of liberalisme, moet redding gezocht worden, maar bij de christelijke beginselen. Beide stelsels beroepen zich op de democratie. Beide stelsels zijn verderfelijk. Het Katholicisme geeft aan in hoever deze democratie te aanvaarden is en in hoever te verwerpen. Onder democratie verstaan wij een weldadige actie ten gunste van het volk, gegrondvest op het natuurrecht en op de voorschriften van het Evangelie. „De christelijke democratie moet opgevat worden in de reeds op gezaghebbende wijze verklaarde beteekenis, welke, ver van die der sociaal-democratie, tot grondslagen heeft de beginselen van het geloof en van de katholieke zedenleer, en vooral het beginsel op geen enkele wijze aan te tasten het onschendbare recht van privaateigendom. Daarenboven moet de christelijke democratie zich nooit mengen in de politiek, en zal zij zich nimmer in dienst stellen van politieke partijen en doeleinden; dat is niet haar taak, maar zij moet zijn een weldadige actie ten gunste van het volk, gegrondvest op het natuurrecht en op de voorschriften van het Evangelie." [1])

Het Katholicisme erkent niet de gelijkheidsstrevingen van den modernen tijd, omdat deze strevingen in tegenspraak zijn met het natuurrecht. Zuiver natuurlijk beschouwd zijn deze de ondergang voor de vrije ontwikkeling van den mensch en wordt de prikkel tot grootere zelfontplooiing ontnomen. De Kerk predikte steeds de gelijkheid van standen als een onmogelijkheid en dwaasheid. Leo XIII zegt: „Hij toch, die alles geschapen heeft en bestuurt, heeft het in zijne zorgvuldige wijsheid zóó geordend, dat het laagste door het middelste, en het middelste door het hoogste geleid wordt, en zoo alles tot zijne bestemming komt. Gelijk Hij derhalve gewild heeft, dat er zelfs in het hemelsche koninkrijk onderscheidene en aan elkander ondergeschikte koren van engelen zouden zijn; gelijk Hij ook in de Kerk verschillende rangen van orde en verscheidenheid van bedieningen heeft ingesteld, opdat niet allen Apostelen

---

[1]) Pius X, Motu proprio „Over de Katholieke Actie".

zouden zijn, niet allen Leeraar, niet allen Herder; zoo heeft Hij ook bepaald, dat er in de burgerlijke maatschappij meerdere standen moeten zijn, die in waardigheid, rechten en macht verschillen; opdat namelijk de staat, evenals de Kerk, één lichaam zou zijn met vele ledematen, het een edeler dan het andere, maar alle voor elkander noodzakelijk en voor het gemeenschappelijke welzijn bezorgd." [1])
En Pius X zegt: „De burgerlijke maatschappij, zooals God haar heeft gesticht is samengesteld uit ongelijke bestanddeelen, zooals ook de ledematen van het menschelijk lichaam ongelijk zijn; ze alle gelijk maken is onmogelijk, en zou den ondergang derzelfde maatschappij ten gevolge hebben. De gelijkheid der verschillende maatschappelijke ledematen bestaat alleen hierin, dat alle menschen hun oorsprong ontleenen aan God den Schepper, dat zij verlost zijn door Jezus Christus, dat zij overeenkomstig hun goede en verkeerde daden door God moeten geoordeeld en beloond of gestraft worden. Vandaar komt het, dat het in de burgerlijke maatschappij volgens Gods verordening is, dat er zijn overheden en onderdanen, patroons en werklieden, rijken en armen, geleerden en ongeletterden, voornamen en niet-voornamen, welke allen verbonden door den band van liefde, elkander moeten helpen om hun laatste doel in den hemel te bereiken en hier op aarde hun stoffelijk en zedelijk welzijn." [2])
Wij hebben deze lange citaten gegeven, omdat één van de meest kenmerkende excessen van onzen tijd is de nivelleering van personen en waarden.
De Katholieken in alle landen zijn ook besmet met de gelijkheidsmanie en het is daarom goed er op te wijzen, dat zij handelen tegen den geest der Kerk. Onder de Katholieken zijn er velen, die socialistische en communistische schreeuwers navolgen. Theoretisch zeggen ze in alles de katholieke leer naar voren te halen; soms doen zij nog alsof zij niets te maken willen hebben met de socialisten en communisten, feitelijk zijn zij grooter lammelingen dan de communisten, omdat deze konsequent doorredeneeren, terwijl zij uitgaande van een verkeerd uitgangspunt, toch niet de volledige, zich opdringende conclusies durven te trekken, daar deze blijkbaar al te zeer in conflict komen met de Katholieke leer.

---

[1]) Leo XIII, Encycliek: „Rerum Novarum".
[2]) Pius X, Encycliek Motu Proprio: „Over de Katholieke Actie".

Het Katholicisme erkent het eigendomsrecht. In tegenstelling met communisten, die schreeuwen „la propriété, c'est le vol" moet vastgehouden worden aan het goed recht van persoonlijke eigendom. Privaateigendom is overeenkomstig het natuurrecht. Het verstand zegt, dat de mensch niet alleen voor het nu, maar ook voor de toekomst voor zichzelven en anderen mag zorgen. Het oplossen van privaateigendom zou bovendien de ondergang van den werklust, diefstal en onrechtvaardigheid beteekenen.

„De mensch heeft van de goederen der aarde niet alleen het eenvoudige gebruik, zooals de dieren, maar bovendien ook het recht op duurzaam bezit; en niet alleen op bezit van zaken, die bij het gebruik verbruikt worden, maar ook van die, welke bij het gebruik niet worden verbruikt. Privaat-eigendom, verkregen door arbeid of inspanning of wel door overdracht of schenking, is onaantastbaar natuurrecht; en ieder kan er op redelijke wijze over beschikken zooals hem goeddunkt." [1])

Eigendom brengt echter volgens de Katholieke leer ook plichten mede. De uitoefening van het eigendomsrecht is niet in die mate onbeperkt, dat dit, ten koste van wien ook, den bezitter slechts voordeel en genot mag verschaffen. Het eigendom heeft niet slechts een individueel, doch ook een sociaal karakter. In de encycliek van Pius XI „Quadragesimo Anno" werd hierop nog eens zeer bijzonder den nadruk gelegd.

Het Katholicisme erkent in deze noch individualisme, noch collectivisme of m.a.w. noch liberalisme noch socialisme.

Het Katholicisme erkent niet de autonomie van den mensch op het gebied van economisch handelen. Zoodra de rechten van het particulier welzijn in volledig conflict komen met het algemeen welzijn, mag de Staat wel degelijk ingrijpen, om den bezitter tot de juiste orde te roepen en zoo deze hierop niet wenscht in te gaan, mag de staat dit eigendom ontnemen, mits de zekerheid bestaat dat op deze wijze het eigendom tot welzijn van de menschheid zal beheerd worden.

Zoo heeft de staat den plicht om het eigendom te beschermen en te waken dat door onrechtvaardige manipulaties, door trust en kartelvorming, zooals Pius XI zegt, het geheele economische leven zoo geregeld wordt en het economische leven zoodanig in handen

[1]) Pius X, „Motu proprio". „Over de Katholieke Actie".

van trust en kartels wordt gehouden, dat zonder deze niemand kan ademen. De Staat zal er voor moeten waken, dat een centralisatie van maatschappijen het economisch leven niet in gevaar brengt. Zij zal ook hierin de decentralisatie als ideaal hebben te beschouwen en daarom het volste recht hebben om in deze richting ingrijpende maatregelen te nemen.

Overeenkomstig de natuur der dingen, zal in het algemeen gesproken, de landbouw en datgene, wat hiermede samenhangt ook gesteld worden boven de industrie.

Voor alles zal de Staat er voor te waken hebben, dat zij bij haar politieke praktijk niet geleid wordt door bepaald finantieel-sterke enkelingen, die ook over de politiek hun economische dictatuur zouden willen zien uitgestrekt en voor wie de hebzucht bij alles slechts den doorslag geeft. Daardoor wordt de opperhoorigheid van het gezag neergehaald en gemaakt tot koopwaar voor den meest biedenden. Maar van den anderen kant mag de Staat zich ook weer niet zooveel macht aanmatigen, dat deze zonder rede en tot nadeel van het algemeen welzijn, inbreuk maakt op het onaantastbare eigendomsrecht. Wat door het individu in goede orde kan verricht worden, mag door den Staat niet overgenomen worden; slechts in tijden van overgang valt dit als noodmaatregel te waardeeren.

De Katholieken moesten meer dan anderen de christelijke leer volgen en zich afzijdig houden van socialistische leuzen. Onder de Katholieken zijn er zoovelen, die de socialistische leuzen, ofschoon eenigszins verwaterd, willen overnemen en hierop de nieuwe economische opbouw willen doen steunen. Pius X zei bij het zien van deze nieuwe verbroederingsapostelen: „Wat zullen dezen tot stand brengen? Wat zal uit die samenwerking voortvloeien? Een samenstel enkel van woorden, van hersenschimmen, waarbij men vol verleidelijke verwarring door elkander heen zal zien weerkaatsen de woorden van vrijheid, rechtvaardigheid, broederschap, liefde, gelijkheid en menschelijke zelfverheffing, dat alles gebaseerd op een slecht begrepen menschelijke waardigheid. Dat zal een roerige agitatie wezen, zonder vrucht voor het gewenschte doel, en waarvan minder utopische volksmenners alleen zullen profiteeren." [1])

[1]) Pius X, Encycliek: „Notre charge Apostolique".

Het Katholicisme wijst de liefde aan als den grondslag voor de rust tusschen de verschillende klassen der bevolking. De liefde moet ook hier wederom de voornaamste plaats innemen; zij is de band, die alles en allen verbindt. Door de liefde moet men komen tot de vrede. De rechtvaardigheid moet niet op de voornaamste plaats gesteld worden „want de rechtvaardigheid alleen, al wordt zij nog zoo volledig beoefend, zal wel vele oorzaken van maatschappelijke conflicten kunnen verwijderen, maar nooit zal zij in staat zijn, de menschen te vereenigen in hartelijke eensgezindheid." [1])
Het is de leuze van rechtvaardigheid, welke de verschillende maatschappelijke klassen opwindt tot haat en gedreven door dezen geest, brengen zij de verschillende klassen eerder verder van elkaar dan dichterbij.
De liefde welke ons geleerd wordt door Christus, zal de menschen op een basis, die orde en geluk zal brengen. Dan eerst zal komen het rijk van rechtvaardigheid en overvloed. „In die dagen zal het rijk van gerechtigheid en overvloed opdagen." (Ps. 71, 7.)

Het Katholicisme verwerpt ook de dwaze zucht om geld te kunnen uitgeven in de moderne wereld, welke arbeiders, middenstand en hoogere standen heeft aangegrepen. Het volgens de juiste orde beheeren en vermeerderen van kapitaal in deugd vindt zijn belooning niet slechts hier op aarde, maar ook Hiernamaals.
Het is noodzakelijk er op te wijzen, dat een goed beheer en het door arbeid vermeerderen van het vermogen deugd is. Het is opvallend, hoe in het bloeitijdperk der Kerk, vrijwel alle Heiligen juist voortkomen uit familiën, die van geslacht tot geslacht tot grooter eer en grooter macht gekomen waren. De vorming van macht was werkelijk een gevolg van deugd. Wilde een lid uit een dergelijke machtige, voorname, deugdzame familie tot nog grooter deugd komen, dan bracht hij het tot een dergelijke hoogheid van karakter, dan kwam hij tot zulke grootmoedige daden, dat de Kerk meende hem na zijn dood heilig te moeten verklaren. Zoo beteekende eens macht ook adeldom en deugd. Zoo moet ook in de nieuwe orde macht en adeldom slechts verworven kunnen worden door deugd. Dan zal de Kerk de machtigen zegenen. Thans moet het Katholicisme het onbehoorlijk streven naar geld veroor-

[1]) Pius XI, Encycliek: „Quadragesimo anno".

deelen omdat het doel op zich geworden is, dat èn arbeiders èn kapitaalbezitters op onbehoorlijke wijze najagen. Voor hen zijn de woorden van St. Paulus een veroordeeling: „Wij hebben niets in de wereld meegebracht, omdat we er toch ook niets kunnen uitdragen. Hebben we dus voedsel en kleeding, dan moeten we daarmee tevreden zijn. Zij, die echter rijk willen worden, vallen in bekoring en strik, en in vele dwaze en schandelijke begeerten, die de menschen neerstorten in ondergang en verderf. Want de wortel van alle kwaad is de geldzucht. Door hieraan toe te geven zijn sommigen afgedwaald van het geloof, en hebben zich veel stekende pijnen bereid." (Timoth. 6, 7–10.)

De kunst is sedert den Renaissance-tijd onafhankelijk geworden. De scheiding, welke de Hervorming leerde, werd ook toegepast in de kunst. Zij werd door den kunstenaar als iets onafhankelijks beoefend. En daarin had de kunstenaar ongelijk, niet slechts als Christen, doch ook als kunstenaar. De kunstenaar moet een schoon werk maken. Schoonheid is een goddelijke eigenschap, zooals de Waarheid en de Goedheid. Wil een werk schoon zijn, dan zal het in overeenstemming moeten zijn met de Goddelijke schoonheid en bijgevolg zal het zich ook moeten conformeeren aan het goede en ware, hetwelk in God vereenigd is. Ontbreekt er iets aan de waarheid en de goedheid, dan zal ook de schoonheid van het werk minder zijn en naarmate de kunstenaar dus meer christelijk denkt en voelt, zal de waarheid en de goedheid uitblinken en hierdoor de schoonheid gaaf en ongerept wezen.
De beleving van den christelijken godsdienst zal de menschen ontvankelijk maken voor de hoogste kultuurgoederen. Het Katholicisme is niet gebonden aan een bepaalden kultuurvorm en mag dus ook nooit met een bepaalde kultuurvorm vereenzelvigd worden.
Het Katholicisme kan echter, meer dan wie of wat ook, bevruchtend werken en maakt dat in elk tijdperk de kultuur zich op de meest goede, ware en schoone wijze uitdrukt.
Het Katholicisme beziet de kultuur in het licht der eeuwigheid en geeft daardoor aan dit alles een hoogere waarde.
In het Katholicisme kunnen niet alleen de kunstenaars inspiratie vinden, maar ook het volk kunstgevoeligheid, zoodat de breede massa weer in staat zal wezen, het schoone te waardeeren.
Het Christendom verheft den kunstenaar. Uit zijn werk zal een diepte

spreken, welke het zonder den invloed van het Christendom, zou missen. Tolk van de ziel en van het eeuwige wordt hierdoor de kunst.

De wetenschap staat in de Kerk hoog aangeschreven. Onder de zeven bijzondere gaven van den H. Geest is ook de gave van wijsheid en wetenschap.
De wetenschap zelve is ten zeerste gebaat met een band, welke haar aan het Katholicisme bindt.
Van den eenen kant oefent het Katholicisme kritiek uit wanneer de wetenschap zuiver aardsch wil blijven, terwijl het tevens beweert, dat de wetenschap onmogelijk alles kan verklaren, terwijl het van den anderen kant op God wijst, waardoor de wetenschap de eenigst goede en eenigst juiste richting krijgt.
De wetenschap zal in aanraking met het stralende Licht der Openbaring vollediger zijn en meer de Waarheid nabij komen. Vele denkbeelden zullen in een ander licht komen te staan, waartoe de wetenschap zonder de Christelijke Openbaring nooit had kunnen komen.
De geleerde zal ook meer zichzelve wantrouwen en minder de vaststaande waarheden. De wetenschap zal niet voor zichzelve in aanbidding liggen. Zij zal minder analystisch, maar meer synthetisch wezen. Dan eerst zal de wetenschap een steun in het leven beteekenen.

Het is onnoodig uit te wijden over de samenhang tusschen godsdienst en zedelijkheid. Het is duidelijk dat zonder godsdienst geen zedelijkheid mogelijk is. „Tucht, gehoorzaamheid, eerbied voor de traditie zijn noodzakelijk. Een volk zal zedelijk zijn, indien het godsdienstig is en indien het zedelijk is, zal het sterk zijn." (Mussolini.)
God is de norm van al of niet zedelijk handelen; wanneer men de zedelijkheid niet op God en Godsdienst doet steunen, heeft deze geen fundament, waarop een zedelijkheid te bouwen is en zal deze noodzakelijkerwijze afwijken van de orde, door God gewild.
Daarom zal de beleving van het Katholicisme redding beteekenen voor de wereld, welke thans een moreele verwildering vertoont, die met den dag in gemeenheid en geilheid toeneemt. De geboden van God, de leer, welke Christus in het H. Evangelie voorhoudt, wijzen het menschdom op de plichten, die het te vervullen heeft. En het luisteren naar christelijke wetten zal de reinheid en

zedelijkheid van het menschdom verhoogen. Het huwelijk zal weer de vastheid en bestendigheid krijgen, welke het volgens de natuurlijke orde en volgens Gods Wil behoort te bezitten. Algemeen aangenomen zal wederom zijn, dat datgene „wat God vereenigd heeft, de mensch niet kan scheiden" en dat degene „die zijn vrouw wegzendt en een ander trouwt, overspel pleegt, en wie een door haar man verstooten vrouw trouwt, overspel pleegt."
De verhouding tusschen man en vrouw zal niet zijn in koelheid, wantrouwen en zinnelijkheid maar in liefde en eerbied voor elkaar:

„Daer zoo de liefde viel,
Smolt liefde ziel met ziel,
En hart met hart te gader.
Die liefde is stercker dan de doot.
Geen liefde koomt Godts liefde nader,
Noch is zoo groot." [1])

Kinderen zullen beschouwd worden als een rijkdom, die iederen materieelen rijkdom te boven gaat. Niet alleen het gebod van God „Gij zult niet doodslaan", maar de ware liefde en achting voor elkander zal hen weerhouden om misdaden te begaan tegenover de ongeboren vrucht.

Onder de „Kinderen van dezen tijd" zullen er velen zijn, die verschillende christelijke goederen zullen nastreven. Het volledig antwoord aan de „Kinderen van dezen tijd" zal, hoe aanmatigend het ook in sommige ooren klinkt, slechts door het Katholicisme gegeven kunnen worden. Daarom moet het volledige Christendom Europa weer doordringen. Den niet-Katholiek moet gewezen op de volheid der Kerk, welke in zich, ondanks de tegenwerking van personen in en buiten de Kerk, de kracht bezit om het aanschijn der aarde te hernieuwen. De Katholiek zal hard moeten werken om inniger het Katholicisme te beleven. Wanneer de Katholieken niet overtuigender toonen bewust te zijn van de Waarachtigheid van hun geloof, wanneer de daden buiten het kerkgebouw, hun Katholicisme weerstreven, zullen zij een ontzettende verantwoording op zich laden doordat zij den grootsten hinderpaal vormen van den

---

[1]) Vondel, „Gysbrecht van Aemstel", 1257–1262.

terugkeer van de afgedwaalden tot het Christendom. Uit individuen bestaat de Kerk, die ieder afzonderlijk den plicht hebben het geloof in zich te verdiepen en mede te werken aan de missioneering der wereld. De lauwe Katholieken zullen als rotte deelen van de Kerk afvallen. Zoo is het beter, dan dat zij door hun lauwheid het vuur, dat de Kerk kan ontsteken, dooven door hun tamme burgerlijkheid.

Thans zal moeten gekozen worden vóór of tegen Christus. Een tusschenweg bestaat er niet. Christus zelf kent geen middenweg en rekent iederen middelmatigen slappen Christen tot hen, die zich tegen Hem keeren. De woorden van Christus: „Wie niet met mij is, is tegen Mij; en wie niet met Mij verzamelt, verstrooit." (Luc. 11: 23.) verdeelden voor alle tijden de menschen in twee partijen, in twee machtige legers, het leger van Christus en het leger van Satan. Een derde partij bestaat niet. Wanneer iemand niet zijn christelijke plichten wenscht te vervullen, dan behoort hij niet tot het leger van Christus, maar tot het leger van Satan. Bij de opdracht van het Kind Jezus te Jeruzalem, sprak de oude Simeon tot Maria:
„Zie, Hij is gesteld tot val en tot opstanding van velen in Israël en tot een teeken van tegenspraak opdat uit veler harten de gedachten zich openbaren", of zij Jezus zouden erkennen of verwerpen. Men kan geen twee heeren dienen, men heeft te kiezen.
Warm of koud. Geen lauwheid.
Licht of Duisternis. Geen schemering.
„Want wat hebben gerechtigheid en ongerechtigheid gemeen, of wat heeft het licht met duisternis te maken; wat overeenkomst is er tusschen Christus en Belial of wat heeft de geloovige met den ongeloovige gemeen? En wat heeft een tempel Gods met afgoden uit te staan?" (II Cor. 6: 14—16). God is een „jaloersche God" en Hij eischt den volledigen mensch op. „Schipperen" of „zich aanpassen aan de omstandigheden" of „op zijn tijd water in den wijn weten te doen" zijn woorden, die voor God een gruwel zijn en hen, die in een dergelijke sfeer leven, zal God bij den Oordeelsdag uit zijn Mond spuwen als lauw water en als vuiligheid.
Thans heerschen lafheid en onoprechtheid.
Dat moet verdwijnen voor vuur en geestdrift!

Nooit zal de massa in staat zijn tot een intenser beleven van den godsdienst, nooit zullen niet-Katholieken in groote getale tot den eenig-waren Godsdienst overgaan, als niet een kleine groep in hun absolutisme, al hun gedachten en daden richten op God. En dit geldt in het bijzonder voor de priesters.

Wij hebben uitvoerig besproken, hoe door het goddelijk element de Kerk in staat is om alles en allen te hervormen, hoe de Kerk de geheele wereld en elk individu kan redden van den ondergang. Doch feitelijk zal deze goddelijke invloed niet tot zijn recht komen, wanneer de priesters niet beantwoorden aan hun taak, hetzij doordat zij niet op de juiste wijze de menschen op de hoogte stellen van de Katholieke beginselen, hetzij doordat zij met hun daden loochenen, wat zij met woorden zeggen.

Zij zijn het licht, dat op den kandelaar geplaatst, moet schijnen voor de wereld. Zij zijn het, die op de allereerste plaats de schatten, welke God aan de Kerk gegeven heeft, aan de wereld moeten bekend maken. De wereld mag niet hen leiden, maar zij behooren de wereld te leiden. Wanneer zij geen priesterkracht vertoonen, maar gelijk zijn aan een zwak riet, dat door den wind bewogen wordt of wanneer zij zijn als een jankende wolf in schaapskleederen, dan zijn zij de oorzaak, dat de goddelijke invloed, welke de Kerk bezit niet tot zijn recht komt.

Zoo moeten er ook op elk terrein van menschelijk handelen menschen komen, die volledig volgens de christelijke beginselen hun taak willen verrichten. Er moet een groep komen van „aristoi", een élite, welke levend in en uit het Katholieke geloof, in alles Christus prediken. De genezing der wereld wordt door God afhankelijk gemaakt van een klein getal menschen, maar deze moeten dan ook een kracht, een intensiteit ontplooien, welke alles en allen weerstaat. Zij moeten konsequent zijn tot het uiterste.

Zij die overtuigd zijn van den ondergang en het verderf dezer wereld en in zich een fellen haat jegens het slechte en een brandende liefde voor God voelen, moeten opstaan en „getuigen" van God.

De laatste bladzijden van dit boek, dat met den ondergang van werelden ook heeft doen zien, dat alleen de ware godsdienst, het

Katholicisme, in staat is om de redding te brengen, moet wel een oproep wezen tot hen, die vurig en jong van harte zijn. Allen, oud of jong kunnen tot deze élite tot deze „aristoi" behooren, mits zij overtuigd van het huidig verderf, het Katholicisme volledig willen beleven en al de daden der menschen willen doordringen van het Katholicisme. Maar bijzonder nog moeten de jongeren in leeftijd getuigen zijn. In de komende jaren zal de beslissende strijd gestreden worden. Zij staan in den kentertijd van ondergang of genezing.
„Getuigen" moeten de jongeren nu reeds zijn, want anders zullen zij in de dagen, dat de beulen van Europa komen, niet in staat zijn, om, ondanks foltering en langzaam vermoorden, te getuigen voor Christus.
Nu de ouderen van geest het antwoord niet meer weten te geven, moeten de jongeren steunend op God, openlijk spreken zooals Eliu temidden van Job en zijn vrienden: „Ik hoopte, dat de ouderen in leeftijd zouden spreken en dat hun ouderdom wijsheid zou leeren. Maar, naar ik zie, het is de geest, welke in de menschen is en de verlichting van den Almachtigen, welke het juiste inzicht geeft.
Zij die op hoogeren leeftijd zijn, blijken niet verstandig te wezen en de grijsaards weten niet meer te oordeelen, Ik zal dus tot u spreken: Luister naar mij, ik zal u de wijsheid leeren." (Job. 33, 6–10.)
Iedere middelmatigheid moet hun vreemd zijn. Geweldig moeten zij zijn en vurig. „Alleen de geweldigen is het Rijk der Hemelen." Zij overwinnen, voor hen moet alle tegenwerking het verliezen. Vurig moeten zij zijn. Vurigheid zal de redding brengen. Deze vurigheid mag niet steunen op eigen overmoedige kracht, zooals bij Petrus in de „Goede Week" maar als bij Petrus na den Pinksterdag, steunend op God, welke op één enkelen dag er duizenden deed bekeeren. Geen weerstaan was er aan de kracht, die van uit Petrus en Zijn Medehelpers ging. Het vuur vond zijn weg naar Noord en Zuid, Oost en West. Zij doofden in zich het vuur van den Geest Gods niet, maar predikten altijd en overal Christus. De menschen zeiden dat zij dronken waren, dat zij „idioten" waren, maar dat weerhield hen niet, doch prikkelde hen tot des te meer ijver. Achtervolging en marteling werd hun deel, maar ook dat kon hen niet weerhouden van Christus te getuigen. Ook de vurigen in dezen nieuwen tijd zal men idioten noemen. Men zal kwaad over hen spreken, hun edelste bedoelingen verkeerd uitleggen, hen in eigen kring achtervolgen en verdacht maken, maar

dat alles mag hen niet weerhouden Christus te prediken. Men zal hen haten, omdat zij niet eender oordeelen als de kranten, omdat zij niet in hetzelfde burgerlijke gangetje voortsjokken; jaloezie en afgunst in eigen kring zullen hen bespringen. Dat alles geeft niets. Hun daden zullen spreken en vrucht dragen. „Allerliefsten, verwondert u dus niet als de wereld u haat. Daardoor juist weten wij dat wij van den dood tot het leven zijn overgegaan, omdat wij de broeders beminnen. (Joan. 3, 13—14.)
Men zal uw leven als een schoone vaas in gruzelementen gooien en er op trappen. Het kan ook zijn dat door een onverstandige vurigheid gij zelf hiertoe hebt medegewerkt. Doch dit moet een dergelijke goedmeenend en God-beminnend persoon niet in dadenloze berusting of inwendig mokkend doen neerzitten. „Wie zijn hand aan den ploeg slaat en achterwaarts blikt, is niet geschikt voor het koninkrijk Gods." (Luc. 9, 62.) De scherven moeten bijeengeraapt worden en er moet een mozaïek van gemaakt, waarin de paarse en bloedroode kleuren overheerschen.
Het lijden moet het voedsel zijn van de vurigen. Dan kunnen groote daden tot stand komen. Het lijden is de aanleiding tot zonde, maar ook tot deugd. En naarmate iemand grooter deugd bezit, heeft hij ook een heviger liefde voor het lijden. Een gesproken gebed, een daad zonder eenige opoffering heeft geen beteekenis, maar wel de liefde voor het lijden, welke tot handelingen van deugdzaamheid leidt. Men moet in dezen brandenden tijd durven lijden, zich zelven geheel durven opofferen voor de redding der wereld. Geen enkel lijden kan den vurigen belijder weerhouden. Hij zal vragen om meer slagen op zijn zwak lichaam, dat zijn sterkte vindt in God. Hij alleen zal in den uitersten strijd in staat zijn te volharden. Wanneer de tormenten der verwoesting zullen losbarsten, zal hij alleen in staat zijn om de verfijnste folteringen te kunnen ondergaan. Zij zullen van dezulken gevraagd worden : zij zullen gestroopt worden als de H. Bartholomeus, verbrand als St. Jan in de kokende olie, men zal hen roosteren en blakeren als de H. Laurentius. In al de zintuigen zal de wreedheid der dier-menschen hen folteren, om het vuur van God te ontnemen. Dat alles zal tevergeefsch zijn. Want hij, die bij alles op God steunt, hij zal gelijk zijn „aan den wijzen man, die zijn huis bouwde op een rots. En de regen viel neer, en de waterstroomen kwamen af, en de winden gierden en stortten zich op dat huis; en het zakte niet ineen, want het was gegrondvest op een rots." (Matth. 7, 24—25.)

De slappelingen, de middelmatige lammelingen zullen afvallen bij de eerste ontmoeting. Ook zij hoorden naar de woorden van het Evangelie, maar handelden niet overeenkomstig deze woorden en daarom waren zij gelijk „aan den dwazen man, die zijn huis bouwde op het zand. En de regen viel neer, en de waterstroomen kwamen af, en de winden gierden en stortten zich op dat huis; en het zakte ineen en geweldig was zijn val." (Matth. 7—26, 27.)
De dood zal den vurigen geen vrees verwekken, zij zullen den dood beschouwen als een bekroning van hun leven en hun dood zal tot redding der wereld zijn. „Als de graankorrel, die in de akker valt niet sterft, blijft zij alleen; maar indien zij sterft, brengt zij vele vruchten voort." (Joan. 12, 24.) Zoo zal blijken, dat zij oprecht in hun woorden waren en dat zij ondanks hun vele menschelijke tekortkomingen voor God verdienstelijke menschen geweest zijn.
Zij, die in de H. Eucharistie en het Kruis hun geestdrift en vuur ontvangen, moeten opstaan, door niets zich laten weerhouden en Christus prediken.
Laten zij openlijk de mistoestanden in eigen kring en daarbuiten openleggen. Onder het mom van godsdienst-liefde gebeurt de grootste schofterij; zij mogen niet aarzelen het openbaar te maken en de pleister, die de verrotting bedekt, er af scheuren. Zij moeten Christus navolgen, die eens een revolutie predikte, zooals nooit iemand het vóór Hem of na Hem gedaan heeft. Gebruik felle scheldwoorden, ook Christus aarzelde niet deze te gebruiken. De scheldwoorden, die wij als al te heftig beschouwen, „kreng, ploert, schoft" zijn niet zoo sterk als de woorden, die Christus eens gebruikte en uitsprak over de leiders van het volk en hunne mistoestanden. Wij hebben de woorden zoo dikwijls gehoord en op een wijze, alsof het lieflijke gezegdes waren, dat de eigenlijke beteekenis, welke Christus er aan gaf, de geloovigen ontgaat.
„Roept zonder ophouden, verhef uwe stem met het geweld van een bazuin." (Isaias 58—1.) Maar de liefde tot de menschen moet steeds de grond zijn van dezen hevigen haat. Dan alleen heeft het zeggen van harde waarheden, beteekenis. „Weest waakzaam, staat vast in het geloof, blijft mannen, weest kloek. Alles geschiede bij u in liefde. (I Cor. 16, 13—14.) De innige liefde tot de wereld, die haren ondergang tegemoet gaat, moet ons de felle woorden geven, die de mistoestanden doet hekelen. Geen vrees voor bespotting of verdachtmaking mag ons weerhouden. „Ik bezweer u bij God

en bij Christus Jezus, die levenden en dooden zal komen oordeelen, en ook bij zijn Verschijnen en bij zijn Rijk: Verkondig het woord; treed op welkom of niet; weerleg, berisp en vermaan in alle lankmoedigheid en met alle soort van leering. Want er komt een tijd, dat men de gezonde leer niet verdraagt, maar zich een massa leeraars bijeenraapt naar eigen smaak; dat men zich de ooren laat streelen, maar ze afkeert van de waarheid, om zich te houden aan fabels. Gij daarentegen, wees nuchter bij alles, wees lijdzaam." (II Timoth. 4, 3–5.)
De liefde tot God moet alle vrees verbannen. Zij, die zoo geaard zijn, moeten gezamelijk opstaan en ieder op eigen gebied en overeenkomstig zijn eigen gaven, alhoewel steeds voeling met elkaar houdend, het verderf der wereld bestrijden en de christelijke beginselen aanwijzen als de eenige weg van redding op ieder gebied.

O klein groot leger van een felle jeugd
ontsteken wij een eucharistisch vuur van vreugd!
Wij laten ons door geene lafheid tarten,
trekt het lichtzwaard uit de scheden uwer harten
en bespringt de bres der Witte stad
en klieft de duisternissen van de wallen weg.

Aan ons de Witte stad der Moeder Gods Maria
aan ons de stad van het mystieke vuur
aan ons het vechten met Gods leeuwen
om het Eucharistisch Brood,
want tusschen Brood en Spelen
zal men ons het koningrijk verdeelen,
jeugd! — aan ons het openwaaien van het strijdperk hier
En 't Eeuwig Leven vóór den dood. [1])

De strijd is heviger dan ooit. De dagen, die voorafgingen aan de Hervorming waren van groot gewicht voor het Europeesche leven, de tijd, die thans beleefd wordt, overtreft verre in beteekenis den ontzettenden tijd, die de Hervorming voorafging. Nu is alles gericht op de vernietiging van ieder christelijk begrip. Toen was er strijd

---

[1]) Ernest Michel „Citta Eucharistica". Bundel „Marianopolis". Uitg.: de Christophore, Groesbeek 1931.

maar het ging niet om de verwerping van iederen Godsdienst. Nu gaat de strijd tegen God en Godsdienst. Niets mag er overblijven van datgene, wat er eens aan christelijks in de wereld was.
Aan wien de uiteindelijke overwinning zal zijn is duidelijk. „Welke de uitslag zal zijn van deze strijd tusschen God en zwakke stervelingen", zoo zegt Pius X, „is duidelijk; geen enkel verstandig mensch kan dit onbekend zijn. Hij laat toe dat de mensch misbruik maakt van zijn vrijen wil en hij het gezag van den Schepper aanrandt; maar den Schepper blijft toch altijd de overwinning. Ja, de ondergang van den mensch is juist dan het meest nabij, wanneer hij het meest vermetel zich richt tegen God in de vaste verwachting van de overwinning. God zelf waarschuwt ons hieromtrent in de H. Schrift. „Hij sluit zijn oogen", zoo staat er geschreven, „voor de zonden der menschen, alsof hij zijn macht en majesteit vergeten is; maar weldra na dit zwijgen staat hij op als een man bij wien de ijver de kracht heeft vergroot en hij verbreekt den kop van zijne vijanden, opdat allen weten dat koning over de geheele aarde God is en opdat de volkeren begrijpen, dat zij slechts menschen zijn." [1])
De uiteindelijke overwinning staat dus vast, maar het zou tegen Gods Wil zijn, zoo wij het hierbij lieten en rustig zouden afwachten totdat de arm van Wrake, die Maria nog tracht te weerhouden, zou nederdalen tot verbrijzeling en ondergang.
„God heeft de volkeren geneesbaar gemaakt." Hij maakt deze genezing afhankelijk van den wil der menschen, van den wil vooral van „aristoi", van een elite welke hun kracht en vermogens moeten aanwenden tot de gezondmaking der wereld. Zij moeten zich aaneensluiten in al hun eenvoud, maar toch in overleg en berekening. „Zie, ik zend U te midden van wolven. Weest daarom voorzichtig als slangen en eenvoudig als duiven." (Matth. 10, 16.)
Eenzelfde kracht en vurigheid moeten zij ontplooien als de tegenstanders en de overwinning is aan ons. Kleine groepen van vrijmetselaars, Joden en Communisten oefenen een geweldigen invloed uit in tegenstelling met de zooveel in grooter aantal zijnde Katholieken. Zij hebben het schijnbare voordeel dat volgens hen alle middelen geoorloofd zijn, zoo zij maar leiden tot het gewenschte doel, de vernietiging van ieder christelijk begrip of daad. Wij echter bezitten in den Eucharistischen Maaltijd een kracht, die niets weerstaat, zoo in, door en met Christus in de H. Eucharistie gestreden wordt.

[1]) Pius X, Encycliek: „E supremi Apostolatus".

Wanneer een kleine groep Katholieken fel en bewust wil leven, zal de massa hen binnen korten tijd volgen.

„Ten slotte! Weest sterk in den Heer en in Zijn sterke kracht! Legt aan de wapenrusting Gods, om stand te kunnen houden tegen de listen des duivels. Want niet tegen vleesch en bloed geldt onze strijd, maar tegen heerschappijen en machten, tegen wereldbeheerschers dezer duisternis, tegen de booze geesten in de lucht. Grijpt daarom naar de wapenrusting Gods, om weerstand te kunnen bieden op den boozen dag, en pal te blijven staan, na alles te hebben volbracht. Op dan! Uw lenden omgord met de waarheid en het pantser der gerechtigheid om; de voeten geschoeid met bereidwilligheid voor de Blijde Boodschap van vrede; het schild des geloofs steeds voor u uit, om al de vurige pijlen van den Booze te kunnen smoren; grijpt naar den helm van het heil en het zwaard van den Geest: en dit is het woord van God. (Ephes. 6: 10–17.)
Zoo moet uitgetrokken worden ter Kruistocht tot verdediging van het Westen, tot bekeering van het Oosten. De wereld moet opnieuw heroverd worden voor God. Alles moet hersteld worden in Christus: „Wie gelooft, dat Jezus de Zoon Gods is, overwint de wereld."
Aan ons de overwinning!
Aan ons.

I N H O U D